Pecyn Dogfen Cyhoeddus

At:	Aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol	Dyddiad:	20 Medi 2017
		Rhif Union:	01824706204
		ebost:	democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gynghorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, DYDD MERCHER, 27 MEDI 2017** am **9.30 am** yn **YSTAFELL BWLLGOR 1A, NEUADD Y SIR, RHUTHUN LL15 1YN**.

Yn gywir iawn

G Williams
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd

AGENDA

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGAN CYSYLLTIAD (Tudalennau 5 - 6)

Dylai'r Aelodau ddatgan unrhyw gysylltiad personol neu gysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fater a nodwyd fel un i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYS

Rhybudd o eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 7 - 14)

Derbyn cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd ar 27 Gorffennaf 2017 (copi ynghlwm).

5 YMHOLIADAU ARCHWILIAD 2016/17 (Tudalennau 15 - 34)

Ystyried adroddiad gan y Prif Gyfrifydd (copi ynghlwm) i gyflwyno Llythyr Ymholiadau yr Archwiliad ac ymateb y Cyngor i'r ymholiadau hynny.

6 CYMERADWYO'R DATGANIAD CYFRIFON (Tudalennau 35 - 194)

Ystyried adroddiad gan y Prif Gyfrifydd (copi ynghlwm) ar Ddatganiad Cyfrifon 2016/17.

7 DIWEDDARIAD ARCHWILIO MEWNOL (Tudalennau 195 - 220)

Ystyried adroddiad gan y Prif Archwilydd Mewnol (copi ynghlwm) yn rhoi gwybod i aelodau am gynnydd o ran Archwilio Mewnol.

8 Y SIARTER ARCHWILIO MEWNOL (Tudalennau 221 - 236)

Ystyried adroddiad gan y Prif Archwilydd Mewnol (copi ynghlwm) yn rhoi gwybod i aelodau am y Siarter Archwiliad Mewnol.

9 ADRODDIAD CYNNYDD DIOGELU CORFFORAETHOL

Adroddiad ar lafar gan y Prif Archwilydd Mewnol a Phennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol ar gynnydd rhoi cynllun gweithredu Diogelu Corfforaethol ar waith.

10 PROSIECT MAES PARCIO LOGGERHEADS (Tudalennau 237 - 246)

Ystyried adroddiad gan Bennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol (copi ynghlwm) yn adolygu Prosiect Maes Parcio Loggerheads.

11 DIWEDDARIAD AR GAMAU GWEITHREDU GWASANAETHAU GOFAL CARTREF (Tudalennau 247 - 252)

Adroddiad gwybodaeth (copi ynghlwm) ar ddiweddariadau a wnaed i fynd i’r afael â’r pryderon a godwyd yn dilyn Adolygiad Cenedlaethol Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru ar Ofal yn y Cartref yng Nghymru.

12 RHAGLEN WAITH SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU (Tudalennau 253 - 264)

Adroddiad gwybodaeth gan Swyddfa Archwilio Cymru (copi ynghlwm) sy’n dangos rhaglen waith arfaethedig i archwiliad Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer archwilio ariannol ac archwilio perfformiad.

13 RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL (Tudalennau 265 - 268)

Ystyried Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y pwyllgor (copi ynghlwm).

AELODAETH

Y Cynghorwyr

Mabon ap Gwynfor
Tony Flynn
Martyn Holland
Alan James
Barry Mellor
Joe Welch

Aelod Lleyg

Paul Whitham

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cod Ymddygiad Aelodau

DATGELU A CHOFRESTRU BUDDIANNAU

Rwyf i, (enw)	
*Aelod /Aelod cyfetholedig o *(*dileuer un)*	**Cyngor Sir Ddinbych**

YN CADARNHAU fy mod wedi datgan buddiant ***personol / personol a sy'n rhagfarnu** nas datgelwyd eisoes yn ôl darpariaeth Rhan III cod ymddygiad y Cyngor Sir i Aelodau am y canlynol:-
*(*dileuer un)*

Dyddiad Datgelu:	
Pwyllgor (nodwch):	
Agenda eitem	
Pwnc:	
Natur y Buddiant: *(Gweler y nodyn isod)**	
Llofnod	
Dyddiad	

Noder: Rhowch ddigon o fanylion os gwelwch yn dda, e.e. 'Fi yw perchennog y tir sy'n gyfagos i'r cais ar gyfer caniatâd cynllunio a wnaed gan Mr Jones', neu 'Mae fy ngŵr / ngwraig yn un o weithwyr y cwmni sydd wedi gwneud cais am gymorth ariannol'.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL

Cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd yn Ystafell Gynadleddau 1a, Neuadd y Sir, Rhuthun ddydd Iau, 27 Gorffennaf 2017 am 9.30 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Mabon ap Gwynfor, Martyn Holland, Alan James a Barry Mellor.

Arsylwyr: Y Cynghorydd Emrys Wynne

HEFYD YN BRESENNOL

Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol (LJ), Pennaeth Cyllid (RW), Prif Gyfrifydd (SG), Prif Archwilydd Mewnol (LL), Uwch-Archwilydd (NW), Rheolwr Iechyd a Diogelwch Corfforaethol (GL), Rheolwr Tîm Gwybodaeth Busnes (CB), Swyddog Cyllid (KO) a Gweinyddwr Pwyllgorau (SJ).

Cynrychiolwyr Swyddfa Archwilio Cymru - Gwilym Bury a Michelle Phoenix.

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth y Cynghorwr (wyr) Tony Flynn a/ac Paul Whitham

Derbyniwyd ymddiheuriad am absenoldeb gan y Cynghorydd Julian Thompson-Hill, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol.

2 PENODI CADEIRYDD

Gofynnwyd am enwebiadau i aelod wasanaethu fel Cadeirydd y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn i ddod. Enwebodd y Cynghorydd Alan James y Cynghorydd Barry Mellor, ac eiliwyd hynny gan y Cynghorydd Martyn Holland. Ni dderbyniwyd enwebiadau eraill ac felly;

PENDERFYNWYD *penodi'r Cynghorydd Barry Mellor yn Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn i ddod.*

3 PENODI IS-GADEIRYDD

Gofynnwyd am enwebiadau i aelod wasanaethu fel Is-Gadeirydd y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn i ddod. Enwebodd y Cynghorydd Alan James y Cynghorydd Martyn Holland ac eiliwyd hynny gan y Cynghorydd Mabon ap Gwynfor. Ni dderbyniwyd enwebiadau eraill ac felly;

PENDERFYNWYD *penodi'r Cynghorydd Martyn Holland yn Is-Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer y flwyddyn i ddod.*

4 DATGAN CYSYLLTIAD

Datganodd y Cynghorwyr Mabon ap Gwynfor, Martyn Holland a Barry Mellor gysylltiad personol ag eitem 8 ar y rhaglen gan eu bod yn llywodraethwyr ysgol.

5 MATERION BRYS

Dim.

6 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd ar 22 Mawrth 2017.

PENDERFYNWYD *derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Mawrth 2017 fel cofnod cywir.*

7 ADRODDIAD GWELLA BLYNYDDOL SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Cyflwynodd cynrychiolydd Swyddfa Archwilio Cymru (GB) yr adroddiad (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) ac eglurodd ei gynnwys. Eglurodd fod yr adroddiad wedi ei greu i grynhoi gwaith archwilio Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys astudiaethau ar lywodraethu, rheoli gwybodaeth a defnyddio adnoddau. Mae'r adroddiad ar y cyfan yn gadarnhaol ynghylch y Cyngor ac nid yw'n cynnwys unrhyw argymhelliad sylweddol ar gyfer newid. Mae chwe chynnig ar gyfer gwella wedi ei nodi yn yr adroddiad a bu i gynrychiolydd Swyddfa Archwilio Cymru ymhelaethu arnynt.
Derbyniwyd yr adroddiad, a gyflwynwyd i'r Cyngor llawn, gan yr aelodau a chytunwyd y dylid monitro'r cynigion ar gyfer gwella. Diolchodd y Cadeirydd i Swyddfa Archwilio Cymru am eu gwaith caled.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn ac yn nodi cynnwys yr adroddiad.*

8 ADRODDIAD BLYNYDDOL IECHYD A DIOGELWCH CORFFORAETHOL

Cyflwynodd y Rheolwr Iechyd a Diogelwch Corfforaethol yr Adroddiad Iechyd a Diogelwch Blynyddol (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) gan ddiweddaru'r aelodau am reolaeth iechyd a diogelwch yn y Cyngor o safbwynt y tîm Iechyd a Diogelwch Corfforaethol.
Aeth y Rheolwr drwy'r adroddiad gan ddweud ei fod yn darparu crynodeb blynyddol o'r materion a nodwyd ac a drafodwyd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Wrth ystyried yr adroddiad, trafodwyd y mater canlynol yn fanylach -

Ystadegau Damweiniau

Mae ystadegau'r flwyddyn ddiwethaf yn dangos yr un nifer o ddigwyddiadau RIDDOR adroddadwy â'r flwyddyn flaenorol. Eglurodd y Rheolwr bod hwn yn

ystadegyn boddhaol. Nid oes tueddiadau wedi eu canfod mewn perthynas â'r digwyddiadau a roddwyd gwybod amdanynt.
Soniodd y Rheolwr am y gofyniad cyfreithiol i roi gwybod am ddigwyddiadau, ond mae modd rhoi gwybod am fân ddigwyddiadau ar lefel leol, na fyddai'r tîm Iechyd a Diogelwch yn ymchwilio iddynt.
Mae monitro o fewn ysgolion wedi newid gyda rhai pynciau fel dylunio a thechnoleg yn cael eu monitro'n ofalus. Mae hyfforddiant mewnol wedi ei ddarparu i staff ac mae'r Rheolwr yn fodlon ar yr hyfforddiant a ddarperir i staff ysgol.

Diolchodd aelodau'r Pwyllgor i'r Rheolwr am yr adroddiad a'r manylion sy'n gwneud yr adroddiad yn un cynhwysfawr. Diolchodd y Cadeirydd i'r tîm Iechyd a Diogelwch am eu gwaith caled.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn, yn nodi'r cynnwys ac yn cymeradwyo cynllun gwaith 2017/18 y tîm Iechyd a Diogelwch.*

9 DATGANIAD CYFRIFON DRAFFT 2016/17

Roedd adroddiad y Prif Gyfrifydd, a oedd yn rhoi trosolwg o'r Datganiad Cyfrifon drafft ar gyfer 2016/17 a'r broses sy'n sail iddo, wedi ei gylchredeg ymlaen llaw.

Mae gan y Cyngor ddyletswydd statudol i baratoi Datganiad Cyfrifon sy'n cyrraedd y safonau cyfrifo cymeradwy. Mae'n rhaid i aelodau gymeradwyo'r cyfrifon a archwiliwyd yn ffurfiol ar ran y Cyngor ac mae'r rôl hon wedi ei dirprwyo i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r cyfrifon drafft wedi eu cwblhau a'u llofnodi gan y Pennaeth Cyllid ar 13 Mehefin. Mae'r cyfrifon drafft ar gael i'w harchwilio yn ôl y gofyn ac mae modd i'r cyhoedd eu harchwilio rhwng 10 Gorffennaf a 7 Awst 2017.

Rhoddodd y Prif Gyfrifydd grynodeb manwl o Atodiad 1, Datganiad Cyfrifon 2016/17, a chafwyd trafodaeth ar y canlynol:

Ysgolion – Eglurodd y Prif Gyfrifydd fod 2016/17 wedi bod yn flwyddyn anodd iawn i ysgolion. Mae newidiadau i bensiynau wedi achosi rhai problemau. Cafodd ysgolion eu monitro'n ofalus, a darparwyd cymorth i ysgolion gyda chronfeydd negyddol er mwyn cael arian dros ben.
Gofal Cymdeithasol – Mae cronfeydd wrth gefn wedi eu defnyddio yn ystod 2016/17 felly mae cryn dipyn o bwysau ar y Gwasanaeth Gofal Cymdeithasol i ail-lenwi'r cronfeydd.
Treth y Cyngor – Mae Asesiad Treth y Cyngor i ragfynegi incwm yn ystod y flwyddyn nesaf wedi ei sefydlu. Dywedodd y Pennaeth Cyllid bod gennym ni fel sir ganran uchel o Dreth y Cyngor yn cael ei gasglu.

Yn dilyn trafodaeth fanwl roedd ar y Pwyllgor eisiau diolch i'r Pennaeth Cyllid, y Prif Gyfrifydd a'r tîm am y gwaith maent wedi ei wneud o fewn y terfynau amser, a diolchwyd hefyd am yr ymatebion manwl a ddarparwyd i'r cwestiynau a ofynnwyd.

Dywedodd y Prif Gyfrifydd fod modd i'r aelodau gysylltu ag o'n uniongyrchol os oedd ganddynt unrhyw gwestiwn neu ymholiad pellach. Dywedodd fod y Datganiad Cyfrifon yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor a'i bod yn bwysig darparu sicrwydd bod y cyfrifon wedi eu llunio yn unol â'r safonau perthnasol. Bydd

y cyfrifon terfynol a archwiliwyd yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar 27 Medi i'w cymeradwyo.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn yr adroddiad ac yn nodi'r sefyllfa fel y'i cyflwynir yn y cyfrifon drafft a geir yn Atodiad 1 i'r adroddiad.*

10 ADRODDIAD BLYNYDDOL RHEOLI'R TRYSORLYS

Cylchredwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid ymlaen llaw. Rhoddodd y Pennaeth Cyllid a'r Prif Gyfrifydd grynodeb manwl o'r adroddiad ac atodiadau 1 a 2.

Mae'r term 'rheoli trysorlys' yn cynnwys rheoli benthyciadau, buddsoddiadau a llif arian y Cyngor. Mae oddeutu £0.5 biliwn yn mynd trwy gyfrifon banc y Cyngor pob blwyddyn. Roedd swm benthyca'r Cyngor heb ei dalu ar 31 Mawrth 2016 yn £184.73 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.94% ac roedd gan y Cyngor fuddsoddiadau o £12 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.14%.
Eglurodd y Pennaeth Cyllid y risgiau ynghlwm wrth reoli trysorlys a bod y Cyngor yn monitro ac yn rheoli'r risgiau hynny. Roedd yr adolygiad archwiliad mewnol diweddaraf yn gadarnhaol ac ni chodwyd unrhyw fater arwyddocaol.
Darparwyd yr ymatebion canlynol i'r materion a godwyd gan aelodau'r Pwyllgor-

- Mae cyfanswm y benthyca yn cynnwys dyled dros 10 oed. Caiff y portffolio benthyciadau ei fonitro a lle y bo'n ymarferol telir dyledion a benthycir arian pan fo'n briodol
- Bydd y gwaith o fonitro'r swyddogaeth rheoli trysorlys yn parhau a bydd adroddiadau yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Diolchodd y Cadeirydd i'r Adran Gyllid am yr adroddiad a'r amser a dreulir yn monitro'r swyddogaeth rheoli trysorlys.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn yr adroddiad ac yn nodi'r canlynol:*

i. Perfformiad swyddogaeth rheoli trysorlys y Cyngor yn ystod 2016/17 a'i gydymffurfiaeth â'r dangosyddion darbodus, fel yr adroddwyd yn Adroddiad Rheoli Trysorlys Blynyddol 2016/17 (Atodiad 1)
ii. Bod y Pwyllgor wedi darllen, deall ac ystyried yr asesiad lles.

11 ADRODDIAD BLYNYDDOL UWCH-BERCHENNOG RISG GWYBODAETH

Roedd yr adroddiad gan y Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio wedi ei gylchredeg ymlaen llaw. Derbyniwyd ymddiheuriadau gan Reolwr Tîm Gwybodaeth Busnes ar ran y Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio a chyflwynodd yr adroddiad i'r Pwyllgor.
Roedd yr adroddiad yn cwmpasu'r cyfnod o fis Ebrill 2016 i fis Mawrth 2017 ac yn rhoi manylion achosion o dorri'r Ddeddf Diogelu Data gan y Cyngor a oedd wedi bod yn destun ymchwiliadau gan yr Uwch Swyddog Risg Gwybodaeth. Mae hefyd yn ymdrin â chwynion am y Cyngor o ran deddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth sydd wedi eu cyfeirio at Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, ac yn rhoi gwybodaeth am geisiadau Mynediad i Wybodaeth/ Rhyddid Gwybodaeth a wneir i'r Cyngor.

Ni fu unrhyw achos difrifol o dorri’r Ddeddf Diogelu Data yn y Cyngor yn ystod 2016/17. Ceir pum achos o ddigwyddiadau llai difrifol, ac eglurwyd y rheiny gan y Rheolwr Tim Gwybodaeth Busnes. O'r pum achos dim ond un cafodd ei adrodd wrth Swyddfa’r Comisiynydd Gwybodaeth ac ni chymerwyd unrhyw gam gweithredu. O ganlyniad i ymchwiliad Swyddfa’r Comisiynydd Gwybodaeth, argymhellwyd y dylid datblygu polisi ffurfiol mewn perthynas â staff yn mynd â gwybodaeth/data am gleientiaid allan o'r swyddfa. Dywedwyd wrth y Pwyllgor bod camau wedi eu cymryd i greu a gweithredu’r polisi hwn.

Mae crynodeb o geisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol wedi eu cynnwys yn yr adroddiad. Mae tabl 1 yn darparu manylion nifer y ceisiadau a gwblhawyd ar gyfer 2014/15 a 2016/17. Mae’r ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol yn canolbwyntio ar feysydd penodol ac maent gan amlaf yn gysylltiedig â busnes neu gan unigolion. Mae’r ceisiadau mwyaf cyffredin yn ystod y 12 mis diwethaf wedi eu nodi yn y tabl yn Atodiad 1. Cadarnhaodd Rheolwr Tîm Gwybodaeth Busnes fod rheoli ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth / Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol yn parhau i gyflwyno cost o ran adnoddau i'r Cyngor.
Mewn ymateb i gwestiynau gan yr aelodau ynglŷn â nifer y ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol, cadarnhaodd Rheolwr Tîm Gwybodaeth Busnes bod unigolion sy’n cyflwyno ceisiadau am wybodaeth sydd ar gael ar y rhyngrwyd yn cael eu cyfeirio at yr wybodaeth berthnasol. Os derbynnir nifer o geisiadau am ddarn penodol o wybodaeth, pan fo’n bosibl bydd yr wybodaeth honno yn cael ei chyhoeddi i’r cyhoedd.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn ac yn nodi cynnwys yr adroddiad.*

12 ADRODDIAD CYNNYDD ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynodd y Prif Archwilydd Mewnol adroddiad (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) yn rhoi diweddariad i’r aelodau ar gynnydd Archwilio Mewnol o ran cyflwyno gwasanaeth, darparu sicrwydd, adolygiadau a gwblhawyd, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth sbarduno gwelliant.

Mae’r adroddiad yn darparu gwybodaeth am waith yr Adain Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Roedd yn galluogi’r Pwyllgor i fonitro perfformiad a chynnydd yr Adain Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodebau o’i adroddiadau.
Aeth y Prif Archwilydd Mewnol drwy'r adroddiadau a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf hyd at ddiwedd mis Mehefin 2017 ar -

- Adroddiadau archwilio mewnol a gyflwynwyd yn ddiweddar
- Adroddiadau Archwilio Mewnol dilynol
- Cynnydd gwaith Archwilio Mewnol hyd yma yn 2017/18
- Crynodeb o brosiectau nesaf yr Adain Archwilio Mewnol
- Safonau perfformiad Archwilio Mewnol

Codwyd y materion canlynol wrth drafod –

- Pryderon ynghylch nifer y materion heb eu datrys – eglurodd y Prif Archwilydd Mewnol bod y rhain yn cael eu monitro a bod gwaith ar y gweill i'w datrys
- Derbyniodd a chanmolodd y Pwyllgor y prosiectau nesaf y bydd yr Adain Archwilio Mewnol yn eu cynnal

Ychwanegodd y Prif Archwilydd Mewnol fod adroddiad cynnydd yr Adain Archwilio Mewnol yn eitem sefydlog ar raglen y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, er mwyn monitro a thrafod gwaith ac adroddiadau'r Adain Archwilio Mewnol. Roedd y Prif Archwilydd Mewnol yn hapus iawn â pherfformiad yr Adain Archwilio Mewnol hyd yma.

PENDERFYNWYD *derbyn yr adroddiad a nodi'r cynnwys.*

13 RHEOLI FFLYD

Cyflwynodd y Prif Archwilydd Mewnol yr adroddiad (a gylchredwyd ymlaen llaw) sy'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd wrth weithredu'r cynllun gweithredu sy'n cyd-fynd â'r adroddiad Archwilio Mewnol ar Reoli'r Fflyd Gorfforaethol ym mis Hydref 2015.

Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth ynglŷn â sut mae'r Cyngor yn gwella trefniadau rheoli fflyd. Mae'r cynllun gweithredu dilynol i'r Archwiliad Mewnol (a geir yn Atodiad 1) yn dangos bod cynnydd da wedi ei wneud wrth weithredu ar y materion a'r risgiau a nodwyd yn yr Archwiliad Mewnol.
O'r 13 mater a godwyd yn ystod yr archwiliad gwreiddiol yn 2015, mae 11 bellach wedi eu datrys yn llwyddiannus, gan gynnwys datblygu Polisi Cludiant newydd a gwelliannau i wiriadau iechyd a diogelwch gyrwyr. Mae gwaith yn parhau o ran y ddau fater sy'n weddill. Mae'r Prif Archwilydd Mewnol yn hyderus y bydd y rhain yn cael eu datrys ac mae'n fodlon ar y cynnydd hyd yma.

Mewn ymateb i'r pryderon a godwyd mewn perthynas â rheoli cyflenwadau tanwydd a chardiau tanwydd, eglurodd y Prif Archwilydd Mewnol fod gwaith ar y gweill i fonitro cardiau tanwydd ac mae datganiadau yn cael eu gwneud gan yrwyr i ddefnyddio'r cardiau at ddibenion busnes yn unig. Dywedodd y Prif Archwilydd Mewnol bod y system fflyd bellach yn cynnwys mwy o wybodaeth werthfawr sy'n haws ei chanfod a'i monitro.

PENDERFYNWYD *derbyn yr adroddiad a nodi'r cynnwys.*

14 ADRODDIAD BLYNYDDOL ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynodd y Prif Archwilydd Mewnol yr adroddiad (a gylchredwyd ymlaen llaw) a oedd yn cynnwys manylion Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2016/17. Mae'n cynnwys y farn gyffredinol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, risg a rheolaeth y Cyngor yn ystod y flwyddyn ac sy'n cyfrannu at y 'Datganiad Llywodraethu Blynyddol'.

Cyfeiriodd y Prif Archwilydd Mewnol at y 27 adroddiad archwilio a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn a chadarnhaodd mai dim ond un arolwg archwilio sydd wedi ei roi

yn y categori sicrwydd isel. Sicrhaodd fod yr adroddiad ‘Gwasanaethau Parcio’, sydd wedi derbyn sgôr sicrwydd isel, yn cael ei fonitro gan yr Adain Archwilio Mewnol. Gofynnodd y Cynghorydd Mabon ap Gwynfor am gael cylchredeg yr wybodaeth ynglŷn â’r mater pwysig a godwyd yn adroddiad 'Sicrwydd Blaenoriaeth Corfforaethol: Datblygu’r Economi Lleol’ i’r aelodau, yn ogystal â diweddariad ar unrhyw arolwg archwilio a gwblhawyd mewn perthynas â’r adroddiad hwn.

PENDERFYNWYD,
(i) derbyn a nodi Adroddiad Blynyddol a ‘barn’ gyffredinol y Prif Archwilydd Mewnol, a
(ii) cylchredeg unrhyw waith dilynol mewn perthynas â’r adroddiad sicrwydd isel i’r aelodau.

15 ADRODDIAD DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Cafodd adroddiad y Prif Archwilydd Mewnol, a oedd yn cynnwys adroddiad hunanasesu ar drefniadau llywodraethu a gwella'r Cyngor ar gyfer 2017/17, ei ddosbarthu ymlaen llaw.
Mae Datganiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol 2016/17 yn cynnwys hunanasesiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac yn dangos meysydd gwella yn ystod y flwyddyn ariannol flaenorol. Roedd yn tynnu sylw at wendidau mewn cynllun gweithredu, y byddai’r Pwyllgor hwn yn eu monitro i sicrhau y gwneir y gwelliannau angenrheidiol. Dywedodd y Prif Archwilydd Mewnol nad oes unrhyw fater arwyddocaol wedi ei godi eleni, ac y bydd y gwaith monitro a’r diweddariadau yn parhau yn ystod y flwyddyn i ddod.

PENDERFYNWYD *bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn derbyn ac yn nodi cynnwys yr adroddiad.*

16 RHAGLEN GWAITH I’R DYFODOL Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL

Cyflwynwyd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) i’w hystyried.

Cymeradwywyd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor yn amodol ar gynnwys yr adroddiad canlynol:-

29 Tachwedd 2017:-
Rheoli Gwybodaeth a Rheoli TG mewn Ysgolion (yn lle cyfarfod 27 Medi 2017).

PENDERFYNWYD, *yn amodol ar yr uchod, bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn cymeradwyo’r Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol.*

Daeth y cyfarfod i ben am 11.40 a.m.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	27 Medi 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	**Ymholiadau Archwilio 2016/17**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?
I gyflwyno Llythyr Ymholiadau Archwilio ac ymateb y Cyngor i'r ymholiadau hynny.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?
Roedd gan Swyddfa Archwilio Cymru (SAC), fel archwilwyr allanol penodedig CSDd, ddyletswydd i gasglu tystiolaeth am sut mae rheolwyr a'r unigolion hynny sydd â chyfrifoldeb dros lywodraethu (Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn CSDd) yn cyflawni eu dyletswyddau i atal a chanfod twyll. Mae'r llythyr yn nodi'r gofynion ac mae manylion yr ymatebion wedi'u cynnwys yn **Atodiad 1**.

3. Beth yw'r Argymhellion?
Bod Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn cadarnhau yn ffurfiol yr ymatebion sydd wedi'u cynnwys yn Atodiad 1 i'r adroddiad hwn.

4. Manylion yr adroddiad
Mae ymatebion y rheolwr (Richard Weigh, Pennaeth Cyllid) a'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol (Cynghorydd Barry Mellor, Cadeirydd PLIC) wedi'u nodi yn Atodiad 1. I grynhoi, mae'r ymatebion yn nodi ymagwedd y Cyngor tuag at y meysydd canlynol o lywodraethu:

- Prosesau rheoli sydd ar waith i adnabod a lliniaru yn erbyn y risg o dwyll.
- Ymwybyddiaeth o unrhyw achosion gwirioneddol neu honedig o dwyll.
- Prosesau i gael sicrwydd y cydymffurfiwyd â'r holl gyfreithiau a rheoliadau perthnasol.
- A oes unrhyw ymgyfreithiad posibl neu hawliadau a fyddai'n effeithio ar y datganiadau ariannol.
- Prosesau i adnabod, awdurdodi, cymeradwyo, cyfrif am a datgelu trafodion partïon cysylltiedig a pherthnasoedd.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?
Mae'r broses archwilio allanol flynyddol yn ategu stiwardiaeth ariannol a threfn lywodraethol y Cyngor ac felly yn cefnogi holl wasanaethau a blaenoriaethau'r Cyngor.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?
Does dim costau ychwanegol yn codi o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Barn broffesiynol y Swyddog Adran 151 yw nad oes angen Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Gofynnodd Swyddfa Archwilio Cymru am ymatebion gan Richard Weigh fel Pennaeth Cyllid a Swyddog Adran 151 a'r Cynghorydd Barry Mellor fel Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig fod y Cyngor yn cyflawni ei gyfrifoldeb dros atal a chanfod twyll ym mhob agwedd o'i waith. Mae'r sicrwydd y mae'r SAC yn ei geisio mewn cysylltiad â thwyll yn ffurfio gwiriad defnyddiol i sicrhau bod prosesau priodol ar waith i adnabod a lliniaru yn erbyn y risg o dwyll.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y risg yw y gallai twyll arwain at gamddefnyddio asedau'r Cyngor neu gamddefnyddio neu gam-fynegi datganiadau ariannol. Mae'r ymatebion gan reolwyr a'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn helpu i ddangos fod prosesau ar waith er mwyn adnabod ac ymateb i'r risg o dwyll a bod digon o reolaethau mewnol ar waith i liniaru'r risgiau hynny.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'r Safon Ryngwladol ar Archwilio (DU ac Iwerddon) 240 (ISA 240) yn nodi mai'r rheolwyr a'r 'rheini sydd yng ngofal llywodraethu', sef y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yng Nghyngor Sir Ddinbych, sydd yn bennaf gyfrifol am atal a chanfod twyll. Mae ISA 240 yn nodi'r gofyniad am archwiliad allanol i gael dealltwriaeth o sut mae'r Cyngor yn cyflawni ei gyfrifoldebau.

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

24 Heol y Gadeirlan / Cathedral Road
Caerdydd / Cardiff CF11 9LJ
Ffôn / Tel: 029 20 320500
info@audit.wales / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Mr Richard Weigh – Chief Accountant
Mr Jason McClellan – Chair of the Corporate Governance Committee
Via email

Reference	AV/MJP/DCC
Date	23 March 2017
Pages	**1** of 16

Dear Richard and Councillor McClellan

Denbighshire County Council 2016/17

Audit enquiries to those charged with governance and management

In my 2017 Audit Plan, I note that I am responsible for obtaining reasonable assurance that the financial statements taken as a whole are free from material misstatement, whether caused by fraud or error. I also set out the respective responsibilities of auditors, management and those charged with governance.

This letter formally seeks documented consideration and understanding on a number of governance areas that impact on my audit of your financial statements. These considerations are relevant to both the management of the Council's management and 'those charged with governance' (the Corporate Governance Committee).

I have set out below the areas of governance on which I am seeking views.

1. Management processes in relation to:
- undertaking an assessment of the risk that the financial statements may be materially misstated due to fraud;
- identifying and responding to risks of fraud in the organisation;
- communication to employees of views on business practice and ethical behaviour; and
- communication to those charged with governance the processes for identifying and responding to fraud.

2. Management's awareness of any actual or alleged instances of fraud.

3. How management gain assurance that all relevant laws and regulations have been complied with.

4. Whether there is any potential litigation or claims that would affect the financial statements.

5. Management processes to identify, authorise, approve, account for and disclose related party transactions and relationships.

The information you provide will inform our understanding of the Council and its business processes and support our work in providing an audit opinion on your 2016-17 financial statements.

I would be grateful if you could complete the attached table in Appendix 1. For information purposes this table also includes the responses provided in 2015-16.

Your responses should be formally considered and communicated to us on behalf of both management and those charged with governance. If you have queries, please contact Michelle Phoenix on 07966 073281 or by e-mail at michelle.phoenix@audit.wales .

Yours sincerely

Anthony Veale
Engagement Director

Cc: Gary Williams - Head of Legal, HR and Democratic Services

Appendix 1

International Standard for Auditing (UK and Ireland) 240 – The auditor's responsibilities relating to fraud in an audit of financial statements

Background

Under the ISA, the primary responsibility for preventing and detecting fraud rests with both management and 'those charged with governance', which for the Denbighshire County Council (the Council) is the Corporate Governance Committee. This includes fraud that could impact on the accuracy of the annual accounts. The ISA requires us, as external auditors, to obtain an understanding of how the Corporate Governance Committee exercises oversight of management's processes for identifying and responding to the risks of fraud and the internal controls established to mitigate them.

What is 'fraud' in the context of the ISA?

The ISA views fraud as either:

- the intentional misappropriation of the COUNCIL's assets (cash, property, etc); or
- the intentional manipulation or misstatement of the financial statements.

What are we required to do?

We have to obtain evidence of how management and those charged with governance are discharging their responsibilities if we are to properly discharge our responsibilities under ISA240. We are therefore making requests from both management and the Corporate Governance Committee:

Enquiries of management		
Question	**2015-16 Response**	**2016-17 Response**
1. What is management's assessment of the risk that the financial statements may be materially misstated due to	• Checks and balances in place within Finance and financial systems	Low risk – reasons set out below:

Enquiries of management

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
fraud and what are the principal reasons?	• Financial systems subject to annual internal audit reviews • Segregation of duties built into systems and procedures • Bank reconciliation process separate from other activity • Monthly closedown processes and robust budget monitoring and reporting • Well defined procurement processes – contract procedure rules • Delegation schemes and approval processes built into ordering and payment systems • Expenditure approval processes linked to the above – thresholds set within delegation schemes • Tight controls over journal processing • Treasury management policies and	• Checks and balances in place within Finance and financial systems • All entries and notes within the published statements are subject to a tight control and checking process • Financial systems subject to annual internal audit reviews • Segregation of duties built into systems and procedures • Bank reconciliation process separate from other activity • Monthly closedown processes and robust budget monitoring and reporting • Well defined procurement processes – contract procedure rules • Delegation schemes and approval processes built into ordering and payment systems • Expenditure approval processes

Enquiries of management

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
	procedures well established with clear segregation built into the investment and payment processes • Minimal cash transactions • Professionally qualified and experienced staff • National Fraud Initiative (NFI) participation	linked to the above – thresholds set within delegation schemes • Tight controls over journal processing • Treasury management policies and procedures well established with clear segregation built into the investment and payment processes • Minimal cash transactions • Professionally qualified and experienced staff • National Fraud Initiative (NFI) participation
2. How can management assure the Corporate Governance Committee that it has not been inappropriately influenced by external pressures?	No specific financial outturn targets set by Welsh Government or other stakeholders. In addition, the following comments and processes support the assurance: • Financial pressures and savings managed through the budget setting and monitoring procedures • Monthly reporting to Cabinet	No specific financial outturn targets set by Welsh Government or other stakeholders. In addition, the following comments and processes support the assurance: • Financial pressures and savings managed through the budget setting and monitoring procedures • Detailed monthly financial reporting

Enquiries of management

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
	• Budget setting procedures specifically refer to savings plans included in the budget • Council must set an annual balanced budget • Annual reporting on level of reserves – through MTFP and annual accounts. In addition, all in-year transfers to or from reserves are reported to Cabinet • No specific financial targets set by outside bodies • Compliance with constitution and financial regulations • Reporting of related party details annually in the Statement of Accounts	to Cabinet • Budget setting procedures specifically refer to savings plans included in the budget • Council must set an annual balanced budget • Annual reporting on level of reserves – through MTFP and annual accounts. In addition, all in-year transfers to or from reserves are reported to Cabinet • No specific financial targets set by outside bodies • Compliance with constitution and financial regulations • Reporting of related party details annually in the Statement of Accounts • Assessment process (Strategic Investment Group) in place to test and approve capital investment

Enquiries of management

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
		recommendations/decisions
3. Are management aware of any organisational pressure to meet revenue and capital budgets or other financial constraints?	• Management are aware of organisational pressures to meet budgets due to the financial constraints • Refer to points made in 2 above. • Management are regularly updated on the budget process and Medium Term Financial Plan through SLT and CET.	• Management are aware of organisational pressures to meet budgets due to the financial constraints • Refer to points made in 2 above. • Management are regularly updated on the budget process and Medium Term Financial Plan through SLT and CET.
4. What processes are employed to identify and respond to the risks of fraud more generally and specific risks of misstatement in the financial statements?	The Council has the following procedures in place, a number of which have been updated recently: • Anti-fraud & corruption policy • Investigation procedures • Whistle-blowing policy • IA programme of work based on risk assessment • IA projects consider potential for	The Council has the following procedures in place and these are kept under regular review: • Anti-fraud & corruption policy • Investigation procedures • Whistle-blowing policy • IA programme of work based on risk assessment • IA projects consider potential for

Enquiries of management

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
	fraud and carry out appropriate tests • Horizon scanning by the Head of Internal Audit to identify trends in frauds to develop a corporate fraud plan for 2015/16 • Financial systems reviews include annual data interrogation of payroll and creditor payments records • Systems and procedures/ checks and balances in Finance • Reporting benefit and CT fraud • National Fraud Initiative data matching and resulting investigations	fraud and carry out appropriate tests • Horizon scanning by the Head of Internal Audit to identify trends in frauds to develop a corporate fraud plan • Financial systems reviews include annual data interrogation of payroll and creditor payments records • Systems and procedures/ checks and balances in Finance • Reporting benefit and CT fraud • National Fraud Initiative data matching and resulting investigations
5. How has management communicated expectations of ethical governance and standards of conduct and behaviour to all relevant parties, and when?	Management has communicated expectations in respect of ethical governance and standards of conduct and behaviour via: • References in the Constitution • Financial Regulations (recently updated)	Management has communicated expectations in respect of ethical governance and standards of conduct and behaviour via: • References in the Constitution • Financial Regulations • Code of conduct (members and staff)

Enquiries of management		
Question	**2015-16 Response**	**2016-17 Response**
	• Code of conduct (members and staff) • Declaration of interests/related part declaration • Policies and procedures, financial procedures • Some services have specific codes of confidentiality / declarations of interest	• Declaration of interests/related party declaration • Policies and procedures, financial procedures • Some services have specific codes of confidentiality / declarations of interest
6. What arrangements are in place to report about fraud to those charged with governance?	• Requirement to report to Head of Internal Audit and Section 151 Officer in Financial Regulations and Disciplinary • Corporate Governance Committee's terms of reference include requirement for annual report on fraud work • Internal Audit reports will raise issues as appropriate or escalate them for further formal investigation • Issues would also be raised in the	• Requirement to report to Head of Internal Audit and Section 151 Officer in Financial Regulations and Disciplinary procedures • Corporate Governance Committee's terms of reference include requirement for annual report on fraud work • Internal Audit reports will raise issues as appropriate or escalate them for further formal investigation • Issues would also be raised in the

Enquiries of management		
Question	**2015-16 Response**	**2016-17 Response**
	Annual Governance Statements if they identified a particular governance weakness	Annual Governance Statements if they identified a particular governance weakness

Enquiries of the Corporate Governance Committee		
Question	**2015-16 Response**	**2016-17 Response**
1. How does the Corporate Governance Committee, in its role as those charged with governance, exercise oversight of management's processes for identifying and responding to the risks of fraud within the Council and the internal control that management has established to mitigate those risks?	The Corporate Governance Committee reviews policies in relation to fraud and whistle blowing and receive updates / reviews as appropriate. Specific instances of fraud would be reported to the Corporate Governance Committee either as part of the regular Internal Audit Progress Reports or as stand-alone items. Control weaknesses are reported to the Committee throughout the year and Members are able to call Officers to the Committee for explanations / assurances.	The Corporate Governance Committee reviews policies in relation to fraud and whistle blowing and receives updates / reviews as appropriate. Specific instances of fraud would be reported to the Corporate Governance Committee either as part of the regular Internal Audit Progress Reports or as stand-alone items. Control weaknesses are reported to the Committee throughout the year as part of the feedback from internal and external audit reviews and Members are able to call Officers to the Committee for explanations / assurances.
2. Has the Corporate Governance Committee knowledge of any actual, suspected or alleged fraud since 1 April 2016?	No issues of any actual or suspected fraud have been reported to the Corporate Governance Committee during the 2015-16 financial year.	No issues of any actual or suspected fraud have been reported to the Corporate Governance Committee during the 2016-17 financial year.
3. Has the Corporate Governance Committee any suspicion that fraud may be occurring within the organisation?	Any issues in respect of fraud would normally be investigated by Internal Audit and reported to the Corporate Governance Committee as part of their normal reporting procedures.	Any issues in respect of fraud would normally be investigated by Internal Audit and reported to the Corporate Governance Committee as part of their normal reporting

Enquiries of the Corporate Governance Committee

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
		procedures.
4. Is the Corporate Governance Committee satisfied that internal controls, including segregation of duties, exist and work effectively? If 'yes', please provide details. If 'no' what are the risk areas?	The Committee receive regular reports on the effectiveness of internal controls which would include reference to segregation of duties if appropriate.	The Committee receive regular reports on the effectiveness of internal controls which would include reference to segregation of duties if appropriate.
5. How do you encourage staff to report their concerns about fraud and what concerns about fraud are staff expected to report?	A policy framework is in place in defining the roles and responsibilities of all staff in relation to fraud. In addition, in 2015-16 policies on Financial Regulations and Whistleblowing have been revised.	A policy framework is in place in defining the roles and responsibilities of all staff in relation to fraud.
6. From a fraud and corruption perspective, what are considered by the Corporate Governance Committee to be high risk posts within the organisation and how are the risks relating to these posts identified, assessed and managed?	All posts have potential risks due to the nature of the Council's business. Although some posts will have specific risks such as access to bank accounts, cash receipting and contract awards. In this respect, the Council has specific controls in place for such posts which covers areas such as segregation of duties and specific levels of authorisation.	All posts have potential risks due to the nature of the Council's business. Although some posts will have specific risks such as access to bank accounts, cash receipting and contract awards. In this respect, the Council has specific controls in place for such posts which covers areas such as segregation of duties and specific levels of authorisation.
7. Is the Corporate Governance Committee aware of any related party relationships or transactions that could	The Committee receive notification of related party relationships as part of the approval of the statement of accounts	The Committee receive notification of

Enquiries of the Corporate Governance Committee		
Question	**2015-16 Response**	**2016-17 Response**
give rise to instances of fraud and how does the Corporate Governance Committee mitigate the risks associated with fraud related to related party relationships and transactions?	process. Any specific instances of fraud or suspected fraud in this respect would be reported under a separate report.	related party relationships as part of the approval of the statement of accounts
8. Is the Corporate Governance Committee aware of any entries made in the accounting records of the organisation that it believes or suspects are false or intentionally misleading?·	The Committee is not aware of any entries made in the accounting records of the organisation that it believes or suspects are false or intentionally misleading.	The Committee is not aware of any entries made in the accounting records of the organisation that it believes or suspects are false or intentionally misleading.
9. Is the Corporate Governance Committee aware of any organisational, or management pressure to meet revenue and capital budgets or other financial constraints?	The Committee is aware of the financial constraints faced by the Council. The Committee received regular budget update reports throughout the year which provides details of the level of savings that the Council is required to make and the plans as to how these savings will be achieved.	The Committee is aware of the financial constraints faced by the Council. The Committee received regular budget update reports throughout the year which provides details of the level of savings that the Council is required to make and the plans as to how these savings will be achieved.

International Standard for Auditing (UK and Ireland) 250 – Consideration of laws and regulations in an audit of financial statements Background

Under the ISA, in the UK and Ireland, the primary responsibility for ensuring that the entity's operations are conducted in accordance with laws and regulations and the responsibility for the prevention and detection of non-compliance rests with management and 'those charged with governance', which for the Council is the Corporate Governance Committee. The ISA requires us, as external auditors, to obtain an understanding of how the Committee gains assurance that all relevant laws and regulations have been complied with.

What are we required to do?

We have to obtain evidence of how management and those charged with governance are discharging their responsibilities, if we are to properly discharge our responsibilities under ISA 250. We are therefore making requests from both management and the Corporate Governance Committee:

Enquiries of management

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
1. How have you gained assurance that all relevant laws and regulations have been complied with?	Senior officers are professionally qualified and are required to keep up to date with legislative and regulatory changes Committee reports make specific reference to the legislation in respect of the powers to make decisions. Reporting protocols require consultation with the S151 Officer and the Monitoring Officer.	Senior officers are professionally qualified and are required to keep up to date with legislative and regulatory changes Committee reports make specific reference to the legislation in respect of the powers to make decisions. Reporting protocols require consultation with the S151 Officer and the Monitoring Officer.
2. Are there any potential litigations or claims that would affect the financial statements?	This is reviewed as part of the final accounts closedown process. The Finance Department would liaise with the Legal Department to discuss any outstanding litigation and the financial impact thereon. Any financial impact would be considered as part of the Statement of Accounts process.	This is reviewed as part of the final accounts closedown process. The Finance Department would liaise with the Legal Department to discuss any outstanding litigation and the financial impact thereon. Any financial impact would be considered as part of the Statement of Accounts process.

Enquiries of the Corporate Governance Committee

Question	2015-16 Response	2016-17 Response

Enquiries of the Corporate Governance Committee		
Question	**2015-16 Response**	**2016-17 Response**
1. How does the Corporate Governance Committee, in its role as those charged with governance, exercise oversight of management's processes to ensure that all relevant laws and regulations have been complied with?	The Corporate Governance Committee receive regular Internal Audit Progress Reports which includes control weaknesses identified in the Council's processes and procedures. Members of the Committee are able to call Officers to the Committee for explanations / assurances.	The Corporate Governance Committee receive regular Internal Audit Progress Reports which includes control weaknesses identified in the Council's processes and procedures. Members of the Committee are able to call Officers to the Committee for explanations / assurances.
2. Is the Corporate Governance Committee aware of any non-compliance with relevant laws and regulations?	No. The CGC is not aware of any non-compliance with relevant laws and regulations. Any such instances would be reported to the Committee.	No. The CGC is not aware of any non-compliance with relevant laws and regulations. Any such instances would be reported to the Committee.
3. If there have been instances of non-compliance what are they, and what oversight has the Corporate Governance Committee had to ensure that action taken by management to address and gaps in control?	There have been no instances of non-compliance.	There have been no instances of non-compliance.

International Standard for Auditing (UK and Ireland) 550 – Related parties

Background

The nature of related party relationships and transactions may, in some circumstances, give rise to higher risks of material misstatement of the financial statements than transactions with unrelated parties. For example:

- Related parties may operate through an extensive and complex range of relationships and structures, with a corresponding increase in the complexity of related party transactions.
- Information systems may be ineffective at identifying or summarising transactions and outstanding balances between an entity and its related parties.

- Related party transactions may not be conducted under normal market terms and conditions; for example, some related party transactions may be conducted with no exchange of consideration.

Because related parties are not independent of each other, many financial reporting frameworks establish specific accounting and disclosure requirements for related party relationships, transactions and balances to enable users of the financial statements to understand their nature and actual or potential effects on the financial statements. An understanding of the entity's related party relationships and transactions is relevant to the auditor's evaluation of whether one or more fraud risk factors are present as required by ISA (UK and Ireland) 240, because fraud may be more easily committed through related parties.

What are we required to do?

Where the applicable financial reporting framework establishes requirements for related parties, the auditor has a responsibility to perform audit procedures to identify, assess and respond to the risks of material misstatement arising from the entity's failure to appropriately account for or disclose related party relationships, transactions or balances in accordance with the requirements of the framework. We are therefore making requests from both management and the Corporate Governance Committee:

Enquiries of management

Question	2015-16 Response	2016-17 Response
1. What controls are in place to identify, authorise, approve, account for and disclose related party transactions and relationships?	• Declaration of interest forms and related party disclosure forms • Disclosures included within the statement of accounts (all reviewed by the Chief Accountant and Head of Finance) • Draft accounts reviewed by the CGC	• Declaration of interest forms and related party disclosure forms • Disclosures included within the statement of accounts (all reviewed by the Chief Accountant and Head of Finance) • Draft accounts reviewed by the CGC

	• Policies and procedures previously outlined in respect of authorisation of any expenditure	Policies and procedures previously outlined in respect of authorisation of any expenditure
2. Confirm that you have: • disclosed to the auditor the identity of the entity's related parties and all the related party relationships and transactions of which you are aware; and • appropriately accounted for and disclosed such relationships and transactions in accordance with the requirements of the framework.	The Statement of Accounts discloses the identity of related parties and is complaint with the requirements of the CIPFA code of accounting practice.	The Statement of Accounts discloses the identity of related parties and is complaint with the requirements of the CIPFA code of accounting practice

Enquiries of the Corporate Governance Committee

Question	**2015-16 Response**	**2016-17 Response**
1. How does the Corporate Governance Committee, in its role as those charged with governance, exercise oversight of management's processes to identify, authorise, approve, account for and disclose related party transaction sand relationships?	The Corporate Governance Committee receive the Statement of Accounts and seek assurances from officers regarding their accuracy. Members are able to challenge / query any aspect of the statement of accounts.	The Corporate Governance Committee receive the Statement of Accounts and seek assurances from officers regarding their accuracy. Members are able to challenge / query any aspect of the statement of accounts.

Atebol i: Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Dyddiad y Cyfarfod: 27 Medi 2017

Aelod / Swyddog Arweiniol: Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid

Awdur yr Adroddiad: Steve Gadd, Prif Gyfrifydd

Teitl: **Cymeradwyo Datganiad Cyfrifon 2016/17**

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i baratoi datganiad o gyfrifon sy'n cydymffurfio â safonau cyfrifo cymeradwy. Mae'n rhaid i'r aelodau etholedig gymeradwyo'r cyfrifon a archwiliwyd yn ffurfiol ar ran y Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar gyfer 2016/17, yn amodol ar archwiliad, gan y Pennaeth Cyllid ar 13 Mehefin 2017. Cyflwynwyd y cyfrifon drafft i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar 19 Gorffennaf 2017 ac roeddent yn agored i'w harolygu'n gyhoeddus o 10 Gorffennaf tan 4 Awst.

Mae'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio yn gofyn i'r Cyngor gymeradwyo'r cyfrifon a archwiliwyd, gan gynnwys barn yr archwilydd allanol, yn ffurfiol erbyn diwedd mis Medi. Dirprwywyd y cyfrifoldeb o gymeradwyo'r cyfrifon a archwiliwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol.

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cael ei baratoi yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS). Mae Sefydliad Siartredig Cyllid a Chyfrifeg Cyhoeddus (CIPFA) yn cynhyrchu Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol, yn seiliedig ar y Safonau ac mae'r Cyngor wedi paratoi cyfrifon 2016/17 yn unol â'r Cod hwnnw.

Mae'r cyfrifon yn cynnwys barn gyfrifo a thystysgrif archwilio ddiamod. Bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn diweddaru'r Pwyllgor os oes angen adrodd ar unrhyw faterion newydd.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau etholedig yn cymeradwyo Datganiad o Gyfrifon 2015/16 sydd yn **Atodiad 1** yr adroddiad hwn.

Bydd gofyn i'r Cadeirydd ac i'r Prif Swyddog Ariannol lofnodi'r Cyfrifon a'r Llythyr Sylwadau yn y cyfarfod.

4. Manylion yr adroddiad

Cafodd y cyfrifon a gyflwynwyd eu paratoi i gydymffurfio â'r safonau cyfrifo gofynnol.

Cyfres o safonau cyfrifo sy’n cael eu defnyddio ledled y byd yw’r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. Cafodd y Safonau eu datblygu ar gyfer y sector breifat ond, mewn egwyddor, mae'r mwyafrif helaeth o drafodion yr un fath o ran cyfrifo beth bynnag yw'r sector. Gan fod yna rai meysydd lle mae triniaeth gyfrifo'r sector cyhoeddus yn wahanol i’r Safonau rhyngwladol (oherwydd, er enghraifft, gofynion deddfwriaethol) cafodd set ychwanegol o safonau eu cyflwyno ar eu cyfer sy’n cael eu galw yn Safonau Cyfrifo’r Sector Cyhoeddus.

Roedd y cyfrifon ar gael i’w harchwilio yn ôl y gofyn ac maen nhw hefyd wedi bod ar gael i’r cyhoedd eu harchwilio. Bu Swyddfa Archwilio Cymru yn archwilio’r cyfrifon a bydd trosolwg o’u canfyddiadau a’u hasesiad o’r broses yn cael eu cyflwyno mewn adroddiad i’r Pwyllgor. Yr Adroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol yw Atodiad 2 yr adroddiad hwn.

Arweiniodd y broses archwilio at rai newidiadau technegol ac at gywiriadau a newidiadau eraill. Bydd rhagor o fanylion am y rhain yn cael eu cyflwyno yn adroddiad yr archwiliwr.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae cyhoeddi Datganiad o Gyfrifon yn sail i stiwardiaeth a llywodraethu ariannol y Cyngor ac felly mae’n cefnogi holl wasanaethau a blaenoriaethau’r Cyngor.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Does dim costau ychwanegol yn codi o ganlyniad i’r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau’r Asesiad o’r Effaith ar Les?

Barn broffesiynol y Swyddog Adran 151 yw nad oes angen Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi gweithio'n agos â’r tîm Cyllid er mwyn sicrhau fod yr archwiliad yn cael ei gwblhau mewn pryd ac yn llwyddiannus. Caiff barn broffesiynol ei llunio oddi wrth nifer o ddisgyblaethau eraill tu hwnt i gyllid, fel yr adain gyfreithiol, prisio eiddo, adnoddau dynol a phensiynau.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Unwaith eto, mae'r Datganiad o Gyfrifon wedi derbyn barn archwilio ddiamod. Mae hyn yn gryn lwyddiant o gofio am faint a chymhlethdod y cyfrifon. Bydd gweithdrefnau mewnol yn parhau i gael eu hadolygu’n flynyddol er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn dal yn darparu datganiadau ariannol o ansawdd da. Bydd hyn yn ystyried y materion a godwyd yn yr archwiliad sydd wedi eu codi yn yr adroddiad archwilio.

Mae’n galonogol hefyd bod y cyfrifon drafft wedi cael eu paratoi ac yn barod am archwiliad dau ddiwrnod cyn dyddiad cau 15 Mehefin sef dyddiad cau statudol Datganiad Cyfrifon 2018/19. Bydd gwaith parhaus i ddod â’r dyddiad cwblhau ymlaen fel bod y Cyngor yn barod i fodloni dyddiad cau 31 Mai ar gyfer cyfrifon 2020/21.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Byddai’r Cyngor yn mynd yn groes i’w ddyletswydd statudol pe na fyddai'n gallu cymeradwyo'r cyfrifon erbyn 30 Medi.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae’n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol. Mae'n ofynnol i'r Archwilydd Penodedig o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 i archwilio ac ardystio cyfrifon y cyngor a rhaid iddo fod yn fodlon bod y cyfrifon wedi cael eu cwblhau yn unol â'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005. Mae’r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio yn ei gwneud yn ofynnol i gyfrifon a archwiliwyd gael eu cymeradwyo erbyn 30 Medi.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

DATGANIAD CYFRIFON 2016/17

Cyngor Sir Ddinbych Datganiad Cyfrifon 2016/17

Cyflwyniad **1**

Adran 1 - Adroddiad Naratif **4**

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau **10**

Adran 3: Datganiadau Ariannol A Nodiadau Ynglŷn Â'r Cyfrifon **11**

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu 14

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr 16

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn 18

Y Fantolen 20

Datganiad Llif Arian 22

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon 23

Adran 4: Datganiadau Atodol **97**

Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai 98

Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai 99

Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol 100

Adran 5: Adroddiad archwilio arfaethedig Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych **103**

Adran 6: Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol 2016-17 .... **105**

Adran 7: Geirfa **131**

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg

Cyflwyniad

Awdurdod unedol yng Nghymru yw Cyngor Sir Ddinbych gyda phoblogaeth o tua 95,000. Mae Sir Ddinbych yn cynnwys cyrchfannau gwyliau'r Rhyl a Phrestatyn ar hyd arfordir gogledd Cymru, Dyffryn Clwyd, Corwen yn ne'r Sir a thref Llangollen, sy'n boblogaidd ymhlith twristiaid. Mae hefyd yn cynnwys trefi castellog hanesyddol Rhuddlan, Dinbych a Rhuthun, a dinas gadeiriol fechan Llanelwy. Mae 47 o gynghorwyr etholedig i gynrychioli amrywiol wardiau'r sir. Mae'r Cyngor yn cyflogi oddeutu 4,500 o staff.

Daeth y Cyngor Sir i fodolaeth ym mis Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod fawr o wasanaethau gan gynnwys ysgolion, gofal cymdeithasol, priffyrdd, casglu a gwaredu gwastraff, cynllunio, datblygu economaidd, twristiaeth, llyfrgelloedd, canolfannau hamdden a llawer yn rhagor.

Ar ddiwedd pob blwyddyn, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu Datganiad Cyfrifon sy'n cydymffurfio â deddfwriaeth ac sy'n dangos ar be y gwariodd y Cyngor ei arian. Mae'r cyfrifon hyn yn mynd yn fwyfwy technegol ac yn anos eu deall. Pwrpas y Cyflwyniad yn yr adran nesaf yw ceisio cyflwyno rhai o'r rhifau mwyaf pwysig mewn dull mwy dealladwy.

Pe bai gennych unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r cyfrifon, byddai croeso i chi gysylltu â'r Prif Swyddog Cyllid, Cyngor Sir Ddinbych, Blwch Post 62, Rhuthun, LL15 9AZ. At hynny, mae gennych hawl cyfreithiol i archwilio'r cyfrifon cyn cwblhau'r archwilio. Hysbysebwyd yn y wasg leol i ddweud fod y cyfrifon ar gael i'w harchwilio.

Datganiad Cyfrifon

Mae'r Cyngor yn cynhyrchu Datganiad Cyfrifon bob blwyddyn yn unol â gofynion cyfreithiol, safonau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol (y Cod) yn y Deyrnas Unedig, gyda'r amcanion canlynol:

- Cydymffurfio â gofynion cyfreithiol a phroffesiynol.
- Rhoi gwybodaeth ynglŷn â chyllid y Cyngor i ddefnyddwyr gwasanaeth, etholwyr, trethdalwyr busnes, trethdalwyr lleol, Cynghorwyr a phartïon eraill sydd â diddordeb.
- Dangos stiwardiaeth o arian cyhoeddus

Yn dilyn adolygiad "Dweud y Stori" o'r cyflwyniad o ddatganiadau ariannol awdurdodau lleol mae Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol 2016/17 CIPFA (y Cod) wedi newid y trefniadau adrodd cylchrannol ar gyfer y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DI&GC) a chyflwynwyd y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu. Mae'r DI&GC a'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn cynnwys dadansoddiad cychrannol yn seiliedig ar sut mae'r Cyngor wedi ei strwythuro, yn gweithredu, yn monitro ac yn rheoli perfformiad ariannol. Yn flaenorol, adroddodd y Cyngor cost gwasanaethau unigol yn y DI&GC yn unol â'r fformat a nodir yn y Cod Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth (SerCOP). Ailddatganwyd data cymharol 2015/16 o adran gylchrannol y DI&GC a darparwyd data blwyddyn cymharol ar gyfer y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu. Ni fu unrhyw effaith ar y wybodaeth yn y Fantolen o ganlyniad i'r newidiadau hyn.

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys yr adrannau canlynol:

Adran 1 – Adroddiad Naratif

Mae'r Rhagymadrodd hwn gan y Prif Swyddog Cyllid yn darparu crynodeb o weithgareddau ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn.

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Mae hyn yn amlinellu dyletswyddau'r Prif Swyddog Cyllid wrth baratoi'r cyfrifon, a chyfrifoldebau'r Cyngor wrth gadw at y rheoliadau perthnasol.

Adran 3 – Prif Ddatganiadau Ariannol a Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon

Mae Cod 2016 yn mynnu fod cyfrifon awdurdod lleol yn cydymffurfio gyda'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r prif ddatganiadau ariannol yn cynnwys:

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn
Mae hyn yn dangos yr addasiadau a wnaed i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i gyflawni gofynion cyfrifeg statudol, i'w alinio gyda'r sail gyfrifyddol y seiliwyd y lefel Treth y Cyngor am y flwyddyn arni.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
Mae'r cyfrif hwn yn grynodeb o'r arian a gynhyrchwyd ac a wariwyd wrth ddarparu gwasanaethau ac wrth reoli'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae'n cynnwys pob gwariant beunyddiol ac incwm perthynol ar sail groniadol, ynghyd â thrafodion sy'n mesur gwerth yr asedau a dreuliwyd mewn gwirionedd yn ystod y flwyddyn. Mae hefyd yn dangos amcanestyniad o werth y buddiannau ymddeol a enillwyd gan gyflogeion yn ystod y flwyddyn.

Y Fantolen
Mae'r Fantolen yn rhoi ciplun o sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2017. Mae'n amlinellu gwerth yr eitemau y mae'n berchen arnynt (asedau) a gwerth yr hyn sy'n ddyledus i eraill (ymrwymiadau). Mae' ymgorffori holl gyllid y Cyngor, o ran cyfalaf a refeniw.

Datganiad Llif Arian
Mae hyn yn rhoi crynodeb ynglŷn ag arian parod y Cyngor a thrafodion sy'n gyfwerth ag arian parod dros y flwyddyn, gan ddangos yr union arian parod a dderbyniwyd ac a wariwyd a'r newid a fu yn sefyllfa'r Cyngor o safbwynt arian parod.

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu
Mae hyn yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio ac ariannu o adnoddau mewn cymhariaeth â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon
Darperir nodiadau eglurhaol ar ôl y prif ddatganiadau ariannol ac ar ôl y datganiadau ariannol atodol. Mae'r nodiadau yn cyflwyno gwybodaeth ychwanegol i roi cymorth er mwyn deall y cyfrifon.

Adran 4 - Datganiadau Ariannol Atodol a Nodiadau

Cyfrif Refeniw Tai (CRT)
Mae gofyn ar i Gynghorau gyfrifo costau gwasanaeth tai'r cyngor ar wahân trwy gyfrwng Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Mantolen y Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r cyfrif hwn yn dangos ymhle y caiff arian ei wario'n cynnal ac yn rheoli tai'r cyngor a sut y cyfarfyddir â'r costau hyn gyda rhenti ac incwm arall.

Mae'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Malansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn dod â'r holl symudiadau o fewn cronfeydd wrth gefn y Cyfrif Refeniw Tai ynghyd.

Adran 5 - Adroddiad yr Archwiliwr Allanol

Mae’r cyfrifon hyn yn amodol ar archwiliad allanol annibynnol gan archwilydd a benodir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ac mae'r adroddiad hwnnw wedi ei gynnwys yn yr adran hon.

Adran 6 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae hyn yn amlinellu dull gweithredu’r Cyngor wrth sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o lywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol.

Adran 7 - Geirfa

Mae'r adran hon yn cynnwys rhestr o rai o’r diffiniadau a fabwysiedir at ddiben cyfrifon a gwblheir yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Adran 1 - Adroddiad Naratif

1.1 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Refeniw

Bydd y Cyngor yn sefydlu cyllideb refeniw pob blwyddyn. Mae hon yn gyllideb ar gyfer y gwasanaethau y bydd yn eu darparu yn ystod y flwyddyn ac a fydd yn cael eu hariannu gan ddefnyddwyr gwasanaeth, Grantiau Llywodraeth Cymru a Threth y Cyngor a Threthdalwyr Busnes. Ar gyfer 2016/17, y gyllideb gwariant gros oedd £285.3m. Ar ôl defnydd cyllidebol o falansau cyffredinol, roedd yn ofynnol i gael arbedion o £5.2m a nodwyd rhain yn llwyddiannus i sicrhau cyllideb gytbwys. Cyflawnodd y Cyngor arbedion cyllidebau refeniw o £3.6m yn ystod 2016/17 a oedd yn 70% o lefel yr arbedion a gyllidwyd gyda 25% o'r arbedion (£1.3m) disgwyliedig i'w cyflawni yn ystod 2017/18. Mae'r cyngor wedi nodi arbedion cyllideb o £22.5m yn ystod y pedair blynedd diwethaf, ac mae'n debygol o orfod gwneud arbedion o dros £16m yn ystod y tair blynedd nesaf.

Erbyn diwedd y flwyddyn, roedd y Cyngor wedi gwario £2.2m yn fwy nag yr oedd wedi cyllidebu ar gyfer cyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol, ond roedd £2.6m o'r ffigur hwn yn ymwneud â gorwariant blwyddyn yn yr ysgolion sy'n cael ei ariannu'n rhannol trwy ddefnyddio balansau ysgolion, gyda'r gweddill yn cael ei gario ymlaen fel balansau diffygion.

Bu hwn yn flwyddyn anodd i gyllidebau yr ysgolion oherwydd y pwysau chwyddiant uwch na'r arfer, ond mae buddsoddiad mewn cyllidebau ysgolion yn 2017/18 yn fwy na digon i ariannu codiadau chwyddiant parhaus ac mae'r Cyngor wedi gweithio'n agos gydag ysgolion er mwyn cynhyrchu cynlluniau ariannol 3 blynedd gadarn a disgwylir felly y bydd sefyllfa ariannol y rhan fwyaf o ysgolion yn cael ei gyfuno yn ystod y misoedd nesaf.

Cymeradwyodd y Cabinet ym mis Mehefin ceisiadau gan y gwasanaethau i gario ymlaen tanwariant o £0.414m. Bydd yr arian yn cael ei ddefnyddio i helpu i liniaru'r pwysau hysbys a darparu arian ar gyfer buddsoddi mewn gwasanaethau.

Balansau, Darpariaethau a Chronfeydd Wrth Gefn

Mae'r cyfraniad net o gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn y cyfrifon yn £2.6m (gweler Nodyn 23 am fanylion). Mae'r symudiad yn cynnwys gostyngiad net o falansau ysgolion a'r defnydd a gyllidwyd ac arfaethedig o gronfeydd wrth gefn ar gyfer dibenion fel ariannu'r cynllun cyfalaf. Fodd bynnag, mae hefyd yn cynnwys cynnal a chadw cronfeydd wrth gefn penodol i helpu ariannu pwysau penodol mewn gofal cymdeithasol ac i helpu i leihau effeithiau gostyngiad yn y gyllideb yn y dyfodol.

Balansau cyffredinol y Cyngor erbyn hyn yw £7.1m. Mae'n rhaid i'r Cyngor wneud yn siŵr ei fod yn cadw digon o arian yn y balansau hyn i fod yn siŵr y gall ymdrin ag unrhyw broblemau annisgwyl y bydd yn eu hwynebu. Mae manylion yr holl ddarpariaethau a chronfeydd wrth gefn wedi'u cynnwys yn y Nodiadau i'r Datganiad Cyfrifon.

Sut Rydym yn Rhoi Gwybod am ein Cyllideb

Bob mis, bydd adroddiad cyllideb yn cael ei gyflwyno i Gabinet y Cyngor (grŵp o 8 o Gynghorwyr yn ystod 2016/17 sy'n gwneud nifer o benderfyniadau ar ran y Cyngor) sy'n esbonio sut y mae gwasanaethau yn gwario eu harian o'i gymharu â'u cyllideb. Ar ddiwedd y flwyddyn, bydd adroddiad terfynol (a elwir yn ganlyniad) yn dangos y sefyllfa diwedd blwyddyn.

Ond, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu ei Ddatganiad Cyfrifon mewn modd sy'n diwallu gofynion rhoi gwybod ariannol y DU a rhyngwladol. Yn anffodus, mae'r gofynion hyn yn

gymhleth iawn ac yn dechnegol eu natur. Mae hyn yn golygu bod angen nifer o addasiadau cyfrifo ar gyfer yr adroddiadau cyllideb arferol i sicrhau y gall y Cyngor gynhyrchu ei Gyfrifon. Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa derfynol y rhoddwyd gwybod i'r Cynghorwyr amdani. Yn y Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon mae esboniad o'r addasiadau a wnaed rhwng y sefyllfa refeniw terfynol y rhoddwyd gwybod amdani a'r symiau y rhoddwyd gwybod amdanynt yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Ceir rhagor o fanylion am berfformiad ariannol y gwasanaethau yn yr Addroddiad Alldro Terfynol a gyflwynwyd i'r Cabinet ar y 6ed o Fehefin 2017 (Eitem 8 ar yr Agenda – Cyngor Sir Ddinbych – Agenda ar gyfer y Cabinet ddydd Mawrth, 6 Mehefin 2017, 10.00 am). Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa refeniw terfynol y rhoddwyd gwybod amdani a'i chymeradwyo gan y Cabinet ym mis Mehefin 2017.

	Adroddiad Canlyniad Refeniw Terfynol £000
Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	
Gwella Busnes a Moderneiddio	4,436
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,396
Cyfleusterau, Asedau a Tai	6,302
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	17,352
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	2,795
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	31,279
Cyllid	2,864
Addysg a Gwasanaethau Plant	14,131
Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	2,928
Ysgolion	67,608
Corfforaethol	18,019
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	**170,110**
Arall	
Arian Cyfalaf/ Llog Buddsoddi	13,214
Lefiau	4,364
Cyfanswm Gwariant (ac eithrio CRT)	**187,688**
Llai Cyllid	(185,484)
Canlyniad Terfynol	**2,204**
Cyfraniad (i)/o Gronfeydd Wrth Gefn a Balansau Cyffredinol y Rhoddwyd Gwybod Amdanynt i'r Aelodau:	
Dyrannwyd fel a ganlyn:	
Balansau wedi'u Clustnodi - Gwasanaethau	(414)
Balansau Ysgolion	2,618
Cyfanswm	**2,204**

1.2 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Cyfalaf

Bob blwyddyn bydd y Cyngor yn gwario arian ar eitemau fydd yn bodoli am gyfnod hir fel tir, adeiladau, ffyrdd, cerbydau ac offer. Bydd yr eitemau hyn yn cael eu galw yn asedau a bydd y Cyngor yn eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau am flynyddoedd i ddod. Bydd gwariant ar yr asedau hyn yn cael ei alw yn wariant cyfalaf.

Mae'r tabl isod yn dangos faint y gwnaeth y Cyngor ei wario ar ei asedau fesul bloc gwasanaeth yn 2016/17 a sut yr ariannwyd y gwariant:

Gwariant	£000
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	62
Cyfleusterau, Asedau a Tai	5,933
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	6,214
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	3,221
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	582
Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	12
Gwella Busnes a Moderneiddio	887
Addysg a Gwasanaethau Plant	18,072
Cyfrif Refeniw Tai	7,981
Cyfanswm	**42,964**
Ariannu	
Grantiau	15,452
Benthyca â Chymorth	4,167
Benthyca Darbodus	14,528
Derbyniadau Cyfalaf	551
Gwariant Cyfalaf sy'n cael ei dalu o Gronfa'r Cyngor	8,266
Cyfanswm	**42,964**

Mae gwariant ar Brosiectau mawr yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

Prosiect	Disgrifiad	2016/17 £000
Y Rhyl	Gwaith Amddiffyn yr Arfordir, Clwb Golff y Rhyl	742
Parc Gwledig Loggerheads	Estyniad Maes Parcio	313
Y Rhyl	Datblygiad Glan y Dŵr	3,517
Y Rhyl, Stryd y Frenhines	Caffaeliad Adeiladau / Gwaith Dymchwel	697
Canolfan Hamdden Dinbych	Ailwampio Neuadd y Pwll	347
Ysgol Gymunedol Bodnant, Prestatyn	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Gwaith Estyniad ac Ailwampio	905
Ysgol Glan Clwyd, Llanelwy	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Gwaith Estyniad, ailfodelu ac Ailwampio	10,717
Y Rhyl	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Ysgol Newydd	2,009
Stryd Rhos ac Ysgol Penbarras, Rhuthun	Ysgolion yr 21ain Ganrif – Ysgolion Newydd	2,368
Y Rhyl, Tŷ Russell	Gwelliannau i gymhwyso adleoliad o swyddfeydd Ffordd Brighton	411
Tai Cyngor	Gwelliannau / Caffaeliad Mawr	6,123
Tai Cyngor	Addasiadau i'r Anabl	350
Dinbych, Lôn Ganol	Cyfleuster Gofal Ychwanegol	290

1.3 Materion Eraill

Pensiynau
Mae Cyngor Sir Ddinbych yn aelod o Gronfa Bensiwn Clwyd

Mae safoneu cyfrifyddu rhyngwladol yn disgwyl i gynghorau gyfrifo am gost hawliau pensiwn enilledig yn y flwyddyn, yn hytrach na cost y cyfraniadau a dalwyd i'r gronfa pensiwn. Mae'n rhaid i'r gronfa bensiwn gyfrifo faint o arian fyddai'n ddyledus ganddo pe bai pob aelod unigol â hawl i gael eu taliad pensiwn yn syth. Yna, bydd rhaid iddo gyfrifo faint o arian sydd ganddo mewn buddsoddiadau. Mae enillion ar fuddsoddiadau yn cael eu heffeithio gan yr amgylchedd economaidd cenedlaethol a rhyngwladol ehangach, a gyda'r ffaith bod pobl yn

byw yn hirach yn gyffredinol, mae gan y gronfa bensiwn lai mewn buddsoddiadau na'r swm y byddai'n gorfod ei dalu allan mewn theori. Gelwir hyn yn ddiffyg. Er ei bod yn annhebygol iawn y bydd y Cyngor yn gorfod talu’r arian hwn, mae’n rhaid iddo ddangos y diffyg yn y cyfrifon. Mae'r Gronfa Bensiwn yn amodol ar brisiad tair blynedd ac mae'r amcangyfrifon a gynhwysir yn y cyfrifon yn seiliedig ar brisiad llawn ddiweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2016. Mae’r nodiadau ynglŷn â’r cyfrifon yn dangos manylion pellach.

Cynllun Busnes Tai

Mae’r cyngor yn berchen ar 3,411 o dai cyngor – a elwir y stoc dai. Ers 2005, mae’r cyngor wedi buddsoddi tua £70m i wella ei stoc dai a bydd yn cyflawni Safon Ansawdd Tai Cymru yn 2014. Mae rhan o’r buddsoddiad hwn wedi cael ei ariannu drwy fenthyca ac mae gan y cyngor Gynllun Busnes Stoc Tai 30-mlynedd manwl sy’n helpu i sicrhau fod y buddsoddiad mewn tai y cyngor yn parhau i fod yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy yn y tymor hir. Mae Cynllun Busnes y Stoc Tai yn cael ei adolygu’n rheolaidd a’i gymeradwyo’n ffurfiol gan gabinet y cyngor bob blwyddyn ac mae’n parhau i fod yn gryf yn ariannol.

Mae’n rhaid i’r cyngor gyfrifo am incwm a gwariant ar ei stoc dai ar wahân i weithgareddau eraill a gelwir hyn y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae bob Cyfrif Refeniw Tai yn Nghymru ar hyn o bryd yn rhan o system gymhorthdal cenedlaethol sy’n golygu bod incwm rhent dros ben yn gorfod cael ei dalu i Lywodraeth y DU. Daeth system gymhorthdal y CRT i ben yng Nghymru ar 2 Ebrill 2015 gyda’r 11 Awdurdod Tai Lleol yn ‘prynu eu hunain allan’ o’r system. Ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych roedd hyn yn golygu taliad cyfalaf o £40m, a ariannwyd drwy fenthyca. Mae diwedd y systemau cymhorthdal yn golygu bod y cyngor yn cadw mwy o incwm rhent yn lleol sy’n caniatáu y gallu i buddsoddiad ychwanegol yn y stoc tai ac yn cynnig y posibilrwydd i gynyddu maint y stoc yn y blynyddoedd i ddod. Mae’r Cynllun Busnes Stoc Tai diweddaraf yn caniatáu buddsoddiad o £20m mewn stoc newydd dros y pum mlynedd nesaf.

Benthyca a Buddsoddiadau

Strategaeth y Cyngor yn 2016/17 oedd parhau i gadw balansau benthyca a buddsoddi mor isel â phosibl trwy ddefnyddio gweddill arian dros dro, ond cadw lefel arian sy’n ddigonol. Mae balansau buddsoddi yn cael eu monitro yn barhaus gyda’r nod o gynnal lefelau digonol i ddiwallu gofynion llif arian y Cyngor. Mae sefyllfa trysorlys y cyngor yn cael ei adrodd i’r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol gydol y flwyddyn. Dyled y Cyngor ar 31 Mawrth 2017 oedd £184.7m a'r balansau buddsoddi oedd £1.2m.

Polisïau Cyfrifo a Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh)

Mae’r Polisïau Cyfrifo wedi’u nodi yn llawn yn Nodyn 1 y cyfrifon. Dyma’r seithfed flwyddyn y mae cyfrifon y Cyngor wedi’u cynhyrchu i gydymffurfio â safonau rhyngwladol a’r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol.

Swyddogaethau Statudol

Doedd dim newidiadau sylweddol i swyddogaethau statudol y Cyngor yn ystod 2016/17.

Y Cynllun Corfforaethol 2012-2017

Yn ystod 2016/17, ymrwymodd y Cyngor i gyflawni Cynllun Corfforaethol uchelgeisiol oedd yn bwriadu darparu buddsoddiad o dros £92m mewn ysgolion, cyfleusterau gofal cymdeithasol a ffyrdd. Bydd ariannu allanol yn cyfrannu at gyfanswm cost buddsoddiad mewn ysgolion a ffyrdd ond mae'r Cynllun yn dibynnu ar adnoddau mewnol i ariannu benthyciad ac i ddarparu arian. Bydd buddsoddiad o’r fath yn helpu i wella gwasanaethau allweddol ond nid yw hyn heb risg ac felly mae mesurau wedi’u sefydlu i asesu darpariaeth a fforddiadwyedd y cynllun yn barhaus.

Yn 2016/17, darparwyd prosiectau unigol o fewn y Cynllun Corfforaethol, gan gynnwys buddsoddi mewn priffyrdd ac ysgolion. Roedd prosiectau sylweddol a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn yn cynnwys ysgol uwchradd newydd yn Y Rhyl, estyniad i Ysgol Glan Clwyd yn Llanelwy ac estyniad ac ail-wampiad Ysgol Gymunedol Bodnant ym Mhrestatyn. Roedd y gwariant ar brosiectau'r Cynllun Corfforaethol yn £19.7m yn 2016/17.

Er bod y Cynllun pum mlynedd gyfredol yn rhedeg hyd at 2017, rhagwelwyd y byddai rhai o'r prif brosiectau buddsoddi yn cael eu cwblhau dros gyfnod hirach - felly, fydd buddsoddiad a gynlluniwyd o £58m yn rholio ymlaen i'r ddwy flynedd nesaf. Mae'r prosiectau hyn yn cynnwys ysgolion yn ardal Rhuthun ac ysgol ffydd newydd yn Y Rhyl.

Edrych i'r Dyfodol

Etholwyd cyngor newydd ym mis Mai 2017. Bydd yn penderfynu ar ei flaenoriaethau a gosod nhw allan mewn Cynllun Corfforaethol newydd i gael ei gwblhau dros y pum mlynedd nesaf.

Mae'n debygol y bydd setliadau cyllid y llywodraeth leol yn lleihau ymhellach yn y tair i bum mlynedd sydd i ddod, ar yr un pryd wrth i'r galw am wasanaethau a chostau codi, felly bydd yn rhaid lleihau'r swm mae'r Cyngor yn ei wario bob blwyddyn yn unol a hynny.

Er bod ansicrwydd ynglŷn â lefel union y gostyngiadau bob blwyddyn, bydd rhaid gwneud penderfyniadau anodd i sicrhau bod y Cyngor yn parhau i ymdopi gyda'r arian sydd ar gael, ac yn parhau i gyflawni ei flaenoriaethau.

Fodd bynnag, mae record y cyngor o lwyddiant wrth nodi a chyflawni arbedion wrth reoli cronfeydd wrth gefn a balansau yn ofalus yn arwain at lefel uchel o hyder y bydd y cyngor yn parhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol tra'n darparu rhyw fraint o fuddsoddiad yn y Cynllun Corfforaethol newydd yn ystod y cyfnod anodd hwn.

Mae diwygio llywodraeth leol yng Nghymru yn parhau i fod ar yr agenda cenedlaethol, ond nid yw cynigion wedi cael eu cwblhau eto. Bydd integreiddio peth gofal cymdeithasol a darpariaeth iechyd ar draws y rhanbarth yn symud ymlaen yn ystod 2017/18 ac mae'n debygol o ddatblygu ymhellach yn y blynyddoedd i ddod.

Mae manylion llawn am gyllideb y Cyngor ar gyfer 2017/18, gan gynnwys manylion am gyllidebau gwasanaethau, cyllidebau Cyfalaf a Chyfrif Refeniw Tai i'w gweld yn y ddogfen Crynodeb y Gyllideb a gyflwynwyd ac a gymeradwywyd gan y Cabinet ym Mehefin 2017 fel rhan o'r Adroddiad Cyllid - Atodiad 1 (dolen: Agenda ar gyfer Cabinet ar ddydd Mawrth, 6ed Mehefin 2017, 10.00am - https://moderngov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=281&MId=5411&Ver=4&LLL=1). .

Richard Weigh
Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Cyngor Sir

Mae'n rhaid i'r Cyngor Sir:

(i) wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y Prif Swyddog Cyllid yw'r unigolyn hwnnw;

(ii) rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o'r adnoddau a diogelu ei asedau;

(iii) cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Tystysgrif Yr Awdurdod

Rwy'n cymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych.

Llofnod………………………………………………… Dyddiad:………………………..

Cadeirydd Y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Prif Swyddog Cyllid yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod yn unol â'r arferion priodol a nodwyd yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Unedig ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

(i) dewis polisïau cyfrifo addas a'u cymhwyso yn gyson;

(ii) gwneud dyfarniadau a rhagamcanion sy'n rhesymol ac yn ddarbodus;

(iii) cydymffurfio â Chod yr awdurdod lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

(i) cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfredol;

(ii) cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Tystysgrif: Prif Swyddog Cyllid

Rwy'n tystio bod y cyfrifon a gyflwynwyd yn rhoi trosolwg gwirioneddol a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar y dyddiad rhoi gwybod a'i incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2017.

Llofnod………………………………………………… Dyddiad:………………………..

Richard Weigh
Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)

Adran 3: Datganiadau Ariannol A Nodiadau Ynglŷn Â'r Cyfrifon 2016/17

Adran 3 Cynnwys

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu 14

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr 16

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn 18

Y Fantolen 20

Datganiad Llif Arian 22

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon 23

1. Polisïau Cyfrifo 23
2. Safonau Cyfrifo sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto 38
3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisïau Cyfrifo 38
4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr 38
5. Eitemau o Incwm a Gwariant Materol 40
6. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen 40
7. Nodyn i'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu 41
8. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur 44
9. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau 44
10. Gwariant Gweithredu Arall 48
11. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi 48
12. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol 48
13. Treth y Cyngor 48
14. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR) 49
15. Eiddo, Peiriannau ac Offer 50
16. Eiddo Buddsoddi 56
17. Offerynnau Ariannol 56
18. Dyledwyr 58
19. Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod 58
20. Asedau i'w Gwerthu 59
21. Credydwyr 59
22. Darpariaethau 59
23. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd 61
24. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio 64
25. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio 65
26. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol 69
27. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi 70
28. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu 70
29. Trefniadau Partneriaeth 70
30. Gwasanaethau Asiantaeth 71

31. Lwfansau Aelodau 71
32. Tâl Swyddogion 72
33. Costau Archwilio Allanol 76
34. Incwm Grant 77
35. Partïon Cysylltiedig 78
36. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf 81
37. Prydlesau 82
38. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig 83
39. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig 83
40. Rhwymedigaethau Amodol 90
41. Natur a Maint y Risgiau sy’n Deillio o Offerynnau Ariannol 91
42. Asedau Treftadaeth 94

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut y defnyddir ac ariannir gwariant blynyddol o adnoddau (grantiau llywodraeth, rhenti, treth y cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae'n dangos hefyd sut y dyrannir y gwariant ar gyfer dibenion gwneud penderfyniadau rhwng gwasanaethau'r cyngor. Cyflwynir incwm a gwariant a gyfrifir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

2016/17	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli) £000	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli £000	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT £000	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	2,928	(213)	2,715	293	3,008
Gwasanaethau Addysg a Phlant	14,131	(791)	13,340	27	13,367
Ysgolion	67,608	(335)	67,273	12,067	79,340
Gwella Busnes a Moderneiddo	4,436	578	5,014	150	5,164
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	2,396	3	2,399	(56)	2,343
Corfforaethol a Amrywiol	18,019	(3,723)	14,296	(355)	13,941
Cyfleusterau, Asedau a Thai	6,302	(102)	6,200	2,577	8,777
Cyllid	2,864	(2)	2,862	(35)	2,827
Priffyrdd a Gwasaethau Amgylcheddol	17,352	(628)	16,724	6,576	23,300
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	2,795	350	3,145	1,678	4,823
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	31,279	425	31,704	123	31,827
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	0	(5,813)	(5,813)	2,547	(3,266)
Taliad Setliad CRT*	0	0	0	0	0
Taliad Terfynu Menter Cyllid Preifat*	0	0	0	0	0
Cost Net Gwasanaethau	**170,110**	**(10,251)**	**159,859**	**25,592**	**185,451**
Incwm a Gwariant Arall	0	(155,990)	(155,990)	(23,768)	(179,758)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	**170,110**	**(166,241)**	**3,869**	**1,824**	**5,693**
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT			**(43,175)**		
Llai/Ychwanegu Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			**3,869**		
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth			**(39,306)**		

*Am ymraniad o'r balans hwn rhwng gronfa'r Cyngor a'r CRT – gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

2015/16	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli) £000	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli £000	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT £000	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	2,815	242	3,057	235	3,292
Gwasanaethau Addysg a Phlant	14,186	(711)	13,475	121	13,596
Ysgolion	65,701	(92)	65,609	8,164	73,773
Gwella Busnes a Moderneiddo	3,710	286	3,996	349	4,345
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	2,411	104	2,515	21	2,536
Corfforaethol a Amrywiol	16,220	(1,811)	14,409	1,476	15,885
Cyfleusterau, Asedau a Thai	8,048	(2,076)	5,972	7,086	13,058
Cyllid	2,531	61	2,592	(8)	2,584
Priffyrdd a Gwasaethau Amgylcheddol	17,419	(468)	16,951	7,078	24,029
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	3,041	15	3,056	(157)	2,899
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	31,755	516	32,271	132	32,403
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	0	(6,696)	(6,696)	12,935	6,239
Taliad Setliad CRT*	0	0	0	40,045	40,045
Taliad Terfynu Menter Cyllid Preifat*	0	7,433	7,433	0	7,433
Cost Net Gwasanaethau	**167,837**	**(3,197)**	**164,640**	**77,477**	**242,117**
Incwm a Gwariant Arall	0	(149,140)	(149,140)	(23,015)	(172,155)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	**167,837**	**(152,337)**	**15,500**	**54,462**	**69,962**
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT			**(58,675)**		
Llai/Ychwanegu Arian dros Ben neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			**15,500**		
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth			**(43,175)**		

*Am ymraniad o'r balans hwn rhwng gronfa'r Cyngor a'r CRT – gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad yn dangos y gost gyfrifeg yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifeg a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethi i dalu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifeg. Mae'r sefyllfa trethiant wedi'i dangos yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Tudalen 56

Ailddatganiad 2015/16				2016/17		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
3,449	(157)	3,292	Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	3,197	(189)	3,008
24,744	(11,148)	13,596	Gwasanaethau Addysg a Phlant	24,913	(11,546)	13,367
83,261	(9,488)	73,773	Ysgolion	87,780	(8,440)	79,340
4,813	(468)	4,345	Gwella Busnes a Moderneiddo	5,398	(234)	5,164
2,964	(428)	2,536	Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	2,737	(394)	2,343
52,600	(36,715)	15,885	Corfforaethol a Amrywiol	49,655	(35,714)	13,941
23,609	(10,551)	13,058	Cyfleusterau, Asedau a Thai	18,963	(10,186)	8,777
4,900	(2,316)	2,584	Cyllid	4,304	(1,477)	2,827
34,288	(10,259)	24,029	Priffyrdd a Gwasaethau Amgylcheddol	34,589	(11,289)	23,300
9,741	(6,842)	2,899	Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	9,651	(4,828)	4,823
52,315	(19,912)	32,403	Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	52,145	(20,318)	31,827
19,631	(13,392)	6,239	Tai Awdurdod Lleol (CRT)	10,505	(13,771)	(3,266)
40,045	0	40,045	Taliad Setliad CRT*	0	0	0
7,433	0	7,433	Taliad Terfynu Menter Cyllid Preifat**	0	0	0
363,793	(121,676)	242,117	Cost y Gwasanaethau	303,837	(118,386)	185,451

Ailddatganiad 2015/16				2016/17		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
16,189	(21)	16,168	Gwariant Gweithredu Arall (Nodyn 10)	16,565	(40)	16,525
21,675	(553)	21,122	Incwm a Gwariant Buddsoddi ac Ariannu (Nodyn 11)	16,987	(577)	16,410
0	0	(209,445)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 12)	0	(212,693)	(212,693)
401,657	(331,695)	**69,962**	**(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau***	337,389	(331,696)	**5,693**
		(25,126)	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar adbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer			**(11,289)**
		4,960	Colledion amhariad ar asedau anghyfredd a godir yn erbyn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn			**7,510**
		(23,053)	Ail-fesuriad y ddyled budd net a ddiffiniwyd /(Ased)			**62,251**
		(43,219)	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall**			**58,472**
		26,743	**Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**			**64,165**

* Ar 2 Ebrill 2015 gwnaeth y Cyngor daliad untro o £40,045k i'r Llywodraeth i brynu ei hun allan o'r cynllun cymhorthdal.
** Yn ystod 2015/16 gwnaeth y Cyngor daliad iawndal i'w bartner PFI yn dilyn cytundeb i derfynu y trefniant PFI ar gyfer y darpariaeth o lety dinesig a swyddfa.

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yng ngwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi yn 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rhai sy'n cael eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r llinell (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, ac mae'r manylion wedi'u dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sy'n berthnasol i Falans Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer pwrpasau sefydlu treth y cyngor a rhent. Mae'r Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i'r llinell cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd yn dangos Balans Cronfa'r Cyngor statudol a'r Balans Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gan y Cyngor.

		Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfalaf				
	Nodyn	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio £000	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000
Balans ar 31 Mawrth 2016		**(8,752)**	**(31,819)**	**(2,604)**	**(2,228)**	**(1,576)**	**(46,979)**	**(36,703)**	**(83,682)**
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2016/17									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	D.I. & G.C.	7,916		(2,223)			5,693		5,693
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I. & G.C.							58,472	58,472
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**7,916**	**0**	**(2,223)**	0	0	**5,693**	**58,472**	**64,165**
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	9	(3,961)		2,137	(2,618)	(2,231)	(6,673)	6,673	0
Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		3,955	0	(86)	(2,618)	(2,231)	(980)	65,145	64,165
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	23	(2,752)	2,609	143			0		0
Cynnydd/Lleihad yn 2016/17		**1,203**	**2,609**	**57**	**(2,618)**	**(2,231)**	**(980)**	**65,145**	**64,165**
Balans ar 31 Mawrth 2017		**(7,549)**	**(29,210)**	**(2,547)**	**(4,846)**	**(3,807)**	**(47,959)**	**28,442**	**(19,517)**

		Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfalaf				
	Nodyn	**Balans Cronfa'r Cyngor £000**	**Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi £000**	**Cyfrif Refeniw Tai £000**	**Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000**	**Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000**	**Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio £000**	**Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000**	**Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000**
Balans ar 31 Mawrth 2015		**(9,154)**	**(47,669)**	**(1,852)**	**(3,015)**	**(1,635)**	**(63,325)**	**(47,100)**	**(110,425)**
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2015/16									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	D.I. & G.C.	22,498		47,464			69,962		69,962
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I. & G.C.							(43,219)	(43,219)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**22,498**	**0**	**47,464**	**0**	**0**	**69,962**	**(43,219)**	**26,743**
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	9	(6,150)		(48,312)	787	59	(53,616)	53,616	
Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		**16,348**	**0**	**(848)**	**787**	**59**	**16,346**	**10,397**	**26,743**
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	23	(15,946)	15,850	96			0		0
Cynnydd/Lleihad yn 2015/16		**402**	**15,850**	**(752)**	**787**	**59**	**16,346**	**10,397**	**26,743**
Balans ar 31 Mawrth 2016		**(8,752)**	**(31,819)**	**(2,604)**	**(2,228)**	**(1,576)**	**(46,979)**	**(36,703)**	**(83,682)**

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r dyledion sy'n cael eu cydnabod gan y Cyngor fel ag yr oeddent ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai dyledion) yn cael eu cydweddu â'r cronfeydd wrth gefn y mae'r Cyngor yn eu dal. Adroddir ynglŷn â chronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall yr awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o gronfeydd wrth gefn ac ar unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn na ellir ei defnyddio ond i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled). Mae'r ail gategori o gronfeydd wrth gefn yn rhai na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion sydd heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn), ble y deuai symiau ar gael i ddarparu gwasanaeth dim ond os gwerthir yr asedau; a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a gaiff eu dangos yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido o dan reoliadau' yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

31 Mawrth 2016 £000		Nodyn	31 Mawrth 2017 £000	31 Mawrth 2017 £000
100,283	*Anheddau Cyngor*		103,619	
226,507	*Tir ac Adeiladau Eraill*		226,748	
6,853	*Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer*		7,809	
117,782	*Isadeiledd*		118,352	
2,489	*Asedau Cymunedol*		2,489	
5,093	*Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd*		5,621	
1,432	*Asedau Dros Ben na chânt eu Dal i'w Gwerthu*		5,549	
460,439	Eiddo, Peiriannau ac Offer	15	470,187	
8,968	Asedau Treftadaeth	42	8,912	
7,599	Eiddo Buddsoddi	16	7,360	
1	Buddsoddiadau Hirdymor	17	1	
770	Dyledwyr Hirdymor	17	721	
477,777	**Asedau Hirdymor**			**487,181**
5,013	Buddsoddiadau Byrdymor	17	0	
2,740	Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu (<1bl)	20	3,305	
1,168	Rhestrau Eiddo		1,136	
18,331	Dyledwyr Byrdymor	18	21,245	
6,592	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod	19	839	
33,844	**Asedau Cyfredol**			**26,525**
(6,968)	Benthyciadau Tymor Byr	17	(6,058)	
(21,741)	Credydwyr Byrdymor	21	(24,606)	
(571)	Darpariaethau	22	(342)	
(2,384)	Darpariaeth ar gyfer Absenoldebau Cronedig	22	(3,134)	
(1,168)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	34	(1,976)	
(1,877)	Grantiau Cyfalaf A Dderbyniwyd Ymlaen Llaw	34	(2,008)	
(34,709)	**Dyledion Presennol**			**(38,124)**

31 Mawrth 2016 £000		Nodyn	31 Mawrth 2017 £000	31 Mawrth 2017 £000
(1,429)	Credydwyr Hirdymor	17	(2,340)	
(422)	Darpariaethau	22	(248)	
(183,991)	Benthyciadau Hirdymor	17	(179,618)	
(207,388)	Dyledion Hirdymor Eraill	25	(273,859)	
(393,230)	**Dyledion Hirdymor**			**(456,065)**
83,682	**Asedau Net**			**19,517**
(8,752)	Cronfa'r Cyngor	24	(7,549)	
(31,819)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	23	(29,210)	
(2,604)	Cyfrif Refeniw Tai	24	(2,547)	
(2,228)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	24	(4,846)	
(1,576)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	24	(3,807)	
(46,979)	**Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio**			**(47,959)**
(94,101)	Y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn		(92,672)	
207,388	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn		273,859	
(152,732)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		(156,236)	
358	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		357	
2,384	Cyfrif Absenoldebau Digolledol Cronedig Byrdymor		3,134	
(36,703)	**Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio**	25		**28,442**
(83,682)	**Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn**			**(19,517)**

Datganiad Llif Arian

Mae’r Datganiad Llif Arian yn dangos y newid mewn arian parod a chywerthoedd arian parod y Cyngor yn ystod y cyfnod rhoi gwybod. Mae’r datganiad yn dangos sut mae’r awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chywerthoedd arian parod, drwy ddosbarthu llifoedd arian fel gweithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy’n deillio o weithgareddau gweithredu’n ddangosydd allweddol o’r graddau y mae gweithrediadau’r Cyngor yn cael eu hariannu drwy drethiant ac incwm grant, neu gan bobl sy’n derbyn gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi’n cynrychioli’r graddau y mae all-lifoedd arian parod wedi’u gwneud ar gyfer adnoddau sydd wedi’u bwriadu i gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaeth y Cyngor yn y dyfodol. Mae llifoedd arian sy'n codi o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol i ragweld hawliau ar lifoedd arian y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyca) i’r Cyngor.

2015/16 £000		Nodyn	2016/17 £000
69,962	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau		5,693
(83,871)	Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw’n arian parod		(24,171)
1,083	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy’n weithgareddau buddsoddi neu ariannu		3,897
(12,826)	**Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol**	26	**(14,581)**
44,996	Gweithgareddau Buddsoddi	27	17,350
(36,389)	Gweithgareddau Cyllido	28	2,984
(4,219)	**(Cynnydd) neu leihad net mewn arian parod neu gywerthoedd arian parod**		**5,753**
2,373	Arian parod neu drafodion sy’n gyfwerth ag arian parod ar ddechrau’r cyfnod rhoi gwybod		6,592
4,219	Cynnydd/(Lleihad) mewn arian parod		(5,753)
6,592	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod	19	839

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon

1. Polisïau Cyfrifo

i. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2016/17 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn o 31 Mawrth 2017. Mae gofyn i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon Blynyddol gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, y mae'r Rheoliadau hynny'n gofyn iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys 'Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2016/17' (y Cod) yn bennaf, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Mae'r confensiwn cyfrifo a fabwysiadir yn y Datganiad Cyfrifon yn gost hanesyddol yn bennaf, wedi'i addasu gan ailbrisio categorïau penodol o asedau ac offerynnau ariannol nad ydynt yn gyfredol.

Mae cyflwyniad y Cyngor o'r cyfrifon yn cydymffurfio â mabwysiadu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r Prif Datganiadau yn cynnwys:

- Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn
- Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- Y Fantolen
- Datganiad Llif Arian

ii. Cyfrifyddu ar gyfer Ysgolion yr Awdurdod Lleol

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn cadarnhau bod y cydbwysedd rheoli ar gyfer ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol (h.y. y categoriau hynny o ysgol a nodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd) yn gorwedd gyda'r awdurdod lleol.

Mae y cod hefyd yn nodi bod asedau, rhwymedigaethau, cronfeydd wrth gefn a llifau arian parod yr ysgolion yna yn cael eu cydnabod yn natganiadau ariannol yr awdurdod lleol.

Felly mae trafodion, llifau arian parod a balansau ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr awdurdod fel pe baent yn drafodion, llifau arian a balansau yr awdurdod.

iii. Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir gweithgaredd ar gyfer y flwyddyn y caiff ei gynnal, nid pan wneir neu derbynnir taliadau arian parod. Yn benodol:

- Caiff ffioedd, taliadau a rhenti gan gwsmeriaid eu cyfrif fel incwm ar y dyddiad y mae'r Cyngor yn darparu'r nwyddau neu'r gwasanaethau perthnasol.

- Caiff cyflenwadau o nwyddau a gwasanaethau eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio. Lle ceir bwlch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a phryd y cânt eu defnyddio, cânt eu cario fel rhestr eiddo ar y Fantolen.

- Cyfrifir y llog sy’n daladwy ar fenthyciadau ac sy’n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar sail cyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na llifoedd arian sydd wedi’u gosod neu eu penderfynu gan y contract.

- Lle cydnabyddir incwm a gwariant ond nad ydyw arian parod wedi’i dderbyn neu ei dalu, cofnodir y dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol ar y Fantolen. Lle ceir amheuaeth y caiff dyledion eu setlo, ysgrifennir balans y dyledwyr i lawr a gwneir tâl i refeniw am yr incwm na fydd yn cael ei gasglu o bosibl.

iv. Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod

Caiff arian parod ei gynrychioli gan arian parod mewn llaw ac arian parod a gedwir mewn cyfrifon adnau sy’n ad-daladwy ar orchymyn. Mae cywerthoedd arian parod yn fuddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy’n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod gyda risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth. Mae hyn yn golygu bod ‘Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod’ yn cynnwys arian parod a gedwir mewn banc, cyfrifon adnau ar alw a chyfrifon galw mynediad uniongyrchol.

v. Codi taliadau ar Refeniw ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Caiff gwasanaethau, gwasanaethau cefnogi a chyfrifon masnachu eu debydu â’r symiau canlynol i gofnodi'r gost o ddal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiad i'w briodoli i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion ailbrisio a lleihad yng ngwerth asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Adbrisio wrth gefn y gall y colledion gael eu dileu yn eu herbyn
- amorteiddio asedau sefydlog annirweddol i’w priodoli i’r gwasanaeth.

Nid oes gofyn i’r Cyngor godi treth y cyngor i ariannu dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae gofyn iddo roi cyfraniad ariannol o refeniw tuag at leihad yn ei ofyniad benthyca cyffredinol sy'n gyfystyr â swm a gyfrifir ar sail darbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllaw statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio eu disodli gan gyfraniad ym Malans Cronfa'r Cyngor (MRP) drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vi. Buddiannau Gweithwyr

Buddiannau’n daladwy yn ystod cyflogaeth

Yn ogystal â chyflogau a thâl, gall y buddiannau tymor byr i weithwyr gynnwys gwyliau blynyddol â thâl i weithwyr cyfredol. O ganlyniad, gwneir croniad ar gyfer cost hawliau gwyliau (neu unrhyw ffurf o absenoldeb, e.e. amser mewn llaw) a enillir gan weithwyr ond nid wedi'u cymryd cyn diwedd y flwyddyn, ac y gall gweithwyr eu dwyn ymlaen i’r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y croniad ar y cyfraddau cyflog a thâl cymwys yn y flwyddyn gyfrifo ganlynol, sef y cyfnod y gall y gweithiwr gymryd y budd. Caiff y croniad ei godi ar yr Arian dros Ben neu Ddiffyg yn Narpariaeth y Gwasanaethau, ond yna caiff ei wrthdroi drwy'r Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth gefn fel bod buddiannau gwyliau’n cael eu codi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol y mae’r absenoldeb gwyliau’n digwydd.

Buddiannau Dod â Swydd i Ben

Mae buddiannau dod â swydd i ben yn symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad gan y swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol, ac yn cael eu codi ar sail

croniad i'r llinell gwasanaeth addas yn unol â'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn gynt na phryd na chaiff yr awdurdod bellach dynnu'r cynigion buddion yn ôl neu bryd y bydd yr awdurdod yn cydnabod costau ailstrwythuro.

Lle bydd buddiannau dod â swydd i ben yn cynnwys codi pensiynau, mae darpariaethau statudol yn gofyn i falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu bensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn Natganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae angen dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddion pensiwn wrth ddod â swydd i ben, a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau ar ôl cyflogaeth
Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita neu ar ran yr Adran Addysg (DfE).

- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir y Fflint.

Darparodd y ddau gynllun fuddiannau wedi'u diffinio i aelodau (cyfandaliadau a phensiynau ymddeoliad), a enillwyd gan weithwyr sydd wedi gweithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer cynllun yr athrawon yn golygu na all y rhwymedigaeth i'r buddiannau hyn gael eu pennu ar y Cyngor fel arfer. Cyfrifir y cynllun felly fel pe bai'n gynllun cyfrannu wedi'i ddiffinio, ac nid yw'r Fantolen yn nodi unrhyw rwymedigaeth i dalu'r buddiannau hyn yn y dyfodol. Caiff llinell y Gwasanaethau Plant ac Addysg yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ei chodi gyda chyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Pensiynau Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol
Caiff y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ei gyfrif fel cynllun buddiannau wedi'i ddiffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Clwyd sydd i'w priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraidd drwy ddefnyddio'r dull uned wedi'i rhagamcanu – h.y. asesiad o daliadau'r dyfodol a wneir mewn perthynas â buddiannau ymddeol a enillir gan weithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiad gweithwyr ac ati, ac amcangyfrifon enillion wedi'u rhagamcanu ar gyfer gweithwyr cyfredol.

- Mae rhwymedigaethau yn cael disgownt i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt o 2.5%.

- Mae asedau Cronfa Bensiwn Clwyd sy'n cael eu priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen am eu pris teg:

    - gwarannau wedi'u dyfynnu – pris cynnig cyfredol
    - gwarannau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
    - gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
    - eiddo – gwerth y farchnad.

- Caiff y newid yn rhwymedigaeth pensiynau net ei ddadansoddi i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillir eleni - wedi'i ddyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau roedd y gweithwyr yn gweithio iddynt
- cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau yn codi o benderfyniadau'r flwyddyn hon y mae eu heffeithiau yn ymwneud â blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd yn ystod blynyddoedd blaenorol – wedi'i debydu i'r Arian Dros Ben neu'r Diffyg mewn Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Gorfforaethol & Amrywiol.
- cost llog – y cynnydd disgwyliedig yng ngwerth cyfredol y rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn wrth iddynt fod flwyddyn yn nes at gael eu talu - wedi'i debydu i'r Llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn unol â Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff hyn ei gyfrifo drwy gymhwyso'r gyfradd ostyngol a ddefnyddiwyd i fesur y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod, - gan ystyried unrhyw newid yn y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i daliadau cyfraniadau a budd-dal.

Ail-fesur yn cynnwys:

- Adenillion ar asedau cynlluniau - ac eithrio symiau a gynhwyswyd mewn llog net ar yr atebolrwydd buddiannau diffiniedig net - tâl i'r Gronfa Bensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall
- Enillion a cholledion actiwaraidd – newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nad ydyw digwyddiadau wedi cyd-daro â rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddaru eu rhagdybiaethau - wedi'u codi i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.
- cyfraniadau wedi'u talu i Gronfa Bensiwn Clwyd – arian parod wedi'i dalu fel cyfraniadau gweithiwr i'r gronfa bensiwn

Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn gofyn i Falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn yn ystod y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeol a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn, felly'n mesur yr effaith fuddiol ar Gronfa'r Cyngor sydd angen cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llifoedd arian yn hytrach, na buddiannau a enillir gan weithwyr.

Buddiannau â Disgresiwn

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddiannau ymddeol yn ôl disgresiwn, mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrifir iddynt godi o ganlyniad i roi dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon), yn cael eu cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad i wneud y dyfarniad, ac yn cael ei gyfrif drwy ddefnyddio'r un polisïau ag sy'n gymwys i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

vii. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod rhoi gwybod a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- Y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth amodau a fodolodd ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- Y rhai hynny sy'n dangos amodau a gododd ar ôl y cyfnod rhoi gwybod - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith faterol, gwneir datgeliad yn nodiadau'r natur o ddigwyddiadau a'u heffaith ariannol fel y cawsant eu hamcangyfrif.

Nid yw digwyddiadau a gynhaliwyd ar ôl dyddiad awdurdodi'r cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

viii. Mesur Gwerth Teg

Mae'r Awdurdod yn mesur rhai o'i asedau heb fod yn ariannol megis asedau dros ben ac adeiladau buddsoddi, a rhai o'i offerynnau ariannol ar werth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris y byddai'n cael ei dderbyn am werthu ased neu a delir i drosglwyddo dyled mewn trafodion trefnus rhwng cyfranogwyr marchnad ar y dyddiad mesur. Mae'r mesur gwerth teg yn tybio bod y trafodion i werthu'r ased neu drosglwyddo'r ddyled yn digwydd naill ai:

a. Yn y brif farchnad ar gyfer yr ased neu ddyled, neu
b. Yn absenoldeb y brif farchnad, yn y farchnad fwyaf buddiol ar gyfer yr ased neu ddyled

Mae'r Awdurdod yn mesur gwerth teg ased neu ddyled fan ddefnyddio'r tybiaethau y byddai cyfranogwyr marchnad yn eu defnyddio wrth brisio'r ased neu ddyled, gan dybio bod cyfranogwyr marchnad yn gweithredu er eu lles economaidd gorau.

Pan fesurir gwerth teg i ased heb fod yn ariannol, bydd yr Awdurdod yn ystyried gallu cyfranogwr marchnad i gynhyrchu buddiannau economaidd drwy ddefnyddio'r ased yn y ffordd orau a mwyaf, neu drwy ei werthu i gyfranogwr marchnad arall a fyddai'n defnyddio'r ased yn y ffordd orau a mwyaf posib.

Mae'r awdurdod yn defnyddio technegau prisiad sy'n addas yn yr amgylchiadau, a lle mae data digonol ar gael, drwy wneud y gorau o ddefnydd o fewnbynnau gweladwy perthnasol a lleihau'r defnydd o fewnbynnau anweladwy.

Caiff mewnbynnau i'r technegau prisiad o ran asedau a dyledion lle mesurir neu datgelir gwerth teg yn natganiadau ariannol yr Awdurdod eu categoreiddio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ddyledion yr un fath y gall yr awdurdod gael mynediad iddynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau gwahanol i'r prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi eu cynnwys o fewn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu ddyled, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu ddyled

ix. Offerynnau Ariannol

Dyledion Ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg ac yn cael eu cario ar gost wedi'u hamorteiddio. Mae taliadau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd log effeithiol yw'r gyfradd sy'n union ddisgownt o'r taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.
Ar gyfer yr holl fenthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ad-daladwy (ynghyd â llog cronedig); a'r llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy yn y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyciad.

Mae'r enillion a cholledion ar adbrynu neu setlo benthyciadau yn gynnar yn cael eu credydu a'u debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn adbrynu/setliad. Fodd bynnag, lle mae adbrynu'n digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau sy'n cynnwys addasu neu gyfnewid offerynnau sy'n bodoli eisoes, mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu yn ôl eu trefn o gost wedi'i amorteiddio y benthyciad newydd neu'n un wedi'i addasu, ac mae'r ysgrifennu i lawr i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei ledaenu dros oes y benthyciad drwy addasu'r gyfradd log effeithiol.

Lle mae premiymau neu ddisgowntiau wedi cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei ledaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o ledaenu'r enillion neu'r golled dros y tymor a oedd yn weddill ar y benthyciad yn erbyn y premiwm a oedd yn daladwy neu'r disgownt yn dderbyniadwy pan gafodd ei ad-dalu. Mae'r cysoniad o'r symiau a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gost net sy'n ofynnol yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli gan drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad o'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Caiff asedau ariannol eu dosbarthu i ddau fath:

- benthyciadau a symiau derbyniadwy – asedau gyda thaliadau sy'n sefydlog neu wedi'u penderfynu, ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnad weithredol
- asedion sy'n barod i'w gwerthu – asedau gyda phris wedi'i ddyfynnu ar y farchnad a/neu ddim gyda thaliadau sefydlog neu wedi'u penderfynu

Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy

Cydnabyddir benthyciadau a symiau derbyniadwy ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg. Maent yn cael eu mesur wedyn ar eu cost wedi'i hamorteiddio. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r ased, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer yr holl fenthyciadau mae'r Cyngor wedi'i wneud, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ddyledus ac yn dderbyniadwy (ynghyd â llog cronedig) a'r llog sydd wedi'i gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm a dderbynnir ar gyfer y flwyddyn yn y cytundeb benthyciad.

Pan amharwyd ar asedau oherwydd y tebygolrwydd sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau sy'n ddyledus o dan gytundeb yn cael eu gwneud, mae'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr a thâl yn cael ei godi ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer symiau derbyniadwy sy'n berthnasol i'r gwasanaeth hwnnw) neu'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hwn. Mae colled yr amhariad yn cael ei fesur fel y gwahaniaeth rhwng y swm cario a gwerth presennol y llif arian diwygiedig yn y dyfodol wedi'i ddisgowntio ar gyfradd log wreiddiol yr ased.

Mae unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ddatgydnabod yr ased yn cael ei gredydu neu ei ddebydu i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Benthyciad Meddal

Mae benthyciad meddal yn fenthyciad y mae'r Cyngor wedi'i roi i gorff allanol am gyfradd llog sy'n is na chyfradd y farchnad. Yn yr achos hwn, mae angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Fodd bynnag, os ystyrir bod maint y trafodyn yn de-minimis, nid oes angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Mae'r Cyngor wedi gosod y lefel de-minimis hon am £150k ar gyfer bob benthyciad unigol a roddir, neu lle nad yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

x. Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau

Os ydynt yn cael eu talu fel ernes, mewn rhandaliadau neu fel ôl-ddyledion, mae grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti a rhoddion yn cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor pan mae sicrwydd rhesymol:

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd wedi'u hatodi i'r taliadau
- y derbynnir y grant neu'r cyfraniadau.

Nid yw'r symiau sy'n cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi'u bodloni. Amodiad yw'r amodau sy'n nodi bod y manteision economaidd yn y dyfodol neu botensial gwasanaeth sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased a gafwyd drwy ddefnyddio'r grant neu gyfraniad sy'n gorfod cael ei ddefnyddio gan y derbynnydd fel y nodir, neu bydd yn rhaid dychwelyd y buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial am wasanaeth yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a roddwyd fel blaendal fel grantiau a chyfraniadau lle nad yw'r amodau wedi'u bodloni yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwyr. Pan fo'r amodau wedi'u bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell gwasanaeth berthnasol (grantiau refeniw a chyfraniadau y gellir eu priodoli), neu Drethiant ac Incwm Grant nad ydyw'n Benodol (grantiau refeniw heb eu neilltuo a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle mae grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu gwrthdroi o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Lle nad ydyw'r grant wedi'i ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso. Lle bydd wedi'i gymhwyso, caiff ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Trosglwyddir symiau yng Nghronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y byddant wedi'u defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

xi. Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth Diriaethol ac Anniriaethol (disgrifir yn y crynodeb hwn o bolisïau cyfrifo sylweddol fel Asedau Treftadaeth)

Cedwir Asedau Treftadaeth y Cyngor mewn nifer o safleoedd, gan gynnwys Amgueddfa'r Rhyl (o fewn Llyfrgell y Rhyl). Nantclwyd Y Dre, Carchar Rhuthun a Phlas Newydd sydd gan gasgliadau parhaol, ond hefyd mae'r adeiladau eu hunain yn cael eu trin fel Asedau Treftadaeth. Mae pob safle (ac eithrio Nantclwyd Y Dre) yn cael eu hachredu o dan gynllyun Achredu Amgueddfeydd Cyngor Celfyddydau Lloegr. Mae cofadail rhestredig, Castell Dinas Brân, hefyd yn Sir Ddinbych.

Cedwir casgliadau o Asedau Treftadaeth i gefnogi prif amcan amgueddfeydd y Cyngor h.y. gofalu am dreftadaeth Sir Ddinbych, ei gwneud yn hygyrch i bawb drwy ysbrydoli, dysgu a mwynhau.

Cydnabyddir Asedau Treftadaeth a'u mesur (gan gynnwys trin enillion a cholledion ailbrisio) yn unol â pholisïau cyfrifo'r Cyngor ar eiddo, cyfarpar ac offer. Fodd bynnag, mae rhai o'r rheolau mesur wedi'u llacio mewn perthynas ag Asedau Treftadaeth wrth i'r Cyngor ystyried y byddai cael prisiadau ar gyfer casgliadau yn cynnwys cost anghyfartal o'i gymharu â'r buddion a ddarperir i ddefnyddwyr datganiadau ariannol. Mae hyn oherwydd natur amrywiol yr asedau a gedwir a'r diffyg mewn gwerthoedd tebyg. Mae'r casgliadau'n gymharol sefydlog ac nid oes unrhyw gaffaeliadau diweddar neu roddion.

Mae'r holl waith gofalu am gasgliadau yn cydymffurfio â safonau Comisiynu Amgueddfeydd a Galerïau. Ystyrir oes asedau'r casgliadau yn amhenodol oherwydd gwaith ataliol a gynhaliwyd gan Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych, ac oherwydd natur yr eitemau dan sylw. Felly nid ydyw'n addas newid y dibrisiad.

Mae'r Cyngor yn cadw at ganllawiau Cymdeithas yr Amgueddfeydd ar waredu.

xii. Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent a/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu.

Mesurir eiddo buddsoddi ar y dechrau ar sail cost ac yn ddiweddarach ar sail gwerth teg, sef y pris a fuddai'n cael ei dderbyn i werthu ased o'r fath mewn trafodiad drefnus rhwng cyfranogwyr farchnad ar y dyddiad mesur. Fel ased heb ei hariannu, mesurwyd adeiladau buddsoddi ar y defnydd uchaf a'r gorau. Ni chaiff eiddo eu dibrisio ond fe'u hadbrisir yn flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Mae unrhyw enillion neu golledion yn cael eu postio i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r un driniaeth yn berthnasol i enillion a cholledion ar waredu.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo buddsoddi, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbrisio o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mae rhent a dderbynnir mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yn cael ei gredydu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac yn arwain at gynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau statudol yn caniatáu i enillion a cholledion ailbrisio a gwaredu

gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly caiff enillion a cholledion eu gwrthdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a'u postio i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw dderbyniadau gwerthiant dros £10,000), i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

xiii. Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniadau, lle mae gan y partïon sydd â rheolaeth ar y cyd o'r trefniadau, yr hawl i'r asedau ac ymrwymiadau i'r dyledion sy'n gysylltiedig â'r trefniadau. Mae'r gweithgareddau a gyflawnir gan yr Awdurdod yn unol â gweithredwyr ar y cyd eraill yn cynnwys defnyddio'r asedau ac adnoddau'r gweithredwyr ar y cyd hynny. O ran ei fuddiant mewn gweithrediad ar y cyd, mae'r Awdurdod fel gweithredwr ar y cyd yn cydnabod:

- Ei asedau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw asedau a ddelir ar y cyd
- Ei ddyledion, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw ddyledion a gafwyd ar y cyd
- Ei gyfran o'r refeniw o werthiant yr allbwn gan y gweithrediad ar y cyd
- Ei dreuliau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw dreuliau a godwyd ar y cyd

xiv. Prydlesau

Caiff prydlesau eu dosbarthu fel prydlesau cyllid, lle bydd telerau'r brydles yn trosglwyddo'n sylweddol pob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, peiriannau neu offer gan y prydleswr i'r prydlesai. Caiff pob prydles arall ei dosbarthu fel prydles weithredu.

Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladu, caiff yr elfennau tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân er mwyn eu dosbarthu.

Caiff trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol prydles ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl eu cyfrif dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Prydlesai

Prydlesau Ariannol

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gedwir dan brydlesau ariannol eu cydnabod ar y Fantolen ar ddechrau'r brydles ar eu gwerth teg a fesurir ar ddechrau'r brydles (neu werth presennol taliadau isafswm y brydles, os ydynt yn is). Caiff yr ased a gydnabyddir ei baru gan ddyled am y rhwymedigaeth i dalu'r prydleswr. Caiff costau uniongyrchol cychwynnol y Cyngor eu hychwanegu at swm cludo'r ased. Caiff premiymau a delir wrth ddechrau prydles eu rhoi wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles. Caiff rhenti amodol eu nodi fel treuliau yn y cyfnodau perthnasol.

Caiff taliadau prydlesau eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer – fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles, a
- thâl cyllid (caiff ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gydnabyddir dan brydlesau ariannol eu cyfrif gan ddefnyddio'r polisïau a ddefnyddir yn gyffredinol gydag asedau o'r fath, yn amodol ar godi

tâl dibrisio dros gyfnod y brydles os yw hyn yn fyrrach nag oes ddefnyddiol a amcangyfrifir yr ased (lle nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i dalu dibrisiad neu ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth sy'n codi ar asedau ar brydles. Yn hytrach, gwneir cyfraniad doeth blynyddol o gyllid refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth eu disodli gan gyfraniad refeniw ym Malans Cronfa'r Cyngor, drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredu

Caiff rhent a delir dan brydlesau gweithredu eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost y gwasanaethau sy'n manteisio ar ddefnyddio'r eiddo, peiriannau neu offer ar brydles.

Y Cyngor fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles ariannol dros eiddo neu beiriannau neu offer, caiff yr ased perthnasol ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau neu Offer neu Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei ddiddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff enilliad, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, ei gredydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu), wedi' baru gan ased prydles (dyledwr hirdymor) ar y Fantolen.

Caiff rhent prydlesau derbyniadwy eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer - fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles yn gynnwys unrhyw bremiymau a dderbyniwyd, a
- incwm cyllid (caiff ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaiff yr enilliad a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth ei waredu ei ganiatáu drwy statud i gynyddu Balans Cronfa'r Cyngor ac mae angen ei drin fel derbyniad cyfalaf. Pan fo premiwm wedi'i dderbyn, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan gaiff y swm dyledus o ran ased y brydles ei setlo gan daliad rhent mewn blynyddoedd ariannol y dyfodol, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan dderbynnir rhent y dyfodol, defnyddir yr elfen ar gyfer y derbyniadau cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased i ysgrifennu i lawr dyledwr y brydles. Yn y cam hwn, caiff y derbyniadau cyfalaf gohiriedig eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau anghyfredol yn cael eu talu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer

cyllido cyfalaf. Felly caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredu

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles weithredu dros eiddo neu beiriant neu offer, caiff yr ased ei gadw yn y Fantolen. Caiff incwm rhentu ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xv. Refeniw Anghyfnewid

Cydnabod Refeniw o Drafodion Anghyfnewid
Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion anghyfnewid eu cydnabod yn unol â gofynion IAS 20 Cyfrifo Grantiau'r Llywodraeth a Datgelu Cymorth y Llywodraeth, ar wahân i pan gânt eu dehongli neu eu haddasu i gyd-fynd â'r sector cyhoeddus fel y cânt eu hegluro yn y Cod a/neu IPSAS 23, "Refeniw o Drafodion Digyfnewid (Trethi a Throsglwyddiadau)

Trafodion trethi
Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion trethi eu cydnabod yn y cyfnod y mae'r digwyddiad trethadwy'n digwydd, cyn belled â bod yr asedau yn bodloni diffiniad ased ac yn bodloni meini prawf ar gyfer cael eu cydnabod fel ased.

Trafodion anhrethadwy
Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion trosglwyddo eu cydnabod yn y cyfnod y bydd y trefniad trosglwyddo yn rhwymo. Ni chaiff gwasanaethau mewn nwyddau eu cydnabod.

Pan fo trosglwyddiad yn amodol ar amodau sy'n golygu bod angen dychwelyd yr adnoddau a drosglwyddwyd os na chânt eu bodloni, bydd yr awdurdod yn cydnabod dyled nes i'r amod gael ei fodloni.

Sail Mesur Dosbarthiadau Refeniw Mawr o Drafodion Anghyfnewid
Caiff refeniw trethu ei fesur ar werth enwol arian parod, a chywerthoedd arian parod.

Caiff asedau a refeniw a gydnabyddir o ganlyniad i drosglwyddiad eu mesur ar werth teg yr asedau a gydnabyddir ar ddyddiad y cydnabod:

- Caiff asedau ariannol eu mesur ar eu gwerth enwol oni bai bo gwerth amser arian yn berthnasol, a phryd hynny, defnyddir gwerth presennol, a gyfrifir gan ddefnyddio cyfradd ostyngol sy'n adlewyrchu'r risg cynhenid o gadw'r ased; a
- Caiff asedau anariannol eu mesur ar eu gwerth teg, a bennir drwy gyfeirio at werthoedd arsylladwy'r farchnad neu drwy arfarniad annibynnol gan aelod o'r proffesiwn prisio. Caiff symiau derbyniadwy eu cydnabod pan fo trefniant trosglwyddo sy'n rhwymo ar waith ond nad yw arian parod neu asedau eraill wedi'u derbyn.

xvi. Addasiadau Cyfnodau Blaenorol, Newidiadau mewn Polisïau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Gwallau

Gall addasiadau cyfnodau blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisïau cyfrifo neu i gywiro gwall materol. Caiff newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo eu cyfrif yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd presennol a'r dyfodol y mae'r newid yn effeithio arnynt ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i bolisïau cyfrifo oni bai bo angen drwy arferion cyfrifo cywir neu pan fo'r newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol y Cyngor. Pan gaiff newid ei wneud, caiff ei wneud yn ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd wedi'i ddefnyddio bob amser.

Caiff gwallau materol yn ffigurau'r cyfnod blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

xvii. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Caiff asedau sydd â sylwedd ffisegol ac y'u cedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol eu dosbarthu fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Cydnabyddiaeth
Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail croniadau, cyn belled â'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial y gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Cyngor ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Caiff gwariant sy'n cynnal potensial ased i ddarparu buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol ond nad yw'n ychwanegu ato (h.y. trwsio a chynnal a chadw) ei godi fel gwariant pan fydd yn digwydd.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo, peiriannau ac offer, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbrisio o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mesuriad
Caiff asedau eu mesur yn ôl cost i ddechrau, gan gynnwys:

- pris prynu
- unrhyw gostau a briodolir i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr angenrheidiol er mwyn gallu gweithredu yn y modd y mae'r rheolwyr yn ei fwriadu
- amcangyfrif cychwynnol costau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae wedi'i leoli arno.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a ddaw tra bo asedau yn cael eu hadeiladu.

Bernir bod cost asedau a gafaelir ar wahân i'w prynu yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan fo ased yn cael ei gaffael drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm cludo'r ased a roddir gan y Cyngor.

Yna caiff asedau eu cludo yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- isadeiledd, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol dibrisiedig
- anheddau – gwerth cyfredol, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol
- pob ased arall – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a delir am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol).

Pan nad oes tystiolaeth o'r farchnad o werth cyfredol oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir costau amnewid dibrisiedig (CAD) fel amcangyfrif o werth cyfredol.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fyr neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel dirprwy ar gyfer gwerth cyfredol.

Mae adbrisio dilynol o ran asedau anghyfredol wedi'u cynllunio fel rhan o asesiad parhaus er mwyn i bob ased gael ei adbrisio cyn pen pum mlynedd o'i brisiad blaenorol, er y bydd newidiadau materol i brisiad asedau yn cael eu haddasu yn y cyfnod dros dro wrth iddynt ddigwydd. Ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor yn ystod 2016/17. Caiff cynnydd o ran prisiadau eu paru gan gredydau i'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn i gydnabod enillion na wireddwyd. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fyddant yn codi o wrthdroi colled a godwyd ar wasanaeth o'r blaen.
Pan nodir lleihad o ran gwerth, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion adbrisio a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad ei weithredu'n ffurfiol. Mae enillion a godwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cyfuno yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Amhariad
Caiff asedau eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i weld a oes unrhyw arwydd y gallai amhariad fod ar ased. Pan fo arwyddion yn bodoli a phan amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn faterol, caiff swm adferadwy'r ased ei amcangyfrif, a phan fo hyn yn llai na swm cludo'r ased, caiff swm amhariad ei gydnabod ar gyfer y diffyg.

Pan gaiff colledion amhariad eu nodi, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbrisio ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan gaiff colled amhariad ei wrthdroi o ganlyniad, caiff y gwrthdroi ei gredydu i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i haddasu ar gyfer dibrisiad a fyddai wedi'i godi pe na bai'r golled wedi'i chydnabod.

Dibrisiad
Darperir ar gyfer dibrisiad ar bob ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gan ddyraniad systematig eu symiau dibrisiadwy dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes ddefnyddiol feidraidd y gellir ei bennu (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiad ar y sail ganlynol:

- anheddau ac adeiladau eraill - dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo yn ôl amcangyfrif y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn ac offer – dull llinell syth
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros 40 mlynedd.

Cydrannu
Mae'n bolisi gan y Cyngor lle mae eitem faterol o eiddo, peiriannau ac offer gyda chydrannau mawr ble mae'r gost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm costau'r eitem, mae'r cydrannau yn cael eu dibrisio ar wahân; mae'r gofynion yn berthnasol at wariant gwella a dynnir, gwariant caffael a dynnir, ac ailbrisiadau a wnaed. Mae lefel perthnasedd de-minimis o £2.5miliwn o werth yr ased wedi ei osod. Os yn llai, ni fydd eitemau unigol o eiddo, periannau ac offer yn cael eu hystyried ar gyfer cydrannu; bydd elfennau arwyddocaol yn cael eu hystyried fel rhai y mae eu cost gyfredol yn 20% neu fwy o gyfanswm cost gyfredol yr ased, a'u categoreiddio fel a ganlyn yn seiliedig ar arwyddocâd, bywyd defnyddiol a dull dibrisiant:

- Aradeiledd ac Isadeiledd
- Gorffeniadau Mewnol a Ffitiadau
- Gwasanaethau

Mae tir yn cael ei adnabod fel cydran ar wahân yn ei rinwedd ei hun.

Caiff enillion adbrisio eu dibrisio hefyd, gyda swm sydd gyfwerth â'r gwahaniaethau rhwng dibrisiad gwerth presennol a godir ar asedau a'r dibrisiad a fyddai wedi'i godi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a gânt eu Dal i'w Gwerthu
Pan ddaw'n debygol y bydd swm cludo ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na thrwy ei ddefnyddio'n barhaus, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a gaiff ei Ddal i'w Werthu. Caiff yr ased ei ailbrisio'n syth cyn eil ailddosbarthu ac yna caiff ei gario ar y swm isaf a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo lleihad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion o ran gwerth teg eu cydnabod hyd at swm unrhyw golledion blaenorol yn unig a gydnabyddir yn y Gwarged neu Golled ar Darpariaeth Gwasanaethau. Ni chaiff dibrisiad ei godi ar Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.
Os na fydd asedau yn bodloni'r meini prawf i gael eu dosbarthu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu bellach, cânt eu hailddosbarthu'n asedau anghyfredol a'u prisio ar swm isaf eu swm cludo cyn iddynt gael eu dosbarthu fel asedau a gânt eu dal i'w Gwerthu; cânt eu haddasu ar gyfer dibrisiad, amorteiddio neu adbrisio a fyddai wedi'u cydnabod pe na baent wedi'u dosbarthu fel asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu, a'u swm adenilladwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Ni chaiff asedau a gaiff eu gadael neu eu sgrapio eu hailddosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddatgomisiynu, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriant, Offer neu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei diddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os oes rhai), eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased

adeg ei waredu). Caiff unrhyw enillion adbrisio a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Caiff symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad mwy na £10,000 eu dosbarthu fel derbyniadau cyfalaf. Mae angen i dderbynebau gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y gellir eu defnyddio, neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthyca (y Nawdd Cyfalaf Gofynnol). Caiff derbynebau eu hadfeddu i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei dalu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xviii. Darpariaethau

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Cyngor sydd, y mae'n fwy na thebyg, angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, a phan ellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r swm y rhwymedigaeth honno.

Codir tâl am ddarpariaethau fel gwariant ar linell y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad mantolen y gwariant y mae angen ei wneud er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau maes o law, fe'u codir o'r ddarpariaeth sydd eisoes yn y Fantolen. Caiff setliadau a amcangyfrifwyd eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol - pan ddaw'n llai na thebygol y bydd bellach angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu fod setliad is na'r hyn a ddisgwylid yn cael ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei dychwelyd a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.
Pan fo disgwyl i beth, neu'r cyfan, o'r taliad sydd ei angen i setlo darpariaeth gael ei adfer gan barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), dim ond pan fo'n bron yn sicr y caiff ad-daliad ei dderbyn os bydd y cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth y caiff hyn ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol.

Darpariaeth ar gyfer Ôl-daliadau Cyflog yn deillio o Hawliadau am Dâl Anghyfartal

Mae'r Awdurdod wedi gwneud darpariaeth am gostau setlo achosion am ôl-dâl sy'n deillio o daliadau gwahaniaethol a wnaed cyn i'r Awdurdod weithredu ei strategaeth cyflogau cyfartal.

xix. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol wrth gefn er dibenion polisïau yn y dyfodol neu ar gyfer treuliau annisgwyl. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu drwy ddosrannu symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xx. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud

Codir am wariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei wneud yn gyfalaf o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol fel gwariant i

gyfrif refeniw'r gwasanaeth perthnasol yn ystod y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chostau'r gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthyca, yna bydd trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau y codwyd amdanynt yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn fel nad oed unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xxi. TAW

Caiff TAW taladwy ei gynnwys fel gwariant dim ond cyhyd ac nad oes modd ei adfer gan Adran Refeniw a Thollau Ei Mawrhydi. Caiff TAW derbyniadwy ei eithrio o'r incwm.

2. Safonau Cyfrifo sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto

O dan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2016/17 (y Cod), mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth sy'n nodi effaith newid cyfrifo sy'n ofynnol gan safon cyfrifyddu newydd sydd wedi cael ei gyhoeddi ond heb ei fabwysiadu eto gan y Cod.

Mae'r Cod 2017 yn cyflwyno newidiadau mewn perthynas â Chyfrifon Y Gronfa Bensiwn. Paratoir y cyfrifon hyn gan y corff gweinyddu, sef yn achos yr awdurdod hwn, yw Cyngor Sir y Fflint. O ganlyniad, nid oes unrhyw effaith gyda'r newidiadau hyn ar y cyfrifon 2016/17 ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych.

3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisïau Cyfrifo

Wrth gymhwyso'r polisïau cyfrifo a amlinellir yn Nodyn 1, bu'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai dyfarniadau ynglŷn â thrafodaethau cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau'r dyfodol. Y dyfarniadau beirniadol a wneir yn y Datganiad Cyfrifon yw:

- **Lefelau Ariannu'r Llywodraeth i'r Dyfodol –** Mae lefel uchel o ansicrwydd o amgylch y lefelau ariannu ar gyfer awdurdodau lleol i'r dyfodol. Mae'r Cyngor wedi neilltuo symiau mewn darpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn y mae'n credu sy'n briodol i reoli arian y Cyngor dros y tymor canolig. Mae'r Cyngor hefyd wedi penderfynu bod ei record cryf ym maes rheoli ariannol a chyllidebol yn golygu nad oes rheswm digonol eto i newid y rhagdybiaeth na fydd asedau'r Cyngor yn cael eu hamharu'n sylweddol o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a/neu leihau lefelau darpariaeth gwasanaeth yn sylweddol. Mae'r farn hon yn cael ei hadolygu'n rheolaidd.

- **Ansicrwydd Economaidd –** Wrth asesu'r lefelau priodol o ddarpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn, mae'r darlun economaidd ehangach wedi cael ei ystyried hefyd. Yn benodol, ystyriwyd effeithiau posibl gweithredu'r diwygiadau lles yn llawn.

4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys rhai ffigyrau wedi'u hamcangyfrif sydd wedi eu seilio ar dybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynglŷn â'r dyfodol neu sydd fel arall ag ansicrwydd yn perthyn iddynt. Amcangyfrifir trwy roi cyfrif o brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu'r balansau â sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol i'r tybiaethau a'r amcangyfrifon. Mae'n debygol y bydd y defnydd o amcangyfrifon wrth, er enghraifft, gyfrifo croniadau ac ad-

daliadau gwasanaeth yn cynyddu dros y blynyddoedd nesaf oherwydd yr angen i gydymffurfio â chynigion Llywodraeth Cymru i ddwyn ymlaen yr amserlen ar gyfer cyhoeddi datganiadau cyfrifon awdurdodau lleol, er mwyn iddynt gydymffurfio â rhannau eraill o'r sector gyhoeddus. Serch hynny, doedd dim angen unrhyw gynnydd sylweddol yn y defnydd o amcangyfrifon yn y Datganiad o Gyfrifon cyfredol.

Mae’r eitemau a oedd ym Mantolen Y Cyngor ar 31 Mawrth 2017 y mae rhyw gymaint o risg y byddant yn addasu yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf fel a ganlyn:

Eiddo, Peiriannau ac Offer
Dibrisir asedau yn ystod eu hoes ddefnyddiol sy’n ddibynnol ar dybiaethau ynglŷn â lefelau atgyweirio a chynnal a chadw a wneir yn y dyfodol mewn perthynas ag asedau unigol. Mae’r hinsawdd economaidd bresennol yn ei gwneud yn ansicr y bydd modd i’r Cyngor gynnal ei wariant presennol ar atgyweirio a chynnal a chadw, gan beri amheuaeth ynglŷn â hyd yr oes ddefnyddiol sydd wedi ei bennu i rai o'r asedau. Os cwtogir oes ddefnyddiol ased, mae’r dibrisiad yn cynyddu ac mae swm cario’r ased yn gostwng. Caiff eiddo, peiriannau ac offer eu hailbrisio yn ysbeidiol a’u profi’n flynyddol am ddangosyddion o amhariad. Mae angen dyfarniadau i wneud asesiad p’un ai bod dangosydd o amhariad neu beidio. Mae’r profiad amhariad yn cynnwys archwilio’r gwariant cyfalaf a wnaed yn ystod y flwyddyn ariannol i ganfod p'un ai i hynny arwain at gynnydd yng ngwerth ased neu at amharu â’r gwerth hwnnw. Cafodd cyngor ei roi i briswyr y cyngor. Os yw’r canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i’r tybiaethau, bydd gwerth asedau Eiddo Peiriannau ac Offer wedi cael eu datgan yn rhy uchel neu’n rhy isel. Byddai hyn yn cael ei amrywio y tro nesaf y byddai’r asedau’n cael eu prisio.

Gwerth yr Eiddo, y Peiriannau a’r Offer a ddatgelir ar y Fantolen yw £470,187k a cheir rhagor o wybodaeth o fewn Nodyn 15.

Dyled Pensiwn
Mae’r amcangyfrif o’r ddyled net er mwyn talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau yn ymwneud â chyfradd y disgownt a ddefnyddir, y gyfradd yr amcanestynir y bydd cyflogau’n cynyddu, newid mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwoldeb a'r adenillion disgwyliedig ar asedau’r gronfa bensiynau. Defnyddir cwmni o actiwarïaid ymgynghorol i ddarparu cyngor arbenigol i’r Cyngor ynglŷn â’r tybiaethau y dylid eu cymhwyso.

Gwerth y ddyled pensiwn a’r gronfa pensiynau wrth gefn gyfatebol sydd wedi ei datgelu ar y Fantolen yw £273,859k. Mae gwybodaeth fanwl wedi ei chynnwys o fewn Nodiadau 25, 38 a 39.

Croniad Buddiannau Gweithwyr
Cyfrifwyd croniad buddiannau gweithwyr (gwyliau blynyddol ac amser hyblyg) ar sail sampl o weithwyr. Balans y Cyfrif Absenoldeb Cronnol fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2017 oedd £3,134k a manylir ynglŷn â hynny yn Nodyn 25.

Ôl-ddyledion
Cynhaliwyd adolygiad o ddyled sydd heb ei thalu a gwnaed lwfans ar gyfer dyledion ag amheuaeth yn eu cylch. Rhaid i unrhyw lwfans a wneir ar gyfer dyledion i’r dyfodol y mae amheuaeth yn eu cylch fod wedi eu seilio ar amcangyfrif. Mae'r lwfans a wneir yn un doeth ond mae unrhyw newidiadau megis hinsawdd economaidd a newidiadau pellach i'r system les yn golygu y gallai fod angen adolygu'r lwfansau flwyddyn nesaf.

Ar 31 Mawrth 2017 roedd gan y Cyngor balans dyledwyr amrywiol o £6,696k.Awgrymodd adolygiad o'r balans hwn fod darpariaeth ddyledion drwg penodol o £1,015k a darpariaeth

gyffredinol o ddyledion drwg o £598k yn briodol. Roedd ôl-ddyledion y Dreth Gyngor yn £2,432k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £1,491k.Roedd ôl-ddyledion y Trethi Annomestig Cenedlaethol yn £556k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £207k. Roedd ôl-ddyledion o £1,552k yng Ngordaliadau Budd-dal Tai gyda darpariaeth ddyledion drwg o £776k. Dangosir y ffigyrau ar gyfer Rhenti Tai yn Nodyn 2 y Cyfrif Refeniw Tai.

5. Eitemau o Incwm a Gwariant Materol

Nid oedd unrhyw eitemau materol o incwm neu wariant yn y flwyddyn ariannol 2016/17.

6. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Awdurdodwyd cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon gan y Prif Swyddog Cyllid ym mis Mehefin 2017. Nid yw digwyddiadau sydd wedi digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol nac yn y nodiadau. Pan fo digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth ynglŷn ag amodau a oedd mewn bodolaeth ar 31 Mawrth 2017, yna bydd y ffigyrau yn y datganiadau ariannol a'r rhai o fewn y nodiadau wedi cael ei hamrywio ym mhob ffordd yn faterol i adlewyrchu traweffaith yr wybodaeth hon.

7. Nodyn i'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu 2016/17			
Addasiadau o Gronfa'r Cyngor i gyrraedd at y symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**Addasiadau ar gyfer Diberion Cyfalaf (Nodyn 1) £000**	**Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2) £000**	**Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3) £000**	**Cyfanswm yr Addasiadau £000**
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	331	(47)	9	293
Gwasanaethau Addysg a Phlant	199	(201)	29	27
Ysgolion	12,693	(1,204)	578	12,067
Gwella Busnes a Moderneiddo	230	(79)	(1)	150
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	4	(60)	0	(56)
Corfforaethol a Amrywiol	522	(878)	1	(355)
Cyfleusterau, Asedau a Thai	2,727	(238)	88	2,577
Cyllid	0	(46)	11	(35)
Priffyrdd a Gwasaethau Amgylcheddol	6,789	(206)	(7)	6,576
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	1,768	(100)	10	1,678
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	434	(350)	39	123
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	2,609	(56)	(6)	2,547
Cost Net Gwasanaethau	**28,306**	**(3,465)**	**751**	**25,592**
Incwm a gwariant arall o'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	**(31,451)**	**7,685**	**(2)**	**(23,768)**
Gwahaniaeth rhwng y (swm dros ben) neu ddiffyg yng Nghronfa'r Cyngor a'r (swm dros ben) neu ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**(3,145)**	**4,220**	**749**	**(1,824)**

Tudalen 81

	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu 2015/16			
Addasiadau o Gronfa'r Cyngor i gyrraedd at y symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf (Nodyn 1) £000**	**Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2) £000**	**Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3) £000**	**Cyfanswm yr Addasiadau £000**
Cwsmeriad, Cyfathrebu a Marchnata	223	6	7	236
Gwasanaethau Addysg a Phlant	133	(10)	5	128
Ysgolion	9,491	(747)	(410)	8,334
Gwella Busnes a Moderneiddo	438	7	9	454
Gwasanaethau Cyffreithiol, AD a Democrataidd	25	(18)	13	20
Corfforaethol a Amrywiol	1,721	(238)	(5)	1,478
Cyfleusterau, Asedau a Thai	7,930	19	(62)	7,887
Cyllid	3	4	(15)	(8)
Priffyrdd a Gwasaethau Amgylcheddol	7,265	(124)	17	7,158
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	(81)	(12)	1	(92)
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	221	(85)	(4)	132
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	54,374	17	(6)	54,385
Cost Net Gwasanaethau	**81,743**	**(1,181)**	**(450)**	**80,112**
Incwm a gwariant arall o'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	**(32,945)**	**7,286**	**9**	**(25,650)**
Gwahaniaeth rhwng y (swm dros ben) neu ddiffyg yng Nghronfa'r Cyngor a'r (swm dros ben) neu ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**48,798**	**6,105**	**(441)**	**54,462**

Nodyn 1 Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf
Mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbrisio yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- **Gwariant gweithredu arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau a ddilëwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** – didynnir y taliadau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf h.y. Darpariaeth Refeniw Isafswm a chyfraniadau refeniw eraill o incwm a gwariant arall gan nad yw'r rhain yn daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- **Trethiant ac incwm grant amhenodol** – addasir grantiau cyfalaf ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Addasir grantiau refeniw o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle bodlonir amodau trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei gredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle bodlonir amodau yn y flwyddyn.

Nodyn 2 Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn
Mae'r golofn hon yn dangos y newid net ar gyfer cael gwared o gyfraniadau pensiwn ac ychwanegiad incwm a gwariant Budd-daliadau Gweithwyr IAS19 sydd yn gysylltiedig â phensiwn.

- **Ar gyfer gwasanaethau** mae hyn yn cynrychioli cael gwared o gyfraniadau pensiwn y cyflogwr a wnaed gan yr awdurdod fel a ganiateir drwy statud a rhoi costau gwasanaeth presennol a chostau gwasanaeth y gorffennol yn ei le.
- **Ar gyfer incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** – codir y llog net ar y ddyled buddiannau diffiniedig ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nodyn 3 Gwahaniaethau Eraill
Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau a gafodd eu debydu / credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a symiau taladwy/derbyniadwy i'w cydnabod o dan statud.

- **Ar gyfer incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** mae hwn yn cydnabod addasiadau i Gronfa'r Cyngor am y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.

8. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur

Dadansoddir gwariant ac incwm yr awdurdod fel a ganlyn:

2015/16 £000		2016/17 £000
	Gwariant	
125,528	Costau buddiannau gweithwyr	125,707
4,979	Costau gweithwyr ysgolion wirfoddol dan gymorth	4,907
192,845	Costau gwasanaethau eraill	145,540
0	Ad-daliadau gwasanaethau cynhorthwyol	0
41,686	Dibrisiant, amorteiddiau & amhariad	29,082
21,376	Taliadau llog	16,579
15,215	Archebiannau ac ardollau	15,463
28	Colled wrth waredu asedau	111
401,657	**Cyfanswm gwariant**	**337,389**
	Incwm	
(54,658)	Ffioedd, taliadau ac incwm gwasanaeth arall	(54,361)
(135)	Incwm llog a buddsoddi	(60)
(82,978)	Incwm o dreth y cyngor & threthi annomestig	(85,365)
(193,750)	Grantiau llywodraeth a chyfraniadau	(191,799)
(153)	Grantiau a chyfraniadau anllywodraethol	(71)
(21)	Ennill wrth waredu asedau	(40)
(331,695)	**Cyfanswm incwm**	**(331,696)**
69,962	**Swm dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethu**	**5,693**

9. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ynglŷn â'r addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a'r gwariant cynhwysfawr y mae'n Cyngor yn eu cydnabod yn ystod y flwyddyn yn unol â'r arferion cyfrifeg priodol ynglŷn â'r adnoddau hynny sydd wedi eu pennu gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod eu defnyddio i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw.

Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu haddasu.

Balans Cronfa'r Cyngor
Cronfa'r Cyngor yw'r gronfa statudol y mae'n rhaid talu holl dderbyniadau'r awdurdod iddi ac y mae'n rhaid cwrdd â holl ddyledion yr awdurdod ohoni, ar wahân i'r graddau y bod rheolau statudol yn dweud yn wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi ym mha flwyddyn ariannol y dylai dyledion a thaliadau effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor, nad yw o anghenraid yn unol â'r arfer gyfrifeg briodol. Mae Balans Cronfa'r Cyngor felly'n crynhoi'r adnoddau y mae gan y Cyngor y grym statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiadau cyfalaf yn niwedd y flwyddyn ariannol. I awdurdodau tai, fodd bynnag, nid yw'r balans ar gael i'w gymhwyso i ariannu gwasanaethau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Balans y Cyfrif Refeniw Tai
Mae Balans y Cyfrif Refeniw Tai yn adlewyrchu'r rhwymedigaeth statudol i gynnal cyfrif refeniw ar gyfer darpariaeth tai cyngor awdurdod lleol yn unol â Rhan VI Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Mae'n cynnwys balans yr incwm a'r gwariant fel sydd wedi ei ddiffinio gan Ddeddf 1989 sydd ar gael i ariannu gwariant mewn perthynas â swyddogaeth y Cyngor fel landlord.

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Mae'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn dal enillion gwaredu tir ac asedau eraill, sydd wedi eu cyfyngu gan statud rhag cael ei defnyddio i wneud dim ar wahân i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu rhoi i'r naill ochr i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i'w cymhwyso at y pwrpasau hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

Mae Cronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso yn dal y grantiau a'r cyfraniadau a dderbyniwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi cwrdd â'r amodau ar eu cyfer a fyddai fel arall yn ei gwneud yn ofynnol i ad-dalu'r arian sydd eto i'w gymhwyso i gwrdd â gwariant. Caiff y balans ei gyfyngu gan delerau grant o ran y gwariant cyfalaf y gellir ei gymhwyso yn ei erbyn ac/neu gan y flwyddyn ariannol y dylai hyn ddigwydd.

2016/17	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			
	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw				
Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:				
• Costau Pensiwn	(4,020)	(200)		
• Offerynnau Ariannol	3	(2)		
• Tâl gwyliau	(756)	6		
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	(16,386)	(2,657)		(2,402)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	**(21,159)**	**(2,853)**	**0**	**(2,402)**
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf				
Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn	2,926	971	(3,897)	
Costau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol				
Taliadau i'r gronfa derbyniadau tai y llywodraeth				
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion	7,503	2,522		
Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	6,769	1,497		
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	**17,198**	**4,990**	**(3,897)**	**0**
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf			1,279	
Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				171
Taliadau arian parod mewn perthynas â derbyniadau cyfalaf gohiriedig				
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	**0**	**0**	**1,279**	**171**
Cyfanswm Addasiadau	**(3,961)**	**2,137**	**(2,618)**	**(2,231)**

2015/16	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			
	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw				
Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:				
• Costau Pensiwn	(5,867)	(238)		
• Offerynnau Ariannol	(13)	4		
• Tâl gwyliau	444	6		
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	(21,772)	(52,548)		(290)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	**(27,208)**	**(52,776)**	**0**	**(290)**
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf				
Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn	498	585	(1,083)	
Costau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol				
Taliadau i'r gronfa derbyniadau tai y llywodraeth				
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion	6,909	2,474		
Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	13,651	1,405		
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	**21,058**	**4,464**	**(1,083)**	**0**
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf			1,870	
Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				349
Taliadau arian parod mewn perthynas â derbyniadau cyfalaf gohiriedig				
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	**0**	**0**	**1,870**	**349**
Cyfanswm Addasiadau	**(6,150)**	**(48,312)**	**787**	**59**

10. Gwariant Gweithredu Arall

2015/16 £000		2016/17 £000
9,121	Praesept yr Heddlu	9,338
4,361	Praesept Awdurdod Tân	4,364
1,733	Praeseptau Cyngor Cymuned	1,761
668	(Enillion)/colledion ar Asedau ar Werth a chael gwared ar asedau nad ydynt yn gyfredol	401
285	Costau Gweinyddu Pensiwn	661
16,168	**Cyfanswm**	**16,525**

11. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi

2015/16 £000		2016/17 £000
9,977	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg	9,385
7,001	Llog net ar y rhwymedigaeth net ddiffiniedig (ased)	7,024
(135)	Llog sy’n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(59)
4,279	Incwm a gwariant mewn perthynas ag eiddo buddsoddi a newidiadau yn eu pris teg	60
21,122	**Cyfanswm**	**16,410**

12. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2015/16 £000		2016/17 £000
(55,733)	Incwm Treth y Cyngor	(56,969)
(27,245)	Cyfraddau annomestig	(28,396)
(112,894)	Grantiau llywodraeth heb eu neilltuo	(111,212)
(13,573)	Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	(16,116)
(209,445)	**Cyfanswm**	**(212,693)**

13. Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o newidiadau a godwyd yn unol â gwerth eiddo preswyl, sydd wedi'u dosbarthu yn naw band prisio, gan amcangyfrif gwerthoedd 1 Ebrill 2003 ar gyfer y diben penodol hwn. Cyfrifir taliadau drwy ystyried yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych, pob Cyngor Cymuned a Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd, a rhannu'r swm hwn gyda Sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band sydd wedi'u haddasu i drosi'r rhif yn gyfwerth â Band D, a'i addasu ar gyfer disgowntiau. Y sylfaen dreth yw 38,888 yn 2016/17 (38,738 yn 2015/16).

Y swm sylfaenol (yn cynnwys praesept Cyngor Cymuned a phraesept Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd) ar gyfer eiddo Band D oedd £1,444.75 (£1,422.40 yn 2015/16) ac fe’i lluosogir gan y gyfran a fanylir ar gyfer y band penodol i roi’r swm unigol sy’n ddyledus.

Roedd biliau treth y cyngor yn seiliedig ar luosyddion bandiau A i I:

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Nifer yr eiddo yn system Treth y Cyngor ar 31 Mawrth 2017	3,958	7,168	14,299	7,701	5,364	3,622	1,978	310	166

Dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor:

2015/16 £000		2016/17 £000
55,733	Treth y Cyngor sy'n gasgladwy	56,969
(9,121)	Swm sy'n daladwy i Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru	(9,338)
195	Darpariaeth am beidio â thalu Treth y Cyngor	(368)
46,807	**Enillion net o Dreth y Cyngor**	**47,263**
	Hollt Cyngor Sir Ddinbych:	
45,046	Cyngor Sir Ddinbych	45,465
1,733	Cynghorau Cymuned	1,761
28	Gostyngiad Cyfradd Annomestig Dewisol	37
46,807		**47,263**

14. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR ar sail genedlaethol. Nododd Llywodraeth Cymru'r gyfradd o 48.6c yn 2016/17 (48.2c yn 2015/16) ac yn ddibynnol ar effeithiau trefniadau trawsnewidiol, mae busnesau lleol yn talu cyfraddau a gyfrifir drwy luosi eu gwerth ardrethol gyda'r swm hwnnw. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu cyfraddau sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal, ond yn talu'r enillion i'r gronfa NNDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n ailddosbarthu'r symiau sy'n daladwy i awdurdodau lleol ar sail y swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm yr NNDR (ar ôl gostyngiad a darpariaethau) o £22,962k ar gyfer 2016/17 (£23,129k ar gyfer 2015/16) yn seiliedig ar gyfanswm cyfradd ardrethol o £63,751k ar ddiwedd y flwyddyn.

Dadansoddiad o'r enillion net o gyfraddau annomestig:

2015/16 £000		2016/17 £000
23,129	**Trethi annomestig casgladwy**	**22,962**
(213)	Cost lwfans Casglu	(214)
(268)	Darpariaeth ar gyfer Dyledion Drwg	(29)
22,648	**Talu i'r Gronfa Genedlaethol**	**22,719**
27,245	**Ailddosbarthu o'r Gronfa Genedlaethol**	**28,396**

15. Eiddo, Peiriannau ac Offer

2016/17	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2016	112,975	251,277	18,487	151,893	2,564	1,432	5,093	543,721
Ychwanegiadau	7,804	7,695	3,151	5,039	0	0	15,971	39,660
Cynnydd/(gostyngiadau) adbrisio a gydnabyddir yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	(4,316)	2,772	19	0	0	0	0	(1,525)
Cynnydd/(gostyngiadau) adbrisio a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(1,409)	(5,170)	0	0	0	(50)	0	(6,629)
Dadgydnabod - gwaredu	(971)	(2,617)	(55)	0	0	0	0	(3,643)
Dadgydnabod - arall	0	(213)	(3,667)	(184)	0	0	0	(4,064)
Asedau a ail-ddosbarthwyd (i)/o Asedau ar Werth	0	(1,225)	0	0	0	(150)	0	(1,375)
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	(2,013)	12,673	0	0	0	4,783	(15,443)	0
Ar 31 Mawrth 2017	**112,070**	**265,192**	**17,935**	**156,748**	**2,564**	**6,015**	**5,621**	**566,145**

2016/17	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
Dibrisiad ac amhariad cronedig								
Ar 1 Ebrill 2016	(12,692)	(24,770)	(11,634)	(34,111)	(75)	0	0	(83,282)
Tâl dibrisiad	(2,099)	(6,878)	(2,189)	(3,838)	0	0	0	(15,004)
Dibrisiad yn cael ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	12,692	122	0	0	0	0	0	12,814
Dibrisiad wedi'i ysgrifennu allan i'r Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	27	0	0	0	50	0	77
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	(6,091)	(1,227)	0	0	0	(192)	0	(7,510)
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaethau Gwasanaethau	(535)	(6,304)	0	(631)	0	0	0	(7,470)
Dadgydnabod - gwaredu	0	277	31	0	0	0	0	308
Dadgydnabod - arall	0	216	3,666	184	0	0	0	4,066
Dadgydnabod – Asedau ar Werth	0	43	0	0	0	0	0	43
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	274	50	0	0	0	(324)	0	0
Ar 31 Mawrth 2017	**(8,451)**	**(38,444)**	**(10,126)**	**(38,396)**	**(75)**	**(466)**	**0**	**(95,958)**

Gwerth Llyfr Net								
Ar 31 Mawrth 2017	103,619	226,748	7,809	118,352	2,489	5,549	5,621	470,187
Ar 31 Mawrth 2016	100,283	226,507	6,853	117,782	2,489	1,432	5,093	460,439

2015/16	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
Cost neu Brisiad								
Ar 1 Ebrill 2015	134,107	242,405	18,386	152,113	2,716	2,172	13,698	565,597
Ychwanegiadau	3,941	24,384	2,914	9,086	6	0	4,156	44,487
Cynnydd/(gostyngiadau) adbrisio a gydnabyddir yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	(2,487)	14,502	0	0	0	(603)	0	11,412
Cynnydd/(gostyngiadau) adbrisio a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	(7,662)	(12,633)	0	0	(158)	(893)	0	(21,346)
Dadgydnabod - gwaredu	(585)	(104)	(134)	0	0	0	0	(823)
Dadgydnabod - arall	(3,465)	(2,853)	(2,142)	(98)	0	0	0	(8,558)
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	0	8,082	0	0	0	(491)	(11,116)	(3,525)
Asedau a ail-ddosbarthwyd (i)/o Asedau ar Werth	0	250	0	0	0	1,265	0	1,515
Symudiadau eraill mewn cost neu brisio	(10,874)	(22,756)	(537)	(9,208)	0	(14)	(1,645)	(45,034)
Ar 31 Mawrth 2016	**112,975**	**251,277**	**18,487**	**151,893**	**2,564**	**1,436**	**5,093**	**543,725**

2015/16	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau dros ben £000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm eiddo, peiriannau ac offer £000
Dibrisiad ac amhariad cronedig								
Ar 1 Ebrill 2015	(26,920)	(44,479)	(12,290)	(38,327)	(69)	(105)	(3,305)	(125,495)
Tâl dibrisiad	(2,607)	(6,542)	(2,106)	(3,570)	0	(7)	0	(14,832)
Dibrisiad yn cael ei ysgrifennu allan i'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	6,438	8,022	0	0	0	87	0	14,547
Dibrisiad wedi'i ysgrifennu allan i'r Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	0	250	0	0	0	0	0	250
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	0	(4,923)	0	0	0	0	0	(4,923)
Colledion/(gwrthdroadau) amhariad a gydnabyddir yn yr Arian Dros Ben/Diffyg ar Ddarpariaethau Gwasanaethau	(3,942)	(2,703)	(23)	(1,520)	(6)	0	0	(8,194)
Dadgydnabod - gwaredu	0	0	107	0	0	0	0	107
Dadgydnabod - arall	3,465	2,853	2,141	98	0	0	0	8,557
Trosglwyddiadau i mewn/(allan)	0	(4)	0	0	0	7	0	3
Symudiadau eraill mewn dibrisiad ac amhariad	10,874	22,756	537	9,208	0	14	3,305	46,694
Ar 31 Mawrth 2016	**(12,692)**	**(24,770)**	**(11,634)**	**(34,111)**	**(75)**	**(4)**	**0**	**(83,286)**
Gwerth Llyfr Net								
Ar 31 Mawrth 2016	100,283	226,507	6,853	117,782	2,489	1,432	5,093	460,439
Ar 31 Mawrth 2015	107,187	197,926	6,096	113,786	2,647	2,067	10,393	440,102

Dibrisiad
Mae'r Eiddo, Peiriannau ac Offer i gyd wedi cael eu dibrisio drwy ddefnyddio'r dull llinell syth dros y cyfnodau canlynol:

- Anheddau Cyngor – 15-75 mlynedd
- Tir ac Adeiladau Eraill (gan gynnwys asedau treftadaeth) - 1-194 o flynyddoedd
- Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer – 3-10 mlynedd
- Isadeiledd – 40 mlynedd
- Asedau Dros Ben – 5-40 mlynedd

Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir ac a Reolir
Mae tir ac adeiladau eraill yn cynnwys tir ar gyfer ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir ac a reolir.

Adolygiad Cofrestr Asedau
Bob blwyddyn mae gwerthoedd llyfr net yn y cofrestrau asedau yn cael eu hadolygu ac mae unrhyw asedau sy'n cael eu cynnal ar werth llyfr net o £0, yn cael eu dadgydnabod, lle bo hynny'n briodol. O ganlyniad i'r dadgydnabod hwn, mae'r gwerth llyfr gros wedi'i ostwng gyda gostyngiad cyfatebol mewn dibrisiant cronedig ac amhariad.

O 1 Ebrill 2015 mae lefel prisio de minimis o £30k wedi ei osod

Ymrwymiadau Cyfalaf
Ar 31 Mawrth 2017, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu wella Eiddo, Peiriannau neu Offer yn 2017/18 a'r dyfodol. Mae'r gost a gyllidebwyd ar gyfer y prif ymrwymiadau yn £15,079k fel isod. Roedd ymrwymiadau tebyg 31 Mawrth 2016 yn £16,655k.

Prosiect	Amcangyfrif Contract £000	Taliadau i 31 Mawrth 2017 £000	Cyfanswm Taliadau Contractau yn y Dyfodol £000
Y Rhyl, Ysgol Newydd (Gwerth y Contract yn unig)	21,619	20,652	337
Ysgol Glan Clwyd – Estyniad, Ailfodelu ac Ailwampio	14,510	12,219	3,236
Stryd y Rhos ac Ysgol Penbarras – Ysgolion Newydd	9,136	1,296	7,866
Tai – Atgyweiriadau Allanol	1,365	642	913
Dymchwel y Heulfan ac ailwampio mewnol ym Mhafiliwn Y Theatr	1,419	913	506
Gwaith Amddiffyn yr Arfordir-Dwyrain Y Rhyl	1,400	91	1,309
Glannau Rhyl-Maes Parcio,Cladin Allanol a'r Twr Awyr	2,082	1,170	912
Cyfanswm	**51,531**	**36,983**	**15,079**

Adbrisio
Fel rhan o'r rhaglen i adbrisio'r holl asedau o fewn pum mlynedd i'w prisiad blaenorol, mae cyfran o'r eiddo rhydd-ddaliadol ac ar brydles, sy'n cynnwys portffolio eiddo'r Awdurdod, wedi'u prisio gan Mrs C Jones Black BSc (Anrh.) MRICS, ar y seiliau a nodir isod, yn unol â Datganiadau Prisiadau asedau a Nodiadau Canllaw Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, ond nad oedd yr holl eiddo wedi'u harchwilio. Nid oedd hyn yn ymarferol nac

wedi'i ystyried gan y prisiwr o fod yn hanfodol ar gyfer diben prisio. Cynhaliwyd archwiliadau rhwng Tachwedd 2015 a Mehefin 2016.

Cafodd eiddo a ystyriwyd gan yr Awdurdod yn weithredol eu prisio ar sail gwerth marchnad agored ar gyfer defnydd presennol, neu le nad oedd modd asesu oherwydd nad oedd marchnad ar gyfer yr ased, y gost ddisodli wedi'i dibrisio. Prisiwyd Asedau Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer, Isadeiledd ac asedau cymunedol, ar gost hanesyddol. Caiff anheddau Cyngor eu prisio ar y gwerth gyfredol mewn defnydd fel tai cymdeithasol.

Mae'r Datganiad canlynol yn dangos y cynnydd yn rhaglen dreigl y Cyngor ar gyfer adbrisio asedau sefydlog.

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau dros ben £000	Cyfanswm £000
Cariwyd ar gost hanesyddol			7,809		7,809
Prisiwyd ar werth cyfredol ar:					
31 Mawrth 2017	103,619				103,619
31 Mawrth 2016		39,851		5,549	45,400
31 Mawrth 2015		122,060			122,060
31 Mawrth 2014		29,828			29,828
31 Mawrth 2013		35,009			35,009
Cyfanswm y Gost neu Brisiad	**103,619**	**226,748**	**7,809**	**5,549**	**343,725**

Yn 2016/17 fe ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor fel rhan o adolygiad o'r rhaglen dreigl.

Cafodd adolygiad blynyddol ei wneud hefyd o Eiddo Buddsoddi, Asedau sy'n cael eu Hadeiladu, ac Eiddo a Ddelir i'w Gwerthu.

Ym mis Hydref adfeddwyd 9.04 erw o dir o'r Ystad Amaethyddol i Wasanaethau Tai. Prisiwyd y tir yn werth £2,320k.

Yn ogystal â hynny, yn ystod y flwyddyn prynwyd nifer o safleoedd gyda'r bwriad o'u defnyddio i ddarparu anheddau'r Cyngor yn y dyfodol. Gan eu bod yn safleoedd clir ac nid anheddau ar hyn o bryd mae'r tir ac eiddo hwn, gwerth £4,059k wedi'i drosglwyddo i Asedau Dros Ben.

Colledion Amhariad

Cyffredinol

Yn ystod yr ymarfer ailbrisio ni ddaeth y Prisiwr o hyd i dueddiadau sylfaenol eraill a fyddai'n effeithio ar asedau sy'n weddill heb eu hailbrisio yn ystod 2016/17. Fodd bynnag, cydnabyddir bod yna brosiectau mawr ar y gweill sydd â photensial i effeithio ar brisiadau yn y dyfodol, ond mae'r prosiectau hyn yn eu camau cynnar.

Yn y Flwyddyn

Yn dilyn cwblhad estyniad ac ail-wampiad Ysgol Gymunedol Bodnant, fel rhan o'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, datganwyd y safle babanod flaenorol yn weddill i anghenion Addysg ym mis Tachwedd 2016. Ail-brisiwyd yr adeilad ac mae'r golled wedi cael ei drin fel amhariad gyda £192,500 wedi ei godi yn erbyn y gronfa ailbrisio wrth gefn.

16. Eiddo Buddsoddi

Mae'r eitemau canlynol o incwm a gwariant wedi'u cyfrifo yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

2015/16 £000		2016/17 £000
(418)	Incwm rhent o Eiddo Buddsoddi	(517)
300	Treuliau gweithredu uniongyrchol yn codi o Eiddo Buddsoddi	406
(118)	**(Enillion)/colled net**	**(111)**

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth yn ei eiddo buddsoddi neu ar hawl y Cyngor i daliad yr incwm ac enillion y gwaredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaeth gytundebol i brynu, adeiladu neu ddatblygu eiddo buddsoddi, neu atgyweiriadau, cynnal a chadw neu wella. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi dros y flwyddyn:

2015/16 £000		2016/17 £000
8,375	Balans ar ddechrau'r flwyddyn	7,599
99	Ychwanegiadau	0
0	Gwaredu	(68)
(4,397)	Enillion/(colledion) net o addasiadau gwerth teg	(171)
	Trosglwyddiadau:	
0	• (i)/o Restrau Eiddo	0
3,522	• (i)/o Eiddo, Peiriannau ac Offer	0
7,599	**Balans ar ddiwedd y flwyddyn**	**7,360**

17. Offerynnau Ariannol

Categorïau o Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau o offerynnau ariannol eu cario yn y Fantolen:

31 Mawrth 2016			31 Mawrth 2017	
Tymor Hir £000	Cyfredol £000		Tymor Hir £000	Cyfredol £000
		Buddsoddiadau		
1	5,013	Benthyciadau a symiau Derbyniadwy	1	0
1	**5,013**	**Cyfanswm y buddsoddiadau**	**1**	**0**
		Dyledwyr		
770	9,889	Benthyciadau a symiau Derbyniadwy	721	10,318
770	**9,889**	**Cyfanswm y Dyledwyr**	**721**	**10,318**
		Benthyciadau		
(183,991)	(6,968)	Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(179,618)	(6,058)
(183,991)	**(6,968)**	**Cyfanswm y Benthyciadau**	**(179,618)**	**(6,058)**
		Credydwyr		
(1,429)	(18,359)	Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(2,340)	(21,433)
(1,429)	**(18,359)**	**Cyfanswm y Credydwyr**	**(2,340)**	**(21,433)**

Nid yw'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr a chredydwyr yn y tabl uchod yn cynnwys unrhyw symiau nad ydynt yn cael eu dosbarthu fel offerynnau ariannol megis taliadau ymlaen llaw, derbyn ebau ymlaen llaw ac unrhyw eitemau statudol.

Mae'r benthyciad sy'n weddill yn y tabl uchod yn cynnwys benthyciad a dderbyniwyd o Gynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix, sy'n rhaglen a ddarperir gan Lywodraeth Cymru mewn partneriaeth â Salix Finance a'r Ymddiriedolaeth Garbon i ddarparu benthyciadau di-log. Derbyniodd y Cyngor fenthyciad o £181k yn ystod 2011/12, £15k yn ystod 2013/14, £226k yn ystod 2015/16 a £221k yn ystod 2016/17 a'r balans ar y benthyciad hwn ar 31 Mawrth 2017 yw £451k.

Mae'r Cyngor hefyd yn aelod o Cyclescheme, sy'n fenter eithrio rhag talu treth Llywodraeth y DU, a gyflwynwyd i annog gweithwyr i feicio i'r gwaith, ac felly'n lleihau llygredd amgylcheddol. Mae'r Cyngor yn rhoi benthyciadau i weithwyr ar gyfer y diben hwn, a'r balans sy'n weddill ar 31 Mawrth 2017 yw £8k.

Nid yw'r Cyngor yn cyfrif y benthyciadau hyn yn fenthyciadau meddal oherwydd nid yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

Gwariant, Enillion a Cholledion Incwm

Mae enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant mewn perthynas ag offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

31 Mawrth 2016			31 Mawrth 2017		
Dyledion Ariannol £000	**Asedau Ariannol £000**		**Dyledion Ariannol £000**	**Asedau Ariannol £000**	**Cyfanswm £000**
9,977		Traul Llog Colledion dadgydnabod	9,385		9,385
9,977		**Cyfanswm traul mewn Arian Dros Ben neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau**	**9,385**		**9,385**
	(135)	Incwm llog Enillion dadgydnabod		(59)	(59)
	(135)	**Cyfanswm incwm Arian Dros Ben neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau**		**(59)**	**(59)**

Gwerthoedd Teg Asedau a Dyledion

Caiff asedau ariannol a dyledion ariannol y Cyngor eu cario yn y Fantolen ar y gost wedi'i hamorteiddio. Mae'r IFRS yn gofyn bod Gwerthoedd Teg yr asedau a'r dyledion hyn yn cael eu datgelu ar gyfer dibenion cymharu. Diffinnir Gwerth Teg fel y swm y gellir cyfnewid ased amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich. Gwerth Teg offeryn ariannol wrth ei gydnabod am y tro cyntaf yw pris y trafodyn fel arfer. Roedd dyled y Cyngor oedd yn weddill ar 31 Mawrth 2016 a 31 Mawrth 2017 yn cynnwys benthyciadau o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a Chynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix. Mae ymgynghorwyr rheolaeth trysorlys y Cyngor, Arlingclose Cyf, wedi darparu symiau Gwerth Teg i'r Cyngor mewn perthynas â'i bortffolio dyledion. Mae Arlingclose Cyf wedi asesu'r Gwerthoedd Teg drwy gyfrifo'r symiau y byddai'r Cyngor yn gorfod eu talu i ddileu'r benthyciadau ar y dyddiadau hyn.

Yn achos buddsoddiadau'r Cyngor, roedd bron pob un o'r rhain yn adneuon tymor gyda Banciau a Chymdeithasau Adeiladu. Roedd dyddiadau aeddfedu'r buddsoddiadau hyn

o fewn 12 mis i ddyddiad y Fantolen. Nid yw contractau'r adneuon tymor yn caniatáu adbryniant cynamserol. Nid oedd nam ar unrhyw un o'r buddsoddiadau (h.y. mewn risg o ddiffygdalu). Mae gwerthoedd teg ar gyfer buddsoddiadau felly wedi'u hasesu fel bod yr un peth â chario'r swm ar y Fantolen.

Mae Gwerth Teg yn fwy na'r swm cario oherwydd bod benthyciadau'r Cyngor yn rhedeg ar gyfraddau a oedd yn sefydlog ar y pryd y cawsant eu cymryd. Mae'r ymrwymiad hwn i dalu llog ar gyfraddau sy'n uwch na'r cyfraddau benthyca newydd cyfatebol ar ddyddiad y Fantolen yn golygu y byddai'r Cyngor yn gorfod talu mwy na'r swm cario os ydyw'n dewis ad-dalu ei fenthyciadau ar y dyddiad hwnnw.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifir fel a ganlyn:

31 Mawrth 2016			**31 Mawrth 2017**	
Swm Cario £000	**Gwerthoedd Teg £000**		**Swm Cario £000**	**Gwerthoedd Teg £000**
(190,959)	(260,635)	Dyledion Ariannol	(185,676)	(283,544)
(1,429)	(1,429)	Credydwyr Hirdymor	(2,340)	(2,340)
(192,388)	**(262,064)**	**Cyfanswm Dyledion Ariannol**	**(188,016)**	**(285,884)**
5,014	5,014	Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy	1	1
770	770	Dyledwyr Hirdymor	721	721
5,784	**5,784**	**Cyfanswm Asedau Ariannol**	**722**	**722**

18. Dyledwyr

31 Mawrth 2016 £000		**31 Mawrth 2017 £000**
6,830	Cyrff llywodraeth ganolog	10,243
4,071	Awdurdodau Lleol eraill	2,017
907	Cyrff GIG	1,969
3	Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	0
6,520	Endidau ac unigolion eraill	7,016
18,331	**Cyfanswm**	**21,245**

19. Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod

Mae balans arian parod a chywerthoedd arian parod yn cynnwys yr elfennau a ganlyn:

31 Mawrth 2016 £000		**31 Mawrth 2017 £000**
471	Arian sydd gan y Cyngor	281
(879)	Cyfrifon cyfredol banc	(642)
7,000	Arian sydd yn y cyfrif mynediad uniongyrchol	1,200
6,592	**Cyfanswm Arian a Chywerthoedd Arian Parod**	**839**

20. Asedau i'w Gwerthu

	Cyfredol	
	2015/16 £000	**2016/17 £000**
Balans yn weddill ar ddechrau'r flwyddyn	5,168	2,740
Asedau sydd wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
• Eiddo, Peiriannau ac Offer	80	1,331
• Arall	0	0
Colledion Adbrisio	(732)	(490)
Enillion Adbrisio	71	160
Asedau sydd ddim wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
• Eiddo, Peiriannau ac Offer	(1,595)	0
Asedau a werthwyd	(252)	(436)
Balans yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn	**2,740**	**3,305**

21. Credydwyr

31 Mawrth 2016 £000		**31 Mawrth 2017 £000**
(2,556)	Cyrff llywodraeth ganolog	(3,318)
(1,850)	Awdurdodau Lleol eraill	(1,808)
(532)	Cyrff GIG	(412)
(117)	Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	(141)
(16,686)	Endidau ac unigolion eraill	(18,927)
(21,741)	**Cyfanswm**	**(24,606)**

22. Darpariaethau

	Cronfa Yswiriant £000	**Hawliadau Cyflog Cyfartal/ôl-dâl £000**	**Darpariaethau eraill £000**	**Cyfanswm £000**
Balansau ar 1 Ebrill 2016	**(902)**	**(35)**	**(56)**	**(993)**
Darpariaeth ychwanegol a wnaed yn 2016/17	(275)	0	(13)	(288)
Symiau a ddefnyddiwyd yn 2016/17	559	18	26	603
Symiau na ddefnyddiwyd a wyrdrowyd yn 2016/17	47	17	24	88
Balans ar 31 Mawrth 2017	**(571)**	**0**	**(19)**	**(589)**
Tymor Hir	**(242)**	**0**	**(6)**	**(248)**
Tymor Byr	**(329)**	**0**	**(13)**	**(342)**

Y Ddarpariaeth ychwanegol ar y Fantolen yw y Ddarpariaeth Absenoldebau Cronedig o (£3,134k), ((£2,384k) yn 2015/16). Mae hyn yn ymwneud â'r ddarpariaeth sydd ei hangen ar gyfer y buddion y mae gweithwyr wedi'u cronni ond sydd heb eu cymryd ar ddyddiad y Fantolen. Oherwydd bod hwn yn ddarpariaeth dybiannol ac na ellir cydnabod symudiadau hwn yn y cyfrif refeniw, mae'r balansau wedi'u heithrio o'r tabl uchod.

Cronfa Yswiriant
Sefydlwyd y gronfa yswiriant fewnol i ariannu rhagamcan cost setlo risgiau yswiriedig.

Ar 31 Mawrth 2017, mae darpariaeth o £571k wedi'i neilltuo ar gyfer rhagamcan cost llawn talu atebolrwydd yswiriant.

Mae'r holl hawliau iawndal yn ddi-nod yn unigol ac yn ymwneud ag anafiadau personol neu ddifrod i eiddo lle mae'r bai honedig ar yr Awdurdod (e.e. heb drwsio, heb gyflawni dyletswydd). Darperir ar gyfer yr hawliau lle mae'n debygol y bydd rhaid i'r Awdurdod dalu yn seiliedig ar brofiad y gorffennol o setlo hawliau.

Rydym yn disgwyl talu £329k yn y ddeuddeg mis nesaf, a thalu'r gweddill, sef £242k yn yr un i bum mlynedd nesaf. Gall yr Awdurdod gael ad-daliad gan ei yswirwyr ond nes y bydd hawliau yn cael eu setlo, ni fydd incwm yn cael ei gydnabod oherwydd y bydd yr yswirwyr ond yn ad-dalu symiau uwchben ein terfynau gormodol.

Hawliadau Cyflog Cyfartal/Ôl-dâl
Dyma gronfa i dalu am unrhyw atebolrwydd posibl a all godi. Mae'r holl geisiadau dyledus erbyn hyn wedi cael eu setlo a'u talu.

Mae'r darpariaethau eraill i gyd yn ddi-nod yn unigol.

23. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd

Mae'r nodyn hwn yn nodi'r symiau a neilltuwyd o Gronfa'r Cyngor a balansau'r Cyfrif Refeniw Tai mewn cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddarparu arian ar gyfer cynlluniau gwariant i'r dyfodol a'r symiau a ddaeth o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ddiwallu gwariant Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn 2016/17.

	Balans ar 31 Mawrth 2015 £000	Trosglwydd-iadau allan 2015/16 £000	Trosglwydd-iadau i mewn 2015/16 £000	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd-iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd-iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000
Cronfa'r Cyngor:							
Balansau gan ysgolion dan gynllun dirprwyo (i)	(3,538)	2,283	(307)	(1,562)	2,904	(286)	1,056
Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir fel rhan o Gynllun Corfforaethol Y Cyngor (v)							
Buddsoddiad Strategol Ysgolion yr 21ain Ganrif	(15,120)	17,145	(2,171)	(146)	0	(2,229)	(2,375)
Buddsoddiad Strategol Tai Gofal Ychwanegol	(2,294)	790	(400)	(1,904)	163	(400)	(2,141)
Cynlluniau Tref/Datblygiad Economaidd	(708)	219	(134)	(623)	432	0	(191)
Cronfeydd Wrth Gefn Grantiau Penodol							
Grant Menter Cyllid Preifat	(7,065)	8,499	(1,434)	0	0	0	0
Grantiau Refeniw heb eu defnyddio	(653)	237	(177)	(593)	343	(210)	(460)
Rheoli Gwastraff Cynaliadwy (iv)	(4,068)	968	(247)	(3,347)	0	0	(3,347)
Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir ar gyfer Achosion Gyfreithiol							
Gofynion Deddf Cynllunio Gwlad a Thref (a.106)	(1,411)	198	(15)	(1,228)	63	(9)	(1,174)
Statws Sengl	(370)	76	0	(294)	0	0	(294)
Cronfeydd Wrth Gefn Mawr Eraill							
Lliniaru Cyllideb (ii)	0	0	(1,511)	(1,511)	0	(1,000)	(2,511)
Gofal Cymdeithasol i Oedolion (iii)	(2,992)	386	0	(2,606)	1,866	(1,378)	(2,118)
Cynlluniau Cyfalaf (v)	(1,216)	12,986	(20,808)	(9,038)	5,930	(2,355)	(5,463)
Lleoliadau Arbenigol	(890)	299	0	(591)	569	(500)	(522)
Adferiad Blwydd-dalialau	(925)	19	(156)	(1,062)	5	(875)	(1,932)
Cronfa Yswiriant	(733)	0	(10)	(743)	0	(91)	(834)
Cronfa Rheoli Risg	(221)	0	(51)	(272)	0	(59)	(331)
Dosbarthu Newid	(568)	371	(305)	(502)	382	(505)	(625)
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Digwyddiadau Mawr Urdd	(48)	0	(21)	(69)	23	(21)	(67)

	Balans ar 31 Mawrth 2015 £000	Trosglwydd-iadau allan 2015/16 £000	Trosglwydd-iadau i mewn 2015/16 £000	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd-iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd-iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000
Etholiadau	(93)	5	(25)	(113)	0	(10)	(123)
CDLI	(67)	0	(20)	(87)	0	(20)	(107)
Tywydd Garw yn cynnwys Cynnal a Chadw yn y Gaeaf	(176)	223	(969)	(922)	357	0	(565)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Y Gwasanethau</u>							
Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden	(250)	0	(132)	(382)	9	0	(373)
Prif Brosiectau'r Priffyrdd	(79)	0	(80)	(159)	0	0	(159)
Datblygiad Rhwydweithiau TG	(162)	0	0	(162)	0	(405)	(567)
Mentrau Cefndy	0	51	(191)	(140)	0	(1)	(141)
Cyfarwyddiaeth Amglychedd	(146)	0	(40)	(186)	8	(11)	(189)
Dylunio a Datblygu	(120)	0	0	(120)	0	0	(120)
Gweinyddu Cyllid Allanol	(130)	84	(71)	(117)	1	0	(116)
Cyllid a Chyfreithiol	(128)	36	(8)	(100)	16	0	(84)
Refeniw a Budd-daliadau	(402)	0	0	(402)	0	0	(402)
Y Tu Allan i'r Sir/Adennill Costau	(359)	0	0	(359)	133	0	(226)
Crwner	(100)	0	(70)	(170)	0	(69)	(239)
Prosiectau Blwyddyn Ysgol	(16)	16	0	0	0	0	0
Diwygiadau ADY	0	0	(111)	(111)	27	(28)	(112)
Datblygu Rhwydwaith TG i Ysgolion	(120)	0	0	(120)	60	0	(60)
Fframwaith Ysgolion Gogledd Cymru	0	0	0	0	0	(12)	(12)
<u>Arall</u>							
Offer Gwasanaethau Contract	(108)	108	0	0	0	0	0
Ystwythder Ariannol Ysgolion	(46)	0	0	(46)	0	(154)	(200)
Moderneiddio Addysg	(93)	0	0	(93)	0	(88)	(181)
Datblygu Systemau TG (EDRMS)	(40)	0	(40)	(80)	26	0	(54)
Prosiect Adfywio (ad-daliad TAW)	(120)	0	0	(120)	0	(36)	(156)
A.117 Deddf Iechyd Meddwl	(52)	0	0	(52)	0	0	(52)
Cronfa wrth gefn Aelodau Ardal	(41)	0	0	(41)	26	0	(15)
Cyllideb Gyfun Gwasanaethau Cyfarpar Cymunedol	(15)	0	(29)	(44)	6	0	(38)
Cynllunio Darpariaeth i Gymru	(248)	83	(16)	(181)	17	0	(164)
Cronfa Trawsnewid Rhanbarthol Gogledd Cymru	(7)	7	0	0	0	0	0
Hyfforddiant ar y cyd	(30)	0	0	(30)	0	0	(30)
Cynlluniau Arwyddo	(89)	27	0	(62)	20	(44)	(86)
Ffioedd Cartrefi Gofal	(358)	0	0	(358)	0	0	(358)
Cronfa Amwynder Gofal Cymdeithasol	(14)	0	0	(14)	0	0	(14)

	Balans ar 31 Mawrth 2015 £000	Trosglwydd-iadau allan 2015/16 £000	Trosglwydd-iadau i mewn 2015/16 £000	Balans ar 31 Mawrth 2016 £000	Trosglwydd-iadau allan 2016/17 £000	Trosglwydd-iadau i mewn 2016/17 £000	Balans ar 31 Mawrth 2017 £000
Arolwg Preswylwyr	(17)	2	0	(15)	0	(22)	(37)
Newid Sianel	(252)	127	0	(125)	53	(5)	(77)
Bwrdd Lleol Diogelu Plant	(104)	7	0	(97)	97	0	0
Moderneiddio Gofal Cymdeithasol	(300)	88	0	(212)	0	0	(212)
Plant gydag Anableddau	(158)	158	(104)	(104)	34	(9)	(79)
Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol	(44)	0	(1)	(45)	0	(2)	(47)
Prosiect Digido	(46)	23	0	(23)	23	0	0
Pensiwn Gwasanaeth Tân	(142)	142	0	0	0	0	0
Iechyd & Diogelwch	(177)	177	0	0	0	0	0
Cyfleusterau	0	0	(184)	(184)	0	0	(184)
Prosiect Pictiwrésg	0	0	(152)	(152)	0	0	(152)
Glannau Rhyl	0	0	0	0	0	(150)	(150)
Cyfanswm	**(47,669)**	**45,840**	**(29,990)**	**(31,819)**	**13,593**	**(10,894)**	**(29,210)**

Rhoddir manylion isod am brif gronfeydd wrth gefn y Cyngor:

(i) Balansau gan yr ysgolion dan gynllun dirprwyo: Yn unol ag adran 48 Deddf Safonau Ysgol a Fframwaith 1998, mae cynllun Sir Ddinbych ar gyfer ariannu ysgolion yn darparu ar gyfer trosglwyddo balansau ysgolion unigol.

(ii) Lliniaru Cyllideb: mae hyn wedi cael ei sefydlu i liniaru'r effeithiau o ostyngiadau yn y dyfodol mewn cyllid a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru ac mae'n rhan o strategaeth y gyllideb ar gyfer 2017/18.

(iii) Cronfa wrth gefn Gofal Cymdeithasol i Oedolion: Sefydlwyd a cynhaliwyd y gronfa wrth gefn hon er mwyn helpu i ddarparu'r gwasanaeth gyda ystwythder ariannol i ymdrin â phwysau cyllidebol yn ystod y flwyddyn.

(iv) Rheoli Gwastraff Cynaliadwy: dyma arian grant y mae'n rhaid ei ddefnyddio ar brosiectau gwastraff penodol fydd yn cael eu cyflawni yn y dyfodol. Mae wedi'i sefydlu i liniaru effaith lleihad arian grant yn y dyfodol.

(v) Ysgolion yr 21ain Ganrif a Thai Gofal Ychwanegol: Fel rhan o'r Cynllun Corfforaethol, penderfynodd y Cyngor i ddechrau cynllun uchelgeisiol o fuddsoddiad cyfalaf mewn ysgolion, priffyrdd, gofal ychwanegol ac adfywio. Mae'r gronfa wrth gefn wedi'i sefydlu i neilltuo arian parod sydd ei angen i ariannu prosiectau amrywiol. Fel y mae pob prosiect yn derbyn cymeradwyaeth derfynol, mae'r cyllid cysylltiedig yn cael ei drosglwyddo i'r Gronfa Cynlluniau Cyfalaf.

24. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio

31 Mawrth 2016 £000		31 Mawrth 2017 £000
(8,752)	Cronfa'r Cyngor	(7,549)
(31,819)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi (Nodyn 23)	(29,210)
(2,604)	Cyfrif Refeniw Tai	(2,547)
(2,228)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	(4,846)
(1,576)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	(3,807)
(46,979)	**Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio**	**(47,959)**

Balansau Refeniw

Mae balansau refeniw Cronfa'r Cyngor ar gael i'r Cyngor Sir ar gyfer pwrpasau cyffredinol neu benodol ac yn cynrychioli croniant gorniferoedd y gorffennol yng Nghyfrif Refeniw Cronfa'r Cyngor. Nid yw balansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn rhan o Falansau Cronfa'r Cyngor ac maent yn cael eu nodi ar wahân.

31 Mawrth 2016 £000		Trosglwyddo (i mewn) / allan £000	31 Mawrth 2017 £000
	Balansau Refeniw Cronfa'r Cyngor		
(7,608)	Balansau Cyffredinol	473	(7,135)
(1,144)	Balansau a Glustnodwyd	730	(414)
(8,752)	**Cyfanswm Balansau Cronfa'r Cyngor**	**1,203**	**(7,549)**
(2,604)	**Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai**	**57**	**(2,547)**

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Bydd incwm o werthu asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei gredydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf, ac yna gellir ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf newydd.

2015/16			2016/17		
Cyfanswm £000			Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
(3,015)		**Balans ar 1 Ebrill**	**(2,071)**	**(157)**	**(2,228)**
(960)	A	Derbyniadau – Gwerthiant Asedau	(2,798)	(971)	(3,769)
(123)		Derbyniadau – Grantiau a Ad-dalwyd	(128)	0	(128)
(4,098)			**(4,997)**	**(1,128)**	**(6,125)**
	Tynnu	Wedi'i gymhwyso yn ystod y flwyddyn:			
1,431		Gwariant Cyfalaf Ariannol - arall	308	243	551
439		Adbryniant dyledion	0	728	728
(2,228)		**Balans ar 31 Mawrth**	**(4,689)**	**(157)**	**(4,846)**

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

2015/16 £000		2016/17 £000	£000
(1,635)	**Balans ar 1 Ebrill (wedi'i diwygio)**		**(1,576)**
	A grantiau a chyfraniadau a gafwyd yn y flwyddyn		
(11,163)	- Cronfa'r Cyngor	(13,696)	
(2,410)	- Cyfrif Refeniw Tai	(2,420)	
(3,756)	- Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	(1,567)	(17,683)
	Llai grantiau a chyfraniadau sydd wedi'u cynhwyso yn ystod y flwyddyn		
17,039	- Grantiau a gafwyd yn ystod y flwyddyn	15,281	
349	- Grantiau a gafwyd mewn blynyddoedd blaenorol	171	15,452
(1,576)	**Balans ar 31 Mawrth**		**(3,807)**

25. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio

31 Mawrth 2016 £000		31 Mawrth 2017 £000
(94,101)	Y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	(92,672)
(152,732)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(156,236)
358	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	357
207,388	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	273,859
2,384	Cyfrif absenoldebau cronedig	3,134
(36,703)	**Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio**	**28,442**

Y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn
Mae'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion y Cyngor a ddeilliodd o'r cynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Peiriannau ac Offer. Caiff y balans ei leihau pan gaiff asedau ag enillion crynodol eu:

- adbrisio i lawr neu eu gwanhau gan golli'r enillion
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau gan golli'r enillion drwy ddibrisio, neu
- gwerthu gan wireddu'r enillion.

Mae'r Gronfa Wrth Gefn ond yn cynnwys enillion adbrisio a grynhowyd ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Gronfa Wrth Gefn. Caiff enillion a gronnwyd cyn y dyddiad eu cyfuno ym malans y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

2015/16 £000		2016/17 £000	2016/17 £000
(77,190)	**Balans ar 1 Ebrill**		**(94,101)**
(25,859)	Adbrisio asedau yn uwch	(16,705)	
733	Adbrisiad asedau yn is sydd ddim yn cael eu talu o’r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	5,416	
(25,126)	Cyfanswm Adbrisiad	(11,289)	
4,960	Colledion amhariad sydd ddim yn cael eu talu o’r Gweddill/Diffyg Darpariaeth Gwasanaethau	7,510	
(20,166)	Nid yw gweddill neu ddiffyg adbrisiad yr asedau anghyfredol yn cael eu cynnwys yn y gweddill/diffyg Darpariaeth Gwasanaethau		(3,779)
2,581	Gwahaniaeth rhwng dibrisiad gwerth teg a dibrisiad cost hanesyddol	3,334	
639	Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a waredwyd	1,874	
35	Dileu balansau yn dilyn ailddosbarthiad fel Eiddo Buddsoddi	0	
3,255	Swm a ddiddymwyd yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		5,208
(94,101)	**Balans ar 31 Mawrth**		**(92,672)**

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae’r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno’r gwahaniaethau amser sy’n deillio o’r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella’r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae cost caffael, adeiladu neu wella yn cael ei ddebydu o’r Cyfrif fel dibrisiad, colledion nam ac amorteiddiad yn cael ei dalu o’r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gan gysoni o’r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn i newid ffigurau gwerth teg a cyfredol yn sail cost hanesyddol). Mae’r cyfrif yn cael ei gredydu gyda’r symiau a neilltuwyd gan y Cyngor ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae’r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion cydnabyddedig ar asedau a roddwyd ac sydd eisoes i’w defnyddio gan y Cyngor. Mae’r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion prisio cronedig ar Eiddo, Peiriannau ac Offer cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Adbrisio ar gyfer enillion o’r fath. Mae Nodyn 9 yn darparu manylion ffynhonnell yr holl drafodion sy’n rhan o’r Cyfrif, ac eithrio’r rhai sy’n cynnwys y Gronfa Adbrisio wrth gefn.

2015/16 £000		2016/17 £000	2016/17 £000
(197,429)	**Balans ar 1 Ebrill**		**(152,732)**
	Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â gwariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:		
21,422	• Y tâl a godir am ddibrisio ac amharu ar asedau anghyfredol	22,530	
20,264	• Colledion ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer	6,552	
661	• Colledion/enillion adbrisio ar asedau i'w gwerthu	330	
3,893	• Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	3,304	
40,045	• Gwariant wedi ei Gyfalafu – Taliad Setliad CRT	0	
967	• Symiau'r asedau anghyfredol a ddiddymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	3,840	
87,252			36,556
(3,255)	Addasu symiau a adawyd allan o'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn		(5,208)
83,997	Swm net a adawyd allan o gost asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn		31,348
	Ariannu Cyfalaf a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn:		
(1,870)	• Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	(1,279)	
(17,039)	• Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi'u cymhwyso i arian cyfalaf	(15,281)	
(349)	• Defnyddio grantiau ar gyfer ariannu cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso	(171)	
(9,383)	• Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf yn erbyn balansau Cronfa'r Cyngor a balansau cyfrif refeniw tai	(10,025)	
(15,056)	• Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Cronfa'r Cyngor a Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	(8,266)	
(43,697)			(35,022)
4,397	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		170
(152,732)	**Balans ar 31 Mawrth**		**(156,236)**

Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol
Mae'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn cynnwys y gwahaniaethau amser sy’n deillio o’r trefniadau gwahanol ar gyfer rhoi cyfrif am incwm a gwariant yn ymwneud ag offerynnau ariannol penodol a dioddef colledion neu fanteision o enillion ar gyfer darpariaethau statudol.

Mae’r Awdurdod yn defnyddio’r Cyfrif i reoli premiymau a dalwyd a gostyngiadau a dderbyniwyd ar adbryniant buan benthyciadau. Mae premiymau a gostyngiadau yn cael eu debydu neu eu credydu i’r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pryd a wariwyd, ond byddant yn cael eu tynnu o Falans Cronfa’r Cyngor i’r Cyfrif yn y Datganiad ynglŷn â’r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Dros amser, bydd cost neu incwm yn dychwelyd i Falans Cronfa’r Cyngor yn unol â’r trefniadau statudol ar gyfer lliniaru’r baich ar dreth y cyngor.

2015/16 £000		2016/17 £000
349	**Balans ar 1 Ebrill**	**358**
9	Cyfran y premiymau/gostyngiadau a wariwyd/a gafwyd yn y blynyddoedd ariannol blaenorol i’w bilio/credydu i Falans Cronfa’r Cyngor yn unol â’r gofynion statudol	(1)
9	Y swm sy’n gwahaniaethu rhwng costau ariannu y codir tâl amdanynt i’r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a’r costau ariannu y codir tâl amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.	(1)
358	**Balans ar 31 Mawrth**	**357**

Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn
Mae’r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn cynnwys gwahaniaeth amseru sy’n deillio o’r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer buddion ar ôl cyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â’r darpariaethau statudol. Mae’r Cyngor yn rhoi cyfrif am fuddion ar ôl cyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth i’r buddion gael eu hennill gan weithwyr dros flynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddaru’r atebolrwydd i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau ac adenillion buddsoddi ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau. Ond, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i ariannu manteision a enillwyd oherwydd bod y Cyngor yn gwneud cyfraniad y cyflogwr i’r gronfa bensiwn neu’n talu unrhyw bensiwn y mae’n gyfrifol amdano yn uniongyrchol. Felly, mae balans debyd y Gronfa Bensiwn Wrth Gefn yn dangos diffyg sylweddol yn y manteision a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a’r presennol a’r adnoddau y mae’r Cyngor wedi’u neilltuo i’w diwallu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod arian wedi’i neilltuo erbyn amser talu’r buddion.

2015/16 £000		2016/17 £000
224,336	**Balans ar 1 Ebrill**	**207,388**
(23,053)	Ailfesur y rhwymedigaeth buddiannau net a ddiffinnir	62,251
22,729	Newid eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu neu eu credydu i’r arian dros ben neu’r diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	20,916
(16,624)	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr yn daladwy yn y flwyddyn	(16,696)
207,388	**Balans ar 31 Mawrth**	**273,859**

Cyfrif absenoldebau cronedig
Mae’r Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn cynnwys y gwahaniaethau fyddai’n codi fel arall ar Falans Cronfa’r Cyngor sy’n deillio o absenoldebau a enillwyd, ond na chymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol

yn ei gwneud yn ofynnol bod yr effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor wedi'i niwtralu gan drosglwyddiadau i neu o'r cyfrif.

2015/16 £000		2016/17 £000	2016/17 £000
2,834	**Balans ar 1 Ebrill**		**2,384**
(2,834)	Setlo neu ganslo'r croniad a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	(2,384)	
2,384	Symiau cronedig ar ddiwedd y flwyddyn bresennol	3,134	
(450)	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronnus, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.		750
2,384	**Balans ar 31 Mawrth**		**3,134**

26. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol

2015/16 £000		2016/17 £000
69,962	**Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau**	**5,693**
	Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod	
(96)	Cynnydd/(Lleihad) Rhestrau Eiddo	(32)
(145)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr Hirdymor	(49)
(10,139)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr/Taliadau ymlaen llaw	(1,057)
(73)	Cynnydd/(Lleihad) mewn croniant llog buddsoddi	(13)
5,665	(Cynnydd)/Lleihad mewn Credydwyr/Derbynebau ymlaen llaw	211
(27)	(Cynnydd)/Lleihad mewn Croniant Llog Benthyciad	26
663	Trosglwyddiadau (i)/o'r Darpariaethau	(347)
715	Darpariaethau Dyledion Drwg	366
(41,686)	Dibrisiad ac Amhariad	(24,774)
(661)	Colledion ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer	(4,639)
(4,398)	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi	(170)
(6,104)	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn	(4,220)
(27,585)	Arall	10,527
	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	
1,083	Gwerthu Eiddo, Peiriannau ac Offer	3,897
(12,826)	**Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol**	**(14,581)**

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredol yn cynnwys yr eitemau canlynol**:**

2015/16 £000		2016/17 £000
(209)	Llog a dderbyniwyd	(72)
9,941	Llog a dalwyd	9,367

27. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2015/16 £000		2016/17 £000
45,950	Prynu eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	40,456
252,694	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	172,800
40,214	Taliadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	126
(1,083)	Elw o werthiant eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(3,897)
(270,997)	Elw o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(177,800)
(21,782)	Derbynebau eraill o weithgareddau buddsoddi	(14,335)
44,996	**Llifoedd arian net o Weithgareddau Buddsoddi**	**17,350**

28. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu

2015/16 £000		2016/17 £000
(79,971)	Derbynebau cyfalaf benthyca tymor byr a thymor hir	(13,220)
(486)	Derbynebau eraill o weithgareddau ariannu	(2,287)
9,683	Taliadau i leihau'r ddyled sy'n weddill mewn perthynas â phrydlesau ariannol a chytundebau Cynllun Ariannu Preifat y fantolen	0
34,385	Ad-dalu benthyca tymor byr a thymor hir	18,491
(36,389)	**Llif arian net o weithgarwch ariannu**	**2,984**

29. Trefniadau Partneriaeth

Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn ymwneud â nifer o drefniadau ar y cyd gydag Awdurdodau eraill Cymreig, er enghraifft:

a) GwE - Cyngor Gwynedd yw'r corff arweiniol sy'n gyfrifol am baratoi datganiadau ariannol y Cydbwyllgor hwn. Cyfraniad y Cyngor ar gyfer 2016/17 oedd £622k (£633k yn 2015/16).Nid yw Cyngor Sir Ddinbych wedi cynnwys ei chyfran o'r asedau net o fewn ei ddatganiadau ariannol 2016/17 ar y sail bod y symiau hyn yn cael eu hystyried i fod yn amherthnasol.

b) Mae Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy (A.H.N.E.) yn gydbwyllgor a sefydlwyd gan y Cyngor (corff arweiniol), Cyngor Sir y Fflint a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam er mwyn hybu a gwella gwaith yr A.H.N.E.. Cyfraniad Craidd Sir Ddinbych ar gyfer 2016/17 oedd £198k (£213k yn 2015/16). Nid yw Cyngor Sir Ddinbych wedi cynnwys ei chyfran o'r asedau net o fewn ei ddatganiadau ariannol 2016/17 ar y sail bod y symiau hyn yn cael eu hystyried i fod yn amherthnasol.

c) Rheolir Partneriaeth Prosesu Cosbau Cymru (P.P.C.C.) gan y Cyngor ac mae'n gyfrifol am weinyddu Rhybuddion Talu Cosb ar ran Sir Ddinbych, Gwynedd, Ynys Mon, Wrecsam, Sir Benfro, Powys, Ceredigion, Pen-y-bont ar Ogwr, Bro Morgannwg a Sir y Fflint. Yn 2016/17 cododd y Cyngor £304k i weithredu'r Uned P.P.C.C. (£302k yn 2015/16).

30. Gwasanaethau Asiantaeth

Mae gwaith asiantaeth yr Awdurdod wedi'i fanylu isod: nid yw'r gwariant hwn wedi'i gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae Priffyrdd a Gwasanthaethau Amgylcheddol yn cyflawni gwaith Asiantaeth Gefnffyrdd Gogledd & Chanolbarth Cymru (AGGCC) ar ran Llywodraeth Cymru. Cyngor Gwynedd yw'r awdurdod arweiniol ar gyfer yr AGGCC. Cyngor Sir Ddinbych sy'n gyfrifol am gynnal a chadw rhwydwaith y cefnffyrdd yn y Sir ac mae Cyngor Sir Gwynedd yn ad-dalu'r Awdurdod am y gwaith hwn. Bydd y Cyngor yn derbyn £1,061k mewn perthynas â gwaith AGGCC a wnaed yn 2016/17 (£1,482k yn 2015/16): o hyn roedd £489k yn ymwneud a Gwasanaethau Ymgynghori, £563k yn ymwneud a Gwaith Cynnal a Chadw a £9k yn ymwneud a Gweinyddiaeth Dechnegol / Costau Eraill.

Mae chwe chyngor Gogledd Cymru'n gweithredu fel asiantau i Lywodraeth Cymru i ddarparu benthyciadau y gellir eu hailgylchu dan y cynllun Troi Tai'n Gartrefi, ar gyfer trwsio eiddo sydd wedi bod yn wag dros y tymor hir, gyda'r bwriad i'w defnyddio unwaith eto. Cyngor Sir y Fflint yw'r awdurdod arweiniol/ bancio ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru ac yn gyfrifol am weinyddu'r gronfa. Gwnaethpwyd ad-daliadau o £61k i Gyngor Sir Ddinbych yn ystod 2016/17 a dosbarthwyd benthyciad pellach o £75k.

Benthyciadau Gwella Cartrefi – Datblygwyd y cynllun benthyciadau gwella cartrefi mewn partneriaeth rhwng Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Awdurdodau Lleol yng Nghymru, sy'n gweithredu fel asiantau Llywodraeth Cymru, fel ffordd o ddarparu arian ychwanegol i berchnogion/landlordiaid i dodd â'u hadeiladau i fyny i safon ar gyfer perchnogaeth, gwerthu neu rent barhaus. Bydd yr arian ar gael am uchafswm o 15 mlynedd a bydd engen ei ad-dalu i Lywodraeth Cymru erbyn 31 Mawrth 2030. Mae'r cynllun yn cael ei weinyddu gan Street UK ar ran yr Awdurdod. Yn ystod 2016/17 dosbarthwyd benthyciadau o £107K.

31. Lwfansau Aelodau

Mae'r holl Aelodau'n derbyn cyflog sylfaenol bob blwyddyn. Mae rhai o'r Aelodau'n ymgymryd â swyddi uwch ac felly'n derbyn cyflog uwch. Mae'r holl lefelau cyflog yn cael eu gosod gan gorff cenedlaethol o'r enw Panel Tâl Annibynnol. Talodd y Cyngor y symiau canlynol i aelodau'r cyngor yn ystod y flwyddyn.

2015/16 £000		**2016/17 £000**
809	Cyflogau	804
25	Treuliau	23
834	**Cyfanswm**	**827**

32. Tâl Swyddogion

a) Nifer y gweithwyr oedd â thâl, ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr, o £60,000 neu fwy.

2015/16	Band Tâl	2016/17			
Cyfanswm Gweithwyr		**Staff Mewn Ysgolion**	**Staff Tu Allan i Ysgolion**	**Cyfanswm y Gweithwyr**	**Gadael yn ystod y flwyddyn**
11	£60,000 - £64,999	7	4	11	0
7	£65,000 - £69,999	3	2	5	0
4	£70,000 - £74,999	2	0	2	0
5	£75,000 - £79,999	0	0	0	0
0	£80,000 - £84,999	1	6	7	0
2	£85,000 - £89,999	1	0	1	0
1	£90,000 - £94,999	1	0	1	0
2	£95,000 - £99,999	1	2	3	0
0	£100,000 - £104,999	0	0	0	0
0	£105,000 - £109,999	0	0	0	0
0	£110,000 - £114,999	0	0	0	0
0	£115,000 - £119,999	0	0	0	0
1	£120,000 - £124,999	0	0	0	0
0	£125,000 - £129,999	0	0	0	0
1	£130,000 - £134,999	0	0	0	0
0	£135,000 - £139,999	0	1	1	0
34	**Cyfanswm**	**16**	**15**	**31**	**0**

Dylid nodi bod y tabl hwn yn cynnwys yr Uwch Swyddogion a fanylir yn y tablau isod.

b) Mae'r tablau a ganlyn yn amlinellu'r datgeliadau tâl ar gyfer Uwch Swyddogion sydd â chyflogau o lai na £150,000 ond yn hafal i neu'n fwy na £60,000 y flwyddyn. Nid oes unrhyw Uwch Swyddogion gyda chyflogau o £150,000 neu fwy.

2016/17 Teitl y Swydd	Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail performiad Nodyn 1 £	Iawndal am golli swydd £	Lwfans Treuliau £	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn £	Cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol ar 13.8% Nodyn 2 £	Cyfanswm gan gynnwys cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol £	Adennill diffygion cyfraniadau pensiwn Nodyn 3 £	Cyfanswm tâl gan gynnwys cyfraniadau pensiwn £
Prif Weithredwr	136,000			136,000	18,769	154,769	18,360	173,129
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Economi & Tir y Cyhoedd	99,448			99,448	13,724	113,172	13,425	126,597
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Cymunedol	99,448			99,448	13,724	113,172	13,425	126,597
Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Cyfleusterau, Asedau a Thai	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	81,547			81,547	11,253	92,800	11,009	103,809
Pennaeth Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	80,563			80,563	11,253	91,816	11,009	102,825
Pennaeth Cyllid	66,869			66,869	9,228	76,097	9,027	85,124
Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata	62,521			62,521	8,628	71,149	8,440	79,589
Pennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol i 09/09/2016	37,259			37,259	3,977	41,236	3,890	45,126
Pennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol o 08/08/2016	60,238			60,238	8,330	68,568	8,149	76,717
	1,050,081	**0**	**0**	**1,050,081**	**143,898**	**1,193,979**	**140,770**	**1,334,749**

Nodyn 1: Mae gan y Prif Weithredwr hawl i Gyflog ar Sail Perfformiad (CSP). Mae hyn yn cael ei ystyried gan banel tâl sydd yn cynnwys cynghorwyr a chynghorydd allanol. Yn 2015/16 a 2016/17 dyfarnwyd y Prif Weithredwr £9,750. Mae'r taliadau i'r Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cwsmeriaid yn cynnwys tâl yn lle rhybudd a thaliad ar gyfer gwyliau blynyddol cronedig. Nid oes gan unrhyw sywddog arall yr hawl i CSP.
Nodyn 2: Mae'r golofn hon yn cynnwys cost buddiannau pensiwn i'r awdurdod gan yr unigolion yn ystod y flwyddyn ariannol honno.
Nodyn 3: Mae'r golofn hon yn cynnwys cost i'r awdurdod er mwyn adennill swm diffygion pensiwn. Mae'n rhaid i'r awdurdod godi swm bob blwyddyn i Gronfa'r Cyngor er mwyn lleihau diffygion pensiwn. Mae'r pris hwn yn cael ei ddyrannu ar draws y gwasanaethau yn seiliedig ar gostau pensiwn y swyddi yn y gwasanaethau hynny. Nid yw'n daliad i'r unigolion a ni effeithir lefel y diffyg gan y nifer o swydd yn y tîm arweinyddiaeth uwch.
Nodyn 4: Mae'r Prif Weithredwr yn derbyn cydnabyddiaeth ariannol am ei rôl fel Swyddog Canlyniadau ar gyfer etholiadau lleol a chyffredinol (gyda chostau yn cael eu had-dalu ymhob achos heblaw am Etholidau Cyngor Sir). Yn 2016/17 roedd hyn yn dod i £12,069 ynghyd â chostau pensiwn o £1,523: roedd yr ad-daliad a dderbyniwyd yn (£12,943). Y ffigurau ar gyfer 2015/16 oedd £3,901 a £975, gyda ad-daliad o (£4,660). Nid yw'r talidadu hyn wedi cael eu cynnwys yn y dadansoddiad a gyflwynir.

Mae'r golofn "Lwfans treuliau" yn cynnwys unrhyw dâl adleoli. 2015/16 Teitl y Swydd	Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail performiad Nodyn 1 £	Iawndal am golli swydd £	Lwfans Treuliau £	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn £	Cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol ar 13.1% Nodyn 2 £	Cyfanswm gan gynnwys cyfradd cyfraniadau pensiwn cyfredol £	Adennill diffygion cyfraniadau pensiwn Nodyn 3 £	Cyfanswm tâl gan gynnwys cyfraniadau pensiwn £
Prif Weithredwr	134,750			134,750	17,538	152,288	15,797	168,085
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Cwsmeriaid i 15/04/2015	32,756			32,756	793	33,549	714	34,263
Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Uchelgais Economaidd a Chymunedol	96,630			96,630	12,658	109,288	11,402	120,690
Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedau	93,045			93,045	12,189	105,234	10,979	116,213
Penaethiaid Gwasanaeth: Gwasanaethau Plant a Theuluoedd	64,853		111	64,964	8,496	73,460	7,653	81,113
Addysg	76,066			76,066	9,965	86,031	8,976	95,007
Priffyrdd & Amgylchedd	64,656			64,656	8,470	73,126	7,629	80,755
Cyllid ac Asedau i 31/05/2015	13,511			13,511	1,770	15,281	1,594	16,875
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	64,590			64,590	8,655	73,245	7,796	81,041
Cynllunio Busnes a Pherfformiad	68,566			68,566	8,982	77,548	8,091	85,639
Cwsmeriaid a Chymorth Addysg i 03/01/2016	50,647			50,647	6,225	56,872	5,607	62,479
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	79,354			79,354	10,019	89,373	9,740	99,113
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	71,066			71,066	9,310	80,376	8,386	88,762
Pennaeth Dros Dro Cyllid ac Asedau o 01/06/2015	68,956			68,956	9,033	77,989	8,137	86,126
Swyddog A.151 o 01/06/2015	58,835			58,835	7,707	66,542	6,943	73,485
	1,038,281	**0**	**111**	**1,038,392**	**131,810**	**1,170,202**	**119,444**	**1,289,646**

c) Amlinellir y nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chost llawn diswyddiadau gorfodol ac eraill yn y tabl isod:

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Nifer llawn o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau ymadael fesul band	
	2015/16	**2016/17**	**2015/16**	**2016/17**	**2015/16**	**2016/17**	**2015/16**	**2016/17**
£0 - £20,000	29	22	65	42	94	64	£766,752	£368,005
£20,001 - £140,000	8	2	23	9	31	11	£1,378,909	£316,702
Cyfanswm	**37**	**24**	**88**	**51**	**125**	**75**	**£2,145,661**	**£684,706**

Mae'r costau a ddangosir yn y tabl uchod yn cynnwys costau diswyddo a phob cost ymadael arall. Mae'r rhain yn cynnwys cost straen pensiwn. Mae straen pensiwn yn codi pan fod gweithiwr yn ymddeol yn fuan heb ostyngiad pensiwn actiwaraidd. Mae'r straen pensiwn yn daladwy dros dair blynedd ond mae'r Cyngor yn dewis talu'r costau hyn yn ystod blwyddyn gyntaf ymddeoliad.

d) Mae'n ofynnol i gyrff adrodd ddatgelu cymhareb tâl rhwng tâl canolrifol pob gweithiwr yr awdurdod yn ystod y flwyddyn a'r un ar gyfer Prif Weithredwr yr awdurdod. Yn 2016/17 roedd tâl y Prif Weithredwr yn £136,000. Tâl canolrifol y gweithlu oedd £21,745. Felly, roedd y gymhareb yn 6.25:1. Yn 2016/17 roedd tâl ar gyfer staff yn amrywio o £6,560 i £99,448. Mae'r tâl yn cynnwys cyflog a chyflog ar sail perfformaid ac nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo neu gyfraniadau pensiwn y cyflogwr.

33. Costau Archwilio Allanol

Mae'r Cyngor yn wynebu'r costau canlynol mewn perthynas ag archwilio'r Datganiad Cyfrifon, ardystio ceisiadau grant, arolygiadau statudol ac i wasanaethau nad ydynt yn cael eu harchwilio, a ddarperir gan archwilwyr allanol yr Awdurdod

2015/16 £000		2016/17 £000
178	Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a gynhelir gan yr archwilydd a benodwyd am y flwyddyn	178
94	Ffioedd yn daladwy i Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol a'r Mesur Llywodraeth Leol	94
72	Ffioedd yn daladwy am ardystio ceisiadau grant a ffurflenni am y flwyddyn	62
0	Ffioedd yn daladwy mewn perthynas â gwasanaethau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y flwyddyn	0
344		**334**
(5)	Ad-daliad ffi Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer 2013/14	0
339	**Costau Archwilio Allanol**	**334**

34. Incwm Grant

Fe gredydodd y Cyngor y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2016/17

2015/16 £000		2016/17 £000
	Credydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	
(424)	Grantiau a chyfraniadau eraill	(164)
(258)	Llywodraeth Cymru – Lliniaru Llifogydd	(113)
0	Llywodraeth Cymru – Grant Cyfalaf Cyffredinol	(1,843)
(219)	Llywodraeth Cymru – Diogelwch Ffordd Lleol	(91)
(2,411)	Llywodraeth Cymru – Lwfans Atgyweiriadau Mawr	(2,420)
(7,057)	Llywodraeth Cymru – Ysgolion yr 21ain Ganrif	(5,863)
(92)	Llywodraeth Cymru – Llwybrau mwy diogel mewn Cymunedau	(251)
(537)	Llywodraeth Cymru – Cronfa Cludiant Lleol	(243)
(1,897)	Llywodraeth Cymru – Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Gorllewin Y Rhyl	(229)
0	Llywodraeth Cymru – Gwaith Amddiffyn yr Arfordir Dwyrain Y Rhyl	(690)
0	Llywodraeth Cymru – Llefydd Bywiog a Hyfyw	(4,203)
(678)	Grantiau Eraill Llywodraeth Cymru	(6)
(13,573)	**Cyfanswm**	**(16,116)**
	Credydwyd i Wasanaethau	
(3,979)	Grant Chweched Dosbarth Llywodraeth Cymru	(3,732)
(25)	Grant Cyfnod Sylfaen Llywodraeth Cymru	0
(2,049)	Grant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru	(1,975)
(1,220)	Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru	(1,113)
(196)	Grantiau Addysg Eraill gan Lywodraeth Cymru	(99)
(5,490)	Grant Cefnogi Pobl Llywodraeth Cymru	(5,490)
(1,692)	Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Eraill gan Lywodraeth Cymru	(1,698)
(2,148)	Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	(2,067)
(1,846)	Grant Tocynnau Teithio Rhatach Llywodraeth Cymru	(1,806)
(1,036)	Grant Cytundeb Canlyniadau Llywodraeth Cymru	0
(1,726)	Grantiau Eraill gan Lywodraeth Cymru	(1,485)
(21,407)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth Cymru	(19,465)
(2,684)	Grant Amddifadedd Disgyblion	(2,913)
(4,675)	Grant Gwella Addysg	(3,982)
(26,206)	Cymorthdal Lwfansau Rent DWP	(25,547)
(8,187)	Cymorthdal Ad-daliadau Rent DWP	(8,342)
(477)	Grant Gweinyddu Budd-daliadau Tai / Treth y Cyngor DWP	(423)
(1,155)	Gwahanol grantiau a dderbyniwyd gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(1,538)
(2,492)	Grantiau Eraill y Llywodraeth	(2,261)
(67,283)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth	(64,471)
(153)	Grantiau Dilywodraeth eraill	(71)
(67,436)	**Cyfanswm Grantiau Credydwyd i Wasanaethau**	**(64,542)**

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion nad ydynt eto wedi'u cydnabod fel incwm, gan eu bod ag amodau sydd ynghlwm wrthynt y byddai angen dychwelyd yr arian neu eiddo i'r rhoddwr pe na fodlonir unrhyw amodiad o'r fath. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

31 Mawrth 2016 £000		31 Mawrth 2017 £000
	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw	
(1,877)	Symiau Gohiriedig	(2,008)
(1,877)	**Cyfanswm**	**(2,008)**
	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	
(97)	Grant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru	0
(124)	Grant Cyfnod Sylfaen Llywodraeth Cymru	(124)
(13)	Grant Gwella Addysg	0
(13)	Grant Ieithoedd Ethnig Lleiafrifol Llywodraeth Cymru	(13)
(8)	Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru	(9)
(473)	Cymhorthdal Budd-daliadau Tai yr Adran Gwaith a Phensiynau	(1,436)
(17)	Grant y Gymraeg mewn Addysg	(6)
(291)	Grant Cefnogi Pobl Llywodraeth Cymru	(291)
(29)	Grant Amddifadedd Disgyblion	(23)
(16)	Grant Dysgu Cymunedol Llywodraeth Cymru	(16)
(19)	Grant Rhaglenni Llythrennedd a Rhifedd Llywodraeth Cymru	(19)
(20)	Grant Paul Hamlyn – Canolfan Grefft Rhuthun	0
0	Cyllid Grant Trosiannol - Digartrefedd	(1)
(20)	Grant Newid Canfyddiad – Llywodraeth Cymru	(10)
(28)	Grant Diwygio Lles Llywodraeth Cymru	(28)
(1,168)	**Cyfanswm**	**(1,976)**

35. Partïon Cysylltiedig

Mae'r Cyngor yn gorfod datgelu trafodion materol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar y Cyngor, neu i'w rheoli neu eu dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu darllenwyr i asesu'r graddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu efallai wedi diogelu'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i ymdrin yn rhydd â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan y Lywodraeth Ganolog ddylanwad statudol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor - mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith strategol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, yn darparu'r mwyafrif o'i gyllid ar ffurf grantiau, ac yn rhagnodi telerau sawl trafodyn sydd gan y cyngor â phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai). Mae grantiau a dderbyniwyd gan adrannau'r llywodraeth wedi'u trafod mewn mwy o fanylder yn Nodyn 34.

Aelodau Etholedig

Gofynnwyd i'r holl Aelodau Etholedig cyfredol i gwblhau datganiad ac i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti yn yr awdurdod. Dychwelodd bob un ddatganiad o'r rhai oedd yn gallu heblaw am dau. Ni chwblhawyd un ffurflen arall yn llawn, fodd bynnag, roedd y Cyngor yn fodlon ei hun bod y wybodaeth a gynhwyswyd yn y ffurflen yn ddatganiad dilys.

Gwnaethpwyd y datganiadau materol canlynol ar gyfer 2016/17:

- Datganodd aelod etholedig berthynas gyda chontractwr y mae'r Cyngor wedi talu £22.7k i yn 2016/17 ac i bwy y byddai £ 6k yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn.

- Datganodd aelod etholedig berthynas gydag unigolyn a oedd yn darparu gwasanaethau proffesiynol i'r Cyngor ac y mae'r Cyngor wedi talu £16.6k i yn 2016/17
- Datganodd aelod etholedig berthynas i gwmni oedd yn rhentu Uned Ddiwydiannol oddi wrth y Cyngor
- Cymerodd aelod etholedig ran mewn proses ceisiadau cynllunio personol yn ystod 2016/17

Cynhelir rhestr o ddiddordebau aelodau etholedig gan Bennaeth y Gyfraith a Llywodraethu, ac mae'n agored i'w harchwilio gan y cyhoedd. Mae nifer o aelodau etholedig hefyd wedi'u penodi gan y Cyngor i wasanaethu ar gyrff eraill sydd â pherthynas ariannol gyda'r Cyngor. Caiff y rhain eu manylu yn yr adran Cwmnïau isod.

Swyddogion

Gofynnwyd i'r Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr Corfforaethol a Phenaethiaid Gwasanaeth gwblhau datganiad i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti sydd ganddynt â'r awdurdod. Ni wnaethpwyd unrhyw ddatganiad.

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Asiantaeth Pensiynau Athrawon
Mae'r costau pensiwn a godir yn y gyfradd gyfrannu a osodwyd gan yr Adran Addysg ar sail cronfa dybiannol. Mae manylion pensiwn athrawon wedi'u nodi yn Nodyn 38.

Cronfa Bensiynau Clwyd
Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gorff a dderbyniwyd i Gronfa Bensiynau Clwyd. Mae manylion o'r trafodion a wnaed gyda Cronfa Bensiwn Clwyd wedi'u cynnwys yn Nodyn 39.

Cynghorau Cymuned/Tref a Dinas
Mae Cyfanswm y praeseptau a dalwyd i'r 37 o gynghorau cymuned/tref a dinas wedi'u cynnwys yn Nodyn 10 ac yn dod i gyfanswm o £1,761k (£1,733k yn 2015/16).

Comisiynydd Heddlu & Throseddu Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru
Mae Comisiynwyr Heddlu & Throseddu ac Awdurdodau Tân ac Achub yn gosod eu ffioedd eu hunain i dalwyr treth y cyngor, sydd wedyn yn cael eu cynnwys ar bil treth y cyngor - mae'r taliadau hyn yn cael eu hadnabod fel y praesept. Mae cyfanswm y praeseptau a'r ardollau a dalwyd i Gomisiynydd Heddlu & Throseddu Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn dod i gyfanswm o £13,702k (£13,482k yn 2015/16). Mae dadansoddiad wedi ei ddarparu yn Nodyn 10.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
Mae gan yr Awdurdod ddau drefniant cyllideb ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr: un ar gyfer darparu storfa Offer Cymunedol; a sefydlwyd yr ail gyda'r nod o sicrhau darpariaeth gwasanaeth integredig o weithiwr cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol, sy'n cefnogi defnyddwyr gwasanaethau yn y gymuned. Roedd cyfraniad Cyngor Sir Ddinbych i'r storfa Offer Cymunedol yn £219k (£211k yn 2015/16) a chyfrannodd yr Awdurdod £50k i'r Gwasanaeth Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol (£50k yn 2015/16).

Cymdeithas Llywodraeth Leol (CLlL)/Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLlLC)
Mae'r Cyngor yn aelod o CLlL/CLlLC a gwnaed taliadau iddynt o £106k yn 2016/17 (£84k yn 2015/16), a derbyniodd y Cyngor dim incwm ganddynt (£2k yn 2015/16).

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru (CBAC)
Mae CBAC yn fwrdd arholi, sydd yn darparu cymwysterau ac asesiad arholiadau i ysgolion Sir Ddinbych. Mae is-gadeirydd ei Fwrdd yn Aelod Etholedig o Gyngor Sir Ddinbych. Yn 2016/17 talodd Cyngor Sir Ddinbych £652k i CBAC (£621k yn 2015/16).

Cwmnïau

Mae Cod Ymarfer Cyfrifo yn gofyn i awdurdod sydd â chysylltiadau materol mewn un neu fwy o is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig baratoi cyfrif refeniw grŵp a mantolen. Nid yw cysylltiadau'r Cyngor â'r cwmnïau perthnasol naill ai'n diwallu'r meini prawf ar gyfer bod yn is-gwmni neu'n gwmni cysylltiedig fel y nodir yn y Cod, neu lle maent yn diwallu'r meini prawf, ni ystyrir eu bod yn faterol mewn perthynas â graddfa gyffredinol gweithrediadau'r Cyngor, ac o ganlyniad nid yw Cyfrifon Grŵp wedi'u paratoi.

Mae manylion y cwmnïau perthnasol fel a ganlyn**:**

Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan a Mentrau Castell Bodelwyddan Cyf.
Mae Grŵp Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan yn gwmni cyfyngedig drwy warant, heb unrhyw gyfalaf cyfrannau. Mae'n elusen gofrestredig a sefydlwyd yn Chwefror 1994. Amcanion yr Ymddiriedolaeth yw datblygu addysg drwy gaffael, cynnwys a dangos gwrthrychau a chasgliadau o natur addysgol, a drwy sefydlu, caffael a rheoli amgueddfeydd, orielau a llyfrgelloedd i'w defnyddio ar gyfer dibenion o'r fath. Mae'r Ymddiriedolaeth yn caffael arteffactau y mae'n eu hadfer, eu cadw a'u harddangos. Mae hefyd yn rheoli parc cyhoeddus ar gyfer gweithgareddau hamdden ac yn hyrwyddo gwerthfawrogiad o'r byd naturiol. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn rhoi grant blynyddol i Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan ac yn ystod 2016/17, derbyniodd yr Ymddiriedolaeth £145k. Mae'r Cyngor hefyd yn darparu ei wasanaethau cyflog. Roedd Bwrdd y Cyfarwyddwyr yn cynnwys cyfanswm o un ar ddeg aelod, gyda un ohonynt yn Gynghorydd Cyngor Sir Ddinbych.

Nid yw'r datganiadau ariannol a archwiliwyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2016/17 ar gael eto. Fodd bynnag, roedd asedau net y Grŵp ar 31 Mawrth 2016 yn £699k ac roedd yr adnoddau sy'n mynd allan am y flwyddyn yn dod i gyfanswm o £29k.

Ni ystyrir bod y cwmni'n is-gwmni neu'n gwmni cysylltiedig yr Awdurdod, ar sail er gwaethaf bod yn fuddsoddwr yn y cwmni, mae Sir Ddinbych yn dal llai na 20% o'r hawliau pleidleisio, sydd felly'n aelodaeth leiafrifol. Felly nid oes cyfrifon grŵp wedi'u paratoi.

Nid oes unrhyw atebolrwydd cyfreithiol i'r cyngor gyfrannu at golledion neu ddiffygion y cwmni.

Gellir cael gwybodaeth bellach gan Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan Cyf., Bodelwyddan, LL18 5YA.

Hamdden Clwyd Cyf.
Sefydlwyd Hamdden Clwyd Cyfyngedig 1 Ebrill 2001 fel Sefydliad Nad yw'n Dosbarthu Elw. Rhoddodd y cwmni orau i fasnachu ddydd Gwener 7 Chwefror 2014 ac mae ymarferydd ansolfedd wedi bod yn rheoli'r gwaith o ddirwyn y cwmni i ben, sydd bellach wedi dod i ben. Cymeradwywyd adroddiad terfynol y Diddymwr mewn cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Chwefror 2016. Dan delerau dyledeb, ystyriwyd y Cyngor fel credydwr ffafriol a derbyniodd daliad o £295k. Ar ddechrau 2016/17 roedd yno balansau dyledwyr amrywiol gwerth cyfanswm o £38k a ddarparwyd ar eu cyfer yn llawn hyd nes cwblhau'r gweithdrefnau dileu ffurfiol. Cwblhawyd y gweithdrefnau hyn yn llawn yn ystod y flwyddyn ariannol a dilewyd y swm yn ffurfiol ym mis Ionawr 2017.

Mae'r cyngor yn warantwr o ymrwymiadau pensiwn y cwmni ac mae'r rhwymedigaeth hyn bellach wedi eu cynnwys yn nyledion cyffredinol Sir Ddinbych. Mae'r effaith llawn wedi cael ei gynnwys fel rhan o'r prisiad actiwaraidd yn 2016, ac mi fydd canlyniadau hyn yn gymwys o 1 Ebrill 2017.

Cwmni Scala Prestatyn Cyf.

Cafodd y Cwmni ei redeg fel elusen ac yn gwmni cyfyngedig drwy warant ddielw. Yn 2009/10 cytunodd y Cyngor i roi benthyciad o £80k i'r Cwmni ac o ran y benthyciad nodwyd y gall barhau am hyd at ddeng mlynedd.

Cafodd y Cyngor wybod gan y cyfreithwyr ansolfedd ym mis Rhagfyr 2015 bod y broses i gael gwared ar Cwmni Scala Prestatyn Cyf. oddi ar y Gofrestr Cwmnïau wedi dechrau yn ffurfiol. Fel rhan o hyn cafodd y Cyngor wybod 'nad oes gan y Scala unrhyw asedau ac nid yw mewn sefyllfa i wneud unrhyw daliadau sy'n ddyledus'. Mae cyfanswm y ddyled sydd gan y cwmni i'r cyngor yn dod i gyfanswm o £140k (£60k mewn mân ddyledion a benthyciad o £80k). Dilewyd y benthyciad yn ystod 2015/16 a darparwyd ar gyfer y symiau dyledwyr amrywiol yn llawn hyd nes cwblhau'r gweithdrefnau dileu ffurfiol. Cwblhawyd y gweithdrefnau hyn yn llawn yn ystod 2016/17 a dilewyd y swm yn ffurfiol ym mis Ionawr 2017.

36. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn yn y tabl isod (gan gynnwys gwerth yr asedau a gaffaelwyd o dan brydlesau ariannol a chontractau PFI/PP), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bydd gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu yn y dyfodol drwy daliadau i refeniw wrth i asedau gael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn golygu bod cynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), mesuriad o'r gwariant cyfalaf a wnaed yn hanesyddol gan y Cyngor nad ydyw wedi'i ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn ail ran y nodyn hwn.

2015/16 £000		2016/17 £000
188,857	**Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol**	**233,672**
	Buddsoddiad Cyfalaf	
44,524	Eiddo, Peiriannau ac Offer	39,660
99	Eiddo Buddsoddi	0
3,893	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	3,304
40,045	Gwariant wedi ei Gyfalafu – Taliad Setliad CRT	0
	Ffynonellau o Arian	
(1,870)	Derbyniadau cyfalaf	(1,279)
(30,209)	Grantiau a chyfraniadau eraill y Llywodraeth	(21,335)
	Symiau a roddwyd o'r neilltu o refeniw:	
(2,234)	Cyfraniadau refeniw uniongyrchol	(2,383)
(9,433)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(10,075)
233,672	**Gofyniad Cyllido Cyfalaf Terfynol**	**241,564**

2015/16 £000		2016/17 £000
	Esboniad o symudiadau mewn blwyddyn	
2,967	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthyca (a gefnogir gan gymorth ariannol y llywodraeth)	4,167
51,720	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthyca (heb gefnogaeth cymorth ariannol y llywodraeth)	14,528
(9,031)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(10,075)
(439)	Derbyniadau Cyfalaf a neilltuwyd	(728)
0	Asedau a gaffaelwyd o dan brydlesau ariannol	0
(402)	Asedau a gaffaelwyd o dan gontractau PFI	0
44,815	**Cynnydd / (gostyngiad) mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf**	**7,892**

37. Prydlesau

Mae’r Cyngor yn prydlesu rhai o’i eiddo, cerbydau ac eitemau o offer, yn ogystal â phrydlesu rhai o’r eiddo y mae’n berchen arnynt. Mae trefniadau’r prydlesau wedi’u hadolygu a’u dosbarthu fel prydlesau gweithredol neu ariannol fel y disgrifir mewn mwy o fanylder isod.

Awdurdod fel Lesddeiliad

Prydlesau Ariannol

Mae’r Cyngor wedi caffael rhai eiddo o dan brydlesau ariannol.

Caiff yr asedau a gafaelir o dan y prydlesau hyn eu cario fel Adeiladau, Peiriannau ac Offer yn y Fantolen ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 16 £000		31 Mawrth 17 £000
3,295	Tir ac Adeiladau Eraill	3,239
3,295		**3,239**

Prydlesau Gweithredol

Mae’r Cyngor wedi caffael eiddo, cerbydau ac eitemau eraill o offer drwy wneud prydlesau gweithredol. Y taliadau prydles lleiaf yn y dyfodol sy’n ddyledus o dan brydlesau na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

31 Mawrth 16 £000		31 Mawrth 17 £000
25	Dim hwyrach na blwyddyn	25
100	Hwyrach na blwyddyn a dim hwyrach na 5 mlynedd	100
127	Hwyrach na 5 mlynedd	102
252		**227**

Roedd y taliadau prydles lleiaf a godwyd ar wasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r prydlesau hyn yn £20k yn 2016/17 ac yn £16k yn 2015/16.

Awdurdod fel Prydlesydd

Prydlesau Weithredol

Mae’r Cyngor yn prydlesu eiddo i unigolion o dan brydlesau gweithredol ar gyfer dibenion amrywiol, fel datblygiad economaidd, i ddarparu unedau i fusnesau lleol. Y taliadau prydles lleiaf sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

31 Mawrth 16 £000		31 Mawrth 17 £000
955	Dim hwyrach na blwyddyn	1,031
2,609	Hwyrach na blwyddyn a dim hwyrach na 5 mlynedd	2,746
12,085	Hwyrach na 5 mlynedd	13,651
15,649		**17,428**

38. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o’r Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae’r Cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae’r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy wneud cyfraniadau ar sail canran o gyflogau pensiynadwy aelodau. Yn dechnegol, mae’r Cynllun yn gynllun â buddion diffiniedig. Fodd bynnag, nid yw’r Cynllun wedi’i gyllido ac mae’r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol i gyfrifo cyfradd gyfraniadau cyflogwyr a delir gan awdurdodau lleol. Nid yw’r Cyngor yn gallu nodi ei gyfran o sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y Cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifeg. At ddiben y Datganiad Cyfrifon hwn, caiff ei gyfrif ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig. Yn 2016/17, talodd y cyngor sir £5,530k i Bensiynau Athrawon o ran buddiannau ymddeol athrawon, sy’n gyfwerth â 16.48% o gyflog pensiynadwy. Y ffigurau ar gyfer 2015/16 oedd £5,342k ac 14.1% o gyflog pensiynadwy hyd at Awst 31 ac yna 16.48% ar ôl hynny. Yn ogystal, gwnaed taliadau o ran ymddeoliadau cynnar cyfwerth â £379k (£530k yn 2015/16). Nid oedd unrhyw gyfraniadau yn aros i’w talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae’r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a roddir wrth ymddeol yn gynnar y tu allan i delerau’r cynllun athrawon. Cyfrifir y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig ac fe’u nodir yn Nodyn 39.

39. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig

Cymryd rhan mewn Cynlluniau Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae’r Cyngor yn gwneud cyfraniadau at gost buddiannau ar ôl cyflogaeth. Er na fydd y buddiannau hyn yn cael eu talu nes i’r gweithwyr ymddeol, mae ymrwymiad ar y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddiannau hyn) a datgelu pryd y gall gweithwyr gael eu hawliad yn y dyfodol.

Mae’r Cyngor yn cymryd rhan mewn dau gynllun ar ôl cyflogaeth.

- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, mae hwn yn drefniant pensiwn â buddiannau diffiniedig a gaiff ei gyllido, sy’n golygu bod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i mewn i gronfa, a gyfrifir ar lefel a fwriedir i gydbwyso dyledion pensiynau gydag asedau buddsoddi.

- Trefniadau ar gyfer rhoi buddiannau â disgresiwn ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn gynnar – mae hwn yn drefniant buddiannau diffiniedig na chaiff ei gyllido, lle caiff dyledion eu cydnabod pan gaiff y buddiannau eu rhoi. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi’u

cronni i dalu'r dyledion pensiynau hyn, a rhaid creu arian parod i dalu taliadau pensiwn gwirioneddol pan fyddant yn daladwy.

- Mae Cronfa Bensiynau Clwyd yn drefniant aml-gyflogwr, ble mae pob cyflogwr yn gyfrifol am y costau pensiwn, rhwymedigaethau a risgiau ariannu yn ymwneud â'i weithwyr ei hun a chyn-weithwyr.

- Mae rheolaeth y Gronfa yn cael ei freinio yng Nghyngor Sir y Fflint, sef Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Pwyllgor Cronfa Bensiwn sy'n cynnwys pum Cynghorydd o Gyngor Sir y Fflint a phedwar aelod cyfetholedig.

  Mae'r Pwyllgor, gyda chymorth ymgynghorwyr proffesiynol y Gronfa, yn ymgymryd â rolau megis penderfynu ar bolisïau mewn perthynas â'r strategaeth fuddsoddi, gweinyddu llywodraethu, cyfathrebu, strategaeth ariannu a darpariaethau rheoli risg.
  Am fanylion pellach ynglŷn ag egwyddorion llywodraethu a buddsoddi Cronfa Bensiwn Clwyd, ewch i www.clwydpensionfund.org neu cysylltwch â Chronfa Bensiynau Clwyd yn:

  Cronfa Bensiwn Clwyd
  Neuadd y Sir
  Yr Wyddgrug
  Sir y Fflint
  CH7 6NA

- Y prif risgiau i awdurdod y cynllun yw'r tybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. codi arian ar raddfa fawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, llog bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn y symiau sy'n ofynnol yn ôl statud fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifeg.

Trafodion sy'n gysylltiedig â Buddiannau ar ôl Cyflogaeth
Rydym yn cydnabod cost buddiannau ymddeol yng nghost gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae angen i ni eu gwneud yn erbyn Treth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol buddiannau ar ôl cyflogaeth/buddiannau ymddeol ei dynnu allan o Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2015/16 £000	**2016/17 £000**	**2015/16 £000**	**2016/17 £000**
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cost y Gwasanaethau *Cost gwasanaeth, yn cynnwys:*				
• Costau Gwasanaeth Cyfredol	14,653	13,147		
• Costau Gwasanaeth y Gorffennol / (Enillion)	790	84		
• (Enillion)Colled o Setliadau a Chwtogiadau	0	0		
Gwariant Gweithredu Arall:				
• Treuliau Gweinyddu	285	661		
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi:				
• Treuliau Llog Net	6,730	6,752	271	272
Cyfanswm y Buddiannau ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	22,458	20,644	271	272
Buddiannau eraill ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Ailfesuriad y Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig Net yn cynnwys:				
• *Adenillion ar Asedau Cynlluniau (ac eithrio'r swm a nodir yn y Gwariant Llog Net) (A)	7,440	(51,659)		
• *(Enillion) a Cholledion Actiwari yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Demograffig (B)	0	(10,823)		(398)
• *(Enillion) a Cholledion Actiwari yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Ariannol (C)	(30,299)	129,984	(194)	783
• *Arall (D)	0	(5,841)		205
Cyfanswm Buddiannau ar ôl Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**(401)**	**82,305**	**77**	**862**
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn				
• Gwrthdroi costau net a wnaed i'r Gwarged neu'r Ddyled ar gyfer Darparu Gwasanaethau ar gyfer Buddiannau ar ôl Cyflogaeth yn unol â'r Cod	(22,458)	(20,644)	(271)	(272)
Swm gwirioneddol a godir yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn.				
• Cyfraniadau gweithiwr sy'n daladwy i'r cynllun	15,797	15,893		
• Buddiannau ymddeol sy'n daladwy i bensiynwyr			828	803

*****A + B + C + D = Ailfesuriad y Rhwymedigaeth / (Ased) Buddiannau Diffiniedig Net fel y dyfynnwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: £62,251k 2016/17; (£23,053k 2015/16).

Asedau Pensiwn a Rhwymedigaethau a Gydnabyddir yn y Fantolen

Mae'r swm a nodir yn y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth yr awdurdod o ran ei gynlluniau buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2015/16 £000	2016/17 £000	2015/16 £000	2016/17 £000
Gwerth Presennol y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	523,391	654,439	8,411	8,470
Gwerth teg yr Asedau Cynlluniau	(324,415)	(389,051)		
Is-gyfanswm	198,976	265,388	8,411	8,470
Symudiadau eraill yn y rhwymedigaeth (ased)				
Rhwymedigaeth net yn sgil y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	**198,976**	**265,388**	**8,411**	**8,470**

Cysoni Symudiadau yn yr Asedau'r Cynllun Gwerth Teg

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	2015/16 £000	2016/17 £000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	320,811	324,415
Incwm llog	10,707	11,837
Treuliau gweinyddu	(285)	(661)
Enilliad/(colled) ailfesuriad:		
• Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y gwariant llog net	(7,440)	51,659
• Arall		
Effaith newidiadau yng nghyfraddau'r gyfnewidfa dramor		
Cyfraniadau gan y cyflogwr	15,797	15,893
Cyfraniadau gan weithwyr	3,566	3,583
Buddiannau a dalwyd	(18,741)	(17,675)
Arall		
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	**324,415**	**389,051**

Cysoni Gwerth Presennol y Cynllun Rhwymedigaethau (Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig)

	Rhwymedigaethau a Ariennir Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Rhwymedigaeth nas Ariennir Trefniadau Buddiannau Disgresiwn	
	2015/16 £000	2016/17 £000	2015/16 £000	2016/17 £000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	535,985	523,391	9,162	8,411
Cost gwasanaeth presennol	14,653	13,147		
Cost llog	17,437	18,589	271	272
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	3,566	3,583		
(Enillion) a cholledion ailfesuriad:				
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	0	(10,823)		(398)
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	(30,299)	129,984	(194)	783
• Arall	0	(5,841)		205
Cost gwasanaeth blaenorol	79	0		
Colledion/(enillion) a chwtogiad	711	84		
Rhwymedigaethau a ragdybir ar gyfuniad endidau				
Buddiannau a dalwyd	(18,741)	(17,675)	(828)	(803)
Rhwymedigaethau wedi eu dileu ar setliadau				
Balans terfynol ar 31 Mawrth	**523,391**	**654,439**	**8,411**	**8,470**

Asedau Cynwysedig y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

	Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	
	2015/16 £000	**2016/17 £000**
Arian Parod a Symiau Cywerth ag Arian Parod	**3,244**	**3,501**
Ecwitïau		
• DU a ddyfynnwyd	0	0
• Byd-eang a ddyfynnwyd	23,033	29,957
• Byd-eang a ddyfynnwyd	0	0
• UDA	0	0
• Japan	0	0
• Ewrop	0	0
• Marchnadoedd datblygol	18,492	24,121
• Cyffindir	6,164	0
• Dwyrain Pell	0	0
Is-gyfanswm Ecwiti	**47,689**	**54,078**
Bondiau		
Bondiau Tramor Eraill	39,903	46,297
LDI	73,967	90,649
Is-gyfanswn Bondiau	**113,870**	**136,946**
Eiddo:		
• DU	9,732	17,507
• Tramor	15,896	8,948
Is-gyfanswm Eiddo	**25,628**	**26,455**
Eraill:		
• Cronfeydd Diogelu	32,766	34,236
• Ecwiti preifat	35,361	38,905
• Isadeiledd	6,488	7,003
• Coed ac Amaeth	6,164	6,614
• Nwyddau	0	0
• DGF	53,205	81,313
Is-gyfanswm Eraill	**133,984**	**168,071**
Cyfanswm Asedau	**324,415**	**389,051**

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Dyledion
Mae dyledion wedi'u hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod yn dibynnu ar ragdybiaethau am gyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog ac ati.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a dyledion buddiannau â Disgresiwn wedi'u hamcangyfrif gan Mercer Human Resource Consulting, cwmni o actiwarïaid, ac mae amcangyfrifon ar gyfer Cronfa'r Cyngor Sir yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2016.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	Cynllun Pensiwn y Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddion Disgresiwn	
	2015/16 £000	2016/17 £000	2015/16 £000	2016/17 £000
Rhagdybiaethau Marwolaeth:				
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr presennol:				
• Dynion	23.5 blwyddyn	23.0 blwyddyn		
• Merched	26.0 blwyddyn	25.5 blwyddyn		
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion	26.4 blwyddyn	25.6 blwyddyn		
• Merched	29.4 blwyddyn	28.2 blwyddyn		
Hirhoedledd yn 75 ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion			14.5 blwyddyn	14.0 blwyddyn
• Merched			16.6 blwyddyn	16.1 blwyddyn
Cyfradd Chwyddiant	2.00%	2.30%	2.00%	2.30%
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau	3.50%	3.55%		
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau	2.00%	2.30%	2.00%	2.30%
Cyfradd disgowntio buddiannau'r cynllun	3.60%	2.50%	3.40%	2.50%

Mae amcangyfrif y rhwymedigaeth budd ddiffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwari a nodir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi eu pennu ar sail newidiadau rhesymol posibl ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac mae'n rhagdybio ar gyfer pob newid bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra mae'r holl ragdybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, er enghraifft, yn rhagdybio bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau ar gyfer dynion a merched. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai rhagdybiaethau fod yn rhyngberthynol. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi dilyn polisïau cyfrifo'r cynllun h.y. ar sail actiwari yn defnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir. Nid yw'r dulliau na math y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth lunio'r dadansoddiad sensitifrwydd isod wedi eu newid ers y cyfnod blaenorol.

Newid mewn rhagdybiaethau 31 Mawrth 2017	Effaith ar y rhwymedigaeth net yn sgil y Rhwymedigaeth Budd Ddiffiniedig yn y Cynllun £000
Hirhoedledd (cynnydd mewn 1 flwyddyn)	13,150
Cyfradd chwyddiant (cynnydd o 0.1%)	12,092
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau (cynnydd o 0.1%) heb ei ddarparu	2,613
Cyfradd ddisgowntio rhwymedigaeth y cynllun (cynnydd o 0.1%)	(11,873)

Risgiau a'r Strategaeth Fuddsoddi
Mae'r Gronfa yn cynnal sefyllfaoedd yn defnyddio amrywiaeth o offerynnau ariannol ac felly mae'n agored i nifer o risgiau ariannol gan gynnwys risgiau credyd a gwrthrannol, risg hylifedd, risg marchnad a risg cyfraddau cyfnewid.

Mae gweithdrefnau rheoli risg yr Awdurdod Gweinyddu yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol a gweithredu cyfyngiadau i leihau'r risgiau hynny.

Mae’r Gronfa Bensiwn yn adolygu ei Ddatganiad Strategaeth Buddsoddi, a’r Datganiad Strategaeth Ariannu cysylltiedig, yn flynyddol, sy’n gosod polisi’r Gronfa Bensiwn ar faterion fel y math o fuddsoddiadau i’w dal, y balans rhwng gwahanol fathau o fuddsoddiadau, cyfyngiadau buddsoddi a’r ffordd y rheolir risg.

Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcanion y cynllun yw cadw cyfraniadau cyflogwyr mor gyson â phosibl. Mae’r Cyngor Sir wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari’r cynllun i gyflawni lefel gyllido 100% dros y 18 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro yn flynyddol. Bydd y prisiad tair blynedd nesaf yn cael ei gwblhau ar 31 March 2019.

Bydd yn rhaid i’r cynllun ystyried newidiadau cenedlaethol i’r cynllun dan Ddeddf Pensiynau’r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013. Dan y Ddeddf, efallai na fydd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol Cymru a Lloegr, a’r prif gynlluniau pensiwn eraill, yn darparu buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth ar ôl 31 March 2014. Mae’r Ddeddf yn darparu ar gyfer gwneud rheoliadau, o fewn fframwaith cyffredin, i sefydlu cynlluniau cyfartaledd enillion gyrfa newydd i dalu pensiynau a buddiannau eraill i weision cyhoeddus penodol.

Rhagwelir y bydd yr awdurdod yn talu £16,686k i’r cynllun yn 2017/18.

Cyfartaledd pwysol hyd y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar gyfer aelodau’r cynllun yw 18 mlynedd, 2016/17 (19 mlynedd 2015/16).

40. Rhwymedigaethau Amodol

Gall dyled ddigwyddiadol gael ei diffinio fel naill ai:

- Rhwymedigaeth ddichonadwy sy’n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol, na ellir cadarnhau ei bodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y sefydliad;

neu

- rhwymedigaeth bresennol sy’n codi o ddigwyddiadau’r gorffennol ond na chaiff ei gydnabod oherwydd:

(i) Nid yw’n debygol y bydd angen trosglwyddo buddiannau economaidd er mwyn setlo’r rhwymedigaeth;

neu

(ii) Ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth gyda digon o ddibynadwyedd.

Municipal Mutual Insurance Cyf. (MMI) oedd prif yswiriwr cyrff y sector cyhoeddus cyn iddo roi'r gorau i ddarparu yswiriant busnes ym mis Medi 1992. Er mwyn sicrhau bod MMI yn rheoli ei fusnes yn drefnus, rhoddwyd cynllun trefniant gyda'i gredydwyr ar waith. O fewn y Ddarpariaeth Yswiriant a fanylir yn Nodyn 22 mae elfen mewn perthynas â'r Cynllun. Mae'r Cyngor yn cydnabod y bydd unrhyw daliad yn y dyfodol a wneir gan MMI ar ôl gosod yr ardoll gychwynnol yn cael ei wneud ar y gyfradd is o 75%. Mae rhagweld hawliadau yn y dyfodol yn ansicr oherwydd natur ddiweddaraf nifer yr hawliadau y mae MMI yn parhau i’w derbyn. Mae’r ardoll wedi bod yn destun adolygiad gan weinyddwr y cynllun bob 12 mis. Er gwaethaf gosod ardoll gychwynnol o 15%, wrth fodelu canlyniadau disgwyliedig ar gyfer rheoli busnes MMI yn ddiddyled, mae’r gweinyddwr wedi gofyn am 10% ychwanegol fel rhan o adolygiad 2015/16.

Ni dderbyniwyd unrhyw ddiweddariad pellach yn ystod 2016/17 ac felly dylid nodi rhwymedigaeth amodol o ran costau sy’n parhau sef £1,852k o ran hawliadau Clwyd a £306k o ran hawliadau Rhuddlan.

41. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Cod Ymarfer Rheoli Trysorlysoedd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ac mae'n cydymffurfio â'r Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf ar gyfer Awdurdodau Lleol.

Fel rhan o fabwysiadu Cod Rheoli'r Trysorlys, cymeradwyodd y Cyngor Strategaeth Reoli'r Trysorlys ar gyfer 2016/17 ar 23 Chwefror 2016. Mae'r Strategaeth yn nodi'r paramedrau ar gyfer rheoli risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Arferion Rheoli'r Trysorlys sy'n nodi'r trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hyn.

Mae Strategaeth Reoli'r Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol â Chyfarwyddyd Buddsoddi Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol. Mae'r Cyfarwyddyd hwn yn egluro y dylid rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd, yn hytrach nag arenillion. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Arferion Rheoli'r Trysorlys, yn seiliedig ar geisio cyfradd uchaf dychweliadau sy'n gyson â lefelau priodol diogelwch a hylifedd.

Y prif risgiau a gaiff eu cwmpasu yw:

Risg Credyd: Y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu talu symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd: Y posibilrwydd y does gan y Cyngor ddim arian ar gael i gwrdd â'i ymrwymiadau i wneud taliadau.

Risg Marchnad: Y posibilrwydd y gallai colled ariannol godi i'r Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesuriadau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Risg Credyd

Buddsoddiadau
Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg trwy sicrhau bod buddsoddiadau wedi'u lleoli gyda'r llywodraeth ganolog, awdurdodau eraill neu Fanciau a Chymdeithasau Adeiladu sydd â sgorau credyd digon uchel fel y nodwyd yn y Strategaeth Rheoli Trysorlys. Bydd cyfyngiad o £5,000k yn cael ei roi ar swm yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda pharti unigol. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £10,000k am gyfnod hirach na blwyddyn.

Nid oes gan y Cyngor unrhyw brofiad hanesyddol o ddiffygdalu gan barti arall. Mae'r Cyngor yn defnyddio amryw o ddangosyddion yn ogystal â sgorau credyd i benderfynu pwy i fuddsoddi gyda nhw. Mae'r rhain yn cynnwys gwarantau'r Llywodraeth, cryfder ariannol y Wlad a phrisiau cyfranddaliadau. Bydd y Cyngor a'i ymgynghorydd trysorlys yn parhau i ddadansoddi a monitro'r dangosyddion hyn a datblygiadau credyd yn rheolaidd ac yn ymateb yn ôl yr angen i sicrhau diogelwch y symiau a fuddsoddwyd.

Dyledwyr
Cydnabyddir yn yr amgylchedd economaidd presennol y bydd casglu arian dyledus yn anoddach, ond mae'r Awdurdod eisoes wedi buddsoddi mewn methodoleg Rheoli Credyd cryf gyda staff hyfforddedig wedi'u cefnogi gan drefnau effeithiol a ddylai gynnal llif arian a lleihau enghreifftiau o droseddau cytundebol.

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth nominal portffolio buddsoddi'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

					Dyddiad Ad-dalu			
		Sgôr Tymor Hir ar adeg Buddsoddi	**Sgôr Tymor Hir ar 31/03/2017**	**Balans a fuddsoddwyd ar 31/03/2017 £000**	**0-3 Mis £000**	**4-6 Mis £000**	**7-9 Mis £000**	**10-12 Mis £000**
Banciau'r DU	Bank of Scotland	A+	A+	800	800			
	NatWest	BBB+	BBB+	400	400			
	Cyfanswm			**1,200**	**1,200**			

Diffiniad		
Graddau Tymor Hir	A	**Ansawdd Credyd Uchel** Disgwyliad o risg credyd isel. Gallu cryf i dalu ymrwymiadau ariannol, a all fod yn fwy agored i amodau busnes neu economaidd anffafriol nag sy'n wir ar gyfer graddau uwch.
	BBB	**Ansawdd Credyd Da** Disgwyliad o risg credyd isel ar hyn o bryd. Gallu digonol i dalu ymrwymiadau ariannol, ond mae amodau busnes neu economaidd anffafriol yn fwy tebygol o effeithio ar y gallu hwn.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad at gyfleusterau benthyca gan y Bwrdd Benthyca Gwaith Cyhoeddus (PWLB). Does dim risg yn cael ei adnabod na fydd y Cyngor yn gallu dod o hyd i'r arian i dalu ei ymrwymiadau. Mae'r Cyngor hefyd yn gorfod rheoli'r risg na fydd yn agored i ailgyflenwi cyfran helaeth o'r arian a fenthycwyd ar adeg pan mae cyfraddau llog yn anffafriol.

Roedd dadansoddiad aeddfedrwydd dyled PWLB y Cyngor ar 31 Mawrth 2017 fel a ganlyn:

	Blynyddoedd	31 Mawrth 2016 £000	31 Mawrth 2017 £000	%
Benthyciadau Tymor Byr	Llai na 1 blwyddyn	(5,440)	(4,533)	2.45
Benthyciadau Tymor Hir	Dros 1 dan 6	(22,687)	(21,217)	11.49
	Dros 6 dan 10	(11,685)	(10,713)	5.80
	Dros 10 dan 15	(10,453)	(10,168)	5.50
	Dros 15 dan 20	(22,729)	(29,349)	15.89
	Dros 20 dan 25	(23,221)	(14,796)	8.01
	Dros 25 dan 30	(6,000)	(6,000)	3.25
	Dros 30 dan 35	0	(4,000)	2.17
	Dros 35 dan 40	(62,130)	(69,630)	37.69
	Dros 40 dan 45	(25,820)	(14,320)	7.75
	Dros 45 dan 50	0	0	0.00
Cyfanswm Benthyca Tymor Hir		**(184,725)**	**(180,193)**	**97.55**
Cyfanswm Benthyca ar Swm Nominal		**(190,165)**	**(184,726)**	**100.00**
Llog a Gronnwyd		(1,476)	(1,451)	
Premiwm a Ohiriwyd		965	952	
Cyfanswm Benthyca ar Gost Amorteiddio		**(190,676)**	**(185,225)**	

Risg Marchnad

(1) Risg Cyfradd Llog:
Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau llog. Nod y Strategaeth Rheoli Trysorlys yw lliniaru'r risgiau hyn trwy osod terfyn uchaf o 40% ar ddyled allanol a all fod yn destun cyfraddau llog amrywiol. Ar 31 Mawrth 2016 a 31 Mawrth 2017, roedd 100% o'r portffolio dyledion mewn offerynnau cyfradd sefydlog.

Mae buddsoddiadau hefyd yn amodol ar symudiadau mewn cyfraddau llog. Oherwydd bod buddsoddiadau yn cael eu gwneud ar gyfraddau sefydlog, ond ar gyfer cyfnodau amser byrrach, maent yn fwy agored i symudiadau cyfraddau llog. Mae'n rhaid cydbwyso'r risg yn erbyn y camau gweithredu a gymerwyd i liniaru'r risg credyd.

(2) Risg pris:
Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti ac felly ni fydd unrhyw risg prisiau (h.y. y risg y bydd y Cyngor yn dioddef colled o ganlyniad i symudiadau anffafriol ym mhris yr offerynnau ariannol).

(3) Risg cyfnewid tramor
Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau na dyledion ariannol mewn arian tramor. Felly, nid yw'n agored i risg o golli arian o ganlyniad i symudiadau anffafriol yn y cyfraddau cyfnewid.

42. Asedau Treftadaeth

Cysoni Gwerth Asedau Treftadaeth sydd gan yr Awdurdod.

	Cofeb Hynafol Cofrestredig £000	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nant Clwyd Y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad					
1 Ebrill 2016	361	1,130	4,493	2,984	8,968
Ychwanegiadau	0	0	0	0	0
Colledion Amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa					
Adbrisio Wrth Gefn	0	0	0	0	0
Dibrisiadau	0	(8)	(33)	(15)	(56)
31 Mawrth 2017	361	1,122	4,460	2,969	8,912

	Cofeb Hynafol Cofrestredig £000	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nant Clwyd Y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad					
1 Ebrill 2015	361	1,138	4,525	2,999	9,023
Ychwanegiadau	0	0	0	37	37
Colledion Amhariad a gydnabyddir yn y Gronfa					
Adbrisio Wrth Gefn	0	0	0	(37)	(37)
Dibrisiadau	0	(8)	(32)	(15)	(55)
31 Mawrth 2016	361	1,130	4,493	2,984	8,968

Cofebion Hynafol Cofrestredig
Mae Castell Dinas Bran yn gastell canoloesol sy'n sefyll yn uchel ar fryn uwchben tref Llangollen. Mae hefyd yn safle bryngaer o'r Oes Haearn. Mae wedi'i brisio yn ôl ei gost. Mae Archeolegwyr y Sir wedi dosbarthu cofebion rhestredig eraill ac adeiladau rhestredig fel asedau treftadaeth ond nid oes gwerth ariannol wedi'i neilltuo ar gyfer y rhain. Maent yn cynnwys Tŵr Jiwbilî, Moel Fenlli, Moel y Gaer Llanbedr, Caer Drewyn, Tŷ Baddon Rufeinig Prestatyn. Gellir cael rhagor o wybodaeth gan Archeolegydd y Sir.

Regalia Dinesig
Nid yw Regalia Dinesig wedi'i gynnwys ar y fantolen eto oherwydd bod angen rhagor o wybodaeth. Credir bod y rhan fwyaf o'r Regalia Dinesig yn berchen i'r Cynghorau Tref unigol.

Adeiladau Treftadaeth
Mae gan Sir Ddinbych yr adeiladau treftadaeth a ganlyn. Adbrisiwyd yr adeiladau yn 2013/14 fel rhan o raglen adbrisio flynyddol. Nid oes prisiad, ar hyn o bryd, ar gyfer yr arteffactau a gedwir yn yr adeiladau.

Plas Newydd – Adeilad Gradd 2 a Thirwedd Rhestredig*
Mae Plas Newydd yn eiddo dau lawr ar wahân sydd wedi'i adeiladu gyda ffrâm bren a drychiadau brics a charreg wedi'u rendro a'u paentio. Mae gan yr amgueddfa tua 400 o arteffactau gan gynnwys dodrefn, eitemau cymdeithasol a domestig (llyfrau, medalau, cerameg a gwisgoedd), effemera a chasgliadau amrywiol.

*Carchar Rhuthun – Carchar Fictoraidd Gradd 2**
Caeodd Carchar Rhuthun fel carchar yn 1916. Prynodd y Cyngor Sir yr adeiladau yn 1926 a'u defnyddio ar gyfer swyddfeydd, archifau'r sir a llyfrgell y dref. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd, defnyddiwyd adeiladau'r carchar fel ffatri arfau, cyn ei dychwelyd i'r Cyngor Sir fel pencadlys Gwasanaeth Llyfrgell Sir Ddinbych. Yn 2002, ailwampiwyd y carchar yn helaeth a'i ailagor fel amgueddfa. Mae rhai o'r eitemau yn y casgliad yn rhannau annatod o'r adeilad, fel y baddonau carreg, ac mae eraill yn eitemau 2D a 3D sy'n ymwneud â hanes y carchar. Mae hefyd eitemau sy'n cael eu benthyg gan y Galerïau Cyfiawnder yn Nottingham.

Nant Clwyd Y Dre – Adeilad Graddfa 1 a Gerddi Rhestredig*
Prynwyd yr eiddo gan Gyngor Sir Clwyd yn 1984. Roedd yn adfail ond roedd rhaglen i adnewyddu a diogelu'r rhannau allanol a gwblhawyd yng nghanol y 1990au. Cafodd yr eiddo ei adnewyddu yn llawn a'i agor i'r cyhoedd ym mis Mehefin 2007 fel amgueddfa oherwydd ei deilyngdod hanesyddol.

Mae'r eiddo yn cynnwys Tŷ 14eg Ganrif a ehangwyd yn helaeth. Mae'r eiddo yn strwythur rhestredig gradd 1 gyda gardd hanesyddol cofrestredig, gazebo rhestredig gradd 1 a waliau gardd rhestredig. Mae'r mwyafrif o'r eitemau sy'n cael eu harddangos yn atgynhyrchiadau neu o ffynhonnell anhysbys y tu allan i Sir Ddinbych.

Casgliadau Gwasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych
Mae'r casgliad yn dyddio o'r 1960au pan, cyn bodolaeth gwasanaeth amgueddfa neu dreftadaeth, roedd deunydd yn cael ei gasglu gan amryw o adrannau o'r hen awdurdodau lleol. Mae tua 10,000 o wrthrychau yn y casgliad gan gynnwys hanes cymdeithasol a diwydiannol, archif a deunydd archeolegol.

Amgueddfeydd
Mae tua 1,000 o eitemau yn gysylltiedig â'r hen amgueddfa yn Ninbych a tua 3,000 o eitemau unigol yn gysylltiedig ag Amgueddfa'r Rhyl.

Asedau Treftadaeth Anniriaethol
Mae rhai cofnodion hanesyddol yn cael eu cadw yn Swyddfa Cofnodion Sir Ddinbych, ond mae angen ymchwil pellach ar gyfer perchnogaeth rhai o'r cofnodion.

Arall
Nodwyd fod fan Ysgol Uchradd yn Sir Ddinbych lun gan yr arlunydd Tirlun Cymreig, Syr John "Kiffin" Williams. Amcangyfrif ir ei fod yn werth rhwng £14,000 - £20,000.

Rheoli Casgliadau a Phrisiadau

Mae rheoli casgliadau yn cael ei arwain gan y Cynllun Achrediadau a Strategaeth Amgueddfeydd Cymru. Mae casgliadau treftadaeth teithiol y Sir yn cael eu cadw yn Storfa'r Sir yn Rhuthun. Mae'r rhain yn cynnwys casgliadau archeolegol (fel canfyddiadau Rhufeinig o Faddondy Prestatyn a chasgliadau canoloesol o Gastell Rhuddlan), casgliadau sy'n gysylltiedig â Merched Llangollen, sawl cadair Eisteddfod a chasgliadau hanes cymdeithasol yn ymwneud â'r sir gyfan. Yn ystod 2016/17 doedd dim aelod penodol o staff gyda chyfrifoldeb am ofalu am y casgliadau yn Sir Ddinbych; yn lle hynny, mae'r Gwasanaeth Treftadaeth wedi contractio allan gofal curadurol am y casgliadau i Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan, er mwyn bodloni gofynion Achredu Amgueddfeydd. Daeth y trefniant yma gyda Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan i ben yn Ebrill 2017 ac mae swydd Curadur wedi dod yn ei le. Bydd y Curadur yn datblygu a gweithredu methodoleg cost effeithiol o asesu gwerth casgliadau yn ogystal â pharhau i fodloni gofynion Achredu Amgueddfeydd.

Benthyciadau

Bydd nifer o eitemau yn cael eu benthyca i ac o'r Gwasanaeth Treftadaeth. Mae gan Plas Newydd ddodrefn sy'n cael ei fenthyca gan Amgueddfa Cenedlaethol Cymru ac mae'r rhain wedi'u cynnwys ym mholisi yswiriant Sir Ddinbych. Bydd cofrestr fenthyciadau yn cael ei chadw ym mhrif swyddfa'r amgueddfa.

Caffael a Gwerthu

Mae gan y Gwasanaeth Treftadaeth "Lyfryn Dogfennau a Threfnau Amgueddfa", yn ogystal â'r polisïau eraill a nodwyd uchod, ac mae hwn yn nodi'r trefnau ar gyfer caffael a gwerthu eitemau. Dylai bod gan bob eitem rif unigryw a manylion perchnogaeth a'r math o eitem. Pan fydd eitem yn cael ei dderbyn bydd yr eitem yn rhan swyddogol o gasgliad yr amgueddfa.

<u>Adran 4: Datganiadau Atodol</u>

A
Nodiadau Ynglŷn Â'r Datganiadau Atodol

Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai

2015/16 £000		Nodyn	2016/17 £000
	Gwariant		
3,009	Trwsio a chynnal		3,886
2,190	Goruchwylio a rheoli		2,327
15	Rhenti, cyfraddau, trethu a ffioedd eraill		12
40,045	Taliad Setliad i Lywodraeth Cymru *		0
14,329	Dibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	5	4,106
40	Costau rheoli dyledion		32
(10)	Symudiad mewn darpariaeth dyledion drwg		84
59,618	**Cyfanswm Gwariant**		**10,447**
	Incwm		
(13,225)	Rhenti anheddau (Gros)		(13,605)
(167)	Rhenti nad ydynt ar gyfer anheddau (Gros)		(166)
(13,392)	**Cyfanswm incwm**		**(13,771)**
46,226	**Gwariant net Gwasanaethau y Cyfrif Refeniw Tai fel sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**		**(3,324)**
58	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r Gwariant Corfforaethol		58
46,284	**Gwariant Net y Gwasanaethau Cyfrif Refeniw Tai**		**(3,266)**
	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r incwm a gwariant sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
9	Costau Gweinyddu Pensiwn		22
3,385	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg		3,222
(15)	Incwm llog a buddsoddiadau		(15)
212	Llog net ar y rhwymedigaeth buddiannau net diffiniedig (ased)	6	234
(2,411)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau eraill a gafwyd		(2,420)
47,464	**(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar wasanaethau Cyfrif Refeniw Tai**		**(2,223)**

* Ar 2 Ebrill 2015 gwnaeth y Cyngor daliad untro o £40,045k i'r Llywodraeth i brynu ei hun allan o'r cynllun cymhorthdal.

Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai

2015/16 £000		2016/17 £000	
(1,852)	**Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 1 Ebrill**		**(2,604)**
47,464	(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai.	(2,223)	
(48,312)	Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau (gweler isod)	2,137	
(848)	(Cynnydd) neu leihad net cyn trosglwyddo i neu o'r cronfeydd wrth gefn		(86)
96	Trosglwyddiadau i neu (o'r) cronfeydd wrth gefn		143
(752)	(Cynnydd) neu leihad yn y flwyddyn ar y Cyfrif Refeniw Tai		57
(2,604)	**Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 31 Mawrth**		**(2,547)**

	Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail ariannu dan y Rheoliadau:		
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		
	Gwrthdroad eitemau sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
(14,329)	Y tâl a godir am ddibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol		(4,106)
(40,045)	Taliad Setliad Tai		0
2,411	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gymhwyswyd		2,420
0	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud		0
(585)	Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(971)
	Cynnwys eitemau nad ydynt wedi eu debydu na'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
2,474	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf		2,522
1,405	Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai		1,497
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf		
585	Trosglwyddiad enillion gwerthiannau arian parod a gredydwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai		971
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		
4	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng costau ariannu y codir tâl amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r costau ariannu y codir tâl amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.		(2)
	Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau		
(665)	Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai.		(693)
427	Cyfraniadau pensiwn gweithiwr yn daladwy yn y flwyddyn		493
	Addasiadau'n cynnwys y Cyfrif Absenoldeb Cronnol		
6	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai ar sail gronnus, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.		6
(48,312)	**Cyfanswm yr addasiadau**		**2,137**

Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol

1. Stoc Tai

Roedd cyfanswm stoc tai y Cyngor fel a ganlyn:

2015/16 Nifer yr Eiddo		2016/17 Nifer yr Eiddo
1,827	Tai	1,816
972	Fflatiau	977
616	Byngalos	618
3,415	**Cyfanswm**	**3,411**

Yn ystod y flwyddyn, gwerthwyd deuddeg adeilad dan y Cynllun Hawl i Brynu. Cafodd chwech eu hailddosbarthu a phrynwyd dau yn ystod y flwyddyn.

2. Ôl-ddyledion Rhent

Ar 31 Mawrth 2016, roedd ôl-ddyledion rhent y tenantiaid yn £368k, (£334k ar 31 Mawrth 2016) sy'n cynrychioli 2.45% o'r incwm net rhent sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn. Dilëwyd cyfanswm ôl-ddyledion o £40k yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd cyfraniad i'r ddarpariaeth Dyledion Drwg ac Amheus o £84k yn ystod y flwyddyn a'r balans ar ddiwedd y flwyddyn yw £270k.

3. Derbyniadau Cyfalaf

Mae derbyniadau cyfalaf y cyfrif refeniw tai ar gyfer 2016/17 wedi'u crynhoi isod:

2015/16 £000	Derbyniadau Tai	2016/17 £000
585	Gwerthiannau – Cynllun Hawl i Brynu	971
0	Gwerthiannau - Tir	0
0	Gostyngiadau a ad-dalwyd	0
0	Morgeisi	0
585	**Cyfanswm Derbyniadau**	**971**

4. Dadansoddiad Gwariant Cyfalaf y Cyfrif Refeniw Tai

Yn ystod 2016/17, roedd gwariant cyfalaf o £7,981k ar welliannau i stoc tai y Cyngor. Mae'r cyfanswm gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan pedair ffynhonnell: Y Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (grant y llywodraeth), derbyniadau cyfalaf (o'r cynllun 'Hawl i Brynu') cyfraniadau refeniw Uniongyrchol y Cyfrif Refeniw Tai a Benthyca Darbodus fel y nodwyd yn y tabl drosodd.

2015/16 £000	Gwariant Cyfalaf Tai	2016/17 £000
54	Rheoli Ansawdd Perfformiad – Prosiect TG	7
3,908	Cynlluniau Gwella	7,974
3,962	**Gwariant yn y Flwyddyn**	**7,981**
	Wedi'i ariannu gan:	
2,411	Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (Grant)	2,420
146	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiol	243
1,405	Cyfraniadau refeniw Cyfrif Refeniw Tai Uniongyrchol	1,497
0	Benthyca Darbodus	3,821
3,962	**Cyfanswm**	**7,981**

5. Dibrisiant a Cholledion Amhariad ac Ailbrisio Asedau Anghyfredol

Yn unol â'r fframwaith Cyfrifo Adnoddau, bydd ffioedd dibrisiant, amhariad a cholledion adbrisio wedi'u cynnwys yn y Cost Gwasanaethau Net Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r ffi dibrisio yn seiliedig ar werth y Fantolen o'r anheddau ac asedau eraill ac mae'n adlewyrchu'r asedau sy'n bodoli ac a ddefnyddir wrth ddarparu'r gwasanaeth, yn hytrach na'r arian a wariwyd arnynt bob blwyddyn. Mae'r amhariad a'r colledion adbrisio yn deillio o ganlyniad i'r broses adbrisio. Mae'r ffi dibrisio, amhariad a cholledion adbrisio'n cael eu cildroi o Gostau Net Gwasanaethau drwy Symudiad ar Ddatganiad CRT. Mae'r cildroad yn dod â phris net cyfalaf i'r CRT yn ôl i bris statudol, sy'n cael ei gyfrifo yn unol ag Penderfyniad Cyffredinol ynghylch Eitem 8 Credyd ac Eitem 8 Debid (Cymru) 2015. Nid yw'r ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac ailbrisio yn cael effaith ar falansau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Mae cyfanswm ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac adbrisio ar gyfer 2016/17 yn cael eu dangos isod:

2015/16 £000	Ffioedd Dibrisio a Cholledion Amhariad CRT	2016/17 £000
2,607	Asedau Gweithredol – Anheddau	2,099
114	Asedau Gweithredol - Systemau cyfathrebu	63
2,721	**Cyfanswm Dibrisiant**	**2,162**
11,608	**Colledion Amhariad ac Adbrisiad**	**1,944**
14,329	**Cyfanswm Ffioedd Dibrisio a Cholledion Amhariad CRT**	**4,106**

Yn 2016/17 ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor, yn hytrach na'r 20% arferol y flwyddyn, oherwydd newid yn yr amserlen ailbrisio. Bydd yr ailbrisiad 100% nesaf yn 2021/22

6. Trafodion yn Ymwneud â Buddion Ymddeol

Mae cost buddiannau ymddeol wedi'i gydnabod yng nghost net gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Ond, mae'r ffi i'r Cyfrif Refeniw Tai yn seiliedig ar gyfraniad y cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly bydd gwir gost y buddion ymddeol yn cael eu dileu yn y Datganiad Symudiad Cyfrif Refeniw Tai.

Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad Symudiadau Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn.

2015/16 £000	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2016/17 £000
	Cost net y Gwasanaethau	
444	Costau Gwasanaeth Cyfredol	437
0	Costau Gwasanaeth y Gorffennol	0
	Gwariant Gweithredu Net	
9	Treuliau Gweinyddu Pensiwn	22
212	Gwariant Llog Net	234
665	**Ffi net i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr**	**693**
	Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai	
(665)	Dileu ffioedd net ar gyfer buddion ymddeol yn unol â'r Cod	(693)
427	**Cyfraniadau cyflogwr sy'n daladwy i Gynllun Cronfa Bensiwn Clwyd**	**493**

Adran 5: Adroddiad archwilio arfaethedig Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych a'r nodiadau cysylltiedig ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2017 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai.

Y fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r datganiadau yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2016-17 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Priod gyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol ac Archwilydd Cyffredinol Cymru

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o'r Cyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon ar dudalen 10, y swyddog ariannol cyfrifol sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon sy'n rhoi darlun cywir a theg.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Yn unol â'r safonau hynny, mae'n ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol y Cyngor Adrodd Ariannol ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau cyfrifyddu

I gyflawni archwiliad, rhaid cael gafael ar dystiolaeth ddigonol o'r symiau a'r datgeliadau a geir yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau cysylltiedig er mwyn rhoi sicrwydd rhesymol na cheir unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau cysylltiedig, boed drwy dwyll neu amryfusedd. Mae hyn yn cynnwys asesu a yw'r polisïau cyfrifyddu'n briodol ar gyfer amgylchiadau Cyngor Sir Ddinbych ac a ydynt wedi'u rhoi ar waith yn gyson a'u datgelu'n ddigonol, pa mor rhesymol yw'r amcangyfrifon cyfrifyddu arwyddocaol a wnaed gan y swyddog ariannol cyfrifol, a diwyg cyffredinol y datganiadau ariannol a'r nodiadau cysylltiedig.

Rwyf hefyd yn darllen yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol a geir yn yr Adroddiad Naratif a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol i bennu anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol a'r nodiadau cysylltiedig a archwiliwyd ac i bennu unrhyw wybodaeth y mae'n ymddangos ei bod yn sylweddol anghywir ar sail yr wybodaeth a gafodd ei chaffael gennyf wrth gyflawni'r archwiliad, neu'n sylweddol anghyson â'r wybodaeth honno. Os ydwyf yn dod i wybod am unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol, rwy'n ystyried y goblygiadau i'm hadroddiad.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych

Yn fy marn i, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2017 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2016-17.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif yn gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd o ran y materion a ganlyn yr wyf yn rhoi adroddiad i chi amdanynt os ydwyf yn credu:

- na chafodd cofnodion cyfrifyddu digonol eu cadw;
- nad yw'r datganiadau cyfrifyddu'n cyd-fynd â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- nad yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cydymffurfio â'r canllawiau.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Rwy'n ardystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ddinbych yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Dros ac ar ran
Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Cyngor Sir Ddinbych sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Adran 6: Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol 2016-17

Adran 6 Cynnwys

Cyflwyniad 107

Egwyddorion llywodraethu da yn y sector cyhoeddus 108

Crynodeb o'n trefniadau llywodraethu 110

Egwyddor A - Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol gyfreithiol 112

Egwyddor B - Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr 114

Egwyddor C - Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy 116

Egwyddor D - Penderfynu ar yr ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl 118

Egwyddor E - Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluoedd ei arweinwyr a'i weithwyr 121

Egwyddor F - Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref 124

Egwyddor G - Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol 127

Materion Llywodraethu Arwyddocaol 129

Atodiad A - Cynllun Gweithredu Gwella Llywodraethu 130

Cyflwyniad

Mae llywodraethu da yng Nghyngor Sir Ddinbych (y Cyngor) yn annog penderfyniadau mwy deallus a mwy hirdymor, yn ogystal â defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon. Mae'n cryfhau atebolrwydd ar gyfer gwarchod yr adnoddau hynny. Mae llywodraethu da yn cael eu nodweddu gan graffu cadarn, sy'n rhoi pwysau pwysig ar wella perfformiad y Cyngor a mynd i'r afael â llygredigaeth. Gall llywodraethu da wella arweinyddiaeth, rheolaeth a goruchwyliaeth sefydliad, gan arwain at ymyraethau mwy effeithiol ac, yn y pen draw, gwell canlyniadau.

I gyflawni ei swyddogaethau eang, rhaid i'r Cyngor fodloni ystod gymhleth o amcanion gwleidyddol, economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol yn y tymor byr, canolig a hir. Mae hyn yn ei wneud yn agored i gyfres o gyfyngiadau a mentrau allanol a mewnol gwahanol i'r rheiny a welir yn y sector preifat, ac mae pob un ohonynt yn effeithio ar ei drefniadau llywodraethu. Deddfwriaeth allweddol yng Nghymru yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sy'n mynnu fod y Cyngor yn ystyried y tymor hir wrth wneud penderfyniadau a gweithio ar y cyd â chyrff cyhoeddus eraill i wella lles yng Nghymru.

Mae ariannu gweithgareddau'r Cyngor hefyd yn cael effaith bwysig ar lywodraethu:

- Y brif ffynhonnell refeniw yw trethu.
- Yn aml mae gwasanaethau'r Cyngor yn cael eu darparu mewn amgylchedd anghystadleuol felly nid yw'r llinell isaf fel arfer yn pennu'r mathau o nwyddau a gwasanaethau a ddarperir.
- Yn wahanol i ddefnyddwyr y sector preifat, mae'n bosibl na fydd modd i dderbynwyr gwasanaethau ddewis defnyddio darparwyr gwasanaeth gwahanol neu beidio â thalu.

Gan hynny, mae gan randdeiliaid fuddiant mewn materion megis:

a) a yw'r deilliannau a gynlluniwyd wedi'u darparu ac a yw'r canlyniadau wedi'u cyflawni; ac

b) a yw hyn wedi'i wneud mewn modd effeithlon, economaidd, effeithiol a theg.

Gan hynny, rhaid i'r Cyngor fod yn hynod dryloyw a darparu gwybodaeth o ansawdd uchel am bob agwedd ar ei berfformiad. O fewn ein hadolygiad llywodraethu blynyddol, rydym yn cynnal hunanasesiad o'n trefniadau, ac rydym yn cyfuno hyn â'n hunanasesiad corfforaethol gan ddangos sut ydym yn cyflawni gwelliannau parhaus. Mae'r hunanasesiad hwn yn ein helpu i ddeall ein cryfderau a'n gwendidau mewn cysylltiad â'r egwyddorion allweddol canlynol ar gyfer trefn lywodraethu dda a ddefnyddiwn yn ein fframwaith llywodraethu.

Egwyddorion llywodraethu da yn y sector cyhoeddus

Mae llywodraethu yn cynnwys trefniadau a roddir ar waith gan y Cyngor i sicrhau fod y canlyniadau a fwriedir ar gyfer rhanddeiliaid yn bendant ac yn cael eu cyflawni. Swyddogaeth sylfaenol llywodraethu da yn y Cyngor yw sicrhau ei fod yn cyflawni'r canlyniadau a fwriedir gan weithredu er budd y cyhoedd bob amser.

Mae gweithredu er budd y cyhoedd yn golygu mai prif ystyriaeth y Cyngor yw'r manteision i'r gymdeithas, a dylai arwain at ganlyniadau cadarnhaol i ddefnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid.

Mae gweithredu er budd y cyhoedd yn golygu:

a) Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol gyfreithiol

b) Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr

Hefyd, er mwyn galluogi'r Cyngor i lywodraethu'n dda rhaid gwneud trefniadau effeithiol ar gyfer:

a) Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

b) Penderfynu ar yr ymyraethau angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl

c) Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluoedd ei arweinwyr a'i weithwyr

d) Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref

e) Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol

Mae'r diagram isod yn dod â'r egwyddorion llywodraethu da uchod a gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 at ei gilydd. Mae'n dangos fod cynaliadwyedd yn hollgynhwysol. Mae angen cymhwyso'r ymddygiadau craidd o

a) ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol gyfreithiol; a

b) sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr;

i'r pum ffordd o weithio a amlinellir yn Neddf 2015. Rhaid i'r pum ffordd hyn o weithio dreiddio i bob rhan o ddarparu canlyniadau a dylai hynny, yn ei dro, sicrhau fod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol wrth i'r Cyngor gynyddu ei gyfraniad at les economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

Lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol
Defnydd o adnoddau
Uchafu cyfraniad i nodau cenedlaethol
Datblygiad Cynaliadwy

5 ffordd o weithio
- Ataliad
- Tymor hir
- Integreiddiad
- Ymglymiad
- Cydweithio

Egwyddorion Llywodraethu Da
- Diffinio canlyniadau yn nhermau buddianau economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol cynaliadwy
- Penderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i optimeiddio cyflawniadau y canlyniadau a fwriedir
- Datblygu cynhwysedd yr endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion oddi mewn iddo
- Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref
- Gweithredu ymarferion da mewn tryloywder, adrodd ac archwiliad i gyflawni atebolrwydd effeithiol

Ymddwyn â gonestrwydd, gan ddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

Sicrhau didwylledd ac ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid

Crynodeb o'n trefniadau llywodraethu

Mae'n ofynnol i ni adolygu effeithiolrwydd ein trefniadau llywodraethu bob blwyddyn. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cynnal fframwaith tystiolaeth parhaus sy'n dangos sut y gallwn ddarparu sicrwydd yn ein trefniadau llywodraethu.
- Adolygu effeithiolrwydd Cyfansoddiad y Cyngor yn rheolaidd.
- Adolygu trefniadau llywodraethu o fewn gwasanaethau a ddarperir ar ein rhan gan bartneriaid, sefydliadau hyd braich ac ati.
- Cael Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol sy'n cyflawni swyddogaethau craidd 'pwyllgor archwilio', gan gynnwys:
    - adolygiad rheolaidd o'n trefniadau llywodraethu;
    - ystyried ac adolygu strategaethau, cynlluniau ac adroddiadau archwilio mewnol ac allanol;
    - adolygu, craffu a chymeradwyo'r datganiad cyfrifon blynyddol; a
    - monitro effeithiolrwydd rheoli risg.
- Ymgynghori'n eang ar ein hunanasesiad gydag uwch reolwyr ac aelodau etholedig.
- Defnyddio gwybodaeth o amryw o ffynonellau i lywio ein trefniadau llywodraethu, er enghraifft:
    - heriau gwasanaeth;
    - adroddiadau perfformiad;
    - rheoli risg;
    - adroddiadau rheoleiddwyr allanol; ac
    - Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol.

I grynhoi, mae ein hunanasesiad yn rhoi tystiolaeth a sicrwydd bod gan y Cyngor drefniadau llywodraethu cadarn. Lle'r ydym wedi nodi meysydd ar gyfer gwella, mae gennym gynllun gweithredu i fynd i'r afael â nhw (Atodiad 1).

Byddwn yn monitro ac yn adrodd ar gynnydd y cynllun gweithredu i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn rheolaidd.

Crynodeb o'n fframwaith llywodraethu

Egwyddorion Llywodraethu Da

- Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol gyfreithiol
- Sicrhau fod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr
- Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- Penderfynu ar yr ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl
- Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluoedd ei arweinwyr a'i weithwyr
- Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref
- Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol

Ffynonellau Tystiolaeth

- Cynllun Corfforaethol
- Dogfen Cyflenwi Blynyddol
- Blaenoriaethau corfforaethol
- Cynllunio ariannol
- Rheoli perfformiad
- Trefniadau partneriaeth
- Adborth cwsmeriaid
- Strategaeth a pholisïau Adnoddau Dynol
- Rheoli caffaeliad
- Cyfansoddiad
- Llywodraethu partneriaethau
- Swydd-ddisgrifiadau
- Prif Swyddog Gweithredol
- Swyddog Adran 151
- Swyddog Monitro
- Adroddiadau a gyhoeddir
- Ymgysylltu â chwsmeriaid
- Cynllun Ymgysylltu â'r Gymuned
- Cynlluniau Dinas, Tref ac Ardal
- Grwpiau Ardal yr Aelodau
- Arolygon preswylwyr
- Strategaeth Gyfathrebu
- Ymgysylltu â staff
- Datganiad ac Amcanion Lles
- Asesiadau o Effaith ar Les

Ffynonellau Sicrwydd

- Adroddiadau perfformiad
- Adroddiadau ariannol
- Trefniadau democrataidd
- Adroddiadau rheoleiddwyr allanol
- Adroddiadau Archwilio Mewnol
- Heriau gwasanaeth
- Hunanasesiadau
- Adolygiadau cyfoedion
- Byrddau Partneriaeth
- Arolygon Staff
- Arolygon preswylwyr
- Adborth cwsmeriaid
- Ymgynghoriadau

Ffynonellau Tystiolaeth

- Arweinyddiaeth
- Gwerthoedd Craidd
- Trefniadau cydraddoldeb
- Trefniadau Rhyddid Gwybodaeth
- Codau ymddygiad
- Polisi Twyll a Llygredigaeth.
- Trefniadau Rhannu Pryderon
- Pwyllgorau 'Archwilio' a Safonau
- Pwyllgorau statudol
- Fframwaith gwneud penderfyniadau
- Cofnod o benderfyniadau
- Swyddogaeth craffu
- Bod yn agored a thryloyw
- Cyngor a chanllawiau arbenigol
- Rheoli risg
- Rheoli prosiectau
- Rheolaethau mewnol
- Gwasanaeth Archwilio Mewnol
- Rheoli Gwybodaeth
- Rheoli hyfforddiant a pherfformiad aelodau etholedig a staff
- Datblygu staff ac aelodau etholedig
- Prosesau cwyno

Hunanasesiad Llywodraethu Corfforaethol

'Asesiad Llywodraethu a Gwella Blynyddol' wedi'i arwyddo gan yr Arweinydd a'r Prif Swyddog Gweithredol

Cynllun Gweithredu Gwella Llywodraethu wedi'i fonitro gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Aelodau Etholedig

- Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Gweithredol

- Tîm Gweithredol Corfforaethol
- Uwch Dîm Arweinyddiaeth

Egwyddor A - Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol gyfreithiol

Mae llywodraethu da yn golygu...

Mae'r Cyngor yn gyfrifol nid yn unig am faint y mae'n ei wario, ond hefyd am sut mae'n defnyddio'r adnoddau dan ei warchodaeth. Mae hyn yn cynnwys atebolrwydd am ddeilliannau, positif a negyddol, ac am y canlyniadau y mae wedi'u cyflawni. Hefyd, mae gan y Cyngor gyfrifoldeb cyffredinol i wasanaethu er budd y cyhoedd gan gadw at ofynion deddfwriaethau a pholisïau'r llywodraeth.

Sut ydym yn cyflawni hyn...

Mae gan y Cyngor amrywiaeth eang o ffyrdd i sicrhau fod ei aelodau etholedig a'i swyddogion yn ymddwyn ag uniondeb a'i fod yn arwain diwylliant ble mae gweithredu er budd y cyhoedd yn weladwy ac yn gyson. Mae ein harweinyddiaeth yn gosod esiampl ar gyfer y sefydliad cyfan drwy greu diwylliant o dryloywder, cefnogaeth a pharch. Rydym wedi cefnogi hyn drwy gydol y flwyddyn wrth i'n Strategaeth ar gyfer Arweinyddiaeth 2014-2017 gwmpasu agweddau ac ymddygiadau arweinyddiaeth, sgiliau rheoli a chyfrifoldeb i greu diwylliant arweinyddiaeth a gallu ar y cyd.

Rydym wedi meithrin 'Dull Sir Ddinbych' o weithio, gyda chyfres o werthoedd craidd – Balchder, Undod, Parch ac Uniondeb – ac mae'r rhain wedi'u hymgorffori'n dda yn y sefydliad ac yn cael eu hadlewyrchu'n glir yn ein Cyfansoddiad, Rheoliadau Ariannol ac yn y broses arfarnu gweithwyr.

Mae gennym ffyrdd amrywiol eraill o ddangos ein gwerthoedd craidd, safonau ymddygiad uchel a'n cydymffurfiaeth â deddfwriaethau a pholisïau'r llywodraeth yn gyson, er enghraifft:

- Trefniadau Rhyddid Gwybodaeth clir a thryloyw i ganiatáu hawl i wybodaeth.
- Codau ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig a gweithwyr sy'n ffurfio rhan o hyfforddiant cynefino.
- Cofrestr o fuddion ariannol a lletygarwch i aelodau etholedig a gweithwyr i sicrhau tryloywder wrth wneud penderfyniadau.
- Mae gennym broses i aelodau etholedig ddatgan eu cysylltiadau cyffredinol a'u cysylltiad â materion penodol a/neu adroddiadau mewn cyfarfodydd.
- Mae gennym brotocol i sicrhau bod aelodau etholedig a gweithwyr yn trin y naill a'r llall gyda pharch ac yn ymddwyn yn broffesiynol.
- Mae ein fframwaith adborth a chwynion gan gwsmeriaid yn rhoi'r cyfle i gwsmeriaid gyflwyno sylwadau am ymddygiad aelodau etholedig a gweithwyr.
- Polisi gwrth-dwyll a llygredigaeth a gafodd ei ddiweddaru a'i ail-lansio eleni.
- Adolygu ein gweithdrefnau rhannu pryderon sy'n golygu fod modd codi materion yn rhwydd gydag amrywiaeth eang o bobl neu gyrff.
- Polisïau a gweithdrefnau AD allweddol a Rheolau'r Weithdrefn Gontractau sy'n rhoi pwyslais clir ar werthoedd moesegol ac uniondeb.

- Trefniadau rheolaeth ariannol sy’n cydymffurfio â gofynion llywodraethu Datganiad y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ar Rôl y Prif Swyddog Ariannol o fewn Llywodraeth Leol (2010).
- Adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol, a oedd yn cadarnhau bod gennym system effeithiol ar gyfer rheolaeth fewnol, llywodraethu a rheoli risg; ac
- Gweithredu Pwyllgor Safonau effeithiol a diduedd i gynnal ymddygiad da gan aelodau etholedig.
- Y Cyfansoddiad, protocolau, swydd ddisgrifiadau, pwyllgorau statudol, arweiniad cyfreithiol, arweiniad ariannol ac ati, sydd i gyd yn sicrhau fod ein swyddogion statudol a deiliaid swyddi allweddol eraill ac aelodau etholedig yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau yn unol â gofynion deddfwriaethol a rheoliadol.

Egwyddor B - Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr

Mae llywodraethu da yn golygu...

Mae'r Cyngor wedi'i sefydlu er budd y cyhoedd ac yn cael ei redeg er budd y cyhoedd, felly dylai sicrhau tryloywder yn ei weithgareddau, defnyddio sianeli cyfathrebu clir a dibynadwy ac ymgynghori er mwyn ymgysylltu'n effeithiol â phob grŵp o randdeiliaid, megis dinasyddion unigol a defnyddwyr gwasanaethau, yn ogystal â rhanddeiliaid sefydliadol.

Sut ydym yn cyflawni hyn...

Mae'r Cyngor wedi arddangos a chyfleu ei ymrwymiad i fod yn agored. Rydym yn gwneud penderfyniadau sy'n agored am ein camau gweithredu, ein cynlluniau, ein deilliannau a'n canlyniadau, ac yn defnyddio dulliau ymgynghori ac ymgysylltu ffurfiol ac anffurfiol er mwyn penderfynu ar yr ymyraethau / camau gweithredu mwyaf priodol ac effeithiol. Rydym hefyd yn gweithio mewn partneriaeth er mwyn medru defnyddio adnoddau'n fwy effeithlon a chyflawni canlyniadau'n fwy effeithiol.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn mynnu ein bod yn cytuno ac yn cyhoeddi ein Hamcanion Llesiant, sy'n nodi pa gamau gweithredu y bwriadwn eu cymryd i gyfrannu at y saith nod a ymgorfforir yn y Ddeddf. Gan fod gorgyffwrdd anochel â dyletswydd y Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus i gyhoeddi Cynllun Llesiant a datblygu ein Cynllun Corfforaethol newydd, rydym wedi cyfunioni'r rhain drwy ein hymgyrch Sgwrs y Sir yn ystod y flwyddyn, gan ymgynghori ac ymgysylltu'n sylweddol â'n cymuned er mwyn datblygu ein blaenoriaethau ar gyfer y cyfnod cynllunio newydd.

Enghreifftiau eraill o'n tryloywder, gwaith ymgynghori, ymgysylltu a chyfathrebu yw:

- Hysbysebu ein cyfarfodydd 'cyhoeddus' o flaen llaw, fel eu bod ar agor i'r cyhoedd a'r cyfryngau.
- Mae ein holl adroddiadau pwyllgorau yn cael eu trafod yn agored oni bai eu bod yn ateb meini prawf caeth trafodaethau cyfrinachol.
- Rydym yn cyhoeddi ein Datganiad Cyfrifon Blynyddol, gan gynnwys yr hunanasesiad hwn o lywodraethu a gwella, ar ein gwefan ac mae'n agored i'w archwilio a'i herio gan y cyhoedd am y cyfnod penodedig.
- Rydym yn cyhoeddi ein Hadroddiad Perfformiad Blynyddol fel y gall y cyhoedd weld pa mor dda rydym yn perfformio o safbwynt ein Cynllun Corfforaethol.
- Mae fframwaith cwynion ac adborth cwsmeriaid yn rhoi cyfle i gwsmeriaid fynegi eu barn am ein gwasanaethau. Rydym yn gwrando ar y sylwadau hyn wrth wneud penderfyniadau am gynllunio a gwella gwasanaeth.
- Trefniadau Rhyddid Gwybodaeth clir a thryloyw i ganiatáu hawl i wybodaeth.
- Fframwaith gwneud penderfyniadau clir i ddangos pwy all wneud pa benderfyniad a chofnod cynhwysfawr o benderfyniadau a wnaed. Mae gennym drefniadau i ddarparu a chofnodi cyngor proffesiynol pwrpasol ar faterion sydd â goblygiadau cyfreithiol neu ariannol ymhell cyn gwneud penderfyniadau ac

mewn cyfarfodydd. Derbynnir cyngor allanol lle bo'r angen, yn enwedig mewn meysydd arbenigol.

- Mae pob penderfyniad allweddol yn cynnwys asesiad o oblygiadau ariannol, cyfraniad at flaenoriaethau corfforaethol, asesiadau risg ac effaith sy'n darparu tystiolaeth o resymu clir wrth wneud penderfyniadau.
- Gwefan sy'n darparu cyfoeth o wybodaeth i fusnesau, preswylwyr a defnyddwyr gwasanaethau, yn ogystal â manylion ymgynghoriadau presennol a blaenorol am amrywiaeth o bynciau.
- Strategaeth cyfathrebu ac ymgysylltu drafft a phecyn gwaith sy'n destun ymgynghoriad mewnol ar hyn o bryd ac a fydd yn cael ei roi ar waith yn ystod 2017-18. Mae hwn wedi'i ddiwygio yn unol â'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.
- Strategaeth Gyfathrebiadau ar ein gwefan sy'n esbonio sut mae'r Cyngor am geisio gwella cyfathrebu mewnol ac allanol dros y blynyddoedd nesaf.
- Rydym yn parhau mewn cysylltiad agos â'r 37 o gynghorau dinas, tref a chymuned.
- Rydym wedi gwella ein hymgysylltiad â busnesau yn fawr dros y ddwy flynedd ddiwethaf, gan gynnwys gwella cyswllt wyneb yn wyneb â busnesau, ein prosiect 'Gwell Busnes i Bawb', cynllun grant i ddatblygu busnesau bach er mwyn cychwyn busnesau newydd a helpu busnesau i dyfu, ac ystod o ddigwyddiadau hyfforddi i ddarparu cefnogaeth a chyngor.

Egwyddor C - Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Mae llywodraethu da yn golygu...

Mae natur ac effaith hirdymor nifer o gyfrifoldebau'r Cyngor yn golygu y dylai ddiffinio a chynllunio canlyniadau cynaliadwy. Dylai'r Cyngor sicrhau fod ei benderfyniadau yn ehangu ei bwrpas, cyfrannu at fuddion a chanlyniadau a fwriedir, ac aros o fewn terfynau awdurdod ac adnoddau. Mae cyfraniadau yr holl grwpiau rhanddeiliaid, gan gynnwys dinasyddion, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid sefydliadol, yn hanfodol.

Sut ydym yn cyflawni hyn...

Roedd ein Cynllun Corfforaethol 2012-17 yn destun ymgynghoriad eang ac mae'n dangos yn glir yr hyn yr ydym yn anelu at ei gyflawni ac mae'n cynnwys ein blaenoriaethau am y pum mlynedd. Bob blwyddyn rydym yn datblygu Dogfen Cyflawni'r Cynllun Corfforaethol i ddangos yr hyn yr ydym yn disgwyl ei wneud yn y flwyddyn nesaf i'n helpu i gyflawni ein blaenoriaethau a sut y byddwn yn mynd o'i chwmpas. Mae'r Cabinet a'r Cyngor Sir yn derbyn adroddiadau rheolaidd am berfformiad gwirioneddol yn erbyn y Cynllun Corfforaethol.

Wrth i'n Cynllun Corfforaethol presennol ddirwyn i ben a gyda'r etholiadau llywodraeth leol a gynhelir ym mis Mai 2017, rydym wedi bod yn gweithio'n galed i ddatblygu blaenoriaethau posibl y Cyngor ar gyfer y weinyddiaeth newydd sydd i ddod. Fel rhan o'n ymgynghoriad 'Sgwrs y Sir', mae chwe blaenoriaeth bosibl wedi ymddangos, a gyfeiriwyd yn ôl i'r cyhoedd yn ystod yr ail gyfnod ymgynghori. Mae hyn wedi arwain at gefnogaeth i'r blaenoriaethau a safle cymharol sy'n rhoi syniad eithaf clir o'r hyn y mae'n cymuned yn credu ddylai fod yn graidd i'n blaenoriaethau ar gyfer y cyfnod cynllunio nesaf, yn seiliedig ar ymgysylltu eang â'r cyhoedd, dadansoddi data ac asesiad trylwyr o angen. Rydym wedi datblygu ein Hamcanion Llesiant yn fwriadol i gyd-fynd â'r blaenoriaethau hyn, fel nad ydym yn creu dwy gyfres o flaenoriaethau. Bydd y blaenoriaethau hyn yn cael eu cyflwyno i'r weinyddiaeth newydd ar ôl etholiadau mis Mai er mwyn i'r Cyngor Sir eu hadolygu ym mis Gorffennaf 2017.

Yn ogystal â hyn, er mwyn esbonio ein dull gweithio i'n dinasyddion ac i gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth, rydym wedi datblygu 'Datganiad Lles' a gyhoeddwyd ar ein gwefan ochr yn ochr â'n Hamcanion Lles.

Ym mis Tachwedd 2016, cynhaliwyd gweithdy ar y cyd i'r Cabinet a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) i nodi a thrafod y blaenoriaethau corfforaethol a ystyrir wrth lunio'r Cynllun Corfforaethol nesaf. Roedd y Gweithdy yn cynnwys crynodeb o'r hyn yr oedd y rhaglen bresennol o 'Sgwrs y Sir' wedi'i ddweud wrthym, y data a gasglwyd, adborth gan ein partneriaid, a'r cynigion ar gyfer beth allai'r 'rhestr hir' o flaenoriaethau fod.

Amlygodd yr adroddiad diweddar gan Swyddfa Archwilio Cymru '*Llywodraethu Da wrth benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau – Cyngor Sir Ddinbych'*:

> "Mae gweledigaeth a strategaeth y Cyngor yn darparu fframwaith clir i lunio a llywio newidiadau sylweddol i'r gwasanaeth"
>
> "Mae'r Cyngor yn ymgysylltu'n frwd â rhanddeiliaid i lywio penderfyniadau ac mae'n ymroddedig i ehangu ymgysylltiad er mwyn rhoi gwell adlewyrchiad o amrywiaeth Sir Ddinbych"

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi gwneud llawer o waith i weithredu gofynion egwyddorion datblygu cynaliadwy Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol. Rydym hefyd wedi lansio ein Hasesiad o Effaith ar Les, sef asesiad integredig ar-lein. Mae'n cynnwys asesiad o effaith ar gydraddoldeb ac mae wedi'i lunio i asesu effaith debygol syniadau, polisïau, adroddiadau neu brosiectau ar les cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Sir Ddinbych, Cymru a'r byd. Mae'n gymorth i ni ystyried effaith ein cynigion ar bobl sy'n rhannu nodweddion a ddiogelir, y Gymraeg, bioamrywiaeth, iechyd, cydlyniant cymunedol, datblygu economaidd ac ati.

Cynlluniwyd y dull i'n helpu i ddatblygu ein ffordd o feddwl ac ystyried ffyrdd o wella'r cyfraniad y gallai ein cynigion ei wneud at les cenedlaethau'r dyfodol. Rydym wedi cyflwyno'r Asesiad o Effaith i Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) a swyddogion o adran Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, a chafodd ymateb da.

Ers ei lansio, mae dros 150 o asesiadau o effaith wedi'u dechrau. Yn gyffredinol mae'r adroddiadau i'r Cabinet a'r Cyngor am benderfyniad wedi cael eu cyflwyno gydag adroddiad asesiad o effaith ar les ac mae'r rhain wedi bod yn sail i drafodaethau. Rydym yn dechrau gweld diwylliant y sefydliad yn newid wrth iddo ymateb i'r ymagwedd newydd. Mae ansawdd yr asesiadau o effaith wedi bod yn amrywiol, felly mae'r Tîm Gweithredol Corfforaethol (TGC) yn samplo asesiadau ar hap i'w trafod bob mis ac mae grŵp sicrhau ansawdd aelodau/swyddogion wedi'i sefydlu i ddarparu adborth am asesiadau effaith a bydd yn cymryd rhan mewn asesiadau o brosiectau allweddol.

Hefyd, mae gennym amryw o ffyrdd eraill i sicrhau ein bod yn diffinio canlyniadau a'r risgiau wrth eu cyflawni; rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau; ystyried yr effeithiau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol y mae polisïau, cynlluniau a phenderfyniadau yn eu cael; ac edrych i'r tymor hir wrth wneud penderfyniadau am ddarpariaeth gwasanaeth:

- Wrth wneud penderfyniadau am y Cyngor, mae angen asesu'r risgiau sydd ynghlwm wrth wneud neu beidio â gwneud y penderfyniad.
- Mae gennym fframwaith rheoli risg sy'n cynnwys cofrestrau risg prosiectau, gwasanaethau a risgiau corfforaethol.
- Mae ein Strategaeth Caffael a Chomisiynu 2016-2021 yn cyfeirio'n benodol at Ddeddf Cenedlaethau'r Dyfodol a Chynllun Llesiant Sir Ddinbych ac yn eu cymryd i ystyriaeth. Mae hefyd yn ofynnol i ni ddangos ein bod yn cyflawni mwy o fuddion a gwell buddion i'r gymuned trwy'r broses gaffael.
- Trafodaethau rhwng aelodau etholedig a swyddogion am anghenion aelodau etholedig o ran gwybodaeth i'w cefnogi wrth wneud penderfyniadau.
- Cofnod o wneud penderfyniadau a deunyddiau ategol.

Egwyddor D - Penderfynu ar yr ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl

Mae llywodraethu da yn golygu…

Mae'r Cyngor yn cyflawni ei ganlyniadau a fwriedir drwy ddarparu cymysgedd o ymyraethau cyfreithiol, rheoliadol ac ymarferol. Mae penderfynu ar y cymysgedd cywir o ymyraethau yn ddewis strategol hynod bwysig y mae gofyn i'r Cyngor ei wneud i sicrhau ei fod yn cyflawni canlyniadau a fwriedir. Mae angen dulliau gwneud penderfyniadau cadarn ar y Cyngor i sicrhau bod modd iddo gyflawni ei ganlyniadau diffiniedig mewn modd sy'n darparu'r cyfnewidiad gorau rhwng y gwahanol fathau o fewnbynnau adnoddau, gan barhau i weithredu'n effeithiol ac effeithlon ar yr un pryd. Mae'n bosibl y bydd angen i'r Cyngor adolygu penderfyniadau yn barhaus i sicrhau fod canlyniadau yn cael eu cyflawni cystal ag sy'n bosibl.

Sut ydym yn cyflawni hyn…

Mae gan y Cyngor ddull gwneud penderfyniadau cadarn sy'n sicrhau fod ei benderfynwyr yn cael dadansoddiad gwrthrychol a thrylwyr o amrywiaeth o opsiynau, gan gynnwys risgiau sy'n gysylltiedig â'r canlyniadau hynny.

Amlygodd yr adroddiad diweddar gan Swyddfa Archwilio Cymru '*Llywodraethu Da wrth benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau – Cyngor Sir Ddinbych*':

> "Mae atebolrwydd a threfniadau llywodraethu ar gyfer cynghorwyr a swyddogion sy'n ystyried newidiadau arwyddocaol i wasanaethau yn glir ac yn ddealladwy"
>
> "Mae'r ffordd y mae cynghorwyr yn herio'r cynigion darparu gwasanaeth newydd yn gadarn"
>
> "Mae'r Cyngor yn adolygu a gwella effeithiolrwydd ei drefniadau gwneud penderfyniadau yn rhagweithiol"

Mae ein cylchedau cynllunio a rheoli yn sicrhau ein bod yn cynllunio a monitro darpariaeth cynlluniau, blaenoriaethau a thargedau strategol a gweithredol yn rheolaidd. Hefyd, rydym yn defnyddio proses Heriau Gwasanaeth, a ddatblygwyd ymhellach gennym eleni. Mae penodi Cydgysylltydd Heriau Gwasanaeth llawn amser ym mis Ebrill 2016 wedi'n galluogi i ganolbwyntio ar y broses. Y datblygiad allweddol yn 2016-17 oedd ymgorffori'r Adroddiad Perfformiad Busnes yn y papurau Heriau Gwasanaeth, sy'n dod â gwybodaeth at ei gilydd ynglŷn ag agweddau ar gymhennu mewnol ym mhob gwasanaeth, e.e. iechyd a diogelwch, cyllid, Archwilio Mewnol ac adroddiadau AD.

Hefyd, cynhelir arolwg staff bach i gymryd i ystyriaeth barn y staff mewn gwasanaethau perthnasol ar adeg yr Her Gwasanaeth. Bwriedir defnyddio canlyniadau'r arolygon staff bach i gynhyrchu adroddiad sy'n nodi'r gwersi y gallai'r gwasanaethau ddysgu oddi wrth ei gilydd. Yn ogystal, mae'r Cydgysylltydd Heriau Gwasanaeth yn bwriadu adolygu rhai agweddau ar y broses Heriau Gwasanaeth a

gwneud argymhellion ar gyfer gwelliannau pellach i'r broses a allai gael eu gweithredu yn 2017-18.

Yn ystod cyfnod y Cyngor hwn, byddwn wedi arbed £30m, a hynny drwy effeithlonrwydd yn bennaf, ac ar yr un pryd byddwn wedi buddsoddi mewn blaenoriaethau allweddol drwy'r Cynllun Corfforaethol. Mae llawer o ymgynghori mewnol wedi bod ar gynigion y gyllideb ac rydym wedi ceisio barn preswylwyr am y cynigion lle bo hynny'n briodol. Yn ogystal â'r Asesiadau o Effaith a gwblhawyd ar gyfer pob cynnig, mae grŵp tasg a gorffen o aelodau etholedig wedi parhau i asesu effaith penderfyniadau'r gyllideb ar gymunedau. Rydym yn cydnabod nad yw maint yr arbedion y mae angen i ni eu gwneud wedi'u gwasgaru'n hafal ar draws ein gwasanaethau ond mae gennym brosesau cynllunio cadarn ar gyfer y gyllideb i gael gafael ar amrywiaeth o sefyllfaoedd ariannu, pwysau costau a risgiau a fydd yn rhoi amryw o opsiynau i alluogi aelodau etholedig i ddarparu cyllideb gytbwys.

Mae'r darlun ar gyfer y tymor canolig yn awgrymu y bydd cyllid yn parhau i ostwng ac y bydd raid i ni flaenoriaethu darpariaeth gwasanaethau hanfodol. Bydd prosesau'r gyllideb yn parhau i lywio arbedion effeithlonrwydd ac yn ceisio gostwng yr effaith ar ddarpariaeth gwasanaeth a bydd y Cyngor bob amser yn ymdrechu i fod mor effeithlon ag sy'n bosibl. Fodd bynnag, os yw'r toriadau ariannol yn parhau, boed hynny mewn arian parod neu termau real, bydd rhaid gwneud penderfyniadau anodd ynglŷn â'r gyllideb a allai ddylanwadu ar y ffordd y mae gwasanaethau lleol yn cael eu darparu yn y dyfodol. Rydym yn Gyngor sy'n perfformio ar lefel uchel ac ni ddylai hyn newid, hyd yn oed ar ôl gweithredu'r toriadau hyn.

Yn ystod 2016-17, cafodd nifer o'n polisïau a'n gweithdrefnau ariannol allweddol eu diweddaru i adlewyrchu newidiadau fel y rheiny a nodwyd uchod ac i sicrhau fod deddfwriaethau newydd a newidiadau eraill yn cael eu hadlewyrchu'n briodol yn y polisïau sy'n sail i'n trefniadau llywodraethu.

Ym mis Mawrth 2017, cynhyrchodd Swyddfa Archwilio Cymru adroddiad '*Cynllunio Arbedion - Cyngor Sir Ddinbych*', sy'n dod i'r casgliad:

> "Mae gan y Cyngor ddull cynllunio arbedion effeithiol sydd wedi'i ystyried yn dda ac sy'n cefnogi cadernid ariannol yn y dyfodol."

Mae adroddiad SAC yn amlygu fod gan y Cyngor hanes blaenorol da o ddarparu arbedion a gynlluniwyd a fframwaith cynllunio ariannol effeithiol, sydd â chysylltiadau da rhwng prosesau cynllunio ariannol corfforaethol a phrosesau cynllunio ariannol tymor canolig. Mae'r adroddiad yn awgrymu dau gynnig ar gyfer gwella o ran datblygu polisi cynhyrchu incwm / codi tâl a dull sgorio risg mwy ffurfiol sef cynigion ar gyfer arbedion.

Mae gennym hefyd amrywiaeth o ddulliau eraill i sicrhau ein bod yn penderfynu ar y gymysgedd gywir o ymyraethau, cynllunio'r ymyraethau hyn a chyflawni'r canlyniadau a fwriedir cystal ag sy'n bosibl, gan gynnwys:

- Rhoi ystyriaeth i adborth dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau wrth wneud penderfyniadau am welliannau i wasanaethau, cynllunio a darparu neu mewn achosion lle nad oes angen gwasanaethau mwyach, trwy gyfrwng ein strategaethau cyfathrebu ac ymgysylltu.

- Ystyried a monitro risgiau wrth weithio mewn partneriaeth neu ar y cyd ag eraill.
- Tîm Cynllunio Strategol a Pherfformiad sy'n cefnogi gwaith monitro perfformiad corfforaethol, cynllunio a monitro gwasanaethau, rheoli risg, perfformiad, heriau gwasanaeth ac ati.
- Cynllunio busnes gwasanaeth gan gynnwys datblygu, monitro ac adrodd ar ddangosyddion perfformiad lleol, mesurau a gweithgareddau.

Egwyddor E - Datblygu cynhwysedd y Cyngor, gan gynnwys galluoedd ei arweinwyr a'i weithwyr

Mae llywodraethu da yn golygu…

Rhaid i'r Cyngor gael strwythurau ac arweinyddiaeth briodol, yn ogystal â phobl sydd â'r sgiliau a'r cymwysterau cywir a'r feddylfryd briodol i weithredu'n effeithlon ac yn effeithiol a chyflawni'r canlyniadau a fwriedir. Rhaid i'r Cyngor sicrhau fod ganddo'r cynhwysedd i gyflawni ei fandad ei hun a sicrhau fod polisïau mewn lle i warantu fod ei reolaeth yn medru gweithredu'r sefydliad cyfan. Gan y bydd yr amgylchedd y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddo yn newid dros amser, bydd angen datblygu cynhwysedd y Cyngor yn barhaus, yn ogystal â sgiliau a phrofiad aelodau unigol o staff.

Sut ydym yn cyflawni hyn…

Mae'r Cyngor yn adolygu ei weithrediadau, ei berfformiad a'i ddefnydd o asedau yn rheolaidd er mwyn sicrhau eu heffeithiolrwydd parhaus drwy'r Heriau Gwasanaeth ac adroddiadau perfformiad bob chwarter. Ar hyn o bryd mae'n cynnal adolygiad o'i strategaeth rheoli asedau corfforaethol hefyd er mwyn darparu sail ar gyfer datblygu dull mwy cadarn ac integredig o reoli asedau ar draws y Cyngor.

Fel rhan o adolygu'r ffordd yr ydym yn gweithio, rydym wedi parhau i adolygu ein trefniadau llywodraethu sy'n gysylltiedig â gwasanaethau a ddarperir gan ddarparwyr gwasanaeth eraill, megis trydydd partïon neu ddarparwyr gwasanaeth hyd braich. I sicrhau ein bod yn gwario arian cyhoeddus yn ddoeth a bod y cyhoedd yn dal i dderbyn gwasanaethau da a gwerth am arian, rydym wedi parhau i ddatblygu a phrofi trefniadau corfforaethol newydd i asesu cynigion darparwyr gwasanaethau eraill yn drylwyr er mwyn sicrhau fod prosesau gwneud penderfyniadau yn gadarn ac yn arwain at y casgliad cywir i'r Cyngor yn y pen draw.

Mae Partneriaid Busnes AD Strategol yn cynnal ymarfer cynllunio gweithlu blynyddol gyda phob gwasanaeth i nodi eu blaenoriaethau am y 12 mis nesaf. Mae hyn yn galluogi'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol i ddeall a blaenoriaethu lefel ac amseriad y gefnogaeth y bydd gwasanaethau ei hangen. Mae'r trafodaethau gyda gwasanaethau'n cynnwys amcanion a blaenoriaethau gwasanaeth, proffil gweithlu, heriau a risgiau ar ddod, adnoddau a bylchau mewn sgiliau a swyddi hanfodol. Mae hyn yn galluogi Adnoddau Dynol Strategol i ddatblygu Cynllun Gweithlu, gyda chytundeb yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth. Yn ogystal, mae'r data a gasglwyd o werthusiadau perfformiad yn galluogi Adnoddau Dynol Strategol i nodi blaenoriaethau datblygu corfforaethol ar gyfer y 12 mis nesaf.

Mae ein prif arweiniad llywodraethu wedi'i gynnwys yn ein Cyfansoddiad cynhwysfawr sy'n:

a) nodi rolau a chyfrifoldebau aelodau etholedig a swyddogion yn glir, yn enwedig o ran llywodraethu;

b) cynnwys cynllun dirprwyo ffurfiol a chadw'r pwerau i wneud penderfyniadau; a

c) sicrhau dealltwriaeth ar y cyd o'r rolau.

Mae ein Cyfansoddiad hefyd yn cynnwys protocol i sicrhau bod aelodau etholedig a gweithwyr yn deall rolau'r naill a'r llall a'u bod yn gweithio'n effeithiol gyda'i gilydd. Rydym hefyd wedi nodi rolau a chyfrifoldebau swyddogion allweddol y Cyngor yn glir:

- Mae ein Prif Weithredwr yn gyfrifol ac yn atebol i'r sefydliad am bob agwedd o reolaeth weithredol.
- Mae'r Swyddog Adran 151 yn sicrhau fod cyngor addas yn cael ei roi i'r sefydliad ar yr holl faterion ariannol, cadw cofnodion a chyfrifon ariannol cywir, ac yn cynnal system effeithiol o reoli arian yn fewnol.
- Mae'r Swyddog Monitro yn gyfrifol am sicrhau bod y sefydliad yn dilyn y gweithdrefnau a gytunwyd ac yn cydymffurfio â'r holl statudau a rheoliadau perthnasol.

Mae'r Cyngor yn datblygu galluoedd aelodau etholedig ac uwch reolwyr yn rhagweithiol er mwyn cyflawni arweinyddiaeth effeithiol. Mae proses mewn lle i arfarnu perfformiad Aelodau'r Cabinet gan yr Arweinydd, sydd wedi'i gryfhau drwy gyfunioni eu blaenoriaethau i'r Cynllun Corfforaethol. Mae Proffiliau Portffolio a grëwyd ar gyfer pob Aelod Cabinet yn haws i'w defnyddio ac yn cynnwys Blaenoriaethau Cynllun Corfforaethol Aelodau Cabinet sydd wedi'u cyfunioni, ac maent yn dangos y mesurau sydd wedi'u rhoi ar waith i gyflawni'r blaenoriaethau yn y Cynllun Corfforaethol presennol, ynghyd â risgiau o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol sydd wedi'u cyfunioni.

Yn ystod eu harfarniadau, anogir Aelodau Cabinet i rannu gyda'r Arweinydd unrhyw feysydd lle teimlant y maent wedi perfformio'n dda neu lle mae angen cefnogaeth ychwanegol arnynt. Gofynnir iddynt a oes ganddynt ofynion hyfforddiant ac fe'u hanogir i gwblhau Cynllun Datblygu Personol ac Adroddiad Blynyddol. Anogir Aelodau Cabinet i gymryd rhan mewn gwaith rhanbarthol a mynychu cyfarfodydd Pwyllgor Craffu pan fo hynny'n bosibl, yn enwedig pan fydd trafodaeth am eitem sy'n berthnasol i'w portffolio.

Mae'r Arweinydd yn parhau i annog yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth i ddarparu adborth, a drafodir gydag Aelodau'r Cabinet yn ystod eu harfarniadau. Trefnir cyfarfodydd rheolaidd rhwng Aelodau Arweiniol y Cabinet a'u Penaethiaid Gwasanaeth a'u Cyfarwyddwyr Corfforaethol perthnasol.

Wrth i ni nesáu at ddiwedd cyfnod y Cyngor hwn, mae'r Arweinydd wedi cynnal cyfweliadau ymadael gyda phob un o Aelodau'r Cabinet er mwyn cael adborth ynglŷn â sut mae pethau wedi gweithio iddyn nhw yn ystod cyfnod y Cyngor. Mae cyfres o gwestiynau wedi'i chreu yn eu holi am y gefnogaeth y maent wedi'i derbyn; pa mor aml y maent wedi cael cyfarfod 1:1 â'u Cyfarwyddwyr Corfforaethol a'u Penaethiaid Gwasanaeth; a pha hyfforddiant sydd ei angen arnynt ar y dechrau i gynorthwyo Aelod Cabinet i symud amcanion eu portffolio ymlaen, deall cynlluniau gwasanaeth, cofrestr risg gorfforaethol, Asesiadau o Effaith ar Les, ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a chyfryngau cymdeithasol. Bydd yr holl ymatebion a dderbyniwyd yn cael eu coladu a bydd cynllun gweithredu'n cael ei lunio i'w drafod â'r Prif Weithredwr, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd a'r Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd fel bo modd cynnwys hwn yn sesiynau ymsefydlu'r Cabinet newydd.

Mae Academi Cymru, Llywodraeth Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn parhau i weithio mewn partneriaeth â'r Gymdeithas Llywodraeth Leol i ddarparu'r Rhaglen Arweinyddiaeth i gynghorwyr, sy'n cael ei gydnabod gan y Sefydliad

Arweinyddiaeth a Rheolaeth sef corff dyfarnu mwyaf blaenllaw y DU ar gyfer arweinyddiaeth a rheolaeth. Mae pump allan o'r wyth Aelod Cabinet presennol bellach wedi cwblhau'r rhaglen.

Rydym wedi gwneud llawer o waith yn ystod y flwyddyn i ddatblygu ein huwch reolwyr a'n rheolwyr canol. Mae ein Strategaeth ar gyfer Arweinyddiaeth 2014-2017 yn cwmpasu agweddau arweinyddiaeth ac ymddygiadau, sgiliau rheoli a chyfrifoldeb i greu diwylliant arweinyddiaeth a gallu ar y cyd. Ein gweledigaeth yw cael arweinwyr unigol, sy'n fodelau rôl, gan arddangos agweddau ac ymddygiad arweinyddiaeth a nodwyd. Maent yn bobl yr ydym yn ymddiried ynddynt ac sy'n creu diwylliant o ymddiriedaeth, sy'n gweithio gyda'i gilydd i gyflawni canlyniadau ac sy'n dysgu gan ei gilydd i gyflawni ein cyfrifoldebau rheoli ar y cyd.

Fel rhan o'r datblygiad hwn rydym yn amlygu'r gwahaniaeth rhwng arweinyddiaeth a rheolaeth ac rydym wedi datblygu egwyddorion arweinyddiaeth allweddol ar gyfer y Cyngor:

- Creu diwylliant dysgu o brofiad ar y cyd a dod yn sefydliad sy'n dysgu
- Defnyddio arddull 'coetsio'
- Rhoi a derbyn adborth
- Bod yn fyfyriol ac yn hunanymwybodol
- Gweithio ar y cyd ac yn gydweithredol
- Dysgu gan ein gilydd

Mae'r Strategaeth yn un barhaus sy'n anelu at:

- Ddatblygu perthynas waith well rhwng rheolwyr a staff
- Ein galluogi i ddysgu ar y cyd o'n camgymeriadau
- Dod yn sefydliad sy'n dysgu
- Lleihau unrhyw fylchau gwybodaeth
- Sicrhau fod gennym oruchwylwyr, arweinwyr tîm a rheolwyr cymwys

Rydym hefyd yn sicrhau ein bod yn datblygu galluogrwydd ein harweinwyr ac unigolion eraill, ystyried effeithiolrwydd arweinyddiaeth, ac adolygu perfformiad gweithwyr mewn amryw o ffyrdd, gan gynnwys:

- Rhaglenni ymsefydlu aelodau etholedig a gweithwyr.
- Arfarniadau gweithwyr ac aelodau etholedig.
- Cynlluniau hyfforddiant ar gyfer aelodau etholedig, yn enwedig pan fyddant yn dechrau yn eu swyddi.
- Datblygu ein 'rheolwyr canol' trwy gyfrwng cynadleddau arweinyddiaeth rheolaidd.
- Mynd i'r afael â chynlluniau ar gyfer olyniaeth gwasanaeth yn y broses Heriau Gwasanaeth.
- Polisïau AD amrywiol sy'n helpu i sicrhau iechyd a lles y gweithlu a chefnogi unigolion i gynnal eu lles corfforol a meddyliol eu hunain.

Egwyddor F - Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref

Mae llywodraethu da yn golygu…

Mae angen i’r Cyngor sicrhau ei fod wedi rhoi system rheoli perfformiad effeithiol ar waith ac y gall ei chynnal er mwyn medru darparu gwasanaethau a gynlluniwyd yn effeithiol ac effeithlon. Mae rheoli risg a rheolaeth fewnol yn bwysig ac yn rhannau annatod o system rheoli perfformiad ac yn hanfodol er mwyn cyflawni canlyniadau. Dylid ystyried risgiau a mynd i’r afael â nhw fel rhan o weithgareddau gwneud penderfyniadau.
Mae system rheolaeth ariannol gref yn hanfodol ar gyfer gweithredu polisïau a chyflawni canlyniadau a fwriedir, gan y bydd yn grymuso disgyblaeth ariannol, dyrannu adnoddau'n strategol, darparu gwasanaeth effeithlon ac atebolrwydd.
Mae hefyd yn hanfodol fod gan y Cyngor ddiwylliant a strwythur craffu mewn lle fel rhan allweddol o drefniadau gwneud penderfyniadau atebol a gwneud ac adolygu polisïau. Mae diwylliant gwaith positif sy’n derbyn, hyrwyddo ac annog heriau adeiladol yn hanfodol i lwyddiant craffu a darparu gwasanaethau’n llwyddiannus.

Sut ydym yn cyflawni hyn…

Mae’r Cyngor wedi sefydlu mesurau rheoli risg ac mae’n cydnabod eu bod yn rhan annatod o bob gweithgaredd ac yn ei ystyried ym mhob agwedd ar wneud penderfyniadau. Rydym yn adolygu ein Cofrestr Risg Corfforaethol yn ffurfiol ddwywaith y flwyddyn, ac mae'r Tîm Gweithredol Corfforaethol a’r Cabinet yn adolygu risgiau gyda’i gilydd, gan adolygu camau lliniaru a’r amgylchedd allanol i asesu sgôr y risg ac ychwanegu risgiau newydd fel bo’n briodol. Mae’r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn monitro trefniadau rheoli risg ac yn adolygu'r Gofrestr Risg Corfforaethol.

Mae gennym wasanaeth archwilio mewnol annibynnol a gwrthrychol sy’n rhoi sicrwydd ar draws holl wasanaethau'r Cyngor, gan gynnwys partneriaethau a darparwyr gwasanaethau eraill. Mae’r gwasanaeth yn canolbwyntio ei waith yn arbennig ar feysydd blaenoriaeth allweddol a risgiau corfforaethol ac mae ei raglen waith yn sicrhau fod pob risg corfforaethol yn cael eu hystyried, naill ai mewn prosiectau corfforaethol a gwasanaeth a gytunwyd neu mewn prosiect rheoli risg penodol sy'n canolbwyntio ar unrhyw risgiau corfforaethol na adolygwyd yn gynharach yn y flwyddyn.

Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol o'r farn fod y Cyngor yn gweithredu system rheoli ariannol a gweithredol mewnol cadarn, bod ganddo drefniadau llywodraethu effeithiol a'i fod yn rheoli ei risgiau yn effeithiol.

Mae gennym fframwaith rheoli perfformiad cadarn sy’n ein helpu i reoli perfformiad corfforaethol a gwasanaethau yn effeithiol. Rydym yn monitro ein perfformiad yn rheolaidd ac yn cyflwyno adroddiadau i gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a’r Cabinet yn rheolaidd ac yn llunio Adroddiad Perfformiad Blynyddol i werthuso cynnydd. Mae ein perfformiad yn parhau yn ardderchog. Mae ein hadolygiad Perfformiad Blynyddol 2015-16 yn dangos ein bod yn drydydd allan o bob awdurdod lleol yng Nghymru ar

gyfer Dangosyddion Strategol Cenedlaethol a Mesurau Atebolrwydd Cyhoeddus, un safle yn uwch na'r flwyddyn flaenorol.

Amlygodd yr adroddiad diweddar gan Swyddfa Archwilio Cymru '*Llywodraethu Da wrth benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau – Cyngor Sir Ddinbych*':

"Mae'r Cyngor yn monitro perfformiad gwasanaethau ac yn gwerthuso effaith newidiadau ar wasanaethau unigol, er nad yw hynny'n amserol bob amser"

Mae ein proses Heriau Gwasanaeth yn defnyddio amryw o adroddiadau a hunanasesiad gwasanaeth i adolygu perfformiad yn erbyn y cynllun gwasanaeth, gwybodaeth meincnodi ac adroddiad 'angen a'r galw', sy'n amlygu pwysau posibl y dyfodol a newidiadau yn yr amgylchedd allanol y bydd angen i'r gwasanaeth ymateb iddo. Mae Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) a SAC wedi canmol y dull gweithio hwn.

Mae gan y Cyngor Bwyllgor Llywodraethu Corfforaethol sy'n cynnwys rôl 'pwyllgor archwilio'. Mae'r Pwyllgor yn annibynnol ar y Cabinet ac mae'n darparu ffynhonnell sicrwydd bellach yn effeithiol ar gyfer trefniadau'r Cyngor i reoli risg a chynnal amgylchedd rheoli effeithiol. Yn ystod y flwyddyn, mae'r Pwyllgor wedi galw ar uwch reolwyr i gyfrif ar sawl achlysur, yn arbennig yn dilyn adroddiadau Archwilio Mewnol anffafriol, sydd wedi cyfrannu at welliannau mwy prydlon i wasanaethau.

Rydym hefyd yn gweithredu swyddogaeth craffu effeithiol sy'n darparu her adeiladol ac yn dadlau ynghylch polisïau ac amcanion cyn, yn ystod ac ar ôl i benderfyniadau gael eu gwneud.

Mae'r Cyngor yn parhau i ddatblygu ei drefniadau rheoli gwybodaeth i sicrhau eu bod yn gadarn er mwyn casglu, storio, defnyddio a rhannu data yn ddiogel. Yn ystod y flwyddyn, cyfunodd y Tîm Ymchwil a Deallusrwydd, Swyddfa'r Rhaglen Gorfforaethol a'r Tîm Gwybodaeth Gorfforaethol i ffurfio tîm newydd - sef y Tîm Gwybodaeth Busnes. Mae datblygiadau wedi canolbwyntio ar ostwng risgiau gwybodaeth ymhellach a moderneiddio'r ffordd y mae'r Cyngor yn trin gwybodaeth. Er enghraifft:

- Cyflwyniad parhaus System Rheoli Dogfennau a Chofnodion Electronig fel strwythur ffeilio electronig corfforaethol. Mae llwyddiant y prosiect wedi cael ei gydnabod gan Fwrdd Moderneiddio'r Cyngor, a gytunodd yn ddiweddar i ymestyn cyllid i'r prosiect tan fis Mawrth 2019.
- Mae prosesau ar gyfer trin ac ymateb i geisiadau am Hawl i Wybodaeth wedi gwella er mwyn sicrhau fod darpariaeth ddigonol ar gael i reoli'r llwyth gwaith hwn. Mae ein perfformiad wrth ymateb i geisiadau am fynediad yn parhau'n dda.
- Parhaodd y gwaith o foderneiddio'r Gwasanaeth Archifau gyda lansiad gwefan newydd sbon, sy'n darparu mynediad at gatalog ar-lein a lluniau digidol o gasgliadau.
- Ffurfiwyd Swyddfa Cofnodion Digidol, sy'n galluogi'r Cyngor i drosi o gofnodion papur i gofnodion digidol yn gyflymach. Mae'r Swyddfa'n gyfrifol am weithgareddau trosi digidol er mwyn helpu i weithredu'r System Rheoli Dogfennau a Chofnodion Electronig, yr ystafell post digidol, ceisiadau am ffeiliau cofnodion modern a bocsys a ddyddodir. Y Cyngor yw un o'r awdurdodau lleol cyntaf yn y wlad i gael ystafell post digidol.

- Yn ystod 2016 rhoddwyd cyfres newydd o bolisïau diogelwch gwybodaeth ar waith ac o ganlyniad diweddarwyd a chryfhawyd trefniadau'r Cyngor ymhellach ar gyfer casglu, storio, defnyddio a rhannu data yn ddiogel.
- Bydd cyflwyniad rheoliadau diogelu data diwygiedig yn cynyddu gofynion mewn perthynas â diogelwch, trin a rhannu data personol. Mae cynllun yn cael ei greu ar hyn o bryd i gynorthwyo'r Cyngor i ateb y gofynion newydd hyn.

Mae Polisi Risg Gwybodaeth y Cyngor yn cynnwys gofyniad i gynnwys gwybodaeth benodol yn y 'datganiad llywodraethu blynyddol' a rhannu a thrafod hyn gyda'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Mae adroddiad Uwch Swyddog Risg Gwybodaeth y Cyngor i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer 2016-17 yn datgan:

- Ni fu unrhyw achosion difrifol o dorri'r Ddeddf Diogelu Data yn y Cyngor yn ystod y flwyddyn.
- Mae pum achos llai difrifol o dorri'r rheolau wedi'u hadrodd, dim ond un o'r rheiny a ystyriwyd yn ddigon difrifol i'w adrodd wrth Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ond nid oedd yn ystyried bod angen cymryd unrhyw gamau. Er bod achos o dorri rheolau wedi digwydd, yn gyffredinol roedd Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth o'r farn fod systemau'r Cyngor yn gadarn.
- Mae Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth wedi gwneud un argymhelliad, sef y dylem ddatblygu polisi ffurfiol ar gyfer staff sy'n mynd â data personol sy'n ymwneud â'u cleientiaid allan o'r swyddfa. Byddai hynny'n disodli'r canllawiau a ddefnyddiwn ar hyn o bryd, sy'n rhai cynghorol yn unig.

Mae ein rheolaeth ariannol yn cefnogi cyflawniad canlyniadau hirdymor a pherfformiad ariannol a gweithredol byrdymor. Mae hefyd yn cefnogi darpariaeth gwasanaethau a newid trawsffurfiol, yn ogystal â sicrhau gwarchodaeth dda. Rydym yn integreiddio rheolaeth ariannol ar bob lefel cynllunio a rheoli, gan gynnwys rheoli risgiau a rheolaethau ariannol. Cafwyd adroddiadau cadarnhaol yn adolygiad blynyddol y Gwasanaeth Archwilio Mewnol o'n systemau ariannol allweddol yn ystod y flwyddyn, ac mae Swyddfa Archwilio Cymru yn darparu sicrwydd blynyddol ynglŷn â chyfrifon a datganiadau ariannol.

Ffyrdd eraill yr ydym yn rheoli risg a pherfformiad a sicrhau rheolaeth fewnol gadarn yw:

- Heriau Gwasanaeth yn adolygu cofrestrau risg gwasanaethau.
- Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn canolbwyntio ar gynllunio ei waith ar feysydd blaenoriaeth allweddol ac mae'n adrodd ar ystod eang o feysydd corfforaethol a gwasanaethau drwy gydol y flwyddyn. Roedd y gwasanaeth yn bwriadu cynnal adolygiad o drefniadau cyffredinol y Cyngor ar gyfer rheoli risg o dwyll a llygredigaeth yn ystod 2016-17 ond, oherwydd newidiadau mewn adnoddau, ni lwyddwyd i wneud hynny. Bwriedir gwneud hynny nawr ar ddechrau 2017-18.
- Mae penderfyniadau'r Cyngor yn seiliedig ar ddadansoddiad a chyngor clir a gwrthrychol, gan dynnu sylw at y goblygiadau a'r risgiau.
- Mae rôl a chyfrifoldeb craffu wedi'i sefydlu ac mae'n glir yng Nghyfansoddiad y Cyngor.

Egwyddor G - Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol

Mae llywodraethu da yn golygu...

Mae atebolrwydd yn ymwneud â sicrhau fod y rheiny sy’n gwneud penderfyniadau a darparu gwasanaethau yn atebol ar eu cyfer. Mae atebolrwydd effeithiol yn ymwneud nid yn unig ag adrodd am gamau gweithredu a gymerwyd, ond hefyd sicrhau fod rhanddeiliaid yn gallu deall ac ymateb wrth i’r Cyngor gynllunio ac ymgymryd â’i weithgareddau mewn modd tryloyw.

Sut ydym yn cyflawni hyn...

Mae’r Cyngor yn hysbysebu ei gyfarfodydd o flaen llaw ac yn cyhoeddi papurau ac adroddiadau pwyllgorau i’r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill mewn modd teg, cytbwys a dealladwy, gan sicrhau bod modd cael mynediad atynt yn hawdd. Mae rhai o gyfarfodydd y Cyngor hefyd yn cael eu gweddarlledu er mwyn ehangu mynediad. Mae adroddiadau’n cael eu cynhyrchu yn enwau Aelodau Arweiniol y Cabinet ac maent yn cael eu cyfyngu i uchafswm o bedair tudalen i sicrhau eu bod yn gryno, ac mae atodiadau’n darparu gwybodaeth ychwanegol yn ôl yr angen. Mae’r holl adroddiadau a gynhyrchir yn ddwyieithog.

Mae’r adroddiadau uchod yn cynnwys diweddariadau rheolaidd am berfformiad ariannol a gweithredol. Yn ogystal â’r adroddiad llywodraethu a gwella blynyddol hwn, rydym yn cynhyrchu adroddiad perfformiad blynyddol a datganiadau ariannol blynyddol a gyhoeddir ar ein gwefan.

Rydym yn trafod unrhyw adroddiadau gan reoleiddwyr allanol ar y lefelau rheoli ac aelod etholedig perthnasol ac yn monitro cynlluniau gweithredu sy’n codi o’r adolygiadau. Mae hyn yn cynnwys argymhellion sy’n codi o astudiaethau cenedlaethol Swyddfa Archwilio Cymru ac rydym yn ymateb iddynt a’u cyflwyno i’r Pwyllgor Craffu perthnasol, gan esbonio beth mae’r adroddiad wedi'i ganfod a beth, os o gwbl, yr ydym yn ei wneud i ymgorffori unrhyw argymhellion sy’n codi o’r adroddiad. Mae’r Gwasanaeth Archwilio Mewnol hefyd yn olrhain unrhyw adroddiadau allweddol gan reoleiddwyr allanol i sicrhau fod gwelliannau’n cael eu gweithredu’n brydlon.

Mae Gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor yn effeithiol ac yn gweithio gyda gwasanaethau i helpu i ddarparu gwelliannau ar draws y sefydliad cyfan. Mae hyn yn cynnwys gwasanaethau a ddarperir mewn partneriaeth a thrwy ddulliau darparu amgen. Mae gan y Pennaeth Archwilio Mewnol linell adrodd uniongyrchol i Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a mynediad at Aelod Cabinet Arweiniol y gwasanaeth yn ôl y gofyn. Mae adroddiadau Archwilio Mewnol yn glir ac yn gryno ac yn cynnwys cynlluniau gweithredu gwelliannau y mae’n eu olrhain yn rheolaidd ac yn adrodd yn eu cylch er mwyn sicrhau fod gwelliannau’n cael eu gweithredu ar amser.

Yn ogystal â’r trefniadau uchod, mae gennym ystod dda o ffyrdd i sicrhau ein bod yn gweithredu’n dryloyw, gweithredu arferion da wrth adrodd a sicrhau sicrwydd ac atebolrwydd effeithiol:

- Cyflwynir adroddiadau Archwilio mewnol i’r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Pan fydd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn darparu adroddiad

anffafriol, gelwir y gwasanaeth i gyfrif yn y Pwyllgor. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys cynllun gweithredu gwelliannau y bydd y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn ei fonitro.

- Mae'r broses newydd ar gyfer monitro darparwyr gwasanaethau eraill hefyd yn cynnwys asesiad o drefniadau llywodraethu a monitro fel bod gan unrhyw wasanaethau a ddarperir drwy drefniant tebyg yn y dyfodol drefniadau llywodraethu ac adrodd cadarn mewn lle o'r dechrau. Rydym hefyd yn gweithredu trefniadau craffu i fonitro perfformiad ariannol a gweithredol darparwyr gwasanaethau eraill.

Materion Llywodraethu Arwyddocaol

Nid oes unrhyw broblemau llywodraethu arwyddocaol i'w hadrodd eleni.

Mae unrhyw faterion llai arwyddocaol a nodwyd yn ein hunanasesiad uchod wedi'u cynnwys yn y Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu a fonitrir gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r cynllun hwn hefyd yn cynnwys unrhyw faterion a godwyd yng nghynllun gweithredu y llynedd sydd heb eu datrys yn llawn.

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn cynnig cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliant a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnod: .... (Arweinydd) ………………..2017

Llofnod: .... (Prif Weithredwr) ……..………2017

Atodiad A - Cynllun Gweithredu Gwella Llywodraethu

Maes i'w wella	Cam Gweithredu	Cyfrifoldeb	Amserlen
Darparwyr Gwasanaethau Eraill			
Sicrhau fod trefniadau llywodraethu cadarn mewn lle i wasanaethau a ddarperir gan ddarparwyr eraill, roedd y Pennaeth Archwilio Mewnol wedi bwriadu adolygu trefniadau gwasanaeth y Ganolfan Cyngor Ar Bopeth yn 2016-17. Oherwydd newidiadau yng nghynhwysedd y tîm yn ystod y flwyddyn, cynhelir yr adolygiad hwn nawr yn 2017-18.	Caiff trefniadau gwasanaeth y Ganolfan Cyngor Ar Bopeth eu hadolygu yn 2017-18.	Prif Archwilydd Mewnol	Erbyn 31 Mawrth 2018
Nid oes adolygiad wedi cael ei gynnal i asesu cadernid trefniadau gwrth-dwyll a llygredigaeth y Cyngor.	Bydd trefniadau cyffredinol y Cyngor ar gyfer rheoli risg o dwyll a llygredigaeth yn cael eu hadolygu yn 2017-18.	Prif Archwilydd Mewnol	Erbyn 31 Mawrth 2018
Nododd adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru '*Cynllunio Arbedion - Cyngor Sir Ddinbych*' ddau gynnig gwella i gryfhau trefniadau ariannol: • Datblygu polisi cynhyrchu incwm / codi tâl • Rhoi sgôr risg ffurfiol i arbedion yn ôl pa mor gyraeddadwy ydynt a nodi camau lliniaru cynaliadwy i'r rheiny a ystyrir yn rhai risg uchel.	Gweithredu cynigion gwella sy'n codi o adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru '*Cynllunio Arbedion - Cyngor Sir Ddinbych*'	Pennaeth Cyllid	Erbyn 31 Mawrth 2018
Nododd yr adroddiad gan Swyddfa Archwilio Cymru '*Llywodraethu Da wrth benderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau – Cyngor Sir Ddinbych'* un gwelliant: • Gellid cryfhau trefniadau llywodraethu'r Cyngor drwy fonitro effaith pob newid arwyddocaol i wasanaethau yn gyson ac amserol.	Gweithredu gwelliannau i gryfhau trefniadau i sicrhau bod effaith pob newid arwyddocaol i wasanaethau'n cael eu monitro'n gyson ac amserol.	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	Erbyn 31 Mawrth 2018
Argymhellodd Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth y dylai'r Cyngor ddatblygu polisi ffurfiol ar gyfer staff sy'n mynd â data personol sy'n ymwneud â'u cleientiaid allan o'r swyddfa.	Datblygu polisi yn y maes hwn i'r Cyngor. Credir y bydd yn peri rhywfaint o broblemau technolegol i ddechau, yn enwedig mewn Gwasanaethau Cymorth Cymunedol, ble mae'r Cyngor neu ei bartneriaid yn dal i ddefnyddio rhai systemau papur. Efallai y bydd angen mynd i'r afael â'r rhain fesul cam, efallai yn unol â mentrau mwy cyffredinol i ddigideiddio prosesau'r Cyngor.	Rheolwr Tîm Gwybodaeth Busnes	Erbyn 31 Mawrth 2018

Adran 7: Geirfa

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL - Addasiadau materol sy'n ymwneud â blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu o gywiro gwallau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau neu addasiadau dro ar ôl tro i'r rhagamcanion cyfrifo yn y blynyddoedd blaenorol.
ADENILLION A DDISGWYLIR AR ASEDAU PENSIWN - Mewn cynllun â buddion diffiniedig wedi ei ariannu, dyma gyfradd gyfartalog yr adenillion a ddisgwylir yn ystod gweddill oes y rhwymedigaeth sy'n berthynol i'r asedau gwirioneddol sydd wedi eu dal gan y cynllun. Mae'n cynnwys incwm a newidiadau i werth teg ond mae'n net o dreuliau'r cynllun.
AMHARIAD - Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol nes bod yn is na'r swm sydd i'w gario ar y fantolen. Gall amhariad fod o ganlyniad i dreuliant budd economaidd (amhariad budd economaidd) neu gwymp cyffredinol mewn prisiau.
AMORTEIDDIAD - Dileu dyled yn raddol, megis benthyciad, trwy wneud taliadau rheolaidd dros gyfnod penodedig o amser. Rhaid i daliadau o'r fath fod yn ddigonol i gyfarch y prifswm a'r llog.
ARCHWILIO CYFRIFON - Adolygiad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.
ARDRETHI ANNOMESTIG - Ardoll ar fusnesau yw Ardreth Annomestig, sy'n seiliedig ar gyfradd genedlaethol yn y bunt, a osodwyd gan y llywodraeth a'i lluosi â gwerth trethiannol asesedig yr eiddo y maent yn ei feddiannu. Fe'i cesglir gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna caiff ei hailddosbarthu i gefnogi costau gwasanaethau.
ARIAN PAROD - Yn cynnwys arian parod mewn llaw ac adneuon ar gais.
ARIANNU CYFALAF - Cyllid y cafwyd gafael arno i dalu am wariant cyfalaf. Mae amryfal ffyrdd o ariannu gwariant cyfalaf gan gynnwys benthyca, prydlesu, ariannu refeniw uniongyrchol, derbynion cyfalaf y gellir eu defnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.
ASED - Eitem y mae iddi werth ariannol i'r awdurdod. Caiff asedau eu dosbarthu naill yn rhai cyfredol neu'n rhai anghyfredol.
• Bydd ased cyfredol yn cael ei defnyddio neu'n peidio â bod o unrhyw werth materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
• Bydd ased anghyfredol o fudd i'r Awdurdod ac i'r gwasanaeth y mae'n ei wasanaethu am gyfnod sy'n hwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol e.e. adeilad ysgol, neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.
ASED DIGWYDDIADOL - Ased tebygol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol yw ased digwyddiadol, na ellir cadarnhau ei fodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod.
ASEDAU ANNIRIAETHOL - Ased anariannol adnabyddadwy heb iddo unrhyw sylwedd ffisegol yw ased anniriaethol. Yr asedau anniriaethol y deuir o hyd iddynt amlaf o fewn awdurdodau lleol yw meddalwedd gyfrifiadurol.
ASEDAU CYMUNEDOL - Asedau y mae'r Cyngor yn bwriadu dal ei afael ynddynt am yr hir dymor, nad oes iddynt unrhyw oes ddefnyddiol benodadwy a gallai hynny gyfyngu ar sut y gellir eu gwaredu. Esiamplau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.
ASEDAU ISADEILEDD - Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, na ellir ond adfer gwariant arnynt trwy wneud defnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Mae priffyrdd, llwybrau a phontydd yn enghreifftiau.
BENTHYCA DROS DRO - Arian sy'n cael ei fenthyg am gyfnod o lai na blwyddyn.
BENTHYCIAD MEDDAL - Benthyciad a wnaed yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd y farchnad, fel arfer oherwydd rhesymau polisi. Bydd benthyciadau o'r fath yn aml yn cael eu rhoi i unigolion neu sefydliadau y mae'r Cyngor yn credu sy'n dod â budd i'r boblogaeth leol.
BUDD-DALIADAU TAI - System o gymorth ariannol i unigolion tuag at rai costau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau ac y derbynnir cymhorthdal ar ei gyfer gan Lywodraeth Ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU) - Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a gânt eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn yr Awdurdod megis y Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Llywodraeth Leol (Buddiannau, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007.
BUDDIANNAU GWEITHWYR - Pob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan y Cyngor yn gyfnewid am wasanaeth a gyflawnwyd gan ei weithwyr.
BUDDION YMDDEOL - Pob mathau o ystyriaeth sy'n cael ei roi gan gyflogwr i'w cyfnewid am wasanaethau gan y gweithwyr sy'n daladwy ar ôl cwblhau'r gyflogaeth.
BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN) - Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn y datganiadau ar gyfer y gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar i awdurdodau ddatgelu, fel rhan o'r datgeliadau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol, pa gyfran o asedau'r cynllun pensiwn sydd i'w priodoli sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.
BUSNES GWEITHREDOL - Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi gan dybio y bydd y Cyngor yn parhau i fodoli'n weithredol yn y dyfodol rhagweladwy.
BWRDD BENTHYCA GWAITH CYHOEDDUS (PWLB) - Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthyciadau am un flwyddyn a mwy i awdurdodau ar gyfraddau llog sydd ddim ond ychydig yn uwch na'r cyfraddau llog y gall y llywodraeth ei hun eu benthyca.
BYWYD ECONOMAIDD DEFNYDDIOL (UEL) - Y cyfnod lle bydd y Cyngor yn cael budd o ddefnyddio ased anghyfredol.
CIPFA - Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.
COSTAU ADNEWYDDU DIBRISIEDIG - Dull prisio sy'n rhoi brasamcan gydnabyddedig o werth eiddo arbenigol ar y farchnad. Mae'n rhoi amcangyfrif o werth defnydd presennol y tir ar y farchnad, ynghyd â'r costau adnewyddu gros presennol ar gyfer yr adeilad a llai dirywiad materol yr ased o gymharu â'i gyflwr materol presennol.
COSTAU GWASANAETH BLAENOROL (PENSIYNAU) - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn mewn perthynas â gwasanaeth gweithiwr mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod presennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeol.
COSTAU GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU) - Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, sydd i'w disgwyl o ganlyniad i wasanaeth gweithwyr yn ystod y cyfnod presennol.
COSTAU LLOG (PENSIYNAU) - Mewn cynllun â buddion diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y cyfnod yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r cynllun oherwydd bod y buddion yn nes o un cyfnod at y setliad.
CREDYDWR - Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.
CRONFA YMDDIRIEDOLAETH - Arian sy'n cael ei weinyddu gan yr Awdurdod ar gyfer pwrpasau fel gwobrau, elusennau, prosiectau penodol, ac ar ran plant dan oed.
CRONFEYDD WRTH GEFN - Croniant arian dros ben, diffyg ariannol a neilltuad arian dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd refeniw wrth gefn ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio rhai cronfeydd cyfalaf fel y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn i dalu'r gwariant presennol.
CRONIADAU - Symiau a gânt eu cynnwys yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd neu a wariwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na dderbyniwyd neu na wnaed taliad gwirioneddol ar eu cyfer erbyn 31 Mawrth.
CYFNOD CYFRIFO - Y cyfnod amser y mae a wnelo'r cyfrifon ag o, sydd fel arfer yn gyfnod o ddeuddeg mis yn dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y fantolen.
CYFRADD LLOG GWIRIONEDDOL - Dyma'r gyfradd llog sydd ei hangen i ddisgowntio amcangyfrif y llif yr arian prifswm a'r llog yn ystod oes ddisgwyliedig yr offeryn ariannol er mwyn bod yn hafal â swm y gydnabyddiaeth gychwynnol.

CYFRIF INCWM A GWARIANT - Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gostau net y flwyddyn ar gyfer y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n dangos sut mae'r costau hynny wedi cael eu hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.
CYFRIF REFENIW TAI (CRT) - Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys gwariant ac incwm sy'n deillio o'r ddarpariaeth tai a gynigir gan yr Awdurdod.
CYLLIDEB - Y refeniw net a'r gwariant cyfalaf rhagweladwy dros y cyfnod cyfrifo.
CYMHORTHDAL NEGYDDOL - Pe bai'r Cyfrif Cymhorthdal Refeniw Tai yn cynhyrchu canlyniad, sy'n tybio fod incwm y Cyngor yn uwch na'i wariant, byddai sefyllfa o 'Gymhorthdal Negyddol' yn digwydd. Pe digwydd hynny byddai'n rhaid i'r awdurdod dalu swm sy'n gyfwerth â'r gwarged tybiannol, o'i Gyfrif Refeniw Tai i'r Llywodraeth.
CYNLLUN ARIANNU PREIFAT(PFI) - Yn nodweddiadol, mae trefniadau PFI yn cynnwys endid sector preifat yn adeiladu neu'n gwella eiddo sy'n cael ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaeth cyhoeddus, a gweithredu a chynnal yr eiddo hwnnw am gyfnod amser penodol ar ran y corff sector cyhoeddus. Bydd y corff sector cyhoeddus yn talu am gael defnyddio'r asedau a'r gwasanaethau cysylltiedig dros gyfnod y trefniant trwy daliad unedol.
CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION DIFFINIEDIG - Cynlluniau pensiwn y mae'r buddion sy'n cael eu derbyn gan eu haelodau yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir a heb fod yn gysylltiedig yn uniongyrchol â'r hyn sy'n cael ei fuddsoddi yn y cynllun.
CYWERTHOEDD ARIAN PAROD - Buddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod ac sy'n amodol ar risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth.
DARPARIAETH - Swm sy'n cael ei roi i un ochr yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n debygol neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond mae'r symiau neu'r dyddiadau y byddant yn digwydd yn ansicr.
DERBYNIADAU CYFALAF - Yr incwm a wneir wrth waredu tir neu asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfran o dderbyniadau cyfalaf Tai i ariannu gwariant cyfalaf newydd, yn rhwym wrth reolau sydd wedi eu hamlinellu gan y Llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw ar wahân i Wariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud.
DIBRISIANT - Mesuriad o gostau traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifo, p'un ai bod hynny oherwydd defnydd, treigl amser, neu ddarfodiad o ganlyniad i newidiadau technolegol neu newidiadau eraill.
DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN - Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.
DULL RHAGAMCANU UNEDAU - Dull prisio buddion cronedig lle bydd y rhwymedigaethau cynllun pensiwn yn darparu ar gyfer rhagamcan enillion. Y buddion cronedig yw'r buddion ar gyfer gwasanaeth hyd at bwynt penodol mewn amser, dim ots a oes hawliau personol neu beidio.
DYLED - Dyled yw pan fo taliad yn ddyledus gan y Cyngor i unigolyn neu sefydliad arall.
• Mae dyled gyfredol yn swm a ddaw'n daladwy neu y gellid ei alw i mewn o fewn y cyfnod cyfrifo nesaf, e.e. credydwyr neu ddyled arian parod.
• Dyled ohiriedig yw swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn nesaf ar ryw adeg yn y dyfodol, neu sydd i'w ad-dalu gyda swm blynyddol dros gyfnod o amser.
DYLED DDIGWYDDIADOL - Gall dyled ddigwyddiadol fod naill ai:
- yn rhwymedigaeth ddichonadwy sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol, na ellir cadarnhau eu bodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod, neu
- yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol pan nad yw'n debygol fod angen trosglwyddo buddiannau economaidd, neu pan na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddigon dibynadwy.

DYLEDWR - Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

EIDDO BUDDSODDI - Eiddo sy'n cael ei ddal yn unig er mwyn cael enillion rhenti neu adbrisiant cyfalaf neu'r ddau.

EITEMAU ANGHYFFREDIN - Eitemau o bwys, sydd â graddfa fawr o abnormaledd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion oddi allan i weithgarwch arferol yr awdurdod nad oed disgwyl iddynt ddigwydd eto. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, nac yn cynnwys eitemau o gyfnod blaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfnod blaenorol.

EITEMAU EITHRIADOL - Eitemau o bwys sy'n deillio o faterion neu drafodion sydd o fewn gweithgareddau arferol yr Awdurdod y mae angen eu datgelu ar wahân yn rhinwedd eu maint neu eu nifer er mwyn rhoi cynrychiolaeth deg o'r cyfrifon.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y newidiadau mewn gwargedau neu ddiffygion actiwaraidd sy'n digwydd oherwydd:

- nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraidd a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profi enillion a cholledion); neu
- fod y rhagdybiaethau actiwaraidd wedi amrywio

GRANT CYNNAL REFENIW - Grant a dalwyd gan y Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, sy'n cyfrannu at gost cyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH - Grantiau gan y llywodraeth tuag at wariant refeniw neu gyfalaf yn gyfnewid am gydymffurfiaeth yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol yn ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gallant fod yn cefnogi gwariant refeniw neu gyfalaf (yn y drefn honno) yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWAITH AR Y GWEILL - Cost gwaith a wnaed ar brosiect anghyflawn ar ddyddiad y fantolen, ac y dylid rhoi cyfrif amdano.

GWARIANT CYFALAF - Gwariant wrth gaffael ased anghyfredol, a fydd yn cael ei defnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo presennol neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol bresennol, yn hytrach na dim ond cynnal y gwerth hwnnw'n unig.

GWARIANT REFENIW - Gwariant darparu gwasanaethau o ddydd i ddydd.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF TRWY STATUD (REFCUS) - Gwariant y gellir ei ddosbarthu fel arian cyfalaf i bwrpasau ariannu pan nad yw'n arwain at nodi gwariant ar y Fantolen fel ased anghyfredol. Mae hyn i'w alluogi i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf. Enghreifftiau o REFCUS yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI - Caffael a gwaredu asedau tymor hir a buddsoddiadau eraill nad ydynt wedi eu cynnwys o fewn cywerthoedd arian parod.

GWEITHGAREDDAU CYLLIDO - Gweithgareddau sy'n arwain at newidiadau ym maint ac yng nghyfansoddiad y prifswm a dderbyniwyd neu a ad-delir i ddarparwyr cyllid allanol.

GWEITHGAREDDAU GWEITHREDOL - Gweithgareddau'r Cyngor nad ydynt yn weithgareddau buddsoddi nac ariannu.

GWERTH DEFNYDD PRESENNOL - Y swm yr amcangyfrifir y dylai eiddo gyfnewid amdano ar ddyddiad prisiad rhwng prynwr parod a gwerthwr parod mewn gwerthiant hyd braich, yn dilyn ei farchnata'n briodol fel y bo'r partïon wedi gweithredu yn wybodus, yn ddarbodus a heb eu gorfodi. Tybir y rhoir meddiant, yn wag, i'r prynwr o bob rhan o'r eiddo y mae eu hangen ar y busnes gan ddiystyru unrhyw ddefnydd amgen posibl ac unrhyw nodweddion eraill o'r eiddo a fyddai'n achosi i'w werth ar y farchnad fod yn wahanol i'r hyn y byddai ei angen i gymryd lle'r potensial gwasanaeth gweddillol am y costau lleiaf.

GWERTH GWEDDILLIOL - Gwerth gwireddadwy net yr ased ar ddiwedd ei fywyd defnyddiol.

GWERTH LLYFR NET - Y swm a nodir ar gyfer asedau anghyfredol yn y fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth presennol llai y symiau cronnus a roddir ar gyfer dibrisiant ac amhariad.

GWERTH TEG - Gwerth teg unrhyw ased yw'r swm y gellir ei gyfnewid amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich.

GWERTH TRETHADWY - Gwerth rhent tybiedig blynyddol yr eiddo, sy'n cael ei ddefnyddio i bwrpasau ardrethi annomestig.

INCWM - Symiau y mae'r Cyngor yn eu derbyn neu'n disgwyl eu derbyn o unrhyw ffynhonnell, gan gynnwys ffioedd, gwerthiannau a grantiau.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW - Yr isafswm y mae'n rhaid codi ar ei gyfer yn y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn gallu darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill sydd wedi cael eu benthyca gan y Cyngor.

LLIFOEDD ARIAN - Mewnlif ac all-lif arian parod a chywerthoedd arian parod.

MATEROLIAETH - Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau, y byddai disgwyl iddynt, pe caent eu gadael allan neu eu camddyfynnu, arwain at lurgunio'r datganiadau ariannol a chamarwain defnyddwyr y cyfrifon maes o law.

OFFERYN ARIANNOL - Unrhyw gontract sy'n peri bod ased ariannol gan y naill endid ac yn peri bod dyled ariannol neu offeryn ecwiti gan y llall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol a dyledion ariannol, o dderbyniadwyon masnachu (anfonebau dyledus) a thaladwyon masnachu (anfonebau dyladwy) syml hyd at ddeilliadau cymhleth a deilliadau sefydlog.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG - Credir bod partïon yn gysylltiedig os oes gan un parti y gallu i reoli'r parti arall neu ddylanwadu yn sylweddol ar y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

PARTNERIAETHAU PREIFAT CYHOEDDUS (PPC) - Menter ar y cyd lle bydd partner sector preifat yn cytuno i roi gwasanaethau i, neu ar ran sefydliad sector cyhoeddus. Mae Cynllun Ariannu Preifat yn fath o PPC.

POLISÏAU CYFRIFO - Yr egwyddorion, y seiliau, y confensiynau, y rheolau a'r arferion penodol a gymhwysir gan y Cyngor wrth baratoi a chyflwyno ei ddatganiadau ariannol.

PRAESEPT - Yr ardoll y bydd awdurdodau praeseptio yn ei chodi ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm gan drethdalwyr y cyngor ar eu rhan.

PRYDLES - Cytundeb pan fo'r prydleswr yn rhoi'r hawl i'r prydlesai ddefnyddio ased am gyfnod, yn gyfnewid am daliad neu gyfres o daliadau.

PRYDLES ARIANNOL - Prydles sy'n trosglwyddo bron y cyfan o'r risgiau a'r gwobrau sy'n gysylltiedig â bod yn berchen ar ased i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL - Prydles pan fo perchnogaeth yr ased anghyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF - Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Cyngor yn bwriadu eu gweithredu mewn cyfnod penodedig.

RHESTRAU EIDDO - Yr eitemau hynny o ddeunyddiau crai ac o gyflenwadau y mae'r Awdurdod wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal ganddynt yn y disgwyl y bydd iddynt ddefnydd yn y dyfodol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN - Rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun sydd wedi eu mesur yn defnyddio'r dull rhagamcanu unedau yn adlewyrchu'r buddiannau y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu am wasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TÂL - Bydd pob swm sy'n cael ei dalu neu ei dderbyn gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (os yw'r symiau hynny yn berthnasol i dreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau sy'n cael eu derbyn, ac eithrio mewn arian parod.

TRAFODION PARTION CYSYLLTIEDIG - Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu unrhyw drafodion pwysig rhwng yr Awdurdod a phartïon cysylltiedig i sicrhau bod budd-ddeiliaid yn ymwybodol pan fydd y trafodion hyn yn digwydd a swm a goblygiadau hynny.

TREFNIADAU ASIANTAETHOL - Trefniant rhwng dau sefydliad pan fydd un yn gweithredu fel asiant, yn casglu arian ar ran y llall, ac yna'n talu'r arian iddo.. Enghraifft o hyn yw

casgliadau Ardrethi Annomestig Cenedlaethol, pan fo’r Cyngor yn gweithredu fel yr asiant bilio ar ran llywodraeth ganolog, yn casglu arian gan dreth dalwyr ar ran llywodraeth ganolog ac yna talu’r arian hwnnw yn ei flaen iddynt.

TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH - Mae cytundeb consesiwn gwasanaeth yn gyffredinol yn golygu y bydd y rhoddwr (corff sector cyhoeddus fel arfer) yn cyfleu i’r gweithredwr (endid sector preifat fel arfer), am gyfnod y consesiwn, yr hawl i ddarparu gwasanaethau sy’n rhoi mynediad i’r cyhoedd i gyfleusterau economaidd a chymdeithasol mawr.

Y FANTOLEN - Datganiad ynglŷn ag asedau, dyledion a chronfeydd wrth gefn a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifo.

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol – **Cyngor Sir Ddinbych**

Blwyddyn archwilio: 2016-17

Dyddiad cyhoeddi: Medi 2017

Cyfeirnod y ddogfen: 486A2017

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o'r gwaith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi sut y disgwylir i awdurdodau cyhoeddus ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saenseg. This document is also available in English.

Cyflawnwyd y gwaith gan dîm a oedd yn cynnwys Anthony Veale, Michelle Phoenix, Gareth Evans a thîm archwilio Cyngor Sir Ddinbych.

Cynnwys

Mae'r ddogfen hon yn crynhoi casgliadau archwiliad 2016-17. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar eich datganiadau ariannol. Ceir rhai materion y mae angen rhoi gwybod i chi amdanynt cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad cryno

Cyflwyniad 4

Statws yr archwiliad 4

Adroddiad archwilio arfaethedig 4

Materion pwysig sy'n codi o'r archwiliad 5

Annibyniaeth a gwrthrychedd 6

Atodiadau

Atodiad 1 – llythyr sylwadau terfynol 7

Atodiad 2 – adroddiad archwilio arfaethedig Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych 10

Atodiad 3 – crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft y dylid eu dwyn i sylw'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol 12

Adroddiad cryno

Cyflwyniad

1 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am roi barn ynghylch pa un a yw'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2017 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

2 Nid ydym yn ceisio cael sicrwydd llwyr bod y datganiadau ariannol wedi'u datgan yn gywir, ond rydym yn mabwysiadu'r cysyniad o berthnasedd. Wrth gynllunio a chynnal yr archwiliad, rydym yn ceisio nodi camddatganiadau perthnasol yn eich datganiadau ariannol, hynny yw, y rhai hynny a allai gamarwain rhywun sy'n darllen y cyfrifon.

3 Y symiau meintiol yr ydym yn eu defnyddio i farnu bod camddatganiadau o’r fath yn berthnasol i’r Cyngor yw £3.336 miliwn ar gyfer eitemau incwm a gwariant a balansau cyfalaf gweithio, a £3.336 miliwn ar gyfer balansau eraill. Gall materion ansoddol penodol, megis gofynion cyfreithiol a rheoleiddiol a sensitifrwydd gwleidyddol, hefyd effeithio ar pa un a fyddwn yn barnu bod eitem yn berthnasol ai peidio.

4 Yn unol â Safon Archwilio Ryngwladol (ISA) 260, mae’n ofynnol inni roi gwybod i'r rheini sy'n gyfrifol am lywodraethu corff am faterion penodol sy'n codi o'r archwiliad o'r datganiadau ariannol, a hynny mewn da bryd er mwyn iddynt gymryd camau priodol.

5 Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu’r materion sy'n codi o'r archwiliad o ddatganiadau ariannol y Cyngor ar gyfer 2016-17 y mae angen rhoi gwybod amdanynt o dan safon ISA 260 er mwyn iddynt gael eu hystyried.

Statws yr archwiliad

6 Daeth y datganiadau ariannol drafft ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2017 i law ar 13 Mehefin 2017, 17 diwrnod cyn y dyddiad terfyn y cytunwyd arno, sef 30 Mehefin 2017. Rydym wedi cwblhau'r gwaith archwilio i raddau helaeth erbyn hyn.

7 Rydym yn rhoi gwybod i chi am y materion pwysicaf sy'n codi o'r archwiliad, a'r rheini'n faterion yr ydym yn credu y dylech eu hystyried cyn cymeradwyo'r datganiadau ariannol. Mae'r tîm archwilio eisoes wedi trafod y materion hyn â swyddogion y Cyngor, gan gynnwys y Prif Gyfrifydd a'r Pennaeth Cyllid.

Adroddiad archwilio arfaethedig

8 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar y datganiadau ariannol pan fyddwch wedi darparu Llythyr Sylwadau i ni sy'n seiliedig ar y llythyr a geir yn Atodiad 1.

9 Ceir copi o’r adroddiad archwilio arfaethedig yn Atodiad 2.

Materion pwysig sy'n codi o'r archwiliad

Camddatganiadau nas cywirwyd

10 Nid oes unrhyw gamddatganiadau yn y datganiadau ariannol nad ydynt wedi'u cywiro.

Camddatganiadau a gywirwyd

11 Ceir camddatganiadau a gywirwyd gan y rheolwyr, ond rydym o'r farn y dylid eu dwyn i'ch sylw oherwydd eu bod yn berthnasol i'ch cyfrifoldebau chi o ran y broses adrodd ariannol. Fe'u nodir, ynghyd ag esboniadau, yn Atodiad 3.

Materion pwysig eraill sy'n codi o'r archwiliad

12 Yn ystod yr archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion ansoddol a meintiol sy'n gysylltiedig â'r cyfrifon ac yn rhoi gwybod i chi am unrhyw faterion pwysig sy'n codi. Eleni, cododd rhai materion yn y meysydd a ganlyn:

- **Nid oes gennym unrhyw bryderon ynghylch agweddau ansoddol ar eich arferion cyfrifyddu na'ch adroddiadau ariannol.**

  Canfuwyd bod yr wybodaeth a ddarparwyd yn berthnasol, yn ddibynadwy, yn gymaradwy, yn sylweddol ac yn hawdd ei deall. Daethom i'r casgliad bod y polisïau a'r amcangyfrifon cyfrifyddu yn briodol a bod datgeliadau'r datganiad ariannol yn ddiduedd, yn deg ac yn glir.
- **Ni chafwyd unrhyw anawsterau sylweddol yn ystod yr archwiliad**. Darparwyd gwybodaeth i ni yn brydlon ac yn hwylus, ac ni chafwyd unrhyw gyfyngiadau ar ein gwaith
- **Ni chafodd unrhyw faterion pwysig eu trafod â'r rheolwyr, na'u trafod mewn gohebiaeth â'r rheolwyr, y mae angen i ni roi gwybod i chi amdanynt.**
- **Ceir materion pwysig eraill o ran goruchwylio'r broses adrodd ariannol y mae angen i ni roi gwybod i chi amdanynt.**

  Y gofrestr asedau sefydlog – mae'r Cyngor yn dal i gadw taenlenni cymhleth i ategu'r asedau sefydlog a ddatgelir yn y datganiadau ariannol. Fel y dywedwyd mewn adroddiadau blaenorol, mae taenlenni'r gofrestr asedau sefydlog yn cael eu cynnal yn dda ac maent yn ategu'r gwaith o baratoi'r datganiad cyfrifon. Fodd bynnag, rydym yn dal i gredu y dylai'r Cyngor flaenoriaethu buddsoddi mewn cofrestr asedau sefydlog integredig a fyddai'n ategu proses symlach o gau'r cyfrifon, yn hwyluso'r ymarferion prisio blynyddol ac yn gwella'r cysylltiadau rhwng y swyddogaeth gyfrifyddu (yr Adran Gyllid) a'r swyddogaeth stiwardio a gyflawnir gan y Gwasanaethau amrywiol.

Dylai'r angen i gau cyfrifon yr awdurdodau lleol yn gynt mewn blynyddoedd i ddod fod yn ffactor bwysig a fydd yn llywio ystyriaethau'r Cyngor. Rydym yn deall bod rhywfaint o oedi wedi bod yn gweithredu'r gofrestr asedau sefydlog newydd oherwydd bod y Cyngor hefyd yn ystyried ei opsiynau ar gyfer system cyfriflyfr cyffredinol newydd. Fodd bynnag, rydym yn ailadrodd yr argymhelliad a wnaed gennym yn 2014-15 a 2015-16 y dylai'r Cyngor ystyried hyn yn y dyfodol.

Prisiadau asedau sefydlog - yn Atodiad 3, amlinellir manylion y newidiadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft ar ôl ein harchwiliad. Mae'r newidiadau pwysicaf yn ymwneud ag ailbrisio asedau sefydlog yn ystod y flwyddyn, h.y. cyfrifo'r ailbrisiadau a'r driniaeth gyfrifyddu a ddefnyddiwyd i gynnwys yr ailbrisiadau hyn yn y datganiadau ariannol. I wella'r broses, rydym yn argymell:

– bod Prisiwr y Cyngor yn ymgymryd â'r ymarfer prisio yn gynharach (cyn diwedd y flwyddyn).
– bod yr Adran Gyllid yn adolygu'r prisiadau i sicrhau eu bod yn ymddangos yn rhesymol.
– bod yr ailbrisiadau'n destun archwiliad ariannol cynharach (cyn diwedd y flwyddyn yn ddelfrydol). O gwblhau a gwirio'r ymarfer prisio'n gynharach, ac o gynnal archwiliad allanol yn gynharach, bydd hefyd yn helpu i fodloni'r gofyniad i gau'r datganiadau ariannol yn gynharach. Bydd y gofyniad hwn yn dechrau effeithio ar gyfrifon 2018-19.

- **Ni wnaethom nodi unrhyw wendidau sylweddol yn eich rheolaethau mewnol**.
- **Nid oes unrhyw faterion eraill y mae'n ofynnol i ni roi gwybod i'r rheini sy'n gyfrifol am lywodraethu amdanynt yn unol â'r safonau archwilio.**

Annibyniaeth a gwrthrychedd

13 Fel rhan o'r broses o gwblhau'r archwiliad, mae'n ofynnol i ni roi sylwadau i chi ar ein hannibyniaeth. Ac eithrio un aelod staff, gallwn gadarnhau nad ydym yn gwybod am unrhyw fygythiadau i annibyniaeth Archwilydd Cyffredinol Cymru nac i annibyniaeth staff neu gontractwyr sy'n gweithredu ar ei ran.

14 O ran yr eithriad a nodir uchod, mae gan un aelod o'r tîm archwilio gysylltiadau ag aelod o staff y Cyngor. Felly, rydym wedi cymryd camau ychwanegol i ddiogelu ein hannibyniaeth a'n gwrthrychedd.

15 Felly, rydym wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol ac, yn ein barn broffesiynol ni, rydym yn annibynnol ac ni chafodd ein gwrthrychedd ei beryglu.

Atodiad 1

Llythyr sylwadau terfynol

Cyngor Sir Ddinbych

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

27 Medi 2017

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2016-17

Darperir y llythyr hwn mewn perthynas â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2017 er mwyn mynegi barn ar ba mor gywir a theg ydynt.

Ar ôl gwneud ymholiadau a oedd yn ddigonol yn ein barn ni, rydym yn cadarnhau, hyd at eithaf ein gwybodaeth a'n cred, bod modd i ni gyflwyno'r sylwadau a ganlyn i chi.

Sylwadau'r rheolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau o ran yr hyn a ganlyn:

- paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol; yn arbennig, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun teg a chywir yn unol â hynny;
- cynllunio, gweithredu, cynnal ac adolygu'r rheolaethau mewnol i atal ac i ganfod twyll a gwallau.

Yr wybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu'r hyn a ganlyn i chi:

- Mynediad llawn at:
  - yr holl wybodaeth yr ydym yn gwybod amdani sy'n berthnasol i'r gwaith o baratoi'r datganiadau ariannol, fel llyfrau cyfrifon a dogfennau ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
  - yr wybodaeth ychwanegol yr ydych wedi gofyn i ni ei darparu at ddibenion yr archwiliad;

  - mynediad dirwystr at yr aelodau staff hynny yr oeddech yn tybio ei bod yn angenrheidiol cael tystiolaeth ganddynt ar gyfer yr archwiliad.
- Canlyniadau ein hasesiad o’r risg y gallai’r datganiadau ariannol fod wedi eu camddatgan yn sylweddol o ganlyniad i dwyll.
- Gwybodaeth am dwyll neu dwyll a ddrwgdybir yr ydym yn gwybod amdano ac sy’n effeithio ar Gyngor Sir Ddinbych ac yn ymwneud â:
  - rheolwyr;
  - cyflogeion sy'n chwarae rôl bwysig o ran rheolaeth fewnol; neu
  - eraill lle gallai'r twyll effeithio'n sylweddol ar y datganiadau ariannol.
- Gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu dwyll a ddrwgdybir, sy’n effeithio ar y datganiadau ariannol, a fynegwyd gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill.
- Gwybodaeth am bob achos yr ydym yn gwybod amdano lle na chydymffurfiwyd â deddfau neu reoliadau, neu lle ceir amheuaeth na chydymffurfiwyd â nhw, ac y dylid ystyried eu heffaith wrth baratoi’r datganiadau ariannol.
- Manylion yr holl bartïon perthnasol a holl gysylltiadau a thrafodion partïon perthnasol yr ydym yn gwybod amdanynt.

Sylwadau ar y datganiadau ariannol

Cafodd yr holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau eu cofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu a’u mynegi yn y datganiadau ariannol.

Mae’r rhagdybiaethau sylweddol a ddefnyddiwyd i wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, gan gynnwys y rheini a fesurir yn ôl gwerth teg, yn rhesymol.

Cafodd cysylltiadau a thrafodion partïon perthnasol eu datgelu’n briodol, ac fe gyfrifwyd amdanynt yn briodol.

O ran pob digwyddiad a gododd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen ei ddatgelu neu wneud addasiad ar ei gyfer, cafodd ei ddatgan neu gwnaed addasiad ar ei gyfer.

Cafodd pob achos gwirioneddol neu bosibl o ymgyfreitha a phob hawliad yr ydym yn gwybod amdano ac y dylid ei ystyried wrth baratoi’r datganiadau ariannol ei ddatgelu i’r archwilydd, ac fe gafodd ei ddatgelu neu fe gyfrifwyd amdano yn unol â’r fframwaith adroddiadau ariannol perthnasol.

Nid oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau, yn y datganiadau ariannol. Nid oes unrhyw gamddatganiadau yn y datganiadau ariannol nad ydynt wedi'u cywiro.

Sylwadau gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Rydym yn cydnabod bod y rheolwyr wedi trafod y sylwadau a wnaed ganddynt uchod â ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb ni o ran paratoi datganiadau ariannol cywir a theg yn unol â'r fframwaith adroddiadau ariannol perthnasol. Bu i Gyngor Sir Ddinbych gymeradwyo datganiadau ariannol 2016-17 ar 27 Medi 2017.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd pob cam y dylem fod wedi'i gymryd i sicrhau ein bod yn gwybod am unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i gadarnhau ei bod wedi'i rhannu â chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom ni, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn gwybod amdani.

Llofnodwyd gan:	Llofnodwyd gan:
Richard Weigh (Swyddog A151)	Y Cynghorydd Barry Mellor
Dyddiad: 27 Medi 2017	Dyddiad: 27 Medi 2017

Atodiad 2

Adroddiad archwilio arfaethedig Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych a'r nodiadau cysylltiedig ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2017 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai.

Y fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd wrth baratoi’r datganiadau yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2016-17 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Priod gyfrifoldebau’r swyddog ariannol cyfrifol ac Archwilydd Cyffredinol Cymru

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o’r Cyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon ar dudalen 8, y swyddog ariannol cyfrifol sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon sy'n rhoi darlun cywir a theg.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Yn unol â’r safonau hynny, mae’n ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol y Cyngor Adrodd Ariannol ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o’r datganiadau cyfrifyddu

I gyflawni archwiliad, rhaid cael gafael ar dystiolaeth ddigonol o’r symiau a’r datgeliadau a geir yn y datganiadau ariannol a’r nodiadau cysylltiedig er mwyn rhoi sicrwydd rhesymol na cheir unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol na’r nodiadau cysylltiedig, boed drwy dwyll neu amryfusedd. Mae hyn yn cynnwys asesu a yw’r polisïau cyfrifyddu’n briodol ar gyfer amgylchiadau Cyngor Sir Ddinbych ac a ydynt wedi’u rhoi ar waith yn gyson a’u datgelu’n ddigonol, pa mor rhesymol yw’r amcangyfrifon cyfrifyddu arwyddocaol a wnaed gan y swyddog ariannol cyfrifol, a diwyg cyffredinol y datganiadau ariannol a'r nodiadau cysylltiedig.

Rwyf hefyd yn darllen yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol a geir yn yr Adroddiad Naratif a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol i bennu anghysondebau perthnasol â’r datganiadau ariannol a’r nodiadau cysylltiedig a archwiliwyd ac i bennu unrhyw wybodaeth y mae’n ymddangos ei bod yn sylweddol anghywir ar sail yr wybodaeth a gafodd ei chaffael gennyf wrth gyflawni’r archwiliad, neu’n sylweddol anghyson â’r wybodaeth honno. Os ydwyf yn dod i wybod am unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol, rwy’n ystyried y goblygiadau i’m hadroddiad.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych

Yn fy marn i, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2017 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2016-17.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif yn gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd o ran y materion a ganlyn yr wyf yn rhoi adroddiad i chi amdanynt os ydwyf yn credu:

- na chafodd cofnodion cyfrifyddu digonol eu cadw;
- nad yw'r datganiadau cyfrifyddu'n cyd-fynd â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- nad yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cydymffurfio â'r canllawiau.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Rwy'n ardystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ddinbych yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Dros ac ar ran

Huw Vaughan Thomas	24 Heol y Gadeirlan
Archwilydd Cyffredinol Cymru	Caerdydd
	CF11 9LJ

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Cyngor Sir Ddinbych sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Atodiad 3

Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft y dylid eu dwyn i sylw'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Yn ystod ein harchwiliad, nodwyd y camddatganiadau a ganlyn. Mae'r rheolwyr wedi eu cywiro, ond rydym yn tybio y dylid eu dwyn i'ch sylw gan eu bod yn berthnasol i'ch cyfrifoldebau o ran y broses adrodd ariannol.

Arddangosyn 1: crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
£4,059,000 (net)	**Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar** Gwnaed cynnydd o £4,333,000 i Werth Llyfr Gros yr Asedau Dros Ben a gwnaed gostyngiad o'r un swm i werth Anheddau'r Cyngor er mwyn rhoi cyfrif am y camau i drosglwyddo nifer o asedau cyfredol ac asedau newydd nad oeddent yn weithredol ar 31 Mawrth 2017. Mae'r addasiad hwn wedi effeithio ar y meysydd a ganlyn yn natganiadau ariannol 2016-17: • Y Fantolen • Nodyn 15 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	Sicrhau bod yr asedau'n cael eu dosbarthu yn unol â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.
£4,009,000 (net)	**Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar** Gwnaed cynnydd o £9,139,000 i werth tir ac adeiladau eraill, gwnaed gostyngiad o £12,949,000 i werth asedau sy'n cael eu hadeiladu, a gwnaed gostyngiad o £199,000 i'r gronfa ailbrisio wrth gefn er mwyn cydnabod bod ased yn dod yn weithredol ac ystyried ailbrisiad yr ased hon. Gwnaed cynnydd cyfatebol i Gost Gwasanaethau. Nid yw hyn yn cael unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor gan fod yr addasiad wedi'i drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae hyn wedi effeithio ar y meysydd a ganlyn: • Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr • Y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn • Y Fantolen • Y Datganiad Llif Arian • Y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid	Sicrhau bod y driniaeth gyfrifyddu'n cydymffurfio â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
	Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar (parhad) • Nodyn 7 Nodyn ar y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 8 Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Incwm yn ôl eu natur • Nodyn 9 Addasiadau i'r Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan y Rheoliadau • Nodyn 15 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar • Nodyn 25 Cronfeydd na ellir eu defnyddio • Nodyn 26 Datganiad llif arian - gweithgareddau gweithredol	Sicrhau bod y driniaeth gyfrifyddu'n cydymffurfio â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.
£1,804,000	**Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar** Gwneud gostyngiad o £1,804,000 i brisiad Tir ac Adeiladau Eraill i gyfrif am wall ym mhrisiad ysgol a symudiad cyfatebol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (£299,000) a'r gronfa ailbrisio wrth gefn (£1,505,000). Nid yw hyn yn cael unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor gan fod yr addasiad wedi'i drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae'r addasiad hwn wedi effeithio ar y meysydd a ganlyn: • Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr • Y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn • Y Fantolen • Y Datganiad Llif Arian • Y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 7 Nodyn ar y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 8 Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Incwm yn ôl eu natur • Nodyn 9 Addasiadau i'r Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan y Rheoliadau • Nodyn 15 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar • Nodyn 25 Cronfeydd na ellir eu defnyddio • Nodyn 26 Datganiad llif arian - gweithgareddau gweithredol	Sicrhau bod prisiadau cywir yn cael eu defnyddio ar gyfer yr asedau yn unol â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
£738,000	**Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar** Gwnaed addasiad i gywiro camgymeriad o ran dosrannu’r gost wrth werthu rhan o ased. O ganlyniad i'r cywiriad hwn, mae'r golled wrth werthu wedi gostwng £738,000 (o £967,000 i £229,000). Mae'r addasiad hwn wedi effeithio ar y meysydd a ganlyn: • Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr • Y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn • Y Fantolen • Y Datganiad Llif Arian • Y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 7 Nodyn ar y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 8 Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Incwm yn ôl eu natur • Nodyn 9 Addasiadau i'r Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan y Rheoliadau • Nodyn 10 Gwariant Gweithredol Arall • Nodyn 15 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar • Nodyn 25 Cronfeydd na ellir eu defnyddio • Nodyn 26 Datganiad llif arian - gweithgareddau gweithredol	Sicrhau bod prisiad yr ased wedi'i gymhwyso'n gywir i bob elfen o’r tir a gadwyd, y tir a feddiannwyd a’r tir a werthwyd yn unol â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.
£405,000 (£157,000 ar ôl cymhwyso’r ffactor addasu tai cymdeithasol)	**Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar** Cafodd prisiad Anheddau'r Cyngor ei ostwng £157,000 i gywiro gwall yn y cyfrifiad a ddefnyddiwyd i gyfrif elfen o ailbrisiad anheddau'r Cyngor. Nid yw hyn yn cael unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor. Mae'r addasiad hwn wedi effeithio ar y meysydd a ganlyn yn natganiadau ariannol 2016-17: • Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr • Y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn • Y Fantolen • Nodyn 15 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar • Nodyn 25 Cronfeydd na ellir eu defnyddio	Sicrhau bod holl anheddau'r cyngor yn cael eu prisio'n gyson ac yn unol â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
£211,000 (net)	**Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar** Gwnaed addasiad i ddileu pob rhan o eiddo a werthwyd yn ystod y flwyddyn o'r asedau sefydlog. Mae hyn wedi gostwng yr enillion a nodwyd wrth werthu'r eiddo. Mae'r addasiad hwn wedi effeithio ar y meysydd a ganlyn yn natganiadau ariannol 2016-17: • Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr • Y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn • Y Fantolen • Y Datganiad Llif Arian • Y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 7 Nodyn ar y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 8 Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Incwm yn ôl eu natur • Nodyn 9 Addasiadau i'r Sail Gyfrifyddu a'r Sail Gyllido o dan y Rheoliadau • Nodyn 10 Gwariant Gweithredol Arall • Nodyn 15 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar • Nodyn 25 Cronfeydd na ellir eu defnyddio • Nodyn 26 Datganiad llif arian - gweithgareddau gweithredol	Sicrhau bod y driniaeth gyfrifyddu'n cyd-fynd â gofynion y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.
£5,127,000 naratif	**Ardrethi Annomestig Cenedlaethol** Gwnaed addasiad naratif i gyfanswm y gwerth ardrethol ar ddiwedd y flwyddyn a ddatgelwyd yn Nodyn 14 Ardrethi Annomestig Cenedlaethol.	Cywiro datgeliad naratif Nodyn 14 o ran Ardrethi Annomestig Cenedlaethol.

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
Amrywiol	Gwnaed nifer o fân newidiadau, newidiadau naratif, newidiadau diwyg a newidiadau eraill i'r cyfrifon. Y datgeliadau yr effeithiwyd arnynt oedd: • Yr Adroddiad Naratif • Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr • Y Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn • Y Fantolen • Y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Y Datganiad Llif Arian • Y Polisïau Cyfrifyddu • Nodyn 4 Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y dyfodol a ffynonellau pwysig eraill o ansicrwydd o ran amcangyfrifon • Nodyn 7 Nodyn ar y Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Cyllid • Nodyn 8 Dadansoddiad o'r Gwariant a'r Incwm yn ôl eu natur • Nodyn 15 Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar • Nodyn 23 Symudiadau yn y Cronfeydd a Glustnodwyd • Nodyn 25 Cronfeydd na ellir eu defnyddio • Nodyn 26 Datganiad llif arian - gweithgareddau gweithredol • Nodyn 29 Trefniadau partneriaeth • Nodyn 32 Tâl swyddogion • Nodyn 35 Partïon cysylltiedig • Nodyn 40 Rhwymedigaethau digwyddiadol • Y Cyfrif Refeniw Tai	Sicrhau cydymffurfiaeth lwyr â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol, sicrhau cywirdeb o ran diwyg y cyfrifon yn unol â'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol, a gwella neu gywiro datgeliadau naratif.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone.: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales
Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y cyfarfod:	27 Medi 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Lisa Lovegrove – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr Adroddiad:	Lisa Lovegrove – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl:	Diweddariad Archwilio Mewnol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar gynnydd diweddaraf Archwilio Mewnol o ran ei ddarpariaeth gwasanaeth, y ddarpariaeth sicrwydd, yr adolygiadau a gwblhawyd, y perfformiad a'r effeithiolrwydd o ran hybu gwelliant.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth am waith a wnaed gan Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n caniatáu i'r Pwyllgor fonitro perfformiad a chynnydd Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodebau o adroddiadau Archwilio Mewnol fel y gall y Pwyllgor dderbyn sicrwydd ar wasanaethau a meysydd corfforaethol eraill y Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad, yn asesu cynnydd a pherfformiad Archwilio Mewnol, ac yn penderfynu a oes angen sicrwydd pellach ar adroddiadau archwilio.

4. Manylion am yr adroddiad

Mae manylion llawn yn yr adroddiad diweddaru amgaeedig.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r asesiad o Effaith ar Les?

Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn wneud i'w lleihau?

Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

Denbighshire Internal Audit Services
Caledfryn, Smithfield Road, Denbigh LL16 3RJ

Corporate Governance Committee Update

September 2017

Introduction

1. This report provides an update on Internal Audit's latest progress in terms of its service delivery, assurance provision, reviews completed, performance and effectiveness in driving improvement.

2. The report provides an update as at September 2017 on:

   - Internal Audit reports recently issued
   - Follow up of previous Internal Audit reports
   - Progress on Internal audit work to date in 2017-18
   - A summary of upcoming Internal Audit projects
   - Internal Audit performance standards.

Internal Audit reports recently issued

3. The following section provides an overview of recent Internal Audit reports, including the overall Assurance Rating and the number of Risks/Issues raised in the report's action plan.

Definitions of Assurance Rating

Green	High Assurance	Risks and controls well managed and objectives being achieved
Yellow	Medium Assurance	Minor weaknesses in management of risks and/or controls but no risk to achievement of objectives
Amber	Low Assurance	Significant weaknesses in management of risks and/or controls that put achievement of objectives at risk
Red	No Assurance	Fundamental weaknesses in management of risks and/or controls that will lead to failure to achieve objectives

Definitions of Risks/Issues

Green	Low	Advisory issues discussed with managers during the audit and not included in audit reports and action plans
Yellow	Moderate	Operational issues that are containable at service level
Amber	Major	Corporate, strategic and/or cross-service issues potentially requiring wider discussion at SLT and/or CET
Red	Critical	Significant issues to be brought to the attention of SLT, CET, Cabinet Lead Members and Corporate Governance Committee

Corporate Priority Assurance: Modernising the Council – September 2017

Medium Assurance	
2	Moderate Risks/Issues
0	Major Risks/Issues
0	Critical Risks/Issues

4. The results of our review support the main conclusions outlined in the Programme's final tranche report, namely that over the life of the 2012-17 Corporate Plan, the Council has:

   - progressed its Modernisation agenda in line with the original aspirations, making a positive contribution to the agreed objectives and desired benefits;
   - delivered a range of valued projects;
   - saved money; and
   - created a more modern environment to that in existence at the start of the Programme.

5. It is clear that the Council has modernised over the life of its last Corporate Plan, with particular highlights including:

   - The centralised mailroom allows staff to receive post electronically, which reduces the use of paper and improves information security.
   - The roll out of the EDRMS system to 80% of Pc users across the Council has reduced data duplication and improved staff mobility as staff do not need to be near paper files.
   - Several upgrades of key IT systems and hardware that help support and facilitate a modern, flexible workforce. Examples include Citrix Access Gateway (CAG i.e. remote access), a county wide desktop refresh and the email migration from Lotus Notes to Microsoft Outlook.
   - The Council's new telephony system facilitates a more mobile, flexible workforce as well as better customer services.

6. Despite these successes, we agree with the programme closure review that the absence of robust baselines for performance has made it difficult to clearly identify the full extent of improvement over the period. These should have been outlined at the start of the programme.
7. We consider there is also scope for the Council to improve the way in which success criteria for its priority outcomes are measured going forward. Some indicators of performance did not capture all activities linked to the specific modernisation priority outcomes, owing mainly to the fact that they had been established in 2012 and not revisited in any depth since. In light of the current work in developing the new Corporate Plan and its priorities, there is an opportunity for the Council to consider how success criteria will be measured from the outset and revisit this periodically to ensure that all activities in support of its priorities are identified and opportunities to demonstrate and expand on achievements are realised.
8. Our review also identified some inaccuracies in the performance data submitted against this priority regarding office space occupancy and carbon emissions, with ownership and responsibility for providing this information unclear. There is also little evidence of validation checks being undertaken, which may have perpetuated the issue. We have identified similar issues regarding accuracy and validation of performance data during some of our other recent reviews, which indicates a need for more robust scrutiny and checks corporately of performance data submitted by services.
9. Nevertheless, the Modernisation programme has successfully delivered 18 projects in total which support the Council's priority in this area. Where some projects have not been delivered as planned, we are satisfied that a clear rationale and justification for project merger, transfer or closure is evident. There has also been significant financial savings as a result of the modernisation agenda, in the region of £2.2m expected by the end of 2017/18, as well as for example more rationalised office building stock, an overall reduction in paper waste and significantly less business miles travelled by staff.
10. To conclude, we have identified two moderate risk issues which require management attention relating to the ways performance against outcomes is measured, and the accuracy of performance data verified; rather than the overall achievement of the modernisation priority. Now is an ideal time to address these issues as part of the new corporate planning process which is

currently underway. Based on the results of our review, we are able to provide a medium assurance rating overall.

High Corporate Risk – August 2017

High Assurance	
0	Moderate Risks/Issues
0	Major Risks/Issues
0	Critical Risks/Issues

11. Overall, our review concludes that within the scope of our audit effective controls are in place to manage these corporate risks. Our testing did highlight the need for a review of the Corporate Risk Register in some areas as certain controls and details listed were out of date; however, since the completion of our review this has been addressed. We are therefore able to provide a high assurance rating for this review.

Corporate Priority Assurance: Improving Our Roads – September 2017

Medium Assurance	
2	Moderate Risks/Issues
0	Major Risks/Issues
0	Critical Risks/Issues

12. Our review concludes that in the main the Council can effectively demonstrate delivery of its key outcome in relation to its 'Improving our Roads' priority. However, we have identified a small number of areas for improvement regarding the overall transparency of some performance figures reported, which need to be addressed going forward.

13. Despite funding pressures, the Council has successfully achieved and exceeded its commitment to maintain the levels of additional investment for road improvements, in the region of £10.4 million, over the duration of the Corporate Plan.

14. Further, there are robust arrangements in place to develop the annual programme of road maintenance works. A risk based approach is used in order to assess the best use of available resources. Activities forming part of this process include: consultation with member area groups to identify local concerns, use of data from both internal and externally generated road condition surveys, as well as final site visits. This information is collated and risk assessed in order to identify a comprehensive list of priority maintenance schemes for the year.

15. Despite this discernible success, our review has identified some inaccuracies in the performance figures reported for delivery of the annual maintenance programme. The omission of schemes that are carried forward from one period to the next from completion totals has resulted in a better performance position

being reported than was actually achieved. We consider this is in part a consequence of insufficient challenge of performance figures submitted within the Service, therefore a more robust checking process of this nature is advisable. It may also be appropriate to review the current performance thresholds in this area to ensure that while ambitious, they are achievable for the Service.

16. There are two independent road condition surveys commissioned annually by the Council which accurately assess both the sub-surface deterioration of the road as well as its risk with regards vehicle slippage and skidding. The Council reports performance based on the data collected from one of the surveys to give an indication of the percentage of roads classed as being in a poor condition. This measure is also one of the national public accountability measures (PAMs) reported to Welsh Government, and forms part of the Local Government Performance Improvement Framework.

17. Over the period of the Corporate Plan, the results of this measure do demonstrate an overall improvement in the condition of the Council’s roads, which is undoubtedly a positive achievement with regards to this priority. However, the survey results relate to the Council’s main and secondary roads which only equate to approximately half of its overall network. Smaller rural roads and those within town centres and housing estates are not surveyed in this way, so are not included in these performance results.

18. It should be noted that data on the condition of the entire network is collected and utilised by the Service to develop and inform the annual maintenance programme, but it does not form part of the suite of indicators and measures monitoring performance in this area. Nor has this information until recently been used to identify any trends in overall network condition over a period of time, which would be useful in this context.

19. When the Corporate Plan was originally developed, the Service identified several one-off activities that would each contribute to the overall achievement of the ‘Improving Our Roads’ priority. Our review confirmed that all had been completed within the required timescales and before the end of March this year.

20. Further, the Council has successfully implemented a programme of dropped kerbs in prioritised locations across the county; a key commitment outlined for this priority. Whilst achieving what was set out in this area over the life of the Corporate Plan, it should be noted that there is an ongoing and growing demand on the Service for further dropped kerb schemes. In light of the Well

Being for Future Generations Act (WBFGA) and the legal obligation that is now on public bodies to improve the social, economic, environmental and cultural well-being of Wales, work of this nature should continue to effectively contribute to the Council achieving its well-being objectives.

21. Our review also noted that, despite reference being made in the Corporate Plan to the Council's winter maintenance arrangements and ensuring plans are in place to respond to unexpected conditions, little has been monitored to ensure performance in this area remains acceptable. We are however advised that the Service is currently reviewing its winter maintenance programme for 2017/18, to ensure that processes are effective and represent the most efficient use of resources. Since the completion of our review, the Service has introduced a new performance measure in this area and will now record the number of times that a gritting run was completed before the road temperature dropped below zero degrees.

22. To conclude, we have raised two moderate risk issues which require management attention, both of which relate to the way in which performance is reported and the transparency of the data submitted, rather than the service delivery itself. While there is a risk that the Council is reporting better performance in some areas than it has achieved in relation to this priority, we consider that the work undertaken and the controls in place are still sufficient to demonstrate delivery of its key outcome; 'residents and visitors to Denbighshire have access to a well-managed road network'. Therefore, within the scope of our review we are able to provide a medium assurance rating.

Document Retention – September 2017

Low Assurance	
1	Moderate Risks/Issues
3	Major Risks/Issues
0	Critical Risks/Issues

23. Overall, while there is evidence of good practice, significant weaknesses in the application of document retention schedules puts the Council at risk of breaching Principle 5 of the Data Protection Act 1998.

24. A significant amount of work has been undertaken to produce a comprehensive corporate retention schedule. It is regularly reviewed by an external consultant to ensure that the schedule is up to date and complying with legislative changes and is made available to staff on the intranet. However, we have concerns about how easy it is for employees to find.

25. Our survey of 24 staff, including 8 managers, highlighted an overall lack of awareness of the Council’s document retention arrangements, specifically:

- the corporate retention schedule;
- the relevant retention periods;
- the treatment of sensitive data; and
- whom to contact for data retention queries relating to electronic documents.

26. Our survey results indicates that the requirements of the corporate document retention schedule has not been applied across the Council. (See Risk/Issue 1).

27. The corporate document retention schedule is a comprehensive document, which is structured according to Council Services which guides staff to the relevant schedules for their Service. Further work is needed to improve the retention schedule document in terms of navigation and certain omissions (See Risk/Issue 2).

28. Testing of shared network drives revealed examples of documents being held for much longer than necessary, which goes against DPA, Principle 5. It is an individual’s responsibility to manage the information they create or handle and to make sure it aligns with the corporate document retention schedule. However, current controls are insufficient to make sure that this is happening routinely. (See Risk/Issue 3). We have raised awareness of the individual instances that we found with the relevant Managers.

29. We recognise that the Business Information Team is currently targeting its efforts by working closely with teams within Community Support Services and Education & Children’s Services (referred to as ‘Social Services’) to promote awareness of the retention periods for documents. Our testing concludes that this has been effective as ‘Social Services’ no longer use their shared network drive for recording service users’ information and use the ‘Paris’ system instead which has the functionality to apply retention periods (although this has yet to be activated).

30. The Council uses a number of IT software systems that do not have in-built document retention modules. While we accept that legacy systems such as the Payroll IT system does not have the option to purchase in-built retention modules; more recent acquisitions of IT systems have been made without giving due consideration to its ability to apply retention schedules. This goes against the IT Procurement Policy (See Risk/Issue 4)

31. There are good controls in place for the disposal of electronic documents held on tablet devices, e.g. iPads, provided to Members, as data is erased at the end of the Members' term. However, there is no guidance provided to the Members as part of their induction on how to handle paper based documents. This poses a risk that Members could hold commercially sensitive information without the necessary security provisions for storage and destruction.

32. It is worth noting that the Council is proactively preparing for the General Data Protection Regulation (due to come into force in May 2018) and officers are working on implementing the required controls. As part of this work, an Information Asset Register is being collated to collect information on personal data being held by the Council, which on completion may provide a means to manage key documents and identify those which are held longer than necessary.

33. While there is evidence of some good practice, we identified significant weaknesses in the application of document retention schedules as documents are being held for longer than necessary without justification. The Council is managing the risk of financial penalty associated with breaching the DPA by focusing resources on areas such as 'Social Services' which is more likely to handle sensitive personal information. However, other services which handle sensitive personal information have poor controls to ensure compliance, and in the event of an information security breach, this could cause distress to the people concerned and subsequent reputational damage to the Council as a result. Based on this, we give a 'low assurance' overall.

Action Plan

Audit Review of: Corporate Document Retention

Date: September 2017

Corporate Risk/Issue Severity Key	
0	**Critical** – Significant issues to be brought to the attention of SLT, CET, Cabinet Lead Members and Corporate Governance Committee
3	**Major** – Corporate, strategic and/or cross-service issues potentially requiring wider discussion at SLT and/or CET
1	**Moderate** – Operational issues that are containable at service level

Risk Issue 1	**The corporate retention policies and supporting guidance are not promoted or easy for employees to find, leading to general lack of awareness on its requirements. Failure to apply relevant retention periods goes against Principle 5 of the Data Protection Act (DPA).**
Background Detail	Our staff survey involving 24 Council employees, including 8 managers, established that awareness of the Corporate Retention Policy and the associated retention periods for documentation was as follows: – • 58% of staff and managers surveyed were aware of the retention periods for electronic documents. • Staff and managers were unaware of who to contact for queries relating to document retention. • 50% of staff and managers surveyed were aware of the corporate document retention policy but had not read the schedule. • Of the staff who had access to sensitive data, only 53% were aware of how to treat the data. The following weaknesses were also identified: – • The Corporate Retention Policy and the supporting policies are available to view on the Intranet but they are not easy to find. • Members were not made aware of the retention rules and supporting guidance as part of their induction training. In particular, how to handle the paper documents relating to Council business which may contain sensitive information relating to the Council. • When amendments are applied to the retention schedule, there is no communication with employees to raise their awareness. • Staff who are not aware of the corporate retention schedule may not be applying the relevant retention period and so breaching DPA, Principle 5.
Agreed Action	The Corporate Retention Schedule will be moved to a more accessible and prominent location on the Intranet. Awareness raising activities will be undertaken aimed at further promoting its use.

	The importance of retention will be included as part of the new e-learning module for the introduction of the General Data Protection Regulations. The importance of retention and the use of the schedule will be included in new starter employment packs and induction materials.	
Responsibility & Deadline	Business Information Team Manager	May 2018 & e-learning module by June 2018

Risk Issue 2	**Due to its length, the Corporate Retention Schedule is difficult for staff to use. The supporting policies for the retention schedule are outdated and need to be reviewed. This could lead to staff not applying the correct retention periods.**
Background Detail	Although progress has been made to have a corporate retention schedule in place for all services to refer to, the current retention policy is a large document and with over 300 pages it could be made easier to navigate. We recognise that the corporate retention schedule is subject to quarterly reviews by an external consultant, but we note a few instances where the schedule, and associated documents, need updating: - • The schedule does not currently cover: unsuccessful blue badge applications, retention periods for framework agreements, webcasts and other video recordings. • The Corporate Retention Schedule is not always clear as to what the retention periods are. Against some document types it states that they are to be 'archived' or 'to be kept up to date', but there is no specific period recorded in the schedule • The Corporate Retention Schedule does not provide a named contact for document retention queries. • The Networks Drive Policy (April 2014) does not reflect recent changes as the original purpose of the policy to remove access to the network drives after a certain period is no longer relevant. • The Paper Housekeeping Policy (January 2014) is out of date.
Agreed Action	Services will be encouraged to highlight any gaps in the Schedule. The Schedule will then be amended accordingly. The Schedule will be looked at to see if it could be transferred to a more useable format. A review of associated policies will be undertaken.

Responsibility & Deadline	All Services Business Information Team Manager	March 2018

<table>
<tr><td>Risk Issue 3</td><td>Documents are held for longer than necessary, some containing personal information, which breaches principle 5 of the Data Protection Act.</td></tr>
<tr><td>Background Detail</td><td>Testing of network drives identified the following: –

A number of files on network drives had not been accessed for a number of years, with several dating back 10 years ago.
Databases containing personal data such as names, addresses and ages were not secured e.g. with a password to restrict access to the data.
Databases were held on network drives that were no longer relevant for the needs of the service.
Files were held for longer than the specified retention period, for example:

Mileage forms dating back to 2006 where the current retention period is three years plus current.
Credit notes dating back to 2006 where the retention period is the current year plus six years.

Documents are saved in more than one location i.e. duplicated on shared network drives as well as on other DCC IT systems. Examples include: mileage forms held on a service network drive and on the payroll system; purchase orders and supporting invoices held on network drives as well as on ‘Proactis’ (Purchasing system). Associated costs to the Council for backing up data could be reduced if duplicate records were removed.

Risk Issue 4 below regarding IT systems without document retention functionality also contributes to the Council holding data for longer than necessary without justification.
It is an individual’s responsibility to manage the documents that they create or handle; however, lack of monitoring or enforcement of files held on networks drives means that there are is little control in place to ensure the data is only being held for the required period and for a justified reason. Our staff survey shows that housekeeping of electronic documents is a low priority; therefore, this situation is unlikely to improve unless there is a solution which is easy to apply with the support of senior management. </td></tr>
<tr><td>Agreed Action</td><td> A trawl of network drives will be undertaken and the results shared with Heads of Service for them to raise awareness of the issue with their teams.
A day will be identified and promoted as a “Tidy Denbighshire” day. Officers will be encouraged to allocate some time during this day to undertake housekeeping on their electronic files.
Monitoring of network drives will be undertaken on a regular basis and results communicated to services. </td></tr>
</table>

Responsibility & Deadline	Business Information Team Manager	May 2018

Risk Issue 4	**Several of the Council's IT systems do not have in-built system controls to ensure electronic documents are retained in-line with the Council's retention periods. The ICT Procurement Policy clearly prompts for consideration of document retention requirements; however, we are aware of a recent IT purchase that did not give it due consideration.**	
Background Detail	The Council uses a number of IT software systems without the functionality of a document retention/disposal module to ensure that documents are held for the required length of time in keeping with the retention schedule. For example: • The Payroll system is a legacy system and it keeps payroll data indefinitely as it does not have the functionality to automatically apply retention periods. This includes sensitive personal information (link to Risk Issue 3 above); • The recent purchase of 'Tascomi' system (covers Food Safety, Animal Health Licensing etc.) for the Planning and Public Protection Service did not consider document retention functionality as part of the procurement process and subsequently this feature is not available. • There are instances where existing IT systems have a document retention module but it has not been activated e.g. Paris. Although the ICT Procurement Policy makes it clear that systems must be able to apply relevant document retention schedules, this functionality is not available for recent IT systems purchased i.e. Tascomi.	
Agreed Action	ICT will amend contract procurement procedure and tender documents in association with Corporate Procurement to include reference to Document Retention.	
Responsibility & Deadline	ICT Transformation Manager	April 2018

Summary of outstanding issues from Internal Audit reports

Audit Report	No. of Actions in the Audit Action Plan									Next IA F/up	Comments
	Actions Due			Actions Complete			Actions Outstanding				
Community Support Services											
Paris Financials	0	2	5	0	0	1	0	2	4	Jul 17	• 3rd follow up in progress
Cefndy Healthcare	0	0	7	0	0	7	0	0	0	n/a	• Now complete
Payments to External Providers	0	0	2	0	0	2	0	0	0	n/a	• Now complete
POVA	0	0	7	0	0	6	0	0	1	Aug 17	• 2 follow ups carried out
Education & Children's Services											
Governance in Schools	0	0	19	0	0	15	0	0	4	Jan 18	• 2 follow ups carried out
Ysgol Mair RC	0	2	20	0	2	20	0	0	0	n/a	• Now complete
IT & IM Management in Schools	0	0	17	0	0	8	0	0	9	Sep 17	• 2nd follow up in progress
Facilities, Assets & Housing											
Housing Rents	0	0	5	0	0	4	0	0	1	Jul 17	• 2nd follow up in progress
Housing Allocations & Voids	0	0	5	0	0	2	0	0	3	Sep 17	• 2nd follow up in progress
Industrial Estates	0	0	2	0	0	1	0	0	1	Jun 17	• 2 follow ups carried out
Review of On-site Income & Security at Leisure Sites	0	0	9	0	0	9	0	0	0	n/a	• Now complete
Ruthin Craft Centre	0	0	4	0	0	4	0	0	0	n/a	• Now complete
Rhyl Harbour – Review of Operational Management	0	0	4	0	0	4	0	0	0	Jun 17	• Now complete
Finance											
Revenues Services – in Partnership with Civica	0	0	16	0	0	12	0	0	4	n/a	• Follow up being reported as part of 2017/18 audit

Financial services	0	2	8	0	0	5	0	2	3	n/a	• Follow up being reported as part of 2017/18 audit
Highways & Environmental Services											
Street Works	0	0	5	0	0	3	0	0	2	Oct 17	• 3 follow ups carried out
Corporate Fleet Management	0	7	12	0	7	9	0	0	3	Jan 18	• 3 follow ups carried out
Passenger Transport	0	0	5	0	0	2	0	0	3	Nov 17	• 1 follow up carried out
Legal, HR & Democratic Services											
HR Management in Schools	0	1	5	0	0	1	0	1	4	Sep 17	• 2nd follow up in progress
Management & Administration of Legal Services	0	5	7	0	5	7	0	0	0	n/a	• Now complete
Planning & Public Protection											
Community Enforcement	0	0	9	0	0	9	0	0	0	Aug 17	• Now complete
Housing Enforcement	0	0	2	0	0	0	0	0	2	Apr 17	• 2nd follow up in progress
Parking Services	0	0	13	0	0	13	0	0	0	Aug 17	• Now complete
Corporate Reviews											
Corporate Procurement	0	0	5	0	0	0	0	0	5	Sep 17	• Follow up being reported as part of 2017/18 audit
Developing the Local Economy	0	1	2	0	0	2	0	1	0	Jan 18	• 1 follow up carried out
IT Access Management	0	2	8	0	1	3	0	1	5	Jun 17	• 3 follow ups carried out
Physical Security of information	0	3	3	0	1	2	0	2	1	Apr 17	• 2nd follow up in progress
Sickness Absence	0	0	9	0	0	7	0	0	2	Sep 17	• 4th follow up in progress
Corporate Safeguarding	0	0	19	0	0	18	0	0	1	Sept 17	• 4th follow up in progress

Progress in delivering the Internal Audit Assurance 2017-18

34. The following table shows a summary of Internal Audit's work to date for this year. As the new Internal Audit Strategy has an 'organic' plan, this table will be added to during the year as more projects commence.

35. Where projects have been completed since 1 April 2017, the table provides assurance ratings and number of issues raised for the completed reviews.

36. The following projects have not yet commenced but are scheduled for the coming months:

- Managing the Risk of Fraud & Corruption Phase 2
- Registrars Service
- Joint Corporate Procurement Unit
- Financial Services 2017-18

Internal Audit Assurance Plan Areas of Work	2017-18 Days to Date	Likely Outturn Days	Current Status of Work	Audit Assurance	No. of Critical Issues	No. of Major Issues	No. of Moderate Issues	Comments
2017-18 Projects								
Corporate document retention	32	32	Complete	Low	0	3	1	
Modernising the Council to deliver efficiencies and improve services for our customers	48	50	Complete	Medium	0	0	2	
Highways asset management – Improving our roads	13	14	Complete	Medium	0	0	2	
AONB Grant	2	2	Complete	n/a				Certification of grant – no report issued
Welsh Government Grants	12	13	In progress	n/a				Certification of grant – no report issued
ALN & Inclusion / Recoupment & Out of County Placement / Special Education	8	40	On hold until December 2018					Head of Service request to delay start review while the service is undergoing a restructure.
Citizens Advice Bureau – Governance Arrangements	13	15	Closing meeting					
Corporate Communications	4	15	In progress					
Revenues Services	56	60	In progress					
Settlement Agreements	3	8	In progress					

Internal Audit Assurance Plan Areas of Work	2017-18 Days to Date	Likely Outturn Days	Current Status of Work	Audit Assurance	No. of Critical Issues	No. of Major Issues	No. of Moderate Issues	Comments
Projects Brought Forward from 2016-17								
Corporate risk management assurance	6	10	Complete	High	0	0	0	
Financial assurance 2016-17	33	33	Complete	Medium	0	0	5	
Petty cash review	27	30	QA review					
Fraud & Corruption Work								
National Fraud Initiative	15	20	In progress					
Managing the Risk of Fraud & Corruption Phase 1	8	10	Closing meeting					
Follow-up Reviews								
IA project follow-ups	46	100	In progress					
Management of follow-ups	4	8						
Other Areas of Work								
School Fund admin & audits	12	20	In progress					
Corporate Governance Framework 2017-18	0	10	Not started					
Corporate working groups	6	10	In progress					
Consultancy & corporate areas	18	40	In progress					

Internal Audit Assurance Plan Areas of Work	2017-18 Days to Date	Likely Outturn Days	Current Status of Work	Audit Assurance	No. of Critical Issues	No. of Major Issues	No. of Moderate Issues	Comments
IA Support & Management								
Team Meetings / 1:1s	17	40						
Management	39	50						
Training & development	24	40						
Total Days	**202**	**493**						

Internal Audit performance standards

37. Internal Audit measures its performance in two key areas:

- Follow-up audit work – Two measures to ensure that Internal Audit carries out its follow-up work promptly and that services implement agreed improvement actions.
- Customer Standards – A range of indicators to ensure that Internal Audit delivers a good service to its customers.

38. The table below shows Internal Audit's performance to date for 2017/18.

Internal Audit commences follow-up reviews in the planned month Targets – Excellent 100% – Good 90% – Acceptable 80% Current performance 100%
Services have implemented agreed improvement actions from Internal audit reviews Targets – Excellent 75% – Good 70% – Acceptable 65% Current performance 69% – Performance will be cumulative during the year and will improve as the year goes on.
Contact customers at least 2 weeks in advance to arrange a date for our visit Targets – Excellent 99% – Good 95% – Acceptable 90% Current performance 100 %
Send customers the agreed Project Scoping Document before we commence work Targets – Excellent 99% – Good 95% – Acceptable 90% Current performance 100 %
Send the customer a draft report within 10 working days of the closing meeting Targets – Excellent 99% – Good 95% – Acceptable 90% Current performance 100%
Send the customer our final audit report within 5 working days of draft agreement Targets – Excellent 99% – Good 95% – Acceptable 90% Current performance 100%

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol**
Dyddiad y cyfarfod:	**27 Medi 2017**
Aelod / Swyddog Arweiniol:	**Lisa Lovegrove, Prif Archwilydd Mewnol**
Awdur yr Adroddiad:	**Lisa Lovegrove, Prif Archwilydd Mewnol**
Teitl:	Siarter Archwilio Mewnol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno Siarter Archwilio Mewnol ddiwygiedig er cymeradwyaeth y Pwyllgor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Diweddarwyd y Siarter Archwilio Mewnol yn dilyn newidiadau diweddar i strwythur y gwasanaeth Archwilio Mewnol ac i adlewyrchu newidiadau diweddar i Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS).

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor yn cymeradwyo'r Siarter Archwilio Mewnol ddiwygiedig.

4. Manylion am yr adroddiad

4.1 Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) yn gofyn i'r Prif Archwilydd Mewnol ddatblygu a chynnal Siarter Archwilio Mewnol gyfredol.

4.2 Mae'r Siarter yn diffinio pwrpas, awdurdod a chyfrifoldeb gweithgarwch archwilio mewnol ac yn cynnwys manylion:

- o ddiffiniad archwilio mewnol;
- llinellau adrodd y Prif Archwilydd Mewnol;
- hawliau mynediad Archwilio Mewnol;
- cwmpas gwaith Archwilio Mewnol;
- strwythur ac adnoddau Archwilio Mewnol; a
- chyfrifoldebau archwilydd mewnol.

4.3 Y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol sy'n gyfrifol am gymeradwyo'r Siarter Archwilio Mewnol. Gan nad ydyw'r Siarter bresennol bellach yn gyfredol yn dilyn newidiadau i strwythur gwasanaeth Archwilio Mewnol a Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, mae Siarter ddiwygiedig wedi'i chynnwys yn Atodiad 1.

5. Sut mae’r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?
Nid oes cyfraniad uniongyrchol i Flaenoriaethau Corfforaethol yn gysylltiedig â’r penderfyniad hwn. Mae’n ofyniad gan Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus bod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn cymeradwyo’r Siarter.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?
Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda’r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau’r asesiad o Effaith ar Les?
Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda’r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda’r Pwyllgor Archwilio ac eraill?
Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda’r adroddiad hwn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid
Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad gyda’r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn wneud i’w lleihau?
Os nad yw’r Pwyllgor yn cymeradwyo’r Siarter, gall y gwasanaeth Archwilio Mewnol fod yn agored i feirniadaeth am beidio â chydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad
Nid oes pŵer penodol yn gysylltiedig â’r penderfyniad hwn, ond mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus yn gofyn i’r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol gymeradwyo’r Siarter.

Internal Audit Charter

Lisa Lovegrove CMIIA, CISA
Chief Internal Auditor

Introduction

1. This Charter defines the purpose, authority and responsibility of internal audit. The Internal Audit Charter establishes the internal audit activity's position within the Council; authorises access to records; and defines the scope of internal audit activities.

2. All UK public sector internal audit service providers work to the Public Sector Internal Audit Standards (PSIAS). The latest version is effective from 1 April 2017.

3. The PSIAS use generic terms that, in Denbighshire County Council's case, are translated as:

PSIAS	DCC
Chief Audit Executive	Chief Internal Auditor
Senior Management	Chief Executive Officer (CEO)
The Board	Corporate Governance Committee

4. The PSIAS require the Chief Internal Auditor to develop and maintain an up to date Internal Audit Charter to establish:

- Internal Audit's purpose, mission and position within the Council
- The Chief Internal Auditor's functional reporting relationship with the CEO and Corporate Governance Committee
- Authorisation for Internal Audit to access records, personnel and physical properties relevant to the performance of its work

- The scope of Internal Audit's work, including the nature of its assurance role, consultancy services and its involvement in anti-fraud and corruption work
- Arrangements for resourcing the Internal Audit service
- Arrangements for avoiding conflicts of interest within the Internal Audit service

5. The Chief Internal Auditor will review the Charter each year and present it to the Corporate Governance Committee for final approval.

Our Purpose

6. The PSIAS include mandatory elements of the Chartered Institute of Internal Auditors (IIA) International Professional Practices Framework (IPPF):

- Definition of Internal Auditing
- Core Principles
- Code of Ethics
- International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing

Definition of internal auditing:

> "Internal auditing is an independent, objective assurance and consulting activity designed to add value and improve an organisation's operations.
>
> It helps an organisation accomplish its objectives by bringing a systematic, disciplined approach to evaluate and improve the effectiveness of risk management, control and governance processes". *(PSIAS)*

7. Within the Council, Internal Audit is one of the cornerstones of effective governance. Our annual internal audit opinion and other reports are a key element of the framework of assurance that is used to complete the Annual Governance Statement. We give assurance to elected members and management, highlighting areas for improvement.

8. Our role is a unique one, providing effective challenge and acting as a catalyst for positive change and continual improvement in governance in all its aspects. Our role is particularly important when the Council is facing uncertain and challenging times.

Our Mission

"To enhance and protect organisational value by providing risk-based and objective assurance, advice and insight" *(PSIAS)*

Our Objectives

- Provide independent assurance and advice to management and elected members on risk management, governance and internal control
- Develop and promote our role to make a significant contribution to modernise the Council and deliver efficiencies and improve services for our customers
- Add value in all areas of our work, providing excellent service to our customers

Code of Ethics

9. All members of the Internal Audit service make an annual declaration that they agree to comply with the IIA Code of Ethics as follows:

Ethic	Principle
Integrity	The integrity of internal auditors establishes trust and this provides the basis for relying on their judgement.
Objectivity	Internal auditors demonstrate the highest level of professional objectivity in gathering, evaluating and communicating information about the activity or process being examined. Internal auditors make a balanced assessment of all the relevant circumstances and are not unduly influenced by their own interest or by others in forming judgements.
Confidentiality	Internal auditors respect the value and ownership of information they receive and do not disclose information without appropriate authority unless there is a legal or professional obligation to do so.

Competency	Internal auditors apply the knowledge, skills and experience needed in the performance of internal audit services.

10. In addition, our annual declaration states that we will declare any interests we may have in any services that we review; and have read the PSIAS, Code of Ethics and Council's Code of Conduct for Officers.

Core Principles for the Professional Practice of Internal Auditing

11. Our internal audit approach is underpinned by the following Core Principles:

- Demonstrate integrity
- Demonstrate competence and due professional care
- Is objective and free from undue influence (independent)
- Aligns with the strategies, objectives, and risks of the organisation
- Is appropriately positioned and adequately resourced
- Demonstrates quality and continuous improvement
- Communicates effectively
- Provides risk-based assurance
- Is insightful, proactive, and future-focused
- Promotes organisational improvement

12. In addition, the Chief Internal Auditor will be appropriately experienced and hold a professional qualification (CCAB or CMIIA) and is responsible for:

- Developing an annual internal audit plan based on an understanding of the significant risks to which the Council is exposed.
- Submitting the plan to the Corporate Governance Committee and Senior Leadership Team for review and agreement.
- Implementing the plan and reporting any amendments that may occur.
- Ensuring compliance with the Standards.
- Developing and maintaining co-operative relationships with management, other internal auditors, external auditors and other review bodies to ensure the most effective audit coverage is achieved.
- Maintaining a professional internal audit team with sufficient knowledge, skills and experience to carry out the plan.

- Providing an annual opinion as to the adequacy and effectiveness of the Council's control environment including any issues which should be considered for inclusion in the Council's Annual Governance Statement.

Internal Audit Positioning & Reporting Lines

13. Internal Auditors have no executive responsibilities in order to maintain our independence and facilitate impartial judgements.

14. The Chief Internal Auditor has a functional reporting line to the Head of Business Improvement & Modernisation, but also has direct access on internal audit issues to the Council's S151 Officer, the CEO, Cabinet, Corporate Governance Committee and Scrutiny Committees.

15. These extended reporting lines provide Internal Audit with sufficient independence of the activities that it reviews to enable our auditors to perform their duties objectively, allowing us to make impartial and effective professional judgements and raise issues for improvement.

16. The Head of Business Improvement & Modernisation annually appraises the Chief Internal Auditor's performance with input and feedback from the CEO and Chair of the Corporate Governance Committee. This ensures that the Chief Internal Auditor's opinion and scope of work cannot be limited or affected by his functional line management position within the Council.

17. Corporate Governance Committee monitor the effectiveness of Internal Audit's activities. It should be involved in the selection process when/if an internal audit service provider changes, the appointment or termination of the Chief Internal Auditor and in ensuring that internal audit is adequately resourced.

18. The Chief Internal Auditor will not undertake roles and/or responsibilities that fall outside of internal auditing. In the exceptional circumstance where this is required, the approval of the Corporate Governance Committee will be obtained and safeguards put in place to protect our independence and objectivity.

Authority

19. The Council's Financial Regulations stipulate Internal Audit's rights of access, providing the service with authority to:

    - Access all Council premises at reasonable times
    - Access all assets, records, documents, correspondence and systems
    - Receive any information and explanation considered necessary concerning any matter made under consideration
    - Require any employee of the Council to account for cash or any other Council asset under his or her control
    - Access records belonging to third parties, such as contractors, when required

20. The Chief Internal Auditor attends Corporate Governance Committee and will meet independently with the Chair of Corporate Governance Committee periodically and has right of access to all Corporate Governance Committee members.

Scope of the Internal Audit Activity

21. The Internal Audit service is very proactive and innovative, constantly aiming to improve. We have a customer-focused approach to audit planning, project scoping and service delivery, involving elected members, senior management and operational staff.

22. Our Internal Audit Assurance Plan links closely to the Council's Governance Assurance Framework, taking account of other assurances that the Council may receive, internal or external, to prevent duplication and co-ordinate regulatory work. It also takes account of discussions with senior management.

23. Our work provides a risk-based approach that allows the Chief Internal Auditor to form and evidence her opinion on the control environment to support the Council's Annual Governance Statement.

24. Internal Audit is not responsible for managing the risk of fraud – this lies with the Council's senior management. Internal Auditors have sufficient knowledge to evaluate the risk of fraud and the manner in which it is managed by the Council, but are not expected to have the expertise of a person whose primary responsibility is detecting and investigating fraud.

25. The Council's Financial Regulations and investigation procedures require managers to inform the Chief Internal Auditor of any suspected financial irregularities. The Chief Internal Auditor retains the right to decide on an appropriate course of action, which may mean a joint investigation or investigation by the service. All investigation reports should be sent to the Chief Internal Auditor for inclusion in a report on fraud investigations within the Internal Audit Annual Report. We will also consider any control issues identified in the fraud investigation in terms of the impact on current and future internal audit activity.

26. Internal Audit has no responsibility for providing any other services within the Council but we occasionally provide guidance and advice e.g. on new systems or may help to develop new processes using our specific skills. Services may also occasionally ask us to carry out specific projects on a consultancy basis for a fee. The Chief Internal Auditor will accommodate such requests only where there is sufficient capacity to

carry out the work to the required standard. We make it clear from the outset that we are working on a consultancy basis and are not giving audit assurance on these occasions.

27. The PSIAS permit assurance services to be provided where internal audit has previously performed consulting services. This will only be the case where the consulting/advisory work completed has not impaired objectivity. Individual objectivity will be managed when assigning resources to the engagement.

Resources

28. The Corporate Governance Committee has the responsibility to ensure the internal audit function is sufficiently resourced and has the required skills and competencies required to meet the Council's audit needs. The service structure below shows the capacity of the Internal Audit Service:

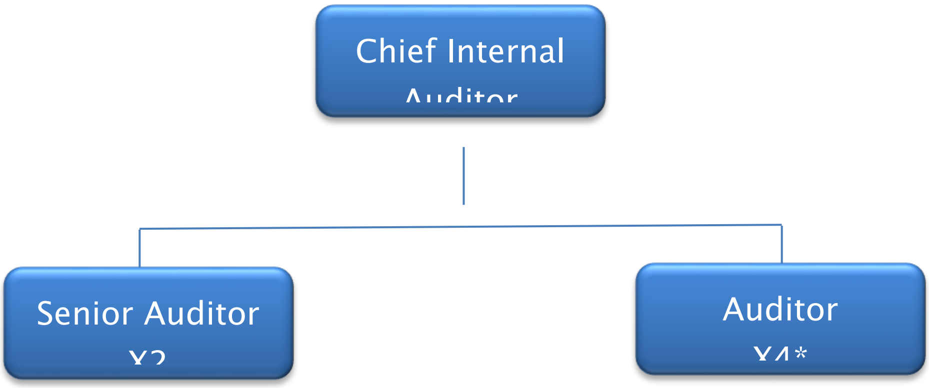

* Once one of the Auditors retires in October 2017, there will be three Auditors instead of the four shown.

29. We have a well-qualified and experienced team, mainly following the Chartered Institute of Internal Auditors qualification route (CMIIA) at Senior Auditor level and Association of Accounting Technicians (AAT) for the Auditor role. The Chief Internal Auditor holds the CMIIA and is a Certified Information Systems Auditor (CISA).

Quality Assurance and Improvement

30. The Chief Internal Auditor maintains the quality assurance and improvement programme which includes internal and external assessments.

Internal Assessments

31. Regular internal assessments of the internal audit activity comprises of:

- Ongoing monitoring of the performance of the internal audit activity
- Periodic self-assessment of the internal audit activity against the PSIAS.

External Assessments

32. PSIAS require an External Assessment to be conducted at least once every five years by a qualified, independent assessor from outside the Council.

33. We are due an external assessment in 2017-18 and this will be carried out on a peer review basis organised through the Welsh Chief Auditors Group. Once this external assessment is complete, we will advise the Corporate Governance Committee of the results.

34. The Chief Internal Auditor will report any instances of non-conformance with the PSIAS to the Corporate Governance Committee. Any significant deviations will be considered for inclusion in the Council's Annual Governance Statement.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i: Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Archwilio

Dyddiad y Cyfarfod: 27 Medi 2017

Awdur yr Adroddiad: Tony Ward: Pennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol

Teitl: Rheoli Prosiect: Maes Parcio Loggerheads

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1 Adroddiad yw hwn am Brosiect Maes Parcio Loggerheads, a hefyd am y systemau a ddefnyddir yn yr Uned Waith i ddarparu cynlluniau o'r fath.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 Cyflwynwyd Ffurflen Gynnig gan Aelod i'r Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion yn gofyn i'r testun gael ei ystyried fel rhan o'r Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol Archwilio. Penderfynwyd wedi hynny y byddai adroddiad yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol. Gofynnodd y Ffurflen Gynnig gan Aelod am adolygiad o'r ffordd y mae'r cyngor yn cyflawni Mae'r adroddiad hwn yn rhoi rhywfaint o wybodaeth gefndir ar y mater hwn, ac yn darparu manylion penodol am Brosiect Maes Parcio Loggerheads.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Dylai Aelodau ystyried yr adroddiad hwn a phenderfynu a ddarparwyd sicrwydd digonol ynghylch darparu Prosiect Maes Parcio Loggerheads, a hefyd am systemau a ddefnyddir yn Uned Waith y Cyngor i reoli prosiectau.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Roedd gan Barc Gwledig Loggerheads un maes parcio ffurfiol gyda lle i tua naw deg o geir a phedwar bws. Yn ystod cyfnodau prysur roedd y galw'n sylweddol uwch na'r capasiti, gan arwain at broblem tagfeydd a pharcio ar hyd priffordd yr A494. Mae'r broblem hon wedi dod yn fwy amlwg yn y pum mlynedd diwethaf ac ar gyfnodau prysur, gwelwyd hyd at saith deg o geir wedi parcio ar hyd ymylon yr A494.

4.2 Edrychodd Gwasanaethau Cefn Gwlad CSDd (sy'n rheoli Parc Gwledig Loggerheads) am ffyrdd o gynyddu lleoedd parcio ar y safle yn Loggerheads, ond nid oedd digon o le ar y safle presennol i greu'r 50 i 70 o leoedd ychwanegol oedd angen. Yn unol â hynny, ehangwyd y gwaith chwilio i weld a oedd yn bosibl cael tir arall yn yr ardal, naill ai drwy brynu neu ar les hir. Roedd hyn yn cynnwys cysylltu â pherchennog Fferm Pwll-y-Blawd sy'n cynnwys cae sy'n gyfagos i ran o derfyn Gorllewinol Loggerheads ar y bryn uwchben y Parc Gwledig. Gwnaed cais gan y Cyngor am hawl i brynu rhan o'r cae hwn, a phrynwyd erw o dir (£50k) i greu lle parcio ychwanegol ar gyfer Loggerheads.

4.3 Fel rhan o'r broses o brynu'r tir hwn, yn 2010 cyflogodd Gwasanaethau Cefn Gwlad MPG (yr Uned Gwaith dan ei enw newydd) i baratoi adroddiad dichonoldeb / opsiynau, i benderfynu p'un ai y gellid creu maes parcio ar y tir a brynwyd. Cost yr adroddiad opsiynau hwn oedd £2,880 ac fe'i hariannwyd gan Wasanaethau Cefn Gwlad. Yna, fe

ymestynnodd Gwasanaethau Cefn Gwlad y comisiwn i gynnwys ymchwiliad amgylcheddol; dyluniad manwl; amcangyfrifon costau adeiladu; a chael caniatâd cynllunio. Cost y comisiwn oedd £12,800 a chyllidwyd hyn eto gan Wasanaethau Cefn Gwlad.

4.4 Rhoddwyd caniatâd cynllunio i greu'r maes parcio ym Mawrth 2013, gyda mynediad i gerbydau ar hyd ffordd C bresennol ar hyd llwybr pren wedi'i godi. Nid oedd y caniatâd cynllunio yn cynnwys lle parcio coetsis i wneud yn iawn am y lleoedd a gollwyd oherwydd y fynedfa newydd.

4.5 Yn 2015, llwyddodd Gwasanaethau Cefn Gwlad yn eu cais i gael £80,000 o arian TAP a chyfarwyddwyd MPG i fodloni'r amodau cynllunio, helpu i gael benthyciad darbodus, tendro, dyfarnu a goruchwylio'r contract. Erbyn y pryd hwn, roedd pob aelod o staff oedd yn ymwneud â'r cynllun wedi gadael eu gwaith gydag MPG, a chafodd y cynllun ei drosglwyddo i staff eraill yn yr Uned Waith i'w ddarparu.

4.6 Ar ôl trosglwyddo'r cynllun, adolygodd y rheolwr prosiect newydd y dyluniad, y cynllun busnes ayb a sylweddolodd y gallai'r prosiect gostio £100,000 yn fwy na'r gost a ragamcanwyd. I sicrhau bod y cynllun o fewn y gyllideb newidiwyd aliniad, cyfluniad a gwaith adeiladu'r maes parcio ac ailedrychwyd ar y costau. Roedd gan y Rheolwr Prosiect hefyd bryderon ynglŷn â lleoliad y llwybr pren, oherwydd y byddai cyfyngiadau gan Cyfoeth Naturiol Cymru yn ei gwneud yn anodd ei adeiladu yn y lleoliad bwriedig yn unol â'r fanyleb ofynnol. Fel rhan o'r broses hon, ystyriwyd y gyllideb bosibl a newidiwyd y cynllun i gynnwys elfennau hanfodol a hepgor yr elfennau dymunol. Roedd hyn yn fodd i gynnwys arian wrth gefn yn y gyllideb. Defnyddiwyd y dyluniad diwygiedig i gynhyrchu'r adroddiad gan ofyn am fenthyca darbodus. Cyflwynwyd hyn i SIG, a chytunwyd ar fenthyca hyd at swm o £217,000.

4.7 Cyfarfu'r Rheolwr Prosiect gyda'r Adran Gynllunio i drafod graddfa'r newidiadau, a chadarnhawyd y byddai angen cynnal proses ymgynghori llawn ar y cynllun cyn bodloni unrhyw amodau cynllunio. Fel rhan o'r broses hon, gofynnwyd i Cyfoeth Naturiol Cymru lacio'r amodau ynglŷn ag adeiladu'r llwybr pren. Cafwyd caniatâd gan Gyfoeth Naturiol Cymru unwaith yr oedd adroddiad ecolegol newydd wedi'i lunio a'i gyflwyno.

4.8 Ochr yn ochr â bodloni'r amod cynllunio, tendrwyd y cynllun drwy Gwerthwch i Gymru (cyn gweithredu e-gaffael) ac fe'i gwnaed yn unol â'r Rheolau Gweithdrefnau Contract yn eu lle ar y pryd. I sicrhau bod y cynllun yn cael ei weithredu o fewn y gyllideb, cafodd rhai elfennau o'r cynllun eu hepgor gyda'r bwriad y byddent yn cael eu cyfarwyddo drwy ddigolledu pe bai'r gyllideb yn caniatáu.

4.9 Yn dilyn y broses dendro, dyfarnwyd y contract am swm o £212,000 gyda'r swm hwnnw o fewn y gyllideb a ragamcanwyd. Oherwydd oedi i sicrhau bod yr amodau cynllunio gofynnol yn cael eu bodloni, dechreuodd y cynllun ar y safle ym mis Gorffennaf 2016, yn hytrach nag yn Ebrill.

4.10 Wrth archwilio'r lôn am y maes parcio roedd yn glir y byddai rhoi wyneb newydd ar y ffordd i'w lledu a'i gwneud yn addas ar gyfer cynnydd yn llif y traffig. Cytunodd Rheolwr Asedau Priffyrdd i ariannu'r elfen hon a gwnaed dyluniad, a'i gostio.

4.11 Wrth i'r gwaith adeiladu fynd yn ei flaen, daeth yn glir y byddai angen ychwanegu eitemau dymunol penodol i'r contract i gynhyrchu'r deilliannau gofynnol. Nid oedd modd

ychwanegu eitemau yn ôl ar unwaith, gan fod yn rhaid cytuno ar gostau gyda'r contractwr i alluogi amcanestyniad cost manwl i gael ei gynhyrchu. Y tair prif elfen a ychwanegwyd oedd y maes parcio sy'n cysylltu'r droedffordd a'r wal gynnal, lle parcio coets wrth y fynedfa a giât a safle diwygiedig y wal wrth y fynedfa.

4.12 Cynhyrchodd y Rheolwr Prosiect ddyluniad ar gyfer y wal a'r lle parcio bws wrth fynedfa'r Parc Gwledig yn seiliedig ar gynllun gwreiddiol y gyffordd. Gan fod angen caniatâd cynllunio ar gyfer hyn a llacio'r llain weledig, gohiriwyd y gwaith o gwblhau'r cynllun. Wrth i waith fynd rhagddo ar y wal yn y gyffordd daeth yn glir fod problemau gyda'r cynllun oedd yn cael ei waethygu gan y ceir a oedd yn parcio ar y lôn gerllaw'r fynedfa. Adolygodd y Rheolwr Prosiect y cynllun, paratôdd ddyluniad diwygiedig a gwnaeth gais am ddiwygiad cynllunio pellach. Oherwydd materion iechyd a diogelwch, ystyrid bod angen gwneud y gwaith hwn ar frys.

4.13 Cyn i'r gwaith hwn gael ei gyfarwyddo, trefnodd rheolwr prosiect fod archwiliad yn cael ei gynnal o ddiogelwch y ffordd. Roedd hyn yn cynnwys adolygu'r gyffordd ddiwygiedig, ac ni nodwyd unrhyw broblemau. Cwblhawyd y gwaith ar y safle ar 16 Rhagfyr 2016.

4.14 Dyma'r gyllideb ar gael i wneud y cynllun:

TAP	£80,000
Benthyciad Darbodus	£217,000
Cynnal Priffyrdd	£13,508
Gwasanaethau Cefn Gwlad	-
CYFANSWM	**£310,508**

4.15 Gwerth y contract gwreiddiol oedd £212,000 a, gyda'r eitemau ychwanegol a gafodd eu cynnwys, cynyddodd o £76,000 i £288,000. Paratowyd adroddiad yn egluro'r cynnydd hwn yn unol â'r Rheolau Gweithdrefnau Contract ac fe'i cyflwynwyd i gael ei gymeradwyo. Yn yr adroddiad nodwyd bod gorwariant o tua £18,000 yn y gyllideb ar gael, gyda chytundeb y byddai'r swm yn cael ei ariannu o refeniw Priffyrdd. Cymeradwywyd yr adroddiad hwn gan yr holl swyddogion perthnasol.

4.16 Ynghlwm yn Atodiad I mae proffil cost y cynllun, sy'n nodi costau'r cynllun. Gellir gweld o'r proffil hwn fod y cynllun o fewn y gyllideb nes y cafodd yr angen i ddiwygio mynedfa'r Parc Gwledig ei gynnwys. Roedd y canlyniad cost terfynol wedi cynyddu'r gorwariant o'r £18,000 disgwyliedig i £23,109, a gynyddodd y gorwariant sy'n cael ei ariannu o'r gyllideb refeniw Priffyrdd. Mae'r gorwariant yn 7% o'r gwariant cyffredinol ar y prosiect. Y cyllid Terfynol yw:

TAP	£80,000
Benthyca Darbodus	£214,552.64
Cynnal a Chadw Priffyrdd	£13,508
Gwasanaethau Cefn Gwlad	£23,110.00
CYFANSWM	**£331,508**

5 Canfyddiadau Adolygiad o'r Adroddiad / Gwersi a Ddysgwyd

5.1 Roedd trafodaeth annigonol wrth i'r cynllun ddatblygu i sicrhau bod holl ofynion cleientiaid a budd-ddeiliaid yn cael eu bodloni, a'r holl gyfyngiadau wedi'u deall. Dyma enghreifftiau:

- Mynediad a pharcio ar gyfer bysys
- Mynediad i'r cae o gornel y maes parcio ychwanegol yn ei atal rhag cau yn y nos
- Problemau posibl oherwydd y cynllun h.y. parcio ar y lôn gyferbyn â'r fynedfa i'r Parc Gwledig
- Wal a giât nodweddiadol i Fynediad y Parc Gwledig.
- Arwyddion dur yn hytrach na rhai pren
- Eglurhad ar gostau a materion dylunio a chytuno ar yr elfennau terfyno neu dros dro h.y. adolygiad i gysylltu llwybr troed â llwybr pren i'r maes parcio.
- Lleiniau gwelededd ar y dderbynfa.

5.2 Gwnaed y gwaith dylunio cychwynnol gan raddedigion / Peirianwyr Technegol dan gyfarwyddyd Uwch Beirianwyr. Mae'r drefn hon yn briodol oherwydd fel hyn yr ydym yn hyfforddi a datblygu staff. Fodd bynnag, roedd hwn yn gynllun eithaf cymhleth (oherwydd y lefelau a'r cyfyngiadau ar y safle). Cafodd yr holl waith ail-ddylunio ei wneud gan uwch beiriannydd gyda'r profiad perthnasol a gafodd ei gynorthwyo gan sawl aelod o'r MPG pan oeddynt ar gael.Rhestrir isod y prif wersi a ddysgwyd:

- Roedd cyswllt annigonol â'r cleient/budd-ddeiliaid
- Dylid bod wedi adolygu lluniadau'r tendr gyda'r cleient
- Dylai mynedfa'r maes parcio gael ei adolygu cyn i Uwch Beiriannydd wneud y gwaith adeiladu.
- Gellid bod wedi rhoi cymorth ychwanegol i staff llai profiadol.

6 Casgliad

6.1 Mae Prosiect Maes Parcio Loggerheads wedi cyflawni'r deilliant gofynnol a hefyd wedi creu maes parcio y gellir ei ymestyn i roi mwy o leoedd parcio, a hefyd wedi creu lle parcio ar gyfer dwy goets a dau fws mini.

6.2 Wrth edrych yn ôl, roedd risg diangen i enw da yn sgil diffyg adolygu'r gyffordd / mynedfa cyn ei hadeiladu.

6.3 Mae costau wedi'u rheoli, gan wneud pob ymdrech i ddarparu'r cynllun o fewn y gyllideb ar gael. Roedd adrodd ar gost a chydymffurfedd caffael a'r CPR o ansawdd uchel.

6.4 Mae'r dryswch ynghylch lefel y gorwariant (a ganfyddir i fod yn £65,000) yn deillio o'r ffaith fod y swm wrth gefn yn cael ei gynnwys yn y cynllun gwaith a ganiateir i gael ei ychwanegu yn ôl tra roedd y cynllun yn parhau o fewn y gyllideb. Mae angen adroddiad amrywio gan y CPR i sicrhau cymeradwyaeth am amrywiadau wedi eu cyfuno lle mae'r cyfanswm yn uwch na 20% o werth y contract. Y gorwariant gwirioneddol oedd £23,000 yn uwch na chyfanswm cyllideb y cynllun. Os caiff y £23,000 ei ystyried ar ei ben ei hun, mae hyn yn cynnwys dylunio, goruchwylio a chynnal caniatâd cynllunio ar gyfer y lle parcio coetsis ac adeiladu, sy'n golygu gwerth am arian.

6.5 Er y cafwyd cyngor gan Caffael ar sut i lenwi'r Adroddiad Eithriadau newydd, mae'n glir fod angen mwy o ddisgrifiad yn y dyfodol i sicrhau cyfiawnhad dros wneud cais am yr amrywiad yn glir i Aelodau a swyddogion os ydynt yn ymwneud â'r cynllun neu'n awdurdodi'r amrywiad.

6.6 Cafodd y gwaith o ddylunio a goruchwylio'r cynllun, a oedd yn cynnwys dylunio wal gynnal, ei wneud yn fewnol. Hyd yn oed gyda'r amrywiadau, roedd cost lawn y dyluniad a'r goruchwylio ond yn gyfystyr â 9% o gost y cynllun, sydd unwaith eto'n is na'r norm ar gyfer cynllun mor gymhleth â hyn.

7 Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Ni cheisir am benderfyniad gan gyflwyno'r papur hwn.

8 Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Eto, ni cheisir am benderfyniad. Er hyn, mae manylion costau'r prosiect penodol hwn i'w gweld yn Atodiad I.

9 Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Nid oes angen Asesiad o Effaith ar Les ar y papur hwn , gan ei fod ar gyfer gwybodaeth/trafodaeth yn bennaf.

10 Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Ni chafwyd unrhyw ymgynghoriad (tu allan i'm gwasanaethau) ynglŷn â datblygiad y papur hwn. Bydd yr Uned Waith a'r Gwasanaethau Cefn Gwlad (y cleient yn nhermau Prosiect Maes Parcio Loggerheads) yn rhan o Wasanaethau Priffyrdd a'r Amgylchedd.

11 Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae cost ychwanegol y cynllun wedi ei ariannu yn defnyddio adnoddau'r gwasanaeth. Ymddengys bod y prosesau cymeradwyo priodol wedi eu dilyn ond, fel y nodir yn yr adroddiad, ceir meysydd lle byddai manylion ychwanegol wedi bod yn ddefnyddiol.

12 Pa risgiau sydd ac oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Nid oes risgiau penodol yn nhermau ystyried y papur penodol hwn. Fodd bynnag, mae risgiau'n gysylltiedig â chynllunio a chyflwyno'r prosiectau peirianyddol. Mae'r strwythurau presennol ar waith gyda'r Uned Waith i fonitro a lleihau risgiau o'r fath, yn cynnwys y rheiny sy'n gysylltiedig â gorwario a methu â chyflwyno'r buddion disgwyliedig.

13 Pŵer i wneud y Penderfyniad

Ni cheisir am benderfyniad gan gyflwyno'r papur hwn.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Atodiad I: Maes Parcio Loggerheads - Adroddiad Costau
P33 002 C2

		Gwariant 2015-16	Gwariant 2016-17	Gwariant 2017-18	Cyfanswm Gwariant Hyd Yma (31/8/17)	2017 Medi	2017 Hyd	Costau Rhagamcanol 2017-18	Awst 2017 Cyfanswm Cynllun	Cyfanswm Cynllun Blaenorol	Amrywiant
		£	£	£	£	£	£	£	£	£	£
	Dyluniad Manwl CSDd	**9,481.54**	**21,971.63**	**0.00**	**31,453.17**	**400.00**	**0.00**	**400.00**	**31,853.17**	**31,853.17**	**0.00**
1	Dyluniad Manwl - gweler e-bost gan EP 20 Mawrth 17 - dim ffioed	9,481.54	21,971.63		31,453.17	-17,222.59		-17,222.59	14,230.58	14,230.58	0.00
2	Paratoi a rheoli contract				0.00	3,972.59		3,972.59	3,972.59	3,972.59	0.00
3	Goruchwylio safle				0.00	10,650.00		10,650.00	10,650.00	10,650.00	0.00
4	Trosglwyddo cynllun a lluniau ar ôl adeiladu				0.00	2,000.00		2,000.00	2,000.00	2,000.00	0.00
5	Cysylltu â thrydydd parti gan gynnwys CNC				0.00	1,000.00		1,000.00	1,000.00	1,000.00	0.00
	Ymgynghorwyr	**0.00**	**665.00**	**0.00**	**665.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**665.00**	**665.00**	**0.00**
6	Churton Ecology		665.00		665.00			0.00	665.00	665.00	0.00
7	Archwiliad Diogelwch Ffyrdd					0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
8								0.00	0.00	0.00	0.00
9								0.00	0.00	0.00	0.00
10								0.00	0.00	0.00	0.00
	Costau Adeiladu	**0.00**	**204,444.05**	**0.00**	**204,444.05**	**7,110.71**	**0.00**	**7,110.71**	**211,554.76**	**211,554.76**	**0.00**
11	Cyfansawdd safle, sefydlu, cynnal a symud llety oddi ar y safle		26,600.00		26,600.00	0.00		0.00	26,600.00	26,600.00	0.00
12	Gwaith dros dro, arwyddion a rheoli traffig		2,500.00		2,500.00	0.00		0.00	2,500.00	2,500.00	0.00
13	Gwaith dros dro, diogelu waliau, ffensys presennol		500.00		500.00	0.00		0.00	500.00	500.00	0.00
14	Paratoi a darparu ffeil Iechyd a Diogelwch		500.00		500.00	0.00		0.00	500.00	500.00	0.00
15	Tyllau i leoli prif gyflenwad dwr		1,000.00		1,000.00	0.00		0.00	1,000.00	1,000.00	0.00
16	Clirio safle - Cyffredinol		730.00		730.00	0.00		0.00	730.00	730.00	0.00
17	Clirio safle - ardal bwrdd cerdded		950.00		950.00	0.00		0.00	950.00	950.00	0.00
18	Symud giât cae presennol a'i storio ar gyfer ailosod		75.00		75.00	0.00		0.00	75.00	75.00	0.00
19	Symud giât ddwbl bresennol a pholion yn y maes parcio a'u storio		100.00		100.00	0.00		0.00	100.00	100.00	0.00
20	Symud cerrig o'r wal bresennol i'w defnyddio yn y wal newydd		780.00		780.00	0.00		0.00	780.00	780.00	0.00
21	Symud giât a pholion o'r storfa a'u gosod ar gyfer y fynedfa i'r cae		120.00		120.00	0.00		0.00	120.00	120.00	0.00
22	Symud giât ddwbl a physt o'r storfa a'u gosod yn y fynedfa newydd		240.00		240.00	0.00		0.00	240.00	240.00	0.00
23	Darparu a gosod coed 3.60m newydd		0.00		0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
24	Polyn a ffens 5 rheilen i'r fynedfa maes parcio presennol		1,698.00		1,698.00	0.00		0.00	1,698.00	1,698.00	0.00
25	Clirio'r uwchbridd presennol a'i roi mewn pentwr		4,705.00		4,705.00	0.00		0.00	4,705.00	4,705.00	0.00
26	Cloddio deunydd i'r maes parcio ffurfio lefel a phentyrru		2,097.00		2,097.00	0.00		0.00	2,097.00	2,097.00	0.00
27	Cloddio deunydd i fynedfa maes parcio newydd a phentyrru		210.00		210.00	0.00		0.00	210.00	210.00	0.00
28	Symud o'r pentwr, gosod a chywasgu safle gyda deunydd mewn arglawdd i ffurfio lefel yn y maes parcio newydd		2,250.00		2,250.00	0.00		0.00	2,250.00	2,250.00	0.00
29	Symud o bentwr, gosod a pharatoi safle gyda deunydd mewn arglawdd i ffurfio lefel mewn mynedfa maes parcio newydd		247.50		247.50	0.00		0.00	247.50	247.50	0.00
30	Symud o bentwr, gosod a pharatoi safle dros ben gyda deunydd ac uwchbridd mewn ardaloedd tirlun		7,580.00		7,580.00	0.00		0.00	7,580.00	7,580.00	0.00
31	Safle - mewnfudo uwchbridd, gosod blociau I'r fynedfa a mannau parcio		1,411.50		1,411.50	0.00		0.00	1,411.50	1,411.50	0.00
32	Symud o'r pentwr a gosod, lledaenu a lefelu uwchbridd ar ymylon, arglawdd a llethrau		1,687.50		1,687.50	0.00		0.00	1,687.50	1,687.50	0.00
33	Paratoi a phlannu hadau gwair ar uwchbridd		2,033.50		2,033.50	0.00		0.00	2,033.50	2,033.50	0.00
34	Derbyn, trin a gosod unedau palmant concrid i'r fynedfa a meysydd parcio ar wely swnd		85,819.20		85,819.20	0.00		0.00	85,819.20	85,819.20	0.00
35	Mewnlenwi unedau palmant concrid gyda choncrid i ddarlunio mannau parcio		680.00		680.00	0.00		0.00	680.00	680.00	0.00
36	Cyflenwi a gosod trawstiau coed o amgylch mannau parcio		4,536.00		4,536.00	0.00		0.00	4,536.00	4,536.00	0.00
37	Sylfaen adeiladu unedau palmant rhagfwrw		7,904.40		7,904.40	0.00		0.00	7,904.40	7,904.40	0.00

38	Sylfaen adeiladu mynedfa maes parcio presennol wedi'i ailalinio a lledu ffordd fynediad i'r maes parcio newydd a mynediad i'r cae		2,576.00		2,576.00	0.00		0.00	2,576.00	2,576.00	0.00
39	Lledu ffordd gyda choncrid		1,620.00		1,620.00	0.00		0.00	1,620.00	1,620.00	0.00
40	Adeiladu bitwminaidd mynediad i'r maes parcio a lledu'r ffordd		7,392.00		7,392.00	0.00		0.00	7,392.00	7,392.00	0.00
41	Adeiladu bitwminaidd mynedfa maes parcio newydd		4,620.00		4,620.00	0.00		0.00	4,620.00	4,620.00	0.00
42	Adeiladu bitwminaidd mynedfa i'r cae		2,640.00		2,640.00	0.00		0.00	2,640.00	2,640.00	0.00
43	Ymylfaen mynediad i'r maes parcio wedi'i ailalinio		1,881.00		1,881.00	0.00		0.00	1,881.00	1,881.00	0.00
44	Cyrbau ymyl concrid		658.00		658.00	0.00		0.00	658.00	658.00	0.00
45	Cyrbau ymyl pren		1,071.00		1,071.00	0.00		0.00	1,071.00	1,071.00	0.00
46	Adeiladu troedffordd yn y maes parcio newydd		2,080.00		2,080.00	0.00		0.00	2,080.00	2,080.00	0.00
47	Adeiladu troedffordd yn y fynedfa wedi'i ailalinio		1,340.00		1,340.00	0.00		0.00	1,340.00	1,340.00	0.00
48	Arwyddion traffig a marciau ffordd (gan gynnwys symud arwyddion presennol, storio ac ailgodi)		3,175.00		3,175.00	0.00		0.00	3,175.00	3,175.00	0.00
49	Gosod mesurydd parcio am ddim (gan gynnwys gwaelod)		400.00		400.00	0.00		0.00	400.00	400.00	0.00
50	Dylunio ac adeiladu llwybr cerdded pren		16,690.00		16,690.00	0.00		0.00	16,690.00	16,690.00	0.00
51	Dylunio ac adeiladu wal gynnal gerrig		8,000.00		8,000.00	0.00		0.00	8,000.00	8,000.00	0.00
52	Symud y safle		540.00		540.00	0.00		0.00	540.00	540.00	0.00
	Cadw		-7,193.55		-7,193.55	7,110.71		7,110.71	-82.84	-82.84	0.00
	Digwyddiadau Iawndal	**0.00**	**76,104.32**	**0.00**	**76,104.32**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**76,104.32**	**76,104.32**	**0.00**
53	Wrth gefn				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
54	CE1. Mynedfa I'r cae I fod mewn is-sylfaen yn hytrach na blacktop				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
55	CE2. Bwrdd cerdded pren				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
	CEQ02c: Codi lefel y bwrdd cerdded		2,245.10		2,245.10	0.00		0.00	2,245.10	2,245.10	0.00
	CEQ02d: Cynyddu hyd y bwrdd cerdded pren		1,137.07		1,137.07	0.00		0.00	1,137.07	1,137.07	0.00
56	CE3. Symud dau le parcio (cyflwynwyd llun)				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
56a	CEQ03. Wal gynnal coed				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
57	CE4. Eglurhad o gwympiadau 4% ar le parcio is a 3.65 ar fannau parcio uwch. Sylwer maes parcio wedi'i gwtogi i'r lefelau hyn yn barod				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
57a	CEQ04. Wal gynnal Chevlock		16,536.51		16,536.51	0.00		0.00	16,536.51	16,536.51	0.00
58	CE5. Lorri lwytho wedi'i chyflenwi gan un arall gydag isbridd yn weddill (aseswyd ar hyn o bryd yn 100 tunnell)				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
58a	CEQ05: Mynedfa maes parcio arfaethedig a.				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
	CEQ05: Mynedfa maes parcio arfaethedig b		30,304.98		30,304.98	0.00		0.00	30,304.98	30,304.98	0.00
59	CE6. 60mm o droshaen ar y lôn bresennol yn unol â'r manylion a gyflenwyd		13,158.87		13,158.87	0.00		0.00	13,158.87	13,158.87	0.00
59a	CEQ06. Draenio priffordd yn y fynedfa newydd		4,287.80		4,287.80	0.00		0.00	4,287.80	4,287.80	0.00
60	CE7. Trawstiau i gael eu gosod ar wely concrid tennau i wella gosodiad				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
60a	CEQ07. Torri rhigol allan a wyneb ychwanegol		349.26		349.26	0.00		0.00	349.26	349.26	0.00
61	CE8. Cyrbau cerrig presennol i'w rhoi i un ochr i'w hailddefnyddio				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
61a	CEQ08. Geotextile yn ardal Grasscell		1,223.30		1,223.30	0.00		0.00	1,223.30	1,223.30	0.00
62	CE9. Goleddf i gael ei docio i roi ymyl 1.25m yn hytrach na 1.0m addas ar gyfer cyflwr y ddaear				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
62a	CEQ09. Symud deunydd gwrthglawdd sy'n weddill		4,032.47		4,032.47	0.00		0.00	4,032.47	4,032.47	0.00
63	CE10. Manylion troedffordd llwybr pren ar oledd i fyny o'r fynedfa i'r maes parcio ar gyfer codymau yn hytrach nag yn erbyn codymau fel y manylwyd yn y llun. Cytuno ar y gosodiad terfynol unwaith y cyflenwir dyluniad llwybr pren				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
63a	CEQ10. Gogri safle gydag uwchbridd		1,378.08		1,378.08	0.00		0.00	1,378.08	1,378.08	0.00
64	CE11. Tair coeden i'w torri yn y fynedfa fel y cytunwyd gyda Mike				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
64a	CEQ11. Torri a symud coeden ychwanegol		258.72		258.72	0.00		0.00	258.72	258.72	0.00
65	CE12. Rhan isaf y llwybr pren i gael ei adeiladu mewn carreg gydag ymyl coed				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00

	CEQ12: Cyflenwi a gosod polyn ychwanegol a 2 ffens rheilen		1,192.16		1,192.16	0.00		0.00	1,192.16	1,192.16	0.00
66	CE13. Draeniad wedi'i newid fel ar y safle (llun o'r safle i gael ei gynhyrchu)				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
67	CE14. Terram i gael ei roi o dan is-sylfaen				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
68	CE15.Mwy o uwchbridd i weddu aliniad i'r stepen yn y mannau parcio				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
69	CE16. Ardal i gael ei chloddio allan ar gyfer ail-lenwi dau le parcio				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
70	CE17. Symud uwchbridd sy'n weddill				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
71	CE18.Trin ardal lle mae cyfansawdd wedi'i leoli ar hyn o bryd				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
72	CE19. Lefelau yn y fynedfa i'r prif faes parcio (sylwer y cytunwyd ar un linell cwrb eisoes				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
73	CE20. Triniaeth ar gyfer lle pasio ar waelod maes parcio				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
74	CE21. Archebu trawstiau ychwanegol				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
75	CE22. Newidiadau i glymu i mewn i'r prif faes parcio				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
76	CE23. Safle diwygiedig a manylion peiriant talu ac arddangos				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
77	CE24. Newid i ffurflen				0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
					0.00						
	Costau Mewnol	**1,250.00**	**4,683.77**	**0.00**	**5,933.77**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**5,933.77**	**6,293.77**	**-360.00**
78	Ffi cyfreithiol cau ffordd	1,250.00			1,250.00			0.00	1,250.00	1,250.00	0.00
79	Talu ac arddangos		3,156.00		3,156.00	0.00		0.00	3,156.00	3,156.00	0.00
80	Cost cludiant				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
81	Ffi cynllunio				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
82	Gosod Peiriant Talu ac Arddangos				0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
82a	Llinellau gwyn		1,527.77		1,527.77	0.00		0.00	1,527.77	1,527.77	0.00
82b	Giât i'r lle pasio				0.00	0.00		0.00	0.00	360.00	-360.00
	Costau Allanol	**0.00**	**2,219.75**	**0.00**	**2,219.75**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**2,219.75**	**2,219.75**	**0.00**
83	Arwyddion KTL		2,219.75		2,219.75	0.00		0.00	2,219.75	2,219.75	0.00
84											
85											
86											
	Gwaith Llety	**0.00**	**2,840.00**	**0.00**	**2,840.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**2,840.00**	**3,685.00**	**-845.00**
87	Adeiladu wal gerrig ac ailosod					0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
88	ffens ychwanegol					0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
89	Prif Giât		2,840.00		2,840.00	0.00		0.00	2,840.00	2,840.00	0.00
89A	Arwyddion - gweler e-bost EP 21 Mawrth 2017					0.00		0.00	0.00	845.00	-845.00
89B	Dingle Nurseries		0.00		0.00			0.00	0.00	0.00	0.00
	Risg/Wrth gefn	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
90	Gweddill							0.00	0.00	0.00	0.00
	CYFANSWM	**10,731.54**	**312,928.52**	**0.00**	**323,660.06**	**7,510.71**	**0.00**	**7,510.71 #**	**331,170.77**	**332,375.77**	**-1,205.00**

Cyllideb/Arian Cynllun	**214,552.64**	
TAP	**80,000.00**	
Cynnal Priffyrdd	**13,508.13**	
CERA	**23,110.00**	
Cyfanswm arian	**331,170.77**	
Arian sy'n weddill	**0.00**	**gostwng PB**

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r: Cyngor

Dyddiad y Cyfarfod: 4 Gorffennaf 2017

Aelod / Swyddog Arweiniol: Bobby Feeley / Phil Gilroy

Awdur yr Adroddiad: Phil Gilroy

Teitl: **Arolygiad AGGCC o Wasanaethau Gofal Cartref**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad i Aelodau ar yr ymateb i adroddiad Cyngor Sir Ddinbych yn dilyn adolygiad Cenedlaethol AGGCC o ofal cartref yng Nghymru.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Sicrhau fod Aelodau'n ymwybodol o'r cynnydd a wnaed wrth fynd i'r afael â phryderon penodol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau'n ystyried y materion a godwyd yn adroddiad arolygu AGGCC ac yn cefnogi'r ymatebion a'r cynnydd a wnaed gan y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Ym mis Tachwedd 2015 cynhaliodd AGGCC adolygiad cenedlaethol o ddarpariaeth gofal cartref. Fel rhan o'r adolygiad cynhaliwyd arolygon mewn 6 Awdurdod Lleol, gan gynnwys Sir Ddinbych.

4.2 Pwrpas yr arolygon oedd asesu llwyddiant gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol o ran gwireddu deilliannau ar gyfer pobl drwy werthuso effeithiolrwydd a safon y gofal cartref a gomisiynwyd gan yr awdurdod lleol. Roedd y dulliau a ddefnyddiwyd yn ystod yr arolwg yn cynnwys ystyried gwybodaeth a gafwyd gan yr awdurdod lleol, trafodaethau gyda chomisiynwyr, grŵp ffocws gyda darparwyr gofal ac archwilio achosion chwech o bobl oedd yn defnyddio'r gwasanaeth gofal cartref, gan gynnwys trafodaethau gydag unigolion yn ôl yr angen.

4.3 Cyflwynwyd adroddiad drafft i'r swyddogion er mwyn iddynt wneud sylwadau ynglŷn â'i gywirdeb, ond er i ni gael cyfarfod gydag un o'r arolygwyr i drafod ein pryderon ynglŷn â'r ffaith nad oedd fawr ddim tystiolaeth i ategu casgliadau'r arolygwyr, ychydig iawn oedd wedi newid yn yr adroddiad terfynol.

4.3.2 Wnaeth AGGCC ddim cyflwyno'r adroddiad terfynol i'r Cyngor, yn hytrach fe'i cyhoeddwyd ar eu gwefan heb ystyried sylwadau'r swyddogion am y casgliadau.

4.3.3 Heb fynd dros yr holl fanylion a ddarperir yn yr atodiadau, tynnir sylw Aelodau at nifer o faterion y sy'n anghywir ym marn swyddogion.

	Pryder AGGCC	Ymateb yr Awdurdod Lleol

1	Nid oes gan Sir Ddinbych Ddatganiad Sefyllfa'r Farchnad (DSF) gryf a manwl mewn perthynas â gofal cartref.	Roedd Sir Ddinbych, ynghyd â holl Awdurdodau Lleol eraill Gogledd Cymru, yn y broses o weithio gyda'r Sefydliad Gofal Cyhoeddus er mwyn gwella ein Datganiad Sefyllfa'r Farchnad. Cyngor yr 'arbenigwyr' hyn yw y dylid cadw'r DSF yn fyr ac yn gryno gan ddarparu gwybodaeth am boblogaeth ayyb ar wahân. Dyna oedd yr arfer yn y DSF ar y pryd. Mae'r DSF wedi ei gyhoeddi bellach ar wefan Sir Ddinbych. Rydym yn credu ei fod yn DSF cryf sy'n rhoi digon o wybodaeth i ddarparwyr er mwyn hysbysu eu rôl a'u swyddogaeth ar gyfer y dyfodol.
2	Nid yw dull Sir Ddinbych o dendro-mini ar gyfer pecynnau unigol o ofal yn arwain at ddeilliannau cynaliadwy. Gofynnir i ddarparwyr gyflwyno cyfradd 'cyfwerth â neu is na' ein cyfraddau dangosol.	Ni chafwyd tystiolaeth i gefnogi'r datganiad hwn gan yr arolygydd. Mae'r datganiad ynglŷn â chyflwyniad cyfraddau yn ffeithiol anghywir – gofynnir i ddarparwyr ddweud wrthym a ydynt yn gallu bodloni gofynion y pecyn a faint fyddai hynny'n ei gostio. Yn unol â Gwerth Gorau, os oes mwy nag un darparwr sy'n gallu bodloni'r gofynion, derbynnir y cais isaf. Mae pob darparwr wedi cael cynnydd sylweddol i'w ffioedd yn Ebrill 2017 ac mae gwaith wedi mynd rhagddo yn Sir Ddinbych ac yn rhanbarthol er mwyn deall cost llawn darparu'r gwasanaeth. Bydd holl ddarparwyr y rhanbarth yn cael eu holi eleni i dendro am le ar fframwaith a bydd y system honno yn eu galluogi i fewnbynnu eu ffioedd am weithio yn ein hardal. Yn Sir Ddinbych rydym wedi cynnal y rhan fwyaf o'n darparwyr a dydy recriwtio yn ein hardal ni ddim yn ymddangos i fod yn waeth nag unrhyw le arall yn y Wlad.
3	Mae Sir Ddinbych yn talu tâl cadw tra bydd unigolyn yn yr ysbyty ond dim ond am bythefnos, sy'n golygu bod posibilrwydd y bydd darparwr newydd yn cael ei benodi i ofalu am yr unigolyn pan gaiff ei ryddhau o'r ysbyty.	Mae Sir Ddinbych yn un o ddim ond ychydig o Awdurdodau Lleol sy'n talu tâl cadw am unrhyw hyd tra bydd unigolyn yn yr ysbyty, ac er ei bod yn ymddangos bod yr arfer hwn yn cael ei feirniadu yn yr adroddiad, yn ein barn ni mae'n un da. Er gwaethaf y broblem bod gwneud taliadau cadw yn gallu bod yn anghynaladwy, bydd anghenion unigolyn hefyd yn newid yn ystod arhosiad hirach yn yr ysbyty a bydd cynllun gofal a chefnogaeth newydd yn angenrheidiol.
4	Mae Sir Ddinbych yn comisiynu galwadau 15 munud o hyd, a'r farn yw nad yw hyn yn dderbyniol.	Mae'r Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu newydd yn nodi ym mha amgylchiadau y gellir comisiynu galwadau 15 munud. Mae swyddogion wedi adolygu pob cynllun gofal a chefnogaeth sy'n cynnwys galwadau 15 munud a'r casgliad oedd bod pob un yn cydymffurfio a'r Ddeddf. Yn ddiddorol, mae'r adroddiad cenedlaethol yn datgan nad pa mor hir yw galwad sy'n bwysig ond yn hytrach y deilliant. Yn Sir Ddinbych roedd y rhan fwyaf o alwadau 15 munud yn cael eu darparu yn ychwanegol i alwadau hirach eraill yn ystod y dydd.

		Ym mhob adolygiad gofal a wneir, rydym yn ystyried unrhyw alwadau 15 munud yn benodol ac yn cofnodi barn yr unigolyn a'r darparwyr er mwyn sicrhau eu bod bob amser yn briodol. Yn y dyfodol, mae pecynnau gofal newydd yn fwy tebygol o gael eu comisiynu yn seiliedig ar y deilliannau a ddisgwylir yn hytrach nag ar amser a hyd galwadau. Mae’n bosib y bydd galwadau 15 munud yn dal i ddigwydd o dan yr amgylchiadau hyn, ond dim ond os yw’r unigolyn yn benodol eisiau galwadau gwirio byr yn ystod y dydd.
5	Dylai’r Awdurdod Lleol adolygu’r trefniadau sefydliadol ar gyfer comisiynu a chontractio oherwydd nad ydynt yn glir i bawb ac mae hynny'n cael cryn effaith ar effeithiolrwydd y cylch comisiynu, yn arbennig o ran monitro contractau.	Ni chafwyd tystiolaeth i gefnogi’r datganiad hwn gan yr arolygydd. Nid yw’r trefniadau’n wahanol iawn i drefniadau llawer o Awdurdodau Lleol eraill ar draws Cymru ac maent wedi'u derbyn â’u mabwysiadu ar gyfer comisiynu a chontractio, sydd yn 2 wahanol ran o'r Cylch Comisiynu. Amlygwyd trefniadau comisiynu – er yn wahanol ar draws y 6 Awdurdod Lleol a arolygwyd - fel rhywbeth sy’n peri pryder ym mhump o'r adroddiadau unigol.
6	Nid yw’r Awdurdod Lleol yn cyfarfod darparwyr yn rheolaidd ac mae perthnasau dan straen.	Ni chafwyd tystiolaeth i gefnogi’r datganiad hwn gan yr arolygydd. Mae Pennaeth y Gwasanaeth yn cadeirio cyfarfodydd chwarterol gyda’r Darparwyr, sy’n cynnwys Fforwm Gofal Cymru (Rheolwr y Gwasanaeth oedd yn eu cadeirio gynt) ac mae’r ffaith y cynhelir y cyfarfodydd hyn yn dangos bod y datganiad hwn yn ffeithiol anghywir. Rydym wedi cwrdd gyda Darparwyr hefyd mewn gweithdai er mwyn mynd i'r afael â'u pryderon ynglŷn â gweithio mewn ffyrdd sy'n Canolbwyntio ar Ddeilliannau er mwyn cwrdd disgwyliadau’r Ddeddf newydd. Rydym hefyd wedi eu cyfarfod yn rhanbarthol er mwyn cyflwyno bwriadau’r tendr fframwaith rhanbarthol a chynnig cymorth busnes i’r rheiny a fyddai’n gwerthfawrogi hynny. Mae’n perthynas â darparwyr yn parhau yn gryf a chyfeiriodd darparwr at hynny mewn cyfarfod rhanbarthol.
7	Nid yw adolygiadau bob amser yn cael eu cynnal fel sy'n angenrheidiol	Cwblhawyd dros 90% o adolygiadau ar yr adeg iawn y llynedd, sy’n golygu bod Sir Ddinbych yn un o’r awdurdodau sy’n perfformio orau yng Nghymru.

4.4 Cafodd canfyddiadau adroddiad arolygu Sir Ddinbych eu bwydo i mewn i'r adolygiad cenedlaethol a chasgliad y Crynodeb Gweithredol oedd:

- bod y rhan fwyaf o bobl, y rhan fwyaf o’r amser, yn fodlon ac yn gwerthfawrogi'r gofal maen nhw'n ei gael.
- mai trefniadau gweithredu da ar ran asiantaethau gofal cartref unigol, nid faint maen nhw’n cael eu talu, yw’r peth pwysicaf o safbwynt ansawdd y gofal y bydd pobl yn ei dderbyn.
- er gwaethaf tâl ac amodau gwaith gwael, mae'r rhan fwyaf o weithwyr gofal yn unigolion sy'n cael eu symbylu gan synnwyr o allgaredd ac mae ceisio rhoi’r gofal gorau i bobl yn rhywbeth naturiol iddyn nhw.

- roedd trefniadau prynu gofal y gwahanol awdurdodau lleol a'r Byrddau Iechyd Lleol yn amrywiol dros ben.
- mae prinder gweithlu cyffredinol, sy'n golygu bod galwadau'n cael eu 'gwthio i mewn' a bod y galwadau eu hunain yn fyrrach nag y dylent fod.
- mae tueddiad i fod yn or eiddgar wrth weithredu rheolau caffael a chyllid er mwyn gostwng prisiau yn y byrdymor a gosodir telerau llym dros ben o fewn cytundebau (angen cyfrif am bob ceiniog).
- mae diffyg capasiti difrifol ac mae'r farchnad yn hynod o fregus

4.5 Mae swyddogion yn cydnabod bod risgiau gwirioneddol yn wynebu'r farchnad gofal cartref ac maent wedi cymryd, neu byddant yn cymryd, y camau canlynol fel y'u trafodwyd - pob un ond yr un olaf – gyda'r arolygydd:

- Cymorth i hysbysebu a recriwtio staff *Yn parhau*
- Gweithio gyda chydweithwyr a darparwyr rhanbarthol drwy'r Bwrdd Comisiynu i ddatblygu dull newydd o weithio yn seiliedig ar gontractau mewn lleoliadau penodol ac yn canolbwyntio ar ddewis y defnyddiwr a deilliannau yn hytrach nac 'amser a thasg'. *Mae hyn ar amser i ddigwydd yn ystod 2017. Bydd gofyn i ddarparwyr dendro am le ar fframwaith newydd.*
- Parhau i roi cefnogaeth gyda hyfforddiant staff *Yn parhau*
- Datblygu tîm mewnol tymor byr er mwyn rhoi amser i ddarparwyr recriwtio ar gyfer cynlluniau gofal a chymorth newydd. *Mae trafferthion wrth recriwtio wedi golygu fod oedi ar ddatblygiad llawn y prosiect hwn.*
- Cynnydd ffi gyfartalog o 5%, i gydnabod effaith y Cyflog Byw Cenedlaethol a phwysau arall wedi ei gytuno ar gyfer 2016/17 ac eto ar gyfer 2017 / 18
- **Datblygu Datganiad Sefyllfa Farchnad gyfredol, gan dynnu o'r gwaith sy'n cael ei wneud o safbwynt yr Asesiad O Anghenion Poblogaeth ranbarthol.** ***Mae hyn wedi ei gyhoeddi ar wefan Sir Ddinbych.***
- Ailasesu'r holl unigolion sy'n derbyn gofal cartref er mwyn sicrhau ffocws ar ddeilliannau a bod y meini prawf cymhwysedd newydd a bennwyd yn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yn cael eu defnyddio mewn modd cyson a bod unigolion yn cael cefnogaeth i ddefnyddio'u hadnoddau eu hunain ble bynnag bosibl, gan greu mwy o le yn y farchnad. *Mae'r gwaith hwn wedi dechrau a disgwylir y bydd yn cymryd 18 mis i'w gyflawni.*

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae pobl sy'n derbyn gofal cartref yn cael eu diogelu a'u cefnogi i fyw'n annibynnol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau ychwanegol nac effaith ar wasanaethau eraill yn deillio o'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid oes angen cynhyrchu asesiad o effaith ar les mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Dim.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae’r risgiau yn y farchnad gofal cartref wedi’u cydnabod yn gorfforaethol ac maent wedi'u cynnwys yng nghynlluniau ariannol tymor canolig y cyngor.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae diffyg marchnad gofal cartref gadarn a chynaliadwy yn golygu bod risg na all y Cyngor gyflawni ei flaenoriaeth o alluogi pobl i fyw'n annibynnol. Nod y gweithredoedd y rhoddir manylion yn eu cylch yn yr adroddiad yw mynd i’r afael â’r risg hwn.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae pwerau’r Pwyllgor Archwilio mewn perthynas â’r mater hwn wedi’u pennu yn Adran 21 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 7 o Gyfansoddiad y Cyngor.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Rhaglen Waith Swyddfa Archwilio Cymru: Y Wybodaeth Ddiweddaraf i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, Medi 2017 – **Cyngor Sir Ddinbych**

Blwyddyn archwilio: 2017-18

Dyddiad cyhoeddi: Awst 2017

Cyfeirnod dogfen: 118A2017-18

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Lluniwyd y ddogfen hon gan Swyddfa Archwilio Cymru. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Lluniwyd y ddogfen hon gan Anthony Veale, Gwilym Bury, Michelle Phoenix, a Jeremy Evans.

Cynnwys

Rhaglen o waith archwilio

Gwaith archwilio ariannol 2016-17 – Cyngor Sir Ddinbych 4

Gwaith archwilio perfformiad 2016-17 – Cyngor Sir Ddinbych 5

Gwaith archwilio perfformiad 2017-18 – Cyngor Sir Ddinbych 7

Gwaith arolygu arall 2017-18 – Cyngor Sir Ddinbych 10

Rhaglen o waith archwilio

Gwaith archwilio ariannol 2016-17 – Cyngor Sir Ddinbych

Arddangosyn 1: Gwaith archwilio ariannol 2016-17 – Cyngor Sir Ddinbych

Gweithgaredd	Cwmpas	Statws
Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol 2016-17	Cynllun gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2016-17.	Lluniwyd yr adroddiad terfynol ym mis Mawrth 2017. Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Mawrth 2017.
Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol 2016-17	Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol 2016-17 Cyngor Sir Ddinbych (y Cyngor).	Cyflwynir yr adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Medi 2017.
Barn ar y Datganiadau Ariannol	Barn ar Ddatganiadau Ariannol 2016-17 y Cyngor.	Cyflwynir yr adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Medi 2017.
Llythyr Archwilio Blynyddol	Adroddiad yn crynhoi ein gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2016-17.	Cyflwynir yr adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Tachwedd 2017.

Gwaith archwilio perfformiad 2016-17 – Cyngor Sir Ddinbych

Arddangosyn 2: Gwaith archwilio perfformiad 2016-17 – Cyngor Sir Ddinbych

Gweithgaredd	Cwmpas	Statws
Cynllun Archwilio	Cynllun gwaith archwilio perfformiad ar gyfer 2016-17.	Cwblhawyd – Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol Mawrth 2016.
Archwiliad o'r Cynllun Gwella	Archwiliad o'r ffordd y cyflawnwyd dyletswydd y Cyngor i gyhoeddi cynllun gwella.	Cwblhawyd – Adolygiad wedi'i gwblhau. Cyhoeddwyd tystysgrif.
Asesiad o berfformiad	Archwiliad o'r ffordd y cyflawnwyd dyletswydd y Cyngor i gyhoeddi asesiad o berfformiad.	Cwblhawyd – gweler uchod.
Adroddiad Gwella Blynyddol	Adroddiad gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn adolygu perfformiad a threfniadau'r Cyngor. Roedd yr Adroddiad Gwella Blynyddol yn cynnwys y gwaith prosiect lleol. Yn yr adolygiad hwn, daethom i'r casgliadau canlynol: Mae'r Cyngor yn parhau i fodloni ei ofynion statudol mewn perthynas â gwelliant parhaus; Ar ôl gwneud cynnydd sylweddol wrth gyflawni ei weledigaeth bresennol, mae'r Cyngor yn datblygu cynllun wedi'i ddiweddaru i ddisgrifio ei weledigaeth a'i uchelgeisiau allweddol ar gyfer y dyfodol a sut y bydd yn gweithredu fel sefydliad; Mae gan y Cyngor fframwaith clir a threfniadau llywodraethu cadarn ar gyfer newidiadau sylweddol i wasanaethau ond nid yw'r broses o werthuso effaith newidiadau i wasanaethau bob amser yn amserol; Yn gyffredinol, mae'r Cyngor yn rheoli ei adnoddau'n dda, ond gall diffyg trefniadau cydgysylltu rhwng strategaethau corfforaethol eraill gyfyngu ar y cyfraniad y gall gwasanaethau unigol ei wneud at nodau'r Cyngor.	Cyhoeddwyd ym mis Mehefin 2017.

Gweithgaredd	Cwmpas	Statws
Astudiaeth Thematig: Cydnerthedd Ariannol	Ffocws: Cynlluniau Arbedion.	Cyhoeddwyd adroddiad lleol ym mis Chwefror 2017.
Astudiaeth Thematig: Llywodraethu	Ffocws: Llywodraethu newidiadau sylweddol i wasanaethau.	Cyflwynwyd adroddiad lleol ym mis Mehefin 2017.
Astudiaeth Thematig: Trawsnewid	Casglu barn swyddogion ynglŷn â materion allweddol o ran delio â newid/trawsnewid.	Amserlen ragamcanol: Mehefin – Rhagfyr 2017. Adborth i'r Prif Weithredwr.
Astudiaeth Gwella Llywodraeth Leol – Gwella llesiant drwy addasiadau i dai	Cwblhawyd y gwaith maes.	Cyhoeddi yn ystod hydref 2017.
Astudiaeth Gwella Llywodraeth Leol – Trefniadau awdurdodau lleol i gomisiynu gwasanaethau anableddau dysgu yn strategol	Cwblhawyd y gwaith maes.	Cyhoeddi yn ystod hydref 2017.
Astudiaeth Gwella Llywodraeth Leol – Sut mae llywodraeth leol yn rheoli galw – Gwasanaethau digartrefedd	Cwblhawyd y gwaith maes.	Cyhoeddi yn ystod hydref 2017.

Gwaith archwilio perfformiad 2017-18 – Cyngor Sir Ddinbych

Arddangosyn 3: Gwaith archwilio perfformiad 2017-18 – Cyngor Sir Ddinbych

Gweithgaredd	Cwmpas	Statws
Cynllun Archwilio	Cynllun gwaith archwilio perfformiad ar gyfer 2017-18.	Lluniwyd yr adroddiad terfynol ym mis Mawrth 2017.
Archwiliad o'r Cynllun Gwella	Archwiliad o'r ffordd y cyflawnwyd dyletswydd y Cygnor i gyhoeddi cynllun gwella.	Cwblhawyd – Cyflwynwyd tystysgrif ym mis Ebrill 2017.
Asesiad o berfformiad	Archwiliad o'r ffordd y cyflawnwyd dyletswydd y Cygnor i gyhoeddi asesiad o berfformiad.	I'w wneud unwaith y bydd y Cyngor wedi cyhoeddi'r adroddiad ar yr asesiad o berfformiad.
Adroddiad Gwella Blynyddol	Adroddiad gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn adolygu perfformiad a threfniadau'r Cyngor.	I'w gyhoeddi yn ystod haf 2018.
Astudiaeth Thematig: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – Asesiad sylfaenol	Sylwebaeth Blwyddyn Un: Bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn casglu tystiolaeth ynghylch sut mae'r 44 o gyrff yn dechrau ymateb i ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn nodi enghreifftiau o arfer nodedig sy'n dod i'r amlwg. Caiff y gwaith ei lunio i gefnogi gwelliant a llywio gwaith archwilio yn y dyfodol o dan y Ddeddf.	I ddigwydd drwy gydol blwyddyn archwilio 2017-18. Cyhoeddwyd Briff y Prosiect.
Astudiaeth Thematig: Craffu – Addas i'r Dyfodol	Bydd yr adolygiad hwn yn ystyried effaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ar waith pwyllgorau craffu.	I ddigwydd drwy gydol blwyddyn archwilio 2017-18. Cyhoeddwyd Briff y Prosiect.
Astudiaeth Thematig: Adolygiad o ddefnyddwyr gwasanaethau	Bydd y prosiect hwn yn profi'r rhyngwyneb defnyddiwr gwasanaeth ym mhob awdurdod. Bydd yr adolygiad yn gwerthuso sut deimlad ydyw (fel aelod o'r cyhoedd) i ddelio â gwasanaethau'r cyngor, gan gynnwys detholiad o wasanaethau a senarios.	I ddigwydd drwy gydol blwyddyn archwilio 2017-18. Cyhoeddwyd Briff y Prosiect.

Gweithgaredd	Cwmpas	Statws
Gwaith Prosiect Lleol arall	• **Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC).** Diben y trosolwg lleol hwn yw penderfynu p'un a oes gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar waith er mwyn galluogi iddo barhau i gyrraedd SATC.	I ddigwydd drwy gydol blwyddyn archwilio 2017-18. Cyhoeddwyd Briff y Prosiect.
Astudiaeth Gwella Llywodraeth Leol – Cronfa Gofal Integredig	Cafodd y Gronfa Gofal Canolraddol ei hailenwi'n Gronfa Gofal Integredig yn ddiweddar. Bydd yr adolygiad yn edrych ar y trefniadau llywodraethu sy'n gysylltiedig â'r Gronfa Gofal Integredig ar lefel genedlaethol a lleol drwy'r byrddau partneriaeth rhanbarthol.	Briff y Prosiect i'w gyhoeddi.
Astudiaeth Gwella Llywodraeth Leol – Defnyddio data'n effeithiol	Bydd yr astudiaeth hon yn canolbwyntio'n bennaf ar rôl awdurdodau lleol o ran pa mor effeithiol ydynt wrth reoli a defnyddio data. Bydd hefyd yn ystyried pa mor effeithiol y mae awdurdodau lleol yn asesu a defnyddio data a ddelir gan bartneriaid. Mae'n gydnabyddedig, fodd bynnag, fod cynghorau ar gamau gwahanol iawn o ran sut maent yn defnyddio data. Bydd yr archwiliad hwn felly yn asesu pob awdurdod lleol ar ei berfformiad gan nodi pa mor dda y mae awdurdodau yn perfformio wrth gasglu data, dadansoddi data a defnyddio data i gefnogi'r broses gwneud penderfyniadau a defnyddio adnoddau.	Cyhoeddwyd Briff y Prosiect – Mehefin 2017
Astudiaeth Gwella Llywodraeth Leol – Pa mor dda y mae cyrff cyhoeddus yn darparu gwasanaethau i gymunedau gwledig	Bydd yr adolygiad hwn yn canolbwyntio ar ba mor effeithiol y mae sefydliadau cyhoeddus yng Nghymru yn cydweithio i asesu anghenion, nodi blaenoriaethau, darparu a chynnal gwasanaethau gweithredol allweddol i ddiwallu anghenion pobl mewn cymunedau gwledig.	Cyhoeddwyd briff y prosiect – Mehefin 2017

Gweithgaredd	Cwmpas	Statws
Adroddiadau cenedlaethol Swyddfa Archwilio Cymru	• Adolygiad o'r dirwedd caffael cyhoeddus • Rheoli gwastraff (atal gwastraff) • Rhaglen Cefnogi Pobl • Gweithredu Deddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014 (cynllunio tymor canolig integredig) • Gwasanaethau gwybodeg GIG Cymru • Mynediad i wasanaethau cyhoeddus gyda chymorth gwasanaethau dehongli a chyfieithu arbenigol • Paratoadau ar gyfer gweithredu datganoli cyllidol yng Nghymru (adroddiad dilynol)	Adroddiadau yn cael eu drafftio. Cyhoeddi yn ystod hydref 2017.

Gwaith arolygu arall 2017-18 – Cyngor Sir Ddinbych

Arddangosyn 4: Gwaith arolygu arall 2017-18 – Cyngor Sir Ddinbych

Gweithgaredd	Cwmpas	Statws
2017-18 Estyn	Ar wahân i raglen arolygu ysgolion lleol, nid oes unrhyw waith penodol wedi'i gynllunio yn Sir Ddinbych.	Gwaith dilynol GwE yn ystod yr hydref 2017.
2017-18 AGGCC	Yn genedlaethol mae AGGCC yn cynnal adolygiad ar y cyd o wasanaethau iechyd meddwl cymunedol. Nid oes unrhyw waith dilynol lleol wedi'i gyhoeddi yn Sir Ddinbych eto.	Adroddiad cenedlaethol

Diweddariad diwethaf: 16.08.17

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales
Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

29 TACHWEDD 2017		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
	5	Rheoliadau Cyllid Ysgolion *Gofynnwyd am adroddiad cynnydd yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Ionawr 2017*	Pennaeth Cyllid - Richard Weigh
	6	RIPA Blynyddol (Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000)	Pennaeth Gwasanaethau'r Gyfraith, Adnoddau Dynol a Democrataidd – Gary Williams
	7	Rheoli Gwybodaeth a Rheoli TG Mewn Ysgolion *Gofynnwyd am adroddiad cynnydd yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Ionawr 2017*	Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant (Karen Evans) a Phen Reolwr Addysg (Geraint Davies)
	8	Adroddiad Blynyddol ar Rannu Pryderon	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd / Gary Williams
24 IONAWR 2018		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

7 MAWRTH 2018		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
25 EBRILL 2018		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
6 MEHEFIN 2018		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd

Rhaglen Gwaith i’r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

		Adroddiadau	
11 GORFFENNAF 2018		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i’r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
26 MEDI 2018		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove
	4	Rhaglen Gwaith i’r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	
21 TACHWEDD 2018		**Eitemau Sefydlog**	
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Archwilio (os oes rhai)	Cydlynydd Archwilio - Rhian Evans
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol Diweddar a Dderbyniwyd (os oes rhai)	Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio - Alan Smith, Nicola Kneale
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Prif Archwilydd Mewnol – Lisa Lovegrove

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol	Gwasanaethau Democrataidd
		Adroddiadau	

DS Nid yw union ddyddiad cyhoeddi adroddiadau achlysurol gan er enghraifft Swyddfa Archwilio Cymru neu Adroddiadau Blynyddol gan yr Ombwdsmon yn hysbys ar hyn o bryd. Bydd dyddiad cyfarfod yn cael ei neilltuo ar eu cyfer cyn gynted ag y bo'n ymarferol.

Diwygiwyd 12.09.2017 SJ